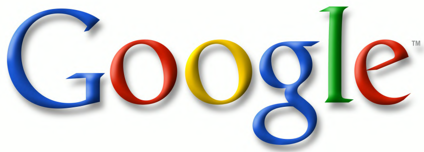
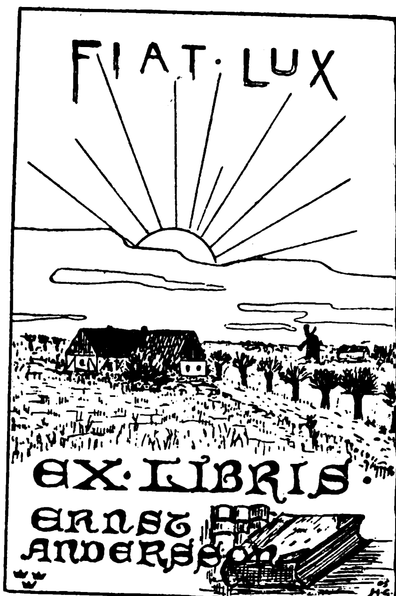
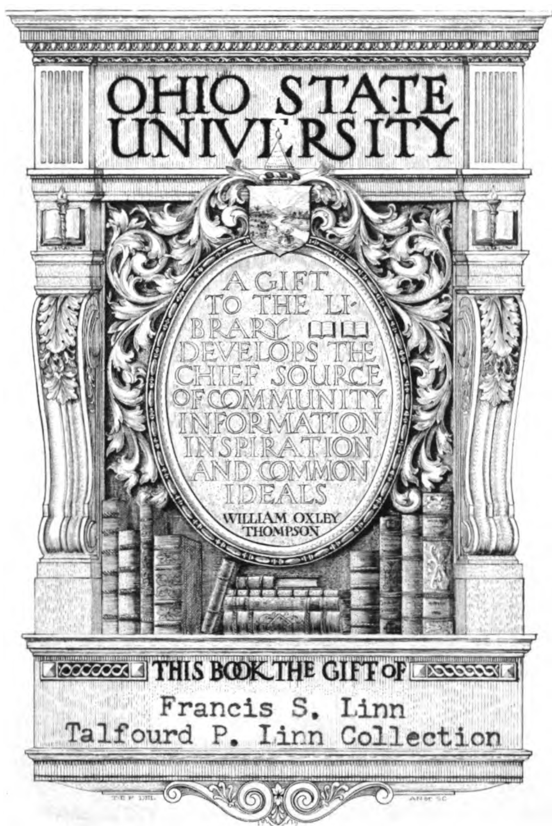

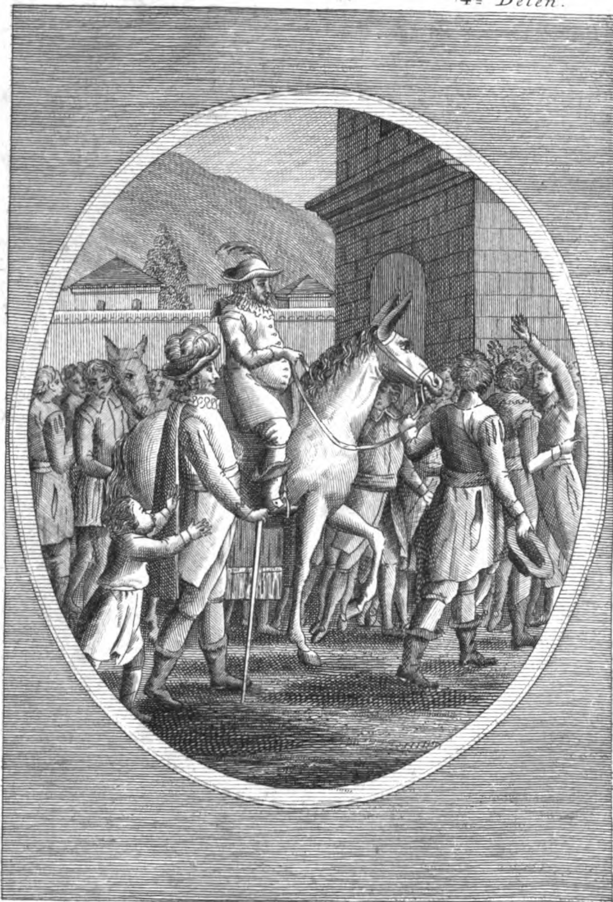

FIAT·LUX
EX·LIBRIS·
ERNST
ANDERSSON

Ludvig Marcus
Norrköping d. 28 Dec: 1852

DON QUIXOTE.

Man ringde i Klockorna, och allt Folket visade en utomordentlig glädje.

DON QUIXOTE
AF MANCHA.

Fjerde Delen.

Den Tappre och Snillrike

Riddaren DON QUIXOTES AF MANCHA Lefverne och Bedrifter;

af

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA.

Öfversättning ifrån Spanska Originalet

af

J. M. STJERNSTOLPE.

Fjerde Delen.

STOCKHOLM, 1819.
Tryckt hos Direct. Henrik A. Nordström.
På eget Förlag.

Fjerde Delens Innehåll.

Företal af Öfversättaren.

XLIII

LVI

LXVIII

Företal.

Då jag nu, med denna sista Del, öfverlemnar hela öfversättningen af Don Quixote *i den vördade Allmänhetens händer, har jag ej kunnat underlåta, att sluteligen säga några ord om denna märkvärdiga Bok.*

Den, som i Don Quixote *söker en vanlig Roman, finner sig mycket bedragen; den är så upphöjd öfver alla Romaner, att en sådan benämning vore förolämpande för ett så Classiskt arbete.* Cervantes *tillkännagifver sjelf, i sista raderna af denna Fjerde Del, hvad ändamål han haft med sin* Don Quixote; *men hvarje upplyst Läsare skall finna, att han hållit vida mera än han lofvat, och att denna Bok icke blott är en critik öfver Riddare-Romaner, utan en skarp och snillrik satir emot alla laster och dårskaper i allmänhet; och oaktadt afståndet imellan den tid, då* Cervantes *skref, samt vårt tidehvarf, skall man likväl förmärka, att hans snille, med kraften af en electrisk stöt, hinner fram genom alla åldrar, och nästan ingen dåre på jorden skall undgå känningen deraf.*

Imedlertid är att beklaga, det mången finhet i hans satiriska drag nödvändigt måste gå förlorad, dels genom sjelfva öfversättningen, den må

vara

vara så god som helst, och dels i afseende på seder, lefnads- och tänkesätt i den odödlige Författarens fädernesland, hvilka i synnerhet måste vara främmande för oss här i Norden; hvartill kommer en bristande närmare local-kännedom, som genom intet geographiskt studium kan ernås. Endast då författaren tydligare uttryckt sin mening, kan man följa honom, såsom då t. ex. Hertigens Page gör en jämnförelse imellan Castiliens och Arragoniens Damer, afmålar de förras högmod och fåfänga samt de sednares nedlåtande artighet; men mången ort nämnes, utan att man egentligen känner hvarföre, och endast en infödd Spanior kan veta det.

Man tror sig finna flera vårdslösheter, ja till och med uppenbara fel under berättelsens lopp i Don Quixote; *men man bör akta sig att anse dem alla för hvad de synas. Författaren har deruti troget imiterat Riddare-Romanerna, såsom vid berättelsen om* Sanchos *bortstulna åsna, som kort efter stölden är tillstädes, utan att man vet huru; vid olika uppgifter af personers namn, eller då anachronismer förspörjas; dessa vårdslösheter äro ingen ting annat än ägta drag af hans satiriska lynne, och bevisa, att hans tafla är målad efter naturen. Så låter han* Don Quixote *kalla Danmark ett fast land, emedan man finner samma uppgift i Amadis af Gallien; låter honom beständigt förblanda dikten med historien, såsom*

voro de ett helt, och göra sagor likaså gällande som authentika berättelser: ett fel, som till äfventyrs kan läggas många historie-skrifvare till last. Men med allt detta hör man likväl Manchas *Riddare oupphörligt ifra för sanningen, ehuru hans hufvud är fullproppadt af de mest uppenbara osanningar, och just denna contrast gör hjelten mera interessant. På samma sätt förhåller det sig med det upplysta förstånd* Don Quixote *ofta ådagalägger, hvarvid företrädesvis böra nämnas hans Råd till* Sancho, *då denne afgick till sitt Ståthållareskap; hvilken Styrande Person skulle ej kunna läsa dem med bifall?* Cervantes *har haft till hufvudföremål, att på det lifligaste sätt framställa hela vådan deraf, att låta hänföra sig af inbillningskraften, och önskeligt vore, att hans Bok kunde tjena både unga och gamla svärmare till en spegel!*

Man har likaledes gjort den anmärkning, att Sancho *understundom visar sig för mycket dum, understundom alltför klok, ja till och med ovanligt skarpsinnig, och att han i allmänhet är för mycket qvick i sina infall; att han i det hela låter hänföra sig af sin Herres galenskap, men icke dessmindre, så ofta tillfälle gifves, klandrar densamma, och är af lika tanke med andra förståndiga menniskor. Hvad det sednare angår, kan man tryggt hänvisa till den bekanta versen:*

. . Video meliora, proboque,
Deteriora sequor.

Huru

Huru mången mera upplyst man än Sancho gör icke på samma sätt? Hvad åter beträffar Sanchos skarpsinnighet, såsom t. ex. vid hans samtal med sin hustru, om dem som ifrån ringa stånd blifva upphöjda till värdigheter *), eller vid hans domar, då han var Ståthållare: så tillkännagifver han sjelf, att han prålar med andras fjädrar, och hans infall bestå till det mesta i hans ordspråk, hvilka äfven äro lån. Hans enfalldighet är något som tillhör hans stånd och villkor, och bör ej förblandas med hvad man egentligen kallar dumhet, som, ty värr, finnes i alla stånd; således kan man väl påstå, att han ofta ådagalägger enfalldighet, men aldrig verkelig dumhet.

Detta har jag endast velat säga såsom en handledning för en del Läsare, hvilka ej villja göra sig den mödan, eller sakna förmåga att närmare skärskåda denna Bokens hjeltar, och således kunna stöta sig på dessa ojämnheter i caracteren. Mitt sista omdöme är, att många århundraden kanske ännu försvinna, innan ett sådant snille, som det Cervantes ägde, åter framstrålar; och jag vågar räkna mig det till en förtjenst, att jag åtmindstone försökt iklüda detta hans mästerverk Svensk drägt.

Öfversättaren.

*) Se Tredje Delens 5:te Cap.

DON

DON QUIXOTE.

FJERDE DELEN.

XXXIV CAP.

Hvaruti omtalas den underrättelse man erhöll om sättet, huruledes den oförlikneliga DULCINEA *af Toboso kunde befrias ifrån sin förtrollning, hvilket är ett af de märkvärdigaste äfventyr i denna boken.*

Det nöje Hertigen och Hertiginnan funno af samtalen med *Don Quixote* och *Sancho Panza* var rätt stort, och stärkte det Höga Paret i den föresatsen, att med dessa sina gäster anställa åtskilliga skämtsamma upptåg, som skulle hafva sken och utseende af Ridderliga äfventyr; och härvid togo de sig anledning af hvad *Don Quixote* sjelf berättat om Montesinoshålan, att anställa ett märkvärdigt upptåg. Hertiginnan förundrade sig dock mest öfver *Sanchos* enfald, som var så stor, att han nu mera ansåg för en obestridlig sanning, det *Dulcinea af Toboso* var förtrollad, ehuru han sjelf var trollkarlen och uppfinnaren till hela den historien. Sedan befallning nu var utdelad åt all betjeningen huru man borde förhålla sig, så anställdes, efter sex dagars förlopp, en vildsvinsjagt, med en sådan tillrustning af öfver- och under-jägare, att en krönt Konung ej kun-

de hafva den större. Man gaf *Don Quixote* en jagtklädning, samt en dylik äfven åt *Sancho*, af det finaste gröna kläde; men *Don Quixote* ville icke nyttja sin, utan förklarade, att då han i alla fall endera dagen måste återvända till sin besvärliga vapenöfning, så kunde han ej medföra hvarken garderober eller annan equipering. *Sancho* emottog den klädning han fick, med föresats att sälja den vid första tillfälle som erböd sig.

Omsider kom den väntade dagen, hvarvid *Don Quixote* väpnade sig, och *Sancho* klädde sig samt besteg sin åsna, den han ej ville öfvergifva, ehuru man erböd honom en häst, och derefter blandade han sig i jägarhopen. Hertiginnan visade sig i en grann besynnerlig drägt, och af öfverdrifven höflighet samt belefvenhet höll *Don Quixote* hennes häst vid betslet, ehuru Hertigen ej ville tillåta det, och omsider begåfvo de sig till en skogspark, belägen imellan tvenne höga berg, hvarest de stannade och intogo sina poster. Jägarehopen fördelades åt sina särskilta håll, och nu började jagten med ett förfärligt larm, rop och skriande, så att en ej kunde höra den andra för hundars skällande och jagthorns skall. Hertiginnan steg af, och med ett hvasst jagtspjut i handen intog hon en post, hvarest hon visste att åtskilliga vildsvin plägade framkomma. Hertigen och *Don Quixote* afstego äfven och ställde sig vid hennes sida; *Sancho* tog sin ställning bakom hela hopen utan att stiga af sin åsna, den han ej vågade öfvergifva af fruktan att någon olycka kunde tillstöta densamma,

och

och knappt hade Herrskapet intagit sin plats, med en mängd af sin betjening rundt omkring sig, förrän de sågo ett ofantligt vildsvin, jagadt af hundar och förföljdt af jägare, rusa fram, hvilket skar tänderna så att fradgan stod omkring dess förfärliga betar. Så snart *Don Quixote* blef vilddjuret varse, fattade han sin sköld och framsträckte sitt svärd, för att emottaga detsamma; Hertigen räckte äfven fram sitt spjut; men Hertiginnan hade förekommit dem alla, om hon ej blifvit tillbakahållen af sin gemål. Endast *Sancho*, då han såg det grymma djuret, sprang förskräckt af sin åsna och skyndade bort allt hvad han förmådde, hvarvid han bemödade sig att uppklifva i en stor ek, men hvilket ej blef möjligt för honom; ty knappt hade han, på midten af densamma, fattat uti en gren, under det han sträfvade att komma upp till toppen, då han hade den olyckan att grenen brast under honom, och vid sitt fall blef han hängande i luften på en torr gren, utan att kunna hinna marken; hvarföre han, då han fann sig i denna belägenhet, samt att hans gröna jagtklädning blef söndersliten, och tillika fruktade att något vilddjur, som passerade förbi, kunde uppäta honom, började skrika och ropa om hjelp med ett sådant vrålande, att alla som hörde men ej sågo honom, trodde det han redan befann sig imellan något odjurs tänder. Det hotande vildsvinet föll slutligen för stygnen af så många jagtspjut, som satt sig emot detsamma, och *Don Quixote* vände hufvudet i anledning af *Sanchos* skrik, emedan han igenkände ljudet; härvid såg han

 ho-

honom hängande fast vid eken med hufvudet utföre, och åsnan stod tätt bredvid honom, emedan den aldrig öfvergaf honom i hans olycka. Härvid anmärker *Cid Hamet*, att man sällan såg *Sancho Panza* utan att äfven se hans åsna, samt likaså litet åsnan utan *Sancho*, så stor var den vänskap och trohet de iakttogo emot hvarandra. *Don Quixote* gick nu och lossade *Sancho*, hvilken, då han åter såg sig fri samt stående på marken, betraktade den rispa hans jagtklädning fått, och det bedröfvade honom in i själen, emedan han i denna drägt trodde sig besitta ett helt landtgods. Imedlertid lades det ofantliga vildsvinet på en mulåsna, öfverhöljdes med rosmarin och myrthenqvistar, såsom tecken till det segerrika rof man fått, och fördes till ett af de stora tälten som voro uppsatta midt i skogen, hvarest man nu fann dukade bord och en måltid färdig, så stor och kostbar, att man af dess prakt kunde finna hvilken som gaf densamma. *Sancho* visade Hertiginnan hålen på sin sönderrifna jagtklädning, och sade: "Om detta varit en fogel- eller harjagt, så hade mina kläder ej befunnit sig i detta eländiga tillstånd; och jag begriper icke hvad nöje kan vara deruti att afbida ett djur, som, i händelse det träffar med sin huggtand, kan beröfva en menniska lifvet. Jag påminner mig hafva hört en gammal Romance sjungas, som lyder sålunda:

"Må af björnar du bli äten,
Som det hände *Fabila*."

"Detta var en Göthisk Konung, sade *Don Quixote*, som på jagt blef uppäten af en björn."—

"Det

"Det är just hvad jag säger, fortfor *Sancho;* jag tycker föga derom, att Furstar och Konungar blottställa sig för en sådan fara, endast för ett nöjes skull, som jag ej kan begripa, emedan det består uti att döda ett djur, som ej begått något ondt." — "Deruti misstager Ni Er, *Sancho,* svarade Hertigen; emedan jagt efter vilddjur är en mera passande och angelägen öfning för Konungar och Furstar än någon annan; ty jagt är en bild af krig, och dervid användas krigslist, försåt och många fina snaror, för att utan egen fara kunna besegra sin fiende; dervid får man uthärda den starkaste köld och den mest odrägliga hetta; orklöshet och sömn förjagas dervid, krafterna stärkas och alla lemmar blifva mera smidiga och rörliga hos en jägare. Korrt sagdt: det är ett nöje som kan njutas utan någon annans förfång, men hvaruti många kunna deltaga; och det bästa är dock, att en sådan stor jagt icke är för alla, såsom det förhåller sig med andra slags jagter, med undantag af falkjagten, som också endast tillhör Konungar och andra höga personer. Således, *Sancho,* måste Ni ändra er mening, och då Ni blifver Ståthållare sysselsätta Er med jagt, hvaruti Ni skall finna ett nöje, så stort som hundrade andra." — "Nej bevars! ropade *Sancho;* en god Ståthållare sitter hemma i sitt hus; det vore ju härligt om rättsökande kommo uttröttade löpande från alla kanter, för att söka honom, och han då strök omkring i alla berg och skogar: en sådan regering vore högst olycklig! Jag försäkrar på min heder, nådige Herre, att jagt och tids-

för-

fördrif mera passa för sysslolösa lättingar än för Ståthållare. Det hvarmed jag ärnar förlusta mig skall blifva, att spela kort under Påskhelgen, samt att slå käglor på söndagar och andra helgedagar, emedan ett sådant jagande och dragande omkring i skog och mark hvarken är min sak eller enligt min smak." — "Himlen gifve att så vore, sade Hertigen; ty imellan *säga* och *göra* är alltid en stor skillnad." — "Det skall nog visa sig, svarade *Sancho;* en bra karl hjelper sig sjelf; den kommer också fram, som oxar drifver; och bättre är två gånger fråga än en gång gå vilse. Härmed vill jag säga, att om himlen står mig bi, och jag med god afsigt gör hvad jag bör göra, så skall jag regera bättre än mången örn. Stick fingret i min mun, för att spörja om jag biter." — "Må Gud och alla Helgon straffa dig, fördömde *Sancho!* ropade *Don Quixote;* när skall den dag komma, såsom jag flera gånger frågat, då jag får höra dig utan ordspråk yttra en förnuftig och anständig mening? Må Deras Högheter låta denne narren gå sin väg; ty han skall säkert pina själen ur nådiga Herrskapet, icke med två eller tre utan med två- eller tretusende ordspråk, framförda både i tid och otid så, att himlen tröste och styrke mig och en hvar som skall höra på dem." — "Ehuru *Sanchos* ordspråk, inföll Hertiginnan, äro talrikare än alla phraser i ett Grekiskt Commentarium, så värderar jag dem dock, i anseende till Sentencernas korthet. Jag tillstår att de roa mig vida mera än alla andra ordspråk, som kunna vara bättre sammansatta och afpassade."

Un-

Under detta och flera andra muntra samtal gingo de ur tältet ut i skogen, att undersöka några uppställda jägare-nät, hvarvid hela dagen nästan förflöt och natten nalkades; men denna blef ej så klar och angenäm som man kunnat vänta af årstiden, ty det var midt under sommaren; utan i stället utbredde sig ett mörker, som mycket passade för Hertigens afsigter. Sedan nu natten närmat sig så mycket, att en stark skymning herrskade, syntes oförmodadt som om skogen i alla fyra hörnen stått i ljus låga, och tillika hördes här och der, än på afstånd än närmare, en ofantlig mängd trumpeter och andra krigiska instrumenter, äfvensom dånet af många cavalleri-escadroner, som tågade igenom skogen. Eldskenet och de krigiska instrumenternas ljud förbländade allas ögon och döfvade allas öron som nu befunno sig i skogen. Straxt derefter hörde man ett tusenfalldigt fältskri, alldeles efter Mohrernas plägsed, då de rycka emot fienden till strid; trumpeter och horn skallade, trummor larmade och pipor ljudade, allt nästan på en gång, samt så hastigt och oafbrutit, att alla sinnen nödvändigt måste döfvas vid det förvirrade ljudet af så mångfaldiga instrumenter. Hertigen förskräcktes, Hertiginnan syntes förvånad, *Don Quixote* förundrad, *Sancho* darrade, och alla, äfven de som kände tillställningen, visade bestörtning. Under denna ångest öfverraskades de alla af en hastig tystnad, och en postiljon visade sig, klädd som en djefvul, hvilken då och då stötte i ett ofantligt stort horn, som gaf ett vildt och rysligt ljud. "Halt, broder

Po-

Postiljon! ropade Hertigen; hvilken är Ni? hvart ärnar Ni Er? och hvad för ett krigsfolk är det som synes genomtåga denna skog?" — Postiljonen svarade med en ihålig och fruktansvärd röst: "Jag är djefvulen, som söker *Don Quixote af La Mancha;* folket, som framtågar der, består af sex hopar trollkarlar, hvilka på en triumphvagn föra den oförlikneliga *Dulcinea af Toboso.* Hon kommer nu förtrollad, jemte den raske Fransmannen *Montesinos*, som ärnar gifva *Don Quixote* befallning om, huruledes denna Damens förtrollning skall upplösas." — "Om Ni är djefvulen, såsom Ni säger, återtog Hertigen, och såsom ert utseende visar, så borde Ni också känna denne Riddaren *Don Quixote af La Mancha*, emedan han står här framför Er." — "Vid Gud och mitt samvete bedyrar jag, fortfor djefvulen, att jag ej såg honom, emedan jag har så många särskilta saker i mitt hufvud, att jag glömde förnämsta orsaken, hvarföre jag kom." — "Utan tvifvel, sade *Sancho*, måste denne djefvulen vara en hederlig man och god Christen; ty om han ej vore det, skulle han ej svärja vid Gud och sitt samvete; hvarföre jag också nu tager för afgjordt, att hederligt folk finnes till och med i helfvetet." Utan att stiga af, vände djefvulen sig nu till *Don Quixote*, och sade: "Till dig, *Riddaren af Lejonen*, (i hvilkas klor jag önskade se dig!) sänder mig den olycklige men tappre Riddaren *Montesinos*, som befallt mig på sina vägnar säga dig, det du bör vänta honom på samma ställe hvarest jag träffat dig, emedan han för med sig den så kallade *Dul-*

cinea

cinea af Toboso, för att underrätta dig hvad som fordras till hennes förtrollnings upplösning. Detta är enda orsaken som fört mig hit, och nu har jag intet skäl att längre uppehålla mig. Må sådana djeflar som jag vara med dig, men alla goda änglar med detta höga Herrskap!" Sedan han sagt detta, stötte han åter i sitt ofantliga horn och begaf sig bort utan att afbida svar. Alla syntes på nytt förundrade, men i synnerhet *Sancho* och *Don Quixote*: *Sancho*, emedan han såg, att man, sanningen till trotts, ville hafva *Dulcinea* förtrollad, och *Don Quixote*, emedan han icke hade full öfvertygelse, om allt det var sannt eller icke, som tilldragit sig med honom i Montesinoshålan. Under det han ännu stod fördjupad i dessa tankar, frågade Hertigen honom: "Årnar Herr *Don Quixote* vänta här?" — "Hvarföre icke? svarade denne; tappert och oförskräckt vill jag vänta här, om också hela helfvetet kom att anfalla mig." — "Men, inföll *Sancho*, om jag åter får se en sådan djefvul, och åter får höra ett dylikt larm som det förra, så ville jag hellre vara på blocksberget."

Imedlertid tilltog mörkret, och flera ljus började sväfva hit och dit igenom skogen, likasom jordens torra dunster synas uppsväfva emot himmelen och visa sig för våra ögon såsom fallande stjernor. Tillika hördes ett ryssligt buller, likt det som tunga hjul uppå mycket lastade vagnar pläga förorsaka, för hvilkas knarrande och oupphörliga larm björnar och vargar sägas fly, om de befinna sig i trakten. Med detta tumult förenades något annat, som

öka-

ökade skräcken af det hela, hvilket bestod deruti, att det verkeligen förekom en hvar, som om uti alla fyra hörnen af skogen fyra särskilta drabbningar föreföllo; ty på ett håll framrullade dundret af ett fruktansvärdt artilleri, på ett annat hördes mousquet-salfvor, helt nära förmärktes de stridandes rop, och på afstånd upphäfdes åter det förfärliga fältskri man förut hört. Omsider förorsakade trumpeter, horn, pipor, clarinetter, oboër, trummor, kanoner och mousqueter, men i synnerhet det rysliga hjulknarrandet, tillhopa ett så förvirradt och rysligt larm, att *Don Quixote* måste samla allt sitt mod för att kunna uthärda. *Sanchos* mod åter gaf alldeles vika, och han föll afdånad till marken på släpet af Hertiginnans klädning, der hon lät honom ligga, och befallte hastigt att man skulle stänka vatten i hans ansigte. Man gjorde så, och han återkom till sansning just då en af vagnarna med de knarrande hjulen kommit dem helt nära. Den drogs af fyra långsamt framskridande oxar, hvilka voro alldeles öfverhöljda af svarta täcken. På hvart och ett af deras horn var fästad en brinnande stor fackla af vax, och på vagnen syntes ett upphöjdt säte, hvarest satt en vördnadsvärd gubbe med ett skägg hvitare än snö, och så långt, att det räckte öfver hans medja; hans klädning bestod uti en vid mantel af svart kläde; och emedan vagnen öfverallt var besatt med oräkneliga ljus, kunde man mycket väl urskillja allt hvad som fanns på densamma. Den kördes af tvenne ohyggliga djeflar, äfven klädda i svart, och med så rys-

liga

liga ansigten, att sedan *Sancho* sett dem en gång, tilltryckte han sina ögon för att ej se dem andra gången. Då nu vagnen befann sig midt för sällskapet, uppsteg den ärevördige gubben ifrån sitt höga säte, ställde sig rak, och sade med hög röst: "Jag är den vise *Lirgandeo*," hvarefter vagnen rullade bort utan att gubben yttrade sig något mera. Efter denna kom en annan vagn utrustad på lika sätt och äfven med en sittande gubbe, hvilken lät vagnen hålla, och sade med en likaså alfvarsam röst: "Jag är den vise *Alquife*, mycket förtrolig vän med *Urganda* den obekanta;" och nu for han vidare. Nu kom åter en vagn; men han som der satt på höga sätet var ej en gubbe, såsom de begge förra, utan en stark man af elakt utseende, och sedan han kommit fram, steg han upp såsom de föregående, samt sade med en mera vild och djefvulskt rytande röst: "Jag är häxmästaren *Arcalaus*, en dödlig fiende till *Amadis* af Gallien och hela hans slägt;" och derefter åkte han bort. Icke långt derifrån stannade alla tre vagnarna, och det ohyggliga knarrandet från deras hjul upphörde, hvarefter man ej vidare sporde något larm, utan i stället klangen af en ljuf harmonisk musik, hvaröfver *Sancho* fägnade sig mycket och ansåg det för ett godt tecken; hvarföre han också sade åt Hertiginnan, från hvilken han ej aflägsnat sig ett steg: "Nådiga Fru! der, hvarest musik är, kan ej något ondt finnas." — "Äfvenså litet som der, hvarest ljus och klarhet finnes," svarade Hertiginnan. — *Sancho* återtog: "Elden gifver ljus och facklor klarhet, såsom vi kunna

na se af allt hvad här omringar oss, och likväl kunna de lika lätt bränna upp oss; men musik är alltid tecken till glädje och högtidlighet." — "Det torde snart visa sig," inföll *Don Quixote*, som hört hela samtalet; och han hade rätt, såsom man får se i nästa Capitel.

XXXV CAP.

Hvaruti fortsättes underrättelsen som Don Quixote erhöll, angående upplösningen af Dulcineas förtrollning, jemte andra underbara händelser.

Alla märkte nu, att efter takten af den angenäma musiken nalkades en triumphvagn, dragen af sex grå mulåsnor, höljda med hvita linnetäcken, och på en hvar af dem satt en botöfvande broder, äfven hvitklädd, med brinnande fackla i handen *). Vagnen var två eller tre gånger större än någon af de föregående, och på sidosäten rundt omkring densamma samt på botten sutto tolf andra botöfvande, äfven hvitklädda, och alla med brinnande facklor: en syn, som på en gång förvånade och förskräckte. Midt ibland dem såg man på en upphöjd thron en nymph sitta, höljd med tusende slöjor af silfvertyg, och imellan dem glittrade en otalig mängd guldblad, hvilket gjor-

*) Uti Spanien delar man, vid en så kallad Disciplinant-Procession, de botöfvande i tvenne flockar, nemligen sådana som blott båra ljus eller facklor, och sådana som gissla sig med piskor, hvilka sednare åro de egenteliga Disciplinanterna.

gjorde hennes klädnad lysande om icke just dyrbar; hennes ansigte var betäckt med ett fint genomskinligt flor, så att man utan hinder kunde se en mycket skön flickas ansigte; och ljusens mängd gåfvo tillfälle att urskillja både hennes behag och hennes ålder, emedan hon efter utseendet syntes våra imellan 17 och 20 år. Bredvid henne stod en figur, klädd i en lång svart släpande mantel, och från hufvudet till fötterna betäckt med en svart slöja. Då denna vagn kom midt framföre Hertigliga Herrskapet och *Don Quixote*, tystnade den angenäma musiken af fleuter, harpor och lutor, som hördes från samma vagn; skepnaden med svarta manteln och slöjan framträdde, afhöljde sin mantel åt ömse sidor och tog slöjan från ansigtet, då man såg, att det var sjelfva dödens benrangel af ett rysligt utseende, hvaröfver *Don Quixote* förvånades, *Sancho* dårrade, samt Hertigen och Hertiginnan äfven visade tecken till förskräckelse. Sedan denne lefvande döden ställt sig i behörig ordning, började han med en dof röst och släpande uttal orda sålunda:

"Jag är *Merlin*, historierna säga
Om mig, att Satan sjelf mig hafver aflat,
(En lögn, men utaf tiden dock bekräftad);
En Furste och Monark jag är i svartkonst,
Ja, ett archiv för Zoroasters kunskap;
Jag kämpar modigt emot år och sekler,
Som bjuda till förstöra alla bragder
Af Riddare, de vandrande och tappra,
För hvilka jag af kärlek alltid lågat.

Om

Om andra trolldomsidkare och Mager
Kan sägas, att de hafva hårda sinnen
Och grymma hjertan, som ej kunna röras;
Mitt hjerta åter, godt och ömt och böjligt,
Vill göra väl åt alla folk på jorden.

Djupt ned uti den svarta nattens håla,
Hvarest min ande än sig sysselsatte
Att draga cirklar, rita upp figurer,
Sig trängde klagan från den makalösa,
Den sköna *Dulcinea af Toboso*.

Jag dess förtrollnings olycksskick försporde,
Förvandlingen ifrån en fin Prinsessa
Till gröfsta bondepiga, och jag rördes,
Slöt in min ande i de torra benen
Af detta dödens fruktansvärda rangel.
I mina hundratusen folianter
Om Satans konster, började jag leta,
Och kommer nu att säga botemedlet
Mot detta grymma rysningsvärda onda.

Du ärans glans, du blomma ibland alla,
Som diamanthård stål- och jerndrägt burit,
Du ljus, compass och fyrbåk, bild och mönster
För alla, som den tröga sömnen lemna
Samt lättjans dunbädd, och sig modigt rusta
Att ägna sig åt denna svåra öfning,
Med alltid blodbestänkta tunga vapen:

Till dig jag talar, högstberömde hjelte
För alla tider, *Don Quixote* den tappre,
Och lika billigt kallad för den vise,
Du Manchas glans och hela Spaniens stjerna! —

Att

Att åter i sitt förra tillstånd sätta
Den sköna *Dulcinea af Toboso*,
Är fordringen, att Vapendragarn *Sancho*
Ger sig tretusende trehundra prygel
På sina tvenne stora akterdelar,
För luften blottade, och det så kraftigt,
Att mycken värk och sveda dervid följa.
Allt hat på detta sätt skall straxt förjagas
Hos upphofsmännen till den skönas qvida.
Se der, mitt Herrskap! skälet till min ankomst."

"Nå, för tusan pocker! ropade härvid *Sancho*, tretusende rapp! det måtte jag säga; nej stor tack! jag vill lika så litet gifva mig blott tre rapp som tre dolkstygn. Jag önskar Hin onde måtte taga ett sådant sätt att upplösa förtrollningar; icke eller inser jag hvad min bakdel har att göra med denna förtrollning. Jag bedyrar vid himlen, att om Herr *Merlin* ej vet något annat sätt till upplösning af Fru *Dulcineas af Toboso* förtrollning, så kan hon gerna gå och låta begrafva sig såsom förtrollad." — "Hör du, ohyfsade bondlurk, inföll *Don Quixote*, jag skall taga dig och binda dig, så naken som din mor födt dig till verlden, vid ett träd, samt gifva dig, icke 3,300, utan 6,600 rapp, alla så fullhaltiga, att man skall höra dig skrika på tretusende trehundrade böss-skotts afstånd; och svara mig nu ej ett ord vidare, ty då klämmer jag själen ur kroppen på dig." Då *Merlin* hörde detta, sade han: "Så får det ej tillgå; ty de slängar den gode *Sancho* skall erhålla, måste han emottaga frivilligt och ej med våld, samt vid den

tid

tid honom godt synes; ty dertill är ingen bestämd termin utsatt; dock är honom tillåtit att minska slängarnas antal till hälften, om han tillåter att de gifvas af en annans hand, ehuru tung densamma också kan blifva." — "Nej, hvarken af en annans eller min egen, hvarken af en lätt eller tung, svarade *Sancho;* ingen hand får röra mig. Har jag då till äfventyrs födt Sennora *Dulcinea af Toboso* till verlden, emedan min bakdel skall plikta för hvad hennes ögon förbrutit? Detta synes snarare tillhöra min Herre och husbonde, emedan han vid hvarje steg kallar henne sitt lif, sin själ, sitt stöd och sin hjelp; han både kan och bör piska sig för henne, och göra sig all möjlig möda för upplösningen af hennes trolldom; men att jag skulle piska mig? dertill säger jag nej."

Knappt hade *Sancho* sagt detta, förr än den försilfrade nymphen, som satt bredvid *Merlins* benrangel, steg upp, tog den genomskinliga slöjan ifrån sitt ansigte, och visade dervid en skönhet, som förekom alla ovanlig; hvarefter hon med en manlig alfvarsamhet, och med en röst som ej var mycket mild, vände sig directe till *Sancho Panza,* och sade: "O du, olycksalige Vapendragare! du gemena själ, hjerta af korkträd, med stenhårda inelfvor! om man befallte dig, röfvare och spetsbof, att ifrån ett högt torn störta dig ned till marken, eller om man bad dig, du menniskoslägtets fiende, att äta upp ett dussin grodor, två dussin ödlor och tre dussin ormar; om man ville öfvertala dig, att med en hvass mördande bila slagta

din

din hustru och dina barn, då vore ej underligt att du visade dig darrande och feg; men att du gör så mycket larm öfver tretusen trehundrade rapp, dem hvarje skolpojke, han må vara aldrig så klen, hvarje månad uthärdar, det förvånar, upprör och förskräcker ända i det innersta alla fromma varelser som höra det, ja äfven alla dem, som i en framtid kunna få underrättelse derom. Vänd nu, o du usla förhärdade kreatur! vänd, säger jag, dina tillhopatorkade Torsk-ögon till glansen af mina ögonstenar, som likna glittrande stjernor, och du skall se dem strömvis flyta i tårar, som förorsaka fåror, gropar och kanaler på mina kinders blomsterfält. Låt detta röra dig, nedriga illasinnade odjur, på det min blomstrande ålder (ty jag befinner mig ännu i dess vår, emedan jag icke är mera än 19 år och har ej fyllt det tjugonde) icke må förtorkas och försvinna under barken af en gemen bondpiga; och att jag nu icke synes sådan, är en särskild mig förunnad ynnest af Herr *Merlin*, som är här närvarande, endast på det min skönhet måtte beveka dig; ty en bedröfvad Skönhets tårar förmå göra klippor mjuka som bomull och förvandla tigrar till lamm. Piska derföre, du förhärdade best, ditt tjocka kött, uppväck din slumrande själ, som hittills endast drifvit dig att mer och mer fylla din glupska mage, och återgif mig min lena hud, min retande gestalt och mitt sköna ansigte. Skulle du för min skull ej låta beveka dig, eller förmå dig till ett förnuftigt beslut, så gör det åtmindstone för denne stackars Riddarens skull, som står

vid din sida, jag menar din Herre, hvars själ redan synes mig sitta på tvären i hans hals, knappt tio tum ifrån hans läppar, endast afbidande ett hårdt eller mildt svar af dig, för att antingen fara ut ur hans mun eller återvända ned i hans mage.

Då *Don Quixote* hörde detta, sträckte han ut sin hals, vände sig till Hertigen, och sade: "Vid Gud, nådige Herre! *Dulcinea* har talat sanning; ty själen sitter verkligen på tvären här i min strupe, likasom skottet i en pistol." — "Hvad säger Ni nu härom, *Sancho?*" frågade Hertiginnan. — "Jag säger, nådiga Fru, svarade *Sancho*, hvad jag redan sagt, att i afseende på prygelväsendet despenderar jag mig." — "Dispenserar jag mig, måste Ni säga, *Sancho*," inföll Hertigen. — "Låt mig nu prata som jag vill, Ers Höghet, återtog *Sancho;* ty nu är jag icke i tillfälle att iakttaga finheter och tänka på bokstäfverna i hvarje ord; emedan de slängar man ärnar gifva mig, eller hvilka jag bör gifva mig sjelf, göra mig så förbryllad, att jag hvarken vet hvad jag säger eller hvad jag gör. Imedlertid önskade jag af min allernådigsta Fru *Dulcinea af Toboso* få veta, hvarest hon lärt sig det sätt att bönfalla, som hon nyttjat? Här kommer hon och beder, att jag skall sönderpiska mitt eget kött, och dervid kallar hon mig en gemen själ, ett förhärdadt kreatur, jemte en hel svärm andra vackra benämningar, dem Hin onde sjelf icke kunde tåla. Tror hon till äfventyrs att mitt kött är af metall? eller hvad nytta har jag deraf, att hennes förtrollning upplöses? Kommer

mer hon med hela vagnen full af fint hvitt linne, skjortor, mössor, strumpor, och hvarjehanda prydnader (dem jag i alla fall ej behöfver), för att ställa sig in hos mig? Nej, i stället får jag ett skällsord efter det andra, ehuru hon borde känna ordspråket, som säger: goda ord finna godt rum, och den väl smörjer han åker lätt; något för något, så varar vänskapen längst, och ett *här har du* är bättre än tio *du skall få*. Härtill kommer ännu min egen nådige Herre, som i stället för det att han borde smickra och smeka mig, för att göra mig mjuk som bomull och smidig som en smórd rem, säger mig, att om han vill, så tager han och binder mig naken vid ett träd samt gifver mig en dubbel portion af de bestämda slängarna; likväl borde hela detta sorgliga Herrskapet betänka, huruledes de icke blott fordra af en Vapendragare att han skall piska sig, utan af en Ståthållare, hvilken dock, såsom man säger, icke är någon hund. Måtte de dock lära sig, för tusan pocker, att riktigt bönfalla och framställa en ansökning, samt vara höfliga; ty alla dagar äro ej bakdagar, och man kan icke alltid vara vid lika godt lynne. Jag är just nu förargad så, att jag må spricka deröfver, att min nya gröna jagtdrägt är sönderslitén, och så kommer man och bjuder mig, till råga på välfägnaden, att jag frivilligt skall piska sönder mig: ett likaså orimligt påstående, som om man ville göra mig till Cazik *)."— "Men i sanning, min vän *Sancho*, inföll Her-

 tigen,

*) *Cazik* eller *Cacique*, Prins, eller Hög Befälhafvare ibland Indianska stammarna.

tigen, derest Ni ej blifver mjukare än ett moget fikon, så skall Ni aldrig erhålla Ståthållareskapet. Det vore ju härligt, om jag till mina öboer afsände en Ståthållare, som vore grym och hade stenhårda inelfvor, och som hvarken låter beveka sig af bedröfvade jungfrurs tårar, eller af förståndiga, mäktiga och gråhåriga häxmästares och Vises böner! Korrt sagdt, *Sancho*: antingen måste Ni piska Er sjelf eller låta piska Er, eller också blifver Ni ej Ståthållare." — "Nådige Herre! svarade *Sancho*, kan ej en betänkningstid af två dagar gifvas mig, att jag må öfverväga hvad som är bäst för mig?" — "På intet sätt, inföll *Merlin*; ty i detta ögonblick och här på stället måste allt afgöras som angår denna sak, då *Dulcinea* antingen återvänder till Montesinos-hålan och sitt förra tillstånd såsom bondpiga, eller också föres hon sådan hon nu är till Elyseiska fälten, hvarest hon väntar till dess det bestämda prygel-antalet är uppfylldt." — "Nå väl, min goda *Sancho*, sade Hertiginnan, friskt mod, och liflig erkänsla för det bröd Ni ätit hos er Herre *Don Quixote*, emot hvilken vi alla böra vara tjenstvilliga och artiga, i anseende till hans ädla tänkesätt och högtprisade Ridderskap. Gif ert ja-ord till denna piskning, käraste son; drif ut Satan med Beelzebub, och lemna all fruktan åt det gemena packet; ty ett tappert hjerta trottsar all olycka, såsom Ni sjelf vet."

Sancho svarade på dessa föreställningar endast med följande pladder, i det han sålunda frågande vände sig till *Merlin*: "Säg mig dock, min nådige Herr *Merlin*, huru det bör

för-

förstås, att då Djefvuls-postillonen var här, tillförde han min Herre ett budskap ifrån Herr *Montesinos*, med befallning att vänta denne Herrn här på stället, emedan han skulle komma och för min Herre uppgifva sättet huruledes Donna *Dulcinea af Toboso* kunde befrias från sin förtrollning; men hittills hafve vi ännu icke med våra ögon sett någon *Montesinos*, eller någon af hans anhang?" — Häruppå svarade *Merlin*: "Djefvulen, min kära *Sancho*, är ett dumhufvud, men också en ganska stor spetsbof. Jag afsände honom, för att uppsöka er Herre, men ej med något budskap från *Montesinos*, utan från mig; ty *Montesinos* befinner sig ännu i sin håla och afbidar, eller, rättare sagdt, hoppas upplösning af sin förtrollning; men denna synes ännu stå i vida fältet. Om han är Er något skyldig, eller Ni har någon sak att afgöra med honom, så skall jag skaffa honom till Er, eller dit hvarest Ni önskar träffa honom. Skynda Er nu blott att säga ja till piskningen, och tro mig, att det skall lända Er till mycken nytta, så till själ som kropp; till själen, emedan Ni dermed gör en god gerning, och till kroppen, emedan jag vet att Ni är af sangviniskt temperament, och derföre kan det ej skada, att Ni tappar litet blod af Er." — "Här finnas många läkare i verlden, svarade *Sancho*; till och med häxmästare äro läkare; imedlertid, emedan alla säga mig detta, ehuru jag icke kan inse det, så förklarar jag mig nu nöjd dermed, att gifva mig de tretusende trehundrade rappen, med vilkor likväl, att jag får gifva mig dem när

och

och huru mig behagar, utan att tid och stund föreskrifves mig; och då vill jag bjuda till att, så fort som möjligt, komma ifrån denna min skuld, på det verlden åter må få njuta den nådiga Donna *Dulcineas af Toboso* skönhet, emedan hon, såsom det synes, och tvärt emot hvad jag trodde, verkeligen är skön. Härvid måste äfven det vilkor äga rum, att jag vid denna piskning ej är förbunden utgjuta mitt blod, och skulle äfven ett och annat rapp slinta för mig, bör det ändock upptagas i räkningen. Item, om jag skulle förvilla mig i afseende på antalet, så måste Herr *Merlin*, som vet allt, noga sammanräkna alla rappen, samt underrätta mig om några fattas eller några öfverstiga bestämda antalet." — "Om öfverloppsrappen behöfver jag ej gifva någon underrättelse, svarade *Merlin;* ty så snart summan är full, visar sig oförmodadt den från förtrollningen befriade Sennora *Dulcinea*, för att uppsöka Er, visa sig tacksam emot den goda *Sancho*, samt med belöningar betyga sin erkänsla för Er ädla gerning. Således bör intet bekymmer uppkomma hos Er hvarken om öfverstigande eller bristande antal slängar, ej eller tillåter himlen att jag bedrager någon, gällde det också blott ett hufvudhår." — "Nå, i himlens namn då, återtog *Sancho*, samtycker jag till min egen olycka, och förklarar, att jag åtager mig botöfningen uppå de af mig föreskrifna vilkor." Knappt hade *Sancho* sagt dessa sista orden, förrän fleut-musiken åter lät höra sig, och på nytt aflossades en oräknelig mängd mousquet-skott, hvarvid *Don Quixote* föll *Sancho*

om

om halsen, samt gaf honom tusende kyssar på panna och kinder. Hertigen, Hertiginnan och alla närvarande gåfvo tecken till den största tillfredsställelse, vagnen sattes åter i rörelse, och vid förbifarten böjde den sköna *Dulcinea* sitt hufvud för Hertigen och Hertiginnan, men gjorde en ännu djupare bugning för *Sancho*. Imedlertid började den glada och leende morgonrådnaden ännu starkare visa sig; blommorna på fälten öppnade och utvidgade sig, och bäckens flytande kristall, som framsorlade öfver grå och hvita kiselstenar, gick att afbörda den skatt strömen af densamma väntade. Himlen var klar, luften ren, jorden lifvad; hvarje ting för sig och allt tillhopa utmärkte tydligt, att den dag, som nu utvecklade sig utur Auroras släp, skulle blifva skön och klar. Det Hertigliga Herrskapet var förnöjdt så väl öfver jagten, som att dess öfriga företag blifvit klokt och lyckligt utfördt; och de återvände nu till slottet med föresats att fortsätta detta skämt, emedan ingen verklighet fanns som kunde gifva dem större nöje.

XXXVI CAP.

Innehåller berättelsen om Duennan DOLORIDAS, *eller den Jämmerfullas, annars kallad Grefvinnan* TRIFALDI, *eller den Treskörtades, utomordentliga, nästan vidunderliga äfventyr; jemte det bref* SANCHO *skref till sin hustru* THERESA PANZA.

Hertigen hade en Hushofmästare af mycket skämt-

skämtsamt och satiriskt lynne, hvilken vid det omtalade uppttåget föreställde *Merlin*, anordnade hela tillställningen dervid, författade verserna, och inöfvade en ung Page att spela *Dulcineas* rôle. Med sitt nådiga Herrskaps tillhjelp utförde han nu ett nytt äfventyr, så lustigt och snillrikt, som man någonsin kan inbilla sig.

Följande dagen frågade Hertiginnan *Sancho*, om han redan börjat sitt botöfnings-pensum, för att upplösa *Dulcineas* förtrollning? Han svarade Ja, och att han redan förflutna natten gifvit sig sjelf fem rapp. Hertiginnan frågade, hvarmed han gifvit dem? — "Med handen," svarade han. — "Sådant, återtog Hertiginnan, kan snarare kallas klappning än stryk, och jag föreställer mig, att den vise *Merlin* icke åtnöjer sig med en så smekande botöfning; således är nödigt, att den goda *Sancho* flätar sig en duggtig piska, med snärtar eller knutar, som låta känna sig och taga ut blodet; ty en så stor Dames frihet som *Dulcineas* kan ej köpas för så godt pris." — *Sancho* svarade: "Behagar Ers Höghet gifva mig en piska eller en passande dagg, på det jag dermed må slå mig sjelf, så vida det annars ej svider alltför mycket; ty Ers Höghet bör veta, att ehuru jag endast är en bonde, liknar mitt skinn dock mera lent silke än en barkad oxhud; och jag anser det oförståndigt att hudflänga mig till nytta för en annan." — "I morgon, sade Hertiginnan, skall jag med mycket nöje gifva Er en piska, just afpassad för Er och Ert fina skinn, och det så noga, som om den vore Er rygghuds köttsliga syster." *Sancho* återtog nu: "Jag vill äf-

ven

ven låta Ers Höghet, min själs allernådigsta beherrskarinna veta, att jag skrifvit ett bref till min hustru *Theresa Panza*, hvaruti jag berättat henne allt hvad som händt mig sedan jag skilljdes ifrån henne; jag har det här i min barm, och deruti fattas intet annat än öfverskriften eller titeln. Jag skulle önska att Ers Höga Visbet behagade läsa det; ty mig synes, att det är fullkomligt Ståthållar-aktigt, det vill säga, på sätt Ståthållare pläga skrifva." — "Hvilken har då undertecknat det?" frågade Hertiginnan. — "Hvilken skulle underteckna det om icke jag, stackars syndare," svarade *Sancho*. — "Har Ni också skrifvit det?" fortfor Hertiginnan. — "Nej bevars, återtog *Sancho*; ty jag kan hvarken läsa eller skrifva, men väl underteckna." — "Låt mig se det, sade Hertiginnan; ty jag är säker, att Ni deruti visar Ert stora och vidsträckta snille." *Sancho* framdrog ett öppet bref utur sin barm, hvilket Hertiginnan emottog, och såg att det lydde sålunda:

SANCHO PANZÁS bref till sin hustru THERESA PANZA.

"Blott jag dugtigt piskar mig sjelf, så skall jag deraf befinna mig så väl, som en Riddare; och om jag har ett skönt Ståthållareskap, så kostar det mig dryga slängar. Detta, min kära *Theresa*, kan du icke nu förstå, men en annan gång skall du få veta det. Nu bör du veta, *Theresa*, att jag beslutat det du skall åka i vagn, hvilket nu passar sig för tillfället; ty andra sätt att komma fram passar blott för kattor. Nu är du en Ståthållares Fru, och se till att

ingen

ingen skymfar dig. Här sänder jag dig en grön jagtklädnad, hvilken den nådiga Hertiginnan skänkt mig, och tillskär den nu så att deraf kunna blifva tröja och kjol åt vår dotter. Min Herre *Don Quixote* är, enligt hvad jag hört sägas här i landet, en klok narr och en lustig tok, och jag anser mig deruti ej gifva honom mycket efter. Vi hafva varit i Montesinos-hålan, och den vise *Merlin* har lagt hand på mig, för att ifrån förtrollning befria Fru *Dulcinea af Toboso*, som hemma hos Er kallas *Aldonza Lorenzo*. Med tretusende trehundrade slag, fem mindre, blifver hon så fri ifrån förtrollning, som hennes moder, hvilken framfödt henne. Säg nu ingen ting härom åt någon; ty om du gifver dem något att pladdra, så skall en säga det är hvitt, en annan det är svart. Om några få dagar ärnar jag resa till mitt Ståthållareskap, dit jag begifver mig med den största längtan att samla penningar, emedan man sagt mig, att alla nya Ståthållare hafva samma längtan, då de afgå till sina beställningar. Jag vill först känna mitt nya ställe litet på pulsen, och sedan underrätta dig om du kan komma dit till mig, eller icke. Min grolle mår väl, hälsar dig mycket och anbefaller sig i din ynnest; jag ärnar ej öfvergifva honom, om man också gjorde mig till Stor-Sultan. Hertiginnan, min nådiga Herrskarinna, kysser tusende gånger dina händer, och till svar bör du göra detsamma tvåtusende gånger; ty, enligt hvad min Herre säger, finnes ingen ting som kostar mindre, eller fås för bättre köp, än artiga talesätt. Det har ej behagat himlen

att

att beskära mig ännu en kappsäck med etthundrade guldmynt, såsom förra gången; men gör dig ej bekymmer, kära *Theresa;* ty den som sitter i förhand har alltid godt spel, och allt godt skall komma från Ståthållareskapet. Hvad som dock gör mig stort bryderi är, hvad man säger mig, att om jag en gång får försöka det och smaka deruppå, skall jag kunna uppäta fingrarna derefter; och om så förhåller sig, kan jag säga att det blifver mig dyrt, ehuru stympade menniskor och krymplingar finna god utkomst med tiggeri; men på ett eller annat sätt skall du väl omsider blifva rik och lycklig. Gud gifve dig det så visst som han förmår, och bevare mig till din tjenst. Detta slott den 20 Juli 1614."

Din man Ståthållaren
Sancho Panza.

Sedan Hertiginnan slutat läsa detta bref, sade hon åt *Sancho:* "Uti tvänne saker afviker den gode Ståthållaren något ifrån rätta vägen: först då han säger, eller tillkännagifver, att han bekommit detta Ståthållareskap för de slängar han måste gifva sig, då han likväl vet, hvad han alldeles icke kan neka, att då min Herre Hertigen lofvade honom det, kunde man ej en gång drömma derom, att slängar funnos i verlden; och för det andra, att han härvid visar sig så girig; men jag skulle likväl ej önska, att han vore så sniken efter guld; ty om man för mycket fyller säcken, så spricker den, och en girig Ståthållare kan aldrig hålla ordentlig rättvisa vid makt." — "Så var icke min mening, nådiga Fru, svarade *Sancho;* och

om

om det synes Ers Höghet, att detta bref icke är såsom det bör vara, så behöfver jag ju blott sönderrifva det och författa ett nytt, hvarvid dock kan inträffa att det blifver sämre, så vida det skall tagas ur min hjernas förråd.” — ”Nej, nej! ropade Hertiginnan, detta är rätt bra, och jag vill låta Hertigen se det.”

Derefter begåfvo de sig till en trädgård, hvarest de samma dag ärnade spisa. Hertiginnan visade *Sanchos* bref för Hertigen, som deraf hade mycket nöje. De spisade, och sedan taffeln var borttagen, samt de en lång stund haft ett lustigt samtal med *Sancho*, hördes oförmodadt några sorgliga toner af en pipa, jemte ett doft ljud af en förstämd trumma. Öfver denna besynnerliga, krigiska och tillika sorgliga harmoni visade alla mycket bryderi, isynnerhet *Don Quixote*, som af oro ej kunde hålla sig qvar på sin stol; om *Sancho* behöfver endast sägas, att fruktan dref honom till sin vanliga tillflyktsort, nämligen till Hertiginnans sida och invid hennes släp; ty den ton man hörde var i sjelfva verket högst bedröflig och svårmodig. Under det alla voro sålunda bestörta, sågo de tvenne menniskor stiga in i trädgården, klädda i sorgdrägter, så långa att de släpade efter dem på marken; under marschen slogo de på tvenne trummor, som äfven voro öfverdragna med svart; jemte dem gick en pipare, lika svartklädd som de. Efter dem följde en person af nästan jättelik kroppsstorlek, mera insvept än klädd uti en svart sorgmantel, som också hade ett ofantligt långt släp. Öfver denna mantel hade han ett svart lifgehäng,

häng, i hvilket han bar en ofantligt stor sabel, hvars skida äfven var svart. Hans ansigte var betäckt af ett genomskinligt svart flor, genom hvilket syntes ett mycket långt skägg, hvitt som snö. Han gjorde sina steg med mycken värdighet, efter tackten af trummornas ljud; korrt sagdt: hans storlek, afmätta gång, svarta utseende och sällskap, måste nödvändigt sätta alla som sågo honom, utan att känna honom, i största förundran. Med sin långsamma högtidliga gång kom han omsider, som sagt är, fram, för att kasta sig på knä för Hertigen, hvilken, likasom alla de öfriga, stigit upp att emottaga honom; imedlertid ville Hertigen på intet sätt tillåta honom tala förr, än han åter rest sig från marken. Det rysliga spöket gjorde så, och sedan det åter kommit på benen, visade det sitt bara ansigte och tillika det mest rysliga, långa, hvita och tjocka skägg, som mennisko-ögon hittills sett; hvarjemte denna skepnad fästade sina blickar på Hertigen, och med en alfvarsam, stark, djup och ihålig röst sade han: "Högtuppsatte, mäktige Herrskare! Jag heter *Trifaldin* med hvita skägget, och är Stallmästare hos Grefvinnan *Trifaldi* eller den Treskörtade, annars kallad Duenna *Dolorida*, eller den Jämmerfulla, på hvars vägnar jag frambringar ett budskap till Ers Höghet, som består deruti, att Ers Höghet täcktes gifva henne tillstånd och frihet att komma hit och frambära för honom sitt lidande, hvilket är det mest förundransvärda och nyaste, som den mest smärtfulla tanke här i verlden kunnat framalstra. Likväl önskade jag först veta, om

icke

icke här på Edert slott vistas den tappre alldrig besegrade Riddaren *Don Quixote af La Mancha*, den hon kommit att söka, till fots och utan all förtäring, ända ifrån Konungariket Candaya och hit till Ert område: en sak, som skulle kunna anses för ett underverk, eller en förmåga åstadkommen af trolleri. Hon befinner sig utanför porten till denna fästning, eller detta lustslott, men vill ej inträda förr, än hon erhållit Er nådiga tillåtelse, Dixi!" Derefter hostade han, strök sitt skägg med bägge händerna ofvanifrån och ned, samt stod med mycket lugn och afbidade svar af Hertigen, hvilken sade: "Redan för många dagar sedan, tappre Stallmästare *Trifaldin* med hvita skägget, hafve vi erhållit underrättelse om den olycka, som drabbat den ädla Grefvinnan *Trifaldi* den Treskörtade, som genom häxmästares åtgärd fått namnet *Dolorida* eller den Jammerfulla; gerna, beundransvärde Stallmästare, må Ni tillsäga henne att inträda, samt att den tappre Riddaren *Don Quixote af La Mancha* befinner sig här, af hvars ädla tänkesätt hon säkert kan vänta sig all möjlig hjelp och tröst; tillika kan Ni säga henne på mina vägnar, att om hon behöfver mitt bistånd skall hon icke eller sakna det, emedan jag äfven anser mig förbunden att lemna henne det, då jag är en Riddare, hvars åliggande alltid är att bistå qvinnor af alla slag, men isynnerhet betryckta och sorgfulla Enke-Duennas, ibland hvilka Er nådiga Fru kan räkna sig." Då *Trifaldin* hörde detta, böjde han ett knä till marken, samt gaf tecken åt piparen och trumslagarne att röra spelet;

hvar-

hvarefter han, med samma takt och efter samma ljud som han intågat, åter lemnade trädgården, och alla stodo förvånade öfver hans gestalt och förhållande. Derefter vände sig Hertigen till *Don Quixote*, och sade: "Omsider, vidtberömde Riddare! förmå dock hvarken ondskan eller okunnigheten att undandölja eller förmörka dygdens och tapperhetens glans. Detta säger jag, emedan Herrn knappt ännu sex dagar befunnit sig på detta slott, och ändå kommer man redan ifrån långt aflägsna länder att söka Er, och det ej på vagnar eller dromedarier, utan till fots och fastande nalkas de sorgsna och betryckta, förvissade derom, att i denna högst starka arm finna stöd vid lidanden och mödor. Prisade vare derföre Edra stora bedrifter, hvilka hastigt utbreda sig öfver hela den upptäckta verlden." — "Jag skulle önska, min nådige Hertig, svarade *Don Quixote*, att den helige mannen nu vore tillstädes, som härom dagen vid bordet visade så mycken vedervillja och bitterhet emot vandrande Riddare, på det han med egna ögon måtte se, om sådana Riddare äro nödvändiga för verlden eller icke; åtmindstone skulle han kunna gripa med händerna, att de utomordentligt bedröfvade och tröstlösa, vid stora händelser och ofantliga olycksfall, icke gå att söka sig hjelp uti de Lärdas hus eller hos Socken-klockare, eller hos en Riddare, som alldrig passerat öfver gränsorna af sitt område, eller hos den tröga Hofmannen, som hellre spanar efter nyheter, dem han kan berätta och föra omkring, än han företager några förrättningar och bragder, dem andra kunna

be-

berätta och beskrifva. Tröst i bekymmer, bistånd vid betryck, jungfrurs stöd och enkors hugsvalelse, finnas väl ingenstädes bättre än hos vandrande Riddare; och derföre är jag himlen oändlig tacksamhet skyldig, för det jag kan räkna mig ibland dem, och anser all möda samt alla besvärligheter, som kunna möta mig under detta ärofulla yrke, såsom mycket väl använda. Må derföre denna Duenna komma och bönfalla om hvad hon behagar; ty hon skall finna sitt stöd uti min arms styrka och min modiga själs oförskräckta beslutsamhet.

XXXVII CAP.

Hvaruti Duennan DOLORIDAS *eller den Jämmerfullas rycktbara äfventyr fortsättes.*

Hertigen och Hertiginnan fägnade sig obeskrifligt deröfver att se, huru väl *Don Quixote* gick deras afsigt till möte, och *Sancho* sade nu: "Jag skulle ej önska att denna Fru Duennan nu lade något smolk i mjölken i afseende på det löfte jag fått om ett Ståthållareskap; ty jag har hört en Apothekare i Toledo, hvars mun gick som en pepparqvarn, säga: att der sådana käringar komma imellan är ej något godt att vänta. Himlen bevare mig ifrån allt det onda han uppräknade om dem! Af detta allt kan jag således sluta, att då alla Duennas, af hvad beskaffenhet och vilkor de än må vara, äro ledsamma och odrägliga, huru mycket mera böra icke då de Jämmerfulla vara det, såsom

denna

denna treskörtade eller trestjertade Grefvinnan? Ty i min ort vill skört och stjert säga ungefär detsamma." — "Tig, min vän *Sancho*, inföll *Don Quixote;* ty emedan denna Fru Duenna kommer ifrån så aflägsna länder att söka mig, så kan hon icke höra till det antal Apothekaren uppräknat, i synnerhet som denna är en Grefvinna, och då Grefvinnor tjena såsom Duennas, kunna de endast hafva tjenst hos Drottningar eller Kejsarinnor, men i sina egna hus äro de sjelfva högtförnäma Damer, och låta betjena sig af andra Duennas." Häruppå svarade Donna *Rodriguez*, som också var närvarande: "Min nådiga Hertiginna har äfven Duennas i sin tjenst, hvilka till och med kunde vara Grefvinnor, om ödet behagat så foga det; men, menniskan spår och Gud rår, och derföre bör ingen tala illa om Duennas, i synnerhet då de äro gamla Jungfrur; ty fastän jag icke är det, kan jag dock tydligt finna och inse det företräde en Duenna, som ännu är Jungfru, har framför en Enke-Duenna, och den som vill genomhäckla oss, må se till att han ej rifver sina egna fingrar." — "Men med allt detta, invände *Sancho*, är dock rätt mycket att häckla på Duennas, enligt min Apothekares påstående, och jag tror att skäfvorna dervid skulle falla tätare än rägn ifrån himlen." — "Beständigt, återtog Donna *Rodriguez*, äro Vapendragare våra ovänner; ty emedan de alltid stå i förmaken, och se oss vid hvarje steg, så förnöta de sina lediga stunder (hvilka äro många) endast dermed att förtala och klandra oss, gnaga oss ända inpå benen, och beröfva

oss vårt goda ryckte. Men jag vill nu säga dessa rörliga träklumpar, att vi, dem till trotts, ändock skola lefva i verlden samt i de förnämas palats, om vi dervid också skulle dö af hunger, och med svart kläde betäcka vår fina eller grofva hud, likasom man vid högtidliga processioner gömmer eller betäcker en smutshög med en tapet. På min tro och ära, om det tillhörde mig, och tiden tillät det, skulle jag öfvertyga icke blott alla närvarande, utan hela verlden, att ingen dygd är till, som ej finnes hos en Duenna." — "Jag tror, inföll Hertiginnan, att min goda Donna *Rodriguez* har rätt, och det ganska mycket; men det är i sin ordning, att hon afbidar en tjenlig tid till försvar för sig och öfriga Duennas, och att vederlägga den elake Apothekarens likaså elaka påstående, samt att utrota den fördom, hvilken den store *Sancho Panza* ännu hyser i sin barm." — *Sancho* svarade: "Sedan mitt hufvud nu blifvit uppfylldt med Ståthållare-griller, hafva alla Vapendragare-tankar hos mig blifvit förjagade, och jag frågar ej för två styfver efter alla Duennas i verlden."

De skulle säkert hafva fortfarit ännu längre i detta Duenna-samtal, om de icke å nyo fått höra piparen och trummorna, hvaraf de kunde förmärka att den Jämmerfulla Duennan nalkades. Hertiginnan frågade Hertigen, om det ej vore passande att man gick henne till möte, emedan hon var en Grefvinna och förnäm Dame?" — "Hvad hennes Grefvinneskap angår, inföll *Sancho*, innan Hertigen hann svara, så kunde det väl fordra att Ers Höghet

gick

gick att emottaga henne; men betraktad såsom Duenna, synes mig att hon ej förtjenar det Ers Höghet går ett enda steg." — "Hvilken har anmodat dig att sticka näsan häruti?" frågade *Don Quixote*. — "Hvilken? nådige Herre, återtog *Sancho;* just jag sjelf på eget beråd; ty jag kan göra det såsom en Vapendragare, hvilken i Hans Nåds Skola fått undervisning om alla höflighetsreglor, emedan Herrn är den artigaste och bäst uppfostrade Riddare som finnes i artighetens hela område; och enligt hvad jag hört Herrn säga, kan man vid dylika omständigheter likaså lätt förlora spelet med ett kort för mycket, som ett kort för litet; ty för den förståndiga är ett ord nog." — "Det förhåller sig såsom *Sancho* säger, inföll Hertigen; vi villje först beskåda denna Grefvinnans väsende, och derefter afpassa den artighet vi böra visa henne." Imedlertid inträdde nu pipare och trumslagare på samma sätt som förra gången; och härmed slutar Författaren detta korta Capitel, samt börjar ett annat, hvari han fortsätter samma äfventyr, som är ett af de märkvärdigaste i denna historia.

XXXVIII CAP.

Innehåller den berättelse Duennan DOLORIDA, *eller den Jämmerfulla, gjorde om sitt missöde.*

Näst efter den sorgliga musiken inträdde uti trägården ett antal af icke mindre än tolf Duen-

nas, delade i tvenne flockar, alla klädda i stora vida nunnedrägter, efter utseende af groft svart kläde, samt slöjor af hvitt krusflor, hvilka voro så långa, att blott yttersta kanten af deras drägter syntes nedanföre dem. Bakom dem gick Grefvinnan *Trifaldi* eller den Treskörtade, som fördes vid handen af sin Stallmästare *Trifaldin* med hvita skägget, och hon var klädd i det finaste svarta boy, med noppor stora som bönor. Svansen, eller släpet, eller hvad man vill kalla det, af hennes klädning, var delad i trenne särskilta ändar, dem trenne Pager, äfven sorgklädda, uppburo i sina händer, och dessa tre ändar eller skört formerade tillhopa med sina spetsiga vinklar en besynnerlig mathematisk figur, hvilken bragte alla, som sågo detta trefaldigt spetsvinkliga släp, på den tanken, att hon af denna orsak kallade sig Grefvinnan *Trifaldi* eller den Treskörtade, hvilket skulle betyda detsamma som Grefvinnan af de tre släpen; också säger *Benengeli*, att detta var en sann förmodan, och att hennes egentliga namn var Grefvinnan *Ulfviana* *), emedan hennes Grefskap var mycket afvelsamt på ulfvar; samt vidare, att om dessa ulfvar i stället varit räfvar, hade hon kallat sig Grefvinnan *Räfviana*, emedan den plägsed skall vara rådande i dessa länder, att Herrskapen taga sina namn af den naturprodukt, som mest öfverflödar på deras områden. Imedlertid hade denna Grefvinnan, för att gynna nyheten af sitt släp, öfvergifvit namnet *Ulfviana* och kallat sig *Trifaldi* eller den Treskörtade. De tolf Duennas

jemte

*) I Originalet: *Lobuna*.

jemte Grefvinnan nalkades nu långsamt i procession; alla deras ansigten voro betäckta med svarta slöjor, hvilka dock ej voro så genomskinliga som *Trifaldins*, utan så täta att ingen ting skimrade fram igenom dem. Då denna Duenna-escadron började synas, uppstego Hertigen, Hertiginnan och *Don Quixote*, jemte alla som sågo denna vidlyftiga procession. De tolf Duennas stannade och formerade en hay, genom hvilken den Jämmerfulla Grefvinnan nalkades utan att släppa *Trifaldins* hand. Då Hertigen, Hertiginnan och *Don Quixote* sågo detta, gingo de tolf steg framåt för att emottaga henne. Hon knäföll nu på marken, och sade med en mera stadig och grof än fin och len röst: "Deras Högheter täcktes Nådgunstigt ej nedlåta sig till för stor artighet emot deras tjenare, jag vill säga tjenarinna; ty emedan jag nu är så jämmerfull, kan jag ej svara deruppå såsom jag borde, helst min högst besynnerliga och oerhörda olycka har alldeles bortfört mitt förstånd, jag vet ej hvart, men långt bort måste det vara; ty ju mera jag söker det, ju mindre finner jag det." — "Den måste vara förståndslös, Fru Grefvinna, svarade Hertigen, som icke uti Er person upptäcker hela Ert värde, emedan man genast ser att den förtjenar artighetens hela gärd och blomman af alla de mest utvalda ceremonier." Nu tog han henne vid handen, lyfte henne upp och förde henne till en stol, som stod vid sidan af Hertiginnan, och äfven hon emottog den främmande Damen med mycken artighet. *Don Quixote* teg, och *Sancho* var halfdöd af nyfi-

kenhet

kenhet att se den Treskörtades eller någondera af hennes många följeslagerskors ansigte; men detta var icke möjligt förr, än de frivilligt och af egen drift aftogo sina slöjor. Alla hollo sig nu stilla och iakttogo tystnad, under det de väntade att någon skulle bryta den, och detta gjorde den Jämmerfulla Grefvinnan med följande ord;

"Jag är öfvertygad, Högstmäktige Herre, allraskönaste Fru Herrskarinna, och J alla utomordentligt förståndige närvarande! *) att min högst fasansvärda olycka måste finna ett deltagande, icke mindre välvilligt, än ädelt och smärtfullt, uti Edra allradygderikaste bröst, emedan den är sådan, att den kunde smälta marmor, göra diamanter mjuka, och upplösa stålsättningen hos de mest förhärdade hjertan i verlden. Men innan allt detta hinner Edra hörsel-verktyg, jag vill ej säga öron, så skulle jag önska att blifva vetande derom, huruvida i denna flock, denna krets och detta sällskap befinna sig den högst-upphöjde och högst-Manchaniske Riddaren *Don Quixote*, samt Hans Högst-vapendragerlighet *Panza?*" **). — "*Panza*. inföll *Sancho*, innan någon annan svarat, är här tillstädes, och den Allra-Don-Quixotiske äfvenledes; således kan Ers Högstbedröflighets Erke-Duennskap säga allt hvad hon högstgunstigast önskar, emedan vi alla äro ytterst färdiga och beredda att visa oss de underdånigst-

tjenst-

*) Man behöfver väl icke säga Läsaren, att *Cervantes* genom dessa öfverdrifna Titlar roar sig litet med — Spanska Titulaturen eller Stilus Curiæ.

**) I Originalet: *Don Quixote de la Manchisima*, *y su Escuderisimo Panza*. Detta kan omöjligt gifvas så naift på Svenska.

tjenstskylldigaste." Nu uppreste sig *Don Quixote*, och ställande sitt tal till den Jämmerfulla Duennan, sade han: "Om Ert lidande, betryckta Dame! kan hämta någon förhoppning att lindras genom någon tapperhet eller styrka hos någon vandrande Riddare, så erbjuder jag Er här mina krafter, hvilka, ehuru svaga och obetydliga, dock hela och hållna skola användas till Er tjenst. Jag är *Don Quixote af La Mancha*, hvars kall är att bistå nödlidande af alla slag; och då det nu sålunda förhåller sig, såsom det verkligen gör, så behöfver Ni, Sennora, alldeles icke fängsla min välvillja eller söka några omvägar, utan Ni kan rätt fram och utan omsvep berätta Edra vedervärdigheter, då Ni skall finna åhörare, hvilka, om de ej kunna hjelpa Er, likväl förstå att deltaga i Ert lidande." Då den Jämmerfulla Duennan hörde detta, visade hon tecken att villja falla för *Don Quixotes* fötter, hvilket hon äfven gjorde, och bemödade sig att omfamna hans ben, under det hon yttrade sig: "Framför dessa fötter och ben nedkastar jag mig, o aldrig besegrade Riddare! emedan desamma äro det vandrande Ridderskapets grundval och pelare; jag vill kyssa dessa fötter, i hvilkas fjät framskjuter och uppväxer hela botemedlet för min olycka. O du tappre Vandrande, hvars sanna bedrifter förmörka och tillintetgöra alla fabelaktiga om *Amadisar*, *Belianisar* och *Esplendianer!*" Nu lemnade hon *Don Quixote*, och vände sig till *Sancho Panza*, fattade uti hans händer, och sade: "O du, den trognaste Vapendragare, som någonsin tjenat en vandrande

Rid-

Riddare både under närvarande och förflutna tider; du som är större i förträfflighet än min följeslagare *Trifaldins* skägg, som är här närvarande: du kan skatta dig lycklig, som, under det du tjenar den store *Don Quixote*, tillika tjenar sjelfva Qvintessencen af alla de tusende Riddare, som burit vapen i verlden. Jag besvär dig vid allt hvad du är din trognaste förträfflighet skyldig, att du täcktes vara min goda bemedlare hos din Herre, på det han genast måtte gynna denna allraödmjukaste och allraolycksaligaste Grefvinna." — Häruppå svarade *Sancho*: "Att min förträfflighet, nådiga Fru, är likaså tjock och stor som Er Stallmästares skägg, gör hos mig ingen ting till saken; att hålla min själ färdig med hår och skägg, då hon en gång skall vandra härifrån, är för mig det vigtigaste; men om skäggen här på jorden bekymrar jag mig föga eller intet. Imedlertid vill jag, utan hela detta smickrande krimskrams, bedja min Herre (emedan jag vet att han älskar mig, och i synnerhet nu, då han behöfver mig i afseende på en viss förrättning), att han gynnar och hjelper Ers Nåd uti allt hvad han kan. Således behagade Ers Nåd utpacka och för oss framställa sitt lidande, samt laga så att vi alla kunna höra och förstå det."

Hertigen och hans Gemål voro färdiga att spricka af skratt öfver hela detta samtal, helst emedan de sjelfva tillställt hela äfventyret, och i tysthet beundrade de den Treskörtades klokhet och förställningskonst. Sedan hon åter intagit sin stol, började hon sålunda: "Uti det rycktbara Konungariket Candaya, beläget imel-

lan

lan det stora Trapobana och Söderhafvet, två mil bakom Cap Comorin, var Drottningen Donna *Maguncia* herrskarinna, enka efter Konung *Archipiela*, hennes Herre och Gemål, med hvilken han under ägtenskapet aflat Infantinnan *Antonomasia*, arfvinge till riket; och berörde Infantinna *Antonomasia* uppväxte och uppfostrades under min vård och uppsigt, emedan jag var den äldsta och förnämsta ibland hennes mors Duennas. Imedlertid hände sig att dagar gingo och dagar kommo, och barnet *Antonomasia* uppnådde en ålder af fjorton år, och med den en så fullkomlig skönhet, att naturen ej kunde framalstra något skönare. Derjemte måste jag säga, att hennes förstånd var af lika beskaffenhet, så att hon var likaså förståndig som skön, och hon var den skönaste i verlden samt är det ännu, så framt ej det afundsfulla ödet och de förhärdade Parcerna afskurit hennes lefnadstråd; men det måste de väl icke hafva gjort, ty himlen kan omöjligt tillåta att så mycket ondt tillfogas jorden, som skulle ske om man afryckte den omogna drufvan från den herrligaste vinstock. Uti denna skönhet, den min svaga tunga alldeles icke kan upphöja såsom sig bör, förälskade sig ett oändligt antal Prinsar, så väl infödda som främmande, och ibland dem vågade äfven till samma himmel af skönhet en simpel Riddare upplyfta sina tankar, hvilken Riddare vistades vid hofvet, och förlitade sig på sin ungdom och skönhet, sina många färdigheter och behag, samt sitt lifliga och lyckliga snille; ty Deras Högheter böra veta, så framt de ej ledsna vid att höra allt,

allt, att han spelade guitarre så, som om den talat i hans händer, att han derjemte var en stor Poët och en stor dansmästare, samt att han kunde göra så nätta fogelburar, att han endast dermed kunnat uppehålla sitt lif, om han kommit i yttersta nöd. Alla dessa fördelar och natursgåfvor voro tillräckliga att omkringvältra ett stort berg, och huru mycket mera en späd flicka. Men hela hans finhet och behag, alla hans talanger och färdigheter hade föga eller intet uträttat att öfvervinna och intaga mitt älskade fosterbarns fästning, om icke den skalken nyttjat den listen att först besegra mig. Först bemödade sig den spetsbofven och obarmhertige äfventyraren att lämpa och tvinga min villja efter sitt välbehag, på det jag, såsom en olycksalig Commendant, måtte öfverlemna åt honom nycklarna till den fästning jag borde försvara. Korrt sagdt: han döfvade med smicker mitt förstånd, och betvingade min villja med jag vet ej hvilka artigheter och fagra ord, som han sade mig. Men hvad som mest öfverrumplade mig och kastade mig alldeles till marken, var en vers som jag en natt hörde honom sjunga, då jag stod vid ett gallerfenster, som var beläget åt en gränd hvarest han befann sig; och om mitt minne icke är alltför svagt, lydde den sålunda:

Af min sköna, ovän danas
Tusen plågor för mitt hjerta;
Uttryck saknas för min smärta
Som kan kännas blott och anas.

"Jag fann allt detta sammanhängande som ett perlband, och hans röst förekom mig söt som

ho-

honing; men ifrån nu, det vill säga sedermera, insåg jag allt det onda som denna och dylika verser åstadkomma, och har funnit, att alla Poëter böra förjagas från goda och väl inrättade Stater, enligt *Platos* förslag, åtmindstone de vällustiga; ty de skrifva ej sådana visor som Marquisen af Mantua, hvilka väcka på en gång nöje och tårar hos barn och qvinnor, utan så klyftiga verser, att de likasom fina törnen intränga ända i själen hos oss, samt skada oss likasom ljungelden, hvilken ej en gång bränner kläderna på kroppen. En annan gång sjöng han således:

Kom, o död! men obemärkt blott kom,
Att jag på din ankomst ej må tänka,
Nöjet blott att dö mig kunde skänka
Åtrå, att till lifvet vända om.

"Och dessutom många andra versstumpar och rimkram, som, då de sjöngos, förtrollade, och, då de lästes, hänryckte. Men ännu värre var det, då han nedlät sig att författa ett slags verser, hvilka då voro mycket gängse i Candaya, och kallades Seguidillas, som komma själen att hoppa, uppväcka löje och en oro i hela kroppen; korrt sagdt: en rörelse i alla sinnen, såsom af qvicksilfver. Derföre säger jag, mitt nådiga Herrskap, att sådana rimsnidare med fullt skäl borde förvisas till ormödle-öarna. Likväl är skulden ej hos dem, utan hos de enfalldiga som prisa dem, och de narrar som tro på dem; och om jag varit den redliga Duenna jag bordt vara, så hade hans nattliga dårskaper ej rört mig, icke eller hade jag trott det vara sannt, som han sade: jag lefver döende,

de, jag brinner i kölden, jag fryser i elden, jag hoppas utan hopp, jag flyr men stannar qvar; jemte andra dylika orimligheter, hvaraf hans skrifter voro uppfyllda. Och hvilka löften gåfvos derjemte, om den Arabiska fogeln Phoenix, om Ariadnes krona, om Solens hästar, om Söderhafvets perlor, om Tiberns guld och Pancayas balsam? Härvid lemna de pennan ett fritt lopp, emedan det kostar dem litet att lofva hvad de aldrig tänka eller kunna uppfylla. Men, hvart förirrar jag mig? Ack! jag olyckliga, hvilken dårskap, hvilken vansinnighet förmår mig att omtala andras fel, då jag har så mycket att säga om mina egna? Ja, ännu en gång, jag olyckliga! icke hans verser utan min egen enfalldighet besegrade mig; icke hans sång förvillade mig, utan min egen lättsinnighet; min stora okunnighet och min ringa försigtighet öppnade vägen, och undanröjde alla hinder för *Don Clavijos* fjät, ty detta är den omtalte Riddarens namn. Då jag på detta sätt blef en medlerska, befann han sig en och flera gånger i rummet hos den af mig och ej af honom bedragna *Antonomasia*, under titel af en verklig gemål; ty ehuru stor synderska jag var, samtyckte jag dock ej att han ens fick vidröra hennes skosulor utan att vara hennes man. Nej, nej, så får det icke tillgå; ägtenskap måste gå förut vid alla de underhandlingar jag åtager mig. Ett fel fanns blott vid hela denna sak, nämligen olikheten i stånd, emedan *Don Clavijo* var en simpel Riddare, och Infantinnan *Antonomasia*, såsom jag sagt, arfvinge till ett Konungarike. Denna intrig

blef

blef någon tid förborgad och hemlig hållen, genom min kloka åtgärd, till dess det förekom mig som skulle den snart upptäckas genom en viss rundning uppå *Antonomasias* växt, och denna farhåga förmådde oss alla tre att hålla en rådplägning, hvarvid beslöts, att innan denna olycka kom i dagsljuset, skulle *Don Clavijo* hos General-Vicarien begära *Antonomasia* till sin gemål, i kraft af en löftesskrift, som Infantinnan gifvit honom, att blifva hans ägta maka, och hvilken, genom min klokhet, var författad med så bindande kraft, att *Simson* sjelf ej kunnat bryta den. Detta utfördes med all sorgfällighet: General-Vicarien såg skriften och tog Infantinnan i hemligt förhör, hvarvid hon bekände allt, och han anmanade henne att lemna skriften i förvar hos en Procurator vid hofvet, som var mycket ansedd." — "Hvad? ropade nu *Sancho;* således finnas äfven i Candaya Hof-Procuratorer, Poëter och Seguidillas? Nu vill jag dyrt svärja deruppå, att verlden öfverallt är sig lik; men Fru *Trifaldi* täcktes nu skynda sig, emedan det är sent, och jag dör af längtan att få höra slutet på denna långa historia." — "Det skall ske," svarade Grefvinnan.

XXXIX CAP.

Hvaruti den Treskörtade Grefvinnan fortsätter sin rysliga och märkvärdiga historia.

Hvarje ord *Sancho* sade roade Hertiginnan likaså mycket som det förargade *Don Quixote*, hvilken befallte honom tiga; och den Jemmerfulla Duennan fortfor på följande sätt: "Omsider, efter många frågor och svar, hvarvid Infantinnan alltid förblef vid sin bekännelse, utan att afvika ifrån sin första förklaring, dömde General-Vicarien till *Don Clavijos* fördel, och gaf honom Infantinnan till laglig gemål, hvaröfver Drottning *Maguncia*, Infantinnans moder, så förtörnades, att vi efter tre dagars förlopp begrafde henne." — "Hon dog således, utan tvifvel?" frågade *Sancho*. — "Det är klart, svarade Stallmästaren *Trifaldin;* ty uti Candaya begrafver man icke lefvande personer, utan döda." — "Jag, Herr Stallmästare, återtog *Sancho*, har dock sett en blott besvimmad person begrafvas, hvilken man ansåg för död, och mig synes det Drottning *Maguncia* snarare varit förbunden att besvimma än att dö; ty blott man lefver kunna många saker åter förbättras, och Infantinnans dårskap var dessutom icke så stor, att Drottningen borde upptaga den så illa. Om denna Prinsessa gift sig med någon af sina Pager eller annan Hofbetjent, såsom många andra gjort, enligt hvad jag hört sägas, så hade det onda varit utan hjelp; men att hon gifte sig med en så ädel och talangfull Riddare, som man beskrifvit honom vara, kunde väl kallas en dårskap, men i sanning icke så stor,

som

som mången torde tänka; ty enligt min Herres påstående, som är här närvarande och säkert ej skall säga att jag ljuger, kan man, på lika sätt som man af lärda personer gör Biskopar, utaf Riddare, isynnerhet då de äro vandrande, göra Konungar och Kejsare." — "Du har rätt, *Sancho*, sade *Don Quixote;* ty om en vandrande Riddare blott har två tums lycka, så är han i närmaste grad att blifva en stor Herre i verlden. Men fortfar nu, Sennora *Dolorida;* ty jag inser tydligt, att det bittra af denna hittills söta historia ännu återstår att omtala."

"Ja, ty värr! är det bittra ännu qvar, svarade Grefvinnan, och det så bittert, att malört och galla i jemförelse dermed äro söta och välsmakande. Sedan Drottningen var död och icke besvimmad, så begrafde vi henne; men knappt hade vi betäckt henne med jord, och knappt sagt henne det sista farväl, förrän — *qvis talia fando temperet e lacrymis?* (hvilken kan vid sådan berättelse afhålla sig ifrån tårar)? — på en trähäst midt öfver Drottningens graf visade sig Jätten *Malambruno*, *Maguncias* närmaste anförvandt, hvilken, jemte det han var mycket grym, äfven var en trollkarl, och nu genom sin konst, såsom hämnd för sin nära slägtinges död, samt för att bestraffa *Don Clavijos* förbrytelse, och tillika förtörnad öfver *Antonomasias* dårskap, qvarlemnade dessa makar förtrollade på samma graf: hon förvandlad i en kopparorm och han i en ryslig krokodil af en okänd metall, och imellan dem bägge synes nu en metallpelare samt på den en in-

skrift

skrift med Syriska bokstäfver, hvilken, öfversatt på Candayska, och nu på Castilianska, innehåller följande mening: *dessa bägge djerfva älskande skola ej förr återfå sin fordna gestalt, än den tappre Manchanern inlåtit sig uti envigesstrid med mig; ty endast åt hans stora tapperhet har ödet förvarat detta oerhörda äfventyr.* Sedan han gjort detta, drog han ur skidan en bred ofantlig sabel, fattade mig i håret och gjorde mine af att halshugga mig. Jag darrade, rösten qväfdes i min strupe, och af fruktan kände jag dödsångest; men omsider samlade jag all den styrka jag förmådde, samt sade honom, med bäfvande och smärtfull röst, så många och sådana saker, att jag bevekte honom till att uppskjuta utförandet af denna stränga bestraffning. Derefter framkallade han till sig alla slottets Duennas, hvilka äro desamma som nu befinna sig här närvarande, och sedan han förebrått oss vår förbrytelse, och med hårda utlåtelser bestraffat alla Duennas, klandrat deras elaka knep och mångfalldiga intriger, samt skymfat dem alla för en endas brottslighet, emedan jag ensam var skyldig, så yttrade han, det han ej ville belägga oss med dödsstraff, utan med ett annat mera långsamt straff, som för oss skulle blifva en borgerlig och beständigt fortfarande död, och i samma ögonblick som han sade detta, kände vi alla huruledes porerna i våra ansigten utvidgade sig, och öfverallt derstädes märktes stickningar likasom med nålsuddar. Genast kände vi med våra händer i ansigtet, och funno oss sådana som J här skolen se.” Vid dessa orden upplyftade

den

den Jämmerfulla Grefvinnan, och de öfriga Damer som följde henne, sina slöjor, som förut betäckte dem, och alla visade sina ansigten betäckta med skägg, några röda, andra hvita, andra svarta eller brokiga, öfver hvilken syn Hertigen och Hertiginnan visade sig mycket förvånade. *Don Quixote* och *Sancho* blefvo förskräckta, och alla de öfriga bestörta. Derefter fortfor den Treskörtade: "På detta sätt bestraffade oss den gemena och illasinnade *Malambruno*, i det han betäckte våra hvita fina ansigten med denna grofva borst; ack! att himlen tillåtit det han hellre med sin ofantliga sabel afhuggit våra hufvuden, än att han vanställt våra ansigtens glans med denna ohyggliga skuggning. Mitt nådiga Herrskap täcktes blott besinna (och hvad jag nu ärnar säga, borde väl framföras under en ström af tårar från mina ögon; men betraktandet af vår olycka, och de haf af tårar, som vi redan framgråtit, förorsaka att våra ögon redan äro utan vätskor och torra som trästickor, och således omtalar jag detta utan tårar), jag säger således: till hvilken kan en Duenna med skägg vända sig? hvilken far eller mor tager henne under sin vård? hvilken skall gifva henne bistånd? Ty om den, som har en fin hud och ett blomstrande ansigte med blandning af liljans och rosens färger, knappt ändå finner någon som förälskar sig i detsamma, huru skall det då gå med dem som hafva raggiga hakor och kinder? O Duennas, mina följeslagerskor! vi föddes i en olycklig stund, och i ett osällt ögonblick

aflade oss våra föräldrar!" Sedan hon sagt dessa orden, afdånade hon.

XL CAP.

Innefattar åtskilliga saker, som hafva sammanhang med detta äfventyr och denna märkvärdiga historia.

Det är visst och sannt, att alla de som finna nöje uti sådana historier som denna, måste vara *Cid Hamet*, dess egentliga författare, mycken tacksamhet skylldiga, i anseende till den noggrannhet hvarmed han berättar äfven de minsta omständigheter dervid, utan att utesluta äfven de mest obetydliga saker; men i stället framdrager han allt i ljuset. Han beskrifver för oss både tankar och föreställningar, svarar i stället för de tigande, upplyser alla tvifvelsmål, förklarar alla grunder; korrt sagdt: han redovisar äfven för det minsta solgrand, som kan väcka nyfikenhet. O du högstberömlige författare! du lycklige *Don Quixote!* du vidtfrägdade *Dulcinea!* du putslustige *Sancho Panza!* måtten J alla tillhopa, samt en hvar för sig, lefva igenom oändeliga sekler, för att blifva alla lefvandes fägnad och tidsfördrif!

Historien berättar vidare, att sedan *Sancho* sett den Jämmerfulla Duennan nedfalla afdånad, ropade han: "Jag bedyrar vid en mans tro och ära, samt vid alla de *Panzas*, som lefvat under förflutna tider, att jag aldrig hört

eller

eller sett, att icke min Herre berättat, eller att någonsin i hans tankar uppstigit ett dylikt äfventyr som detta. Måtte tusende Beelzebubs-änglar (för att ej önska dig ondt) anamma dig, du häxmästare och jätte *Malambruno!* Kunde du då icke påfinna något annat bestraffnings-sätt för dessa synderskor, än att göra dem skäggiga? Hade det då icke varit bättre, och hade det icke äfven varit mera uträkning för dem, om du afskurit hälften af deras näsor, ehuru de snöflat deraf, än att sätta skägg på dem? Jag vill hålla vad, att de ej hafva något, hvarmed de kunna betala en Barberare, som rakar dem." — "Så förhåller det sig äfven, kära Herre, svarade en af de tolf; vi hafva inga penningar för att dermed betala vår putsning, och derföre hafva några af oss gripit till ett ohyggligt medel, nämligen att nyttja ett beckplåster och lägga det på ansigtet, samt sedan hastigt afrifva det, hvarigenom vi blifva så glatta och släta om hakorna, som botten i en marmor-mortel; ty ehuru i Candaya qvinnor finnas, som gå ur hus i hus att klippa hår, jämnka ögonbryn och göra hvarjehanda andra småtjenster åt Damerna, så hafva dock vi Duennas aldrig gifvit dem tillträde till oss i vårt Herrskaps hus, emedan de nedsjunkit så lågt, att de ej mera hafva godt ryckte om sig; och så framt vi derföre ej finna hjelp hos Herr *Don Quixote*, får man väl bära oss skäggiga till grafven." — "Jag skall låta rycka af mig allt mitt skägg hos Mohrerna, sade *Don Quixote*, om jag ej åter rensar Edra hakor." I detta ögonblick återfick den Treskörtade sin sansning,

och yttrade sig: "Ljudet af detta Ert löfte, tappre Riddare, har midt under min svimning trängt till mina öron, och har förorsakat, att jag återkommit till mig sjelf och återfått alla mina sinnen; och således bönfaller jag på nytt, förträfflige vandrande och oöfvervinnelige Herre, att Ert angenäma löfte snart måtte ställas i verket." — "Hos mig skall intet dröjsmål uppstå, svarade *Don Quixote;* således, Sennora, täcktes Ni blott säga mig, hvad jag har att göra, emedan jag af allt mitt hjerta är beredvillig att tjena Er."

"Saken är den, återtog den Jämmerfulla, att Konungariket Candaya är beläget femtusende mil härifrån, då man reser landvägen, kanske ett par mil mera eller mindre; men om man färdas rakt fram igenom luften, så har man tretusende tvåhundrade och tjugusju mil. Tillika måste man veta, det *Malambruno* sagt mig, att om ödet tillförde mig den Riddaren, som borde blifva vår befriare, så ville han tillsända honom en Rid-anstalt, som skulle vara vida bättre och mindre elak än vanliga posthästar; det skulle nämligen vara samma trähäst, uppå hvilken den tappre *Peter* med silfvernyckeln bortförde den sköna *Magdalona* *), och denna häst styres medelst en tapp, som den har i sin panna, samt tjenar i stället för betsel, hvarvid han far igenom luften med en sådan lätthet, som om Hin onde sjelf förde honom.

En-

*) Originalet till Historien om den sköna *Magdalona* är Franskt. Det utkom i Avignon år 1524, med titel: Histoire des deux vrais et perfaits Amans, *Pierre* de Provence et la belle *Maguelonne*, fille du Roi de Naples, och öfversattes kort derefter på Spanska.

Enligt en gammal sägen, förfärdigades denna häst af den vise *Merlin*, som lånade den åt *Peter*, hvilken var hans goda vän, och hvarmed denne gjorde vidlöftiga resor, samt, såsom sagdt är, bortförde den sköna *Magdalona*, hvilken han på sin rygg förde igenom luften, och qvarlemnade dem alla förvånade på jorden, som sågo det; men han utlånade den icke åt någon annan än den han mycket älskade, eller som betalade honom väl; och ifrån den store *Peters* tid tills nu veta vi ej att någon ridit på densamma. Sedermera har *Malambruno* genom sina konster fått densamma i sitt våld, och betjenar sig af densamma på sina resor, dem han gör i ett ögonblick ifrån en verlsdel till en annan; ty i dag är han här, i morgon uti Frankrike, och en annan dag i Potosi. Det bästa af allt är, att denna häst hvarken äter, eller sofver, eller sliter ut sina skor, och han för sin ryttare genom luften, utan vingar, så stadigt, att denne, då han sitter på honom, kan hålla en skål full med vatten i sin hand, utan att spilla en droppe; hvarföre äfven den sköna *Magdalona* så gerna plägade rida på densamma." — Härvid inföll *Sancho*: "Hvad en jämn och saktmodig gång angår, kan jag skryta af min åsna, ehuru den ej far igenom luften; men på jorden kan den täfla med alla passgångare i verlden." Alla skrattade, och den Jämmerfulla fortfor: "Så vida *Malambruno* vill göra slut på vårt lidande, skall just densamma hästen infinna sig här i vår närvaro, innan en half timme af natten förflutit; ty han tillkännagaf för mig, att det tecken, hvarigenom

genom han ville låta mig förstå att jag verkligen funnit den Riddaren som jag sökte, vore, att han skyndsamt skulle sända hästen dit, hvarest Riddaren befann sig." — "Huru många kunna sitta på denna hästen?" frågade *Sancho*. — Den Jämmerfulla svarade: "Två personer: en i sadeln, och en bakpå; och vanligtvis äro dessa tvenne personer en Riddare och hans Vapendragare, då nämligen en bortröfvad Jungfru ej är förhanden." — "Jag önskade veta, Fru Jämmerfull, fortfor *Sancho*, hvad namn denna hästen har?" — "Hans namn, svarade den Jämmerfulla, är ej det som *Bellerophons* häst hade, hvilken hette Pegasus; ej eller heter han, såsom *Alexander Magni* häst, Bucephalus; icke eller såsom den galne *Rolands* Brilladoro; icke eller Bayard, såsom *Reynolds* af Montalban; eller Frontino, såsom *Rugeros* häst; eller Bootes och Perithous, såsom Solens hästar sägas hafva hetat; icke eller Orelia, på hvilken *Rodrigo*, Göthernas sista Konung, red i den striden som kostade honom hans rike och hans lif." — "Jag vill hålla vad, inföll *Sancho*, att då man ej gifvit honom något af dessa ryktbara hästars berömda namn, hafva de likaså litet kallat honom efter min Herres häst, Rozinante, hvilken dock bör öfverträffa alla dem Ni hittills uppräknat." — "Så är det, svarade den skäggiga Grefvinnan; imedlertid är hans namn mycket väl afpassadt, ty han heter *Clavilenno* *) *den lätta*: en riktig benämning, emedan han är af träd och har en tapp i sin

*) *Clavilenno* är en sammansättning af orden *La Clavija*, tapp, och *lenno*, träd.

sin panna, samt är utmärkt genom den lätthet hvarmed han färdas fram, hvarföre han, hvad namnet angår, väl kan mäta sig med den berömda Rozinante." — "Namnet misshagar mig icke, återtog *Sancho;* men hvad slags betsel eller grimma nyttjar man för att styra honom." — "Jag har redan sagt, fortfor den Treskörtade, att detta sker medelst tappen, som sitter i hans panna, så att Riddaren, som sitter på honom, kan genom vridning få honom åt den ena eller andra sidan, samt högt i luften eller lågt ned åt marken, eller midt imellan, som vill säga medelvägen, den en hvar bör söka att hålla vid alla företag som skola anses kloka." — "Jag ville gerna se honom, sade *Sancho;* men om man förmodar, att jag ärnar sätta mig upp på honom, det vare sig i sadeln eller bakpå, så är det lika omöjligt som att bita sig i ryggen. Det vore ju härligt för mig, som knappt kan hålla mig qvar på min grolle, och i en ridsadel, som är mjukare än silke! och nu skulle man fordra att jag borde sätta mig bakpå ett träblock, utan dyna eller annat underlag? Nej, för tusan pocker, jag ärnar icke låta sönderskaka mig, för att skaffa andra af med skägget; en hvar må raka sig sjelf, så mycket honom godt synes; ty jag vill icke ledsaga min Herre på en så vidsträckt resa, helst som jag ingen ting kan uträtta vid denna skäggputsning, utan i stället är betingad till upplösning af min nådiga Fru *Dulcineas* förtrollning, hvarvid jag är alldeles oumbärlig." — "Så förhåller det sig äfven här, min vän, svarade den Treskörtade, och det till den grad,

att

att man utan Er närvaro ingen ting kan uträtta." — "Jo pytt, min Fru! sade *Sancho;* hvad hafva Vapendragare att skaffa med sina Herrars äfventyr? de skola då skörda allt beröm för hvad de fullbordat, och vi hafva deraf ingen ting vidåre än besväret? Vid min arma själ! om historie-skrifvarne ändå ville säga sålunda: den eller den Riddaren har fullbordat det eller det äfventyret, men med tillhjelp af sin Vapendragare, den eller den, utan hvilken det varit honom omöjligt att fullborda det; nu deremot skrifva de helt torrt: Riddaren *Don Paralipomenon* af de tre stjernorna bragte till lyckligt slut äfventyret med de sex gastarna, utan att dervid nämna hans Vapendragares person, som dock varit med vid alltsammans, likasom hade han aldrig varit till i verlden! Således, mitt nådiga Herrskap, säger jag ännu en gång, att min Herre kan resa ensam, och jag önskar honom god framgång; ty jag vill qvarblifva här i min nådiga Hertiginnas sällskap, och då kan väl hända, att han vid sin återkomst finner Fru *Dulcineas* sak till en tredjedel eller femtedel förbättrad; ty under lediga stunder ärnar jag gifva mig så många rapp, som mitt skinn möjligen kan tåla!" — "Men med allt detta, inföll Hertiginnan, måste Ni, min goda *Sancho*, dock följa honom, om det anses nödigt, emedan vi alla bedja Er mycket derom; ty det vore ju ovärdigt, om, för Er onyttiga fruktans skull, dessa Damers ansigten skulle förblifva sålunda öfverväxta med hår." — "Slidder sladder! ropade *Sancho;* om detta barmhertighetsverk skulle utöfvas e-

mot

mot några instängda unga flickor, eller för några fader- och moderlösa barn, så kunde en bra karl väl underkasta sig någon besvärlighet; men, att slita ondt endast för att skaffa några Duennas af med skägget, fy tusan! nej, då ville jag hellre se dem alla beskäggade, ifrån den största till den minsta, ifrån den skönaste till den fulaste." — "Ni synes mycket förtörnad öfver alla Duennas, min vän *Sancho*, sade Hertiginnan, och är i detta fall af samma mening som Apothekaren i Toledo; men på min heder har Ni icke orätt; ty vid mitt Hof finnas Duennas, som kunna tjena till ett mönster för dem alla, och här står min *Donna Rodriguez*, som visserligen ej tillåter mig säga annat." — "Ers Höghet må säga hvad henne godt synes, svarade *Donna Rodriguez;* ty himlen vet bäst hvad som är sannt eller icke, och Duennas må vara goda eller elaka, skäggiga eller släta, så hafva dock våra mödrar födt oss till verlden, på samma sätt som andra qvinnor; och emedan vår Herre satt oss hit, så vet Han väl också hvarföre; således håller jag mig till Hans barmhertighet utan att bekymra mig om någons skägg." — "Nå väl, Sennora *Rodriguez*, inföll *Don Quixote*, Sennora *Trifaldi* och hela dess sällskap, jag hoppas på himlen, att den med milda ögon skall se ned på vårt lidande, och att *Sancho* skall göra hvad jag befaller honom, blott *Clavilenno* ville komma och jag vore i färd med *Malambruno;* ty jag vet, att ingen rakknif med mera lätthet skulle afskära Deras Nåders skägg, än mitt svärd skulle raka hufvudet ifrån skuldrorna på *Malambruno;* emedan

dan

dan himlen väl fördrager de elaka, men ej för beständigt." — "Ack! ropade nu den Jämmerfulla; måtte alla stjernor i de himmelska regionerna med milda ögon se ned på Ers Höghet, min tappre Riddare, samt ingjuta i Er själ all lycka och välgång, för att vara en sköld och ett värn för hela det smädade och förtryckta Duenna-slägtet, som skymfas af Apothekare och bespottas af Vapendragare. Ve öfver den tokan, som ännu i blomman af sin ålder icke hellre blifver en Nunna än en Duenna! Ack, vi olyckliga Duennas! ty om vi också i rät linea härstammade ända ifrån sjelfva den Trojanske *Hector*, så underlåta ändock icke våra Herrskap att kalla oss *Ni*, om det också skulle hindra dem att förvärfva ett Konungarike. O du Jätte *Malambruno!* ehuru du är en trollkarl, bör du dock vara säker i dina löften, och sänd oss derföre den oförliknelige *Clavilenno*, på det vårt elände må slutas; ty om sommarhettan inträffar och skäggen dervid förblifva på våra hakor, så äro vi dubbelt att beklaga." Detta talade den Jämmerfulla med så mycken känsla, att hon utprässade tårar ur alla de omkringståendes ögon, och rörde äfven *Sancho*, hvilken i sitt hjerta föresatte sig att följa sin Herre till det yttersta af verlden, så vida deraf berodde att skaffa raggen ifrån dessa ärevördiga ansigten.

XLI

XLI CAP.

Om Clavilennos ankomst, samt slutet af detta vidlöftiga äfventyr.

Imedlertid inföll natten, och med densamma den bestämda stunden, då den ryktbara hästen *Clavilenno* skulle anlända, hvars dröjsmål oroade *Don Quixote* mycket, emedan det såg ut, som om *Malambruno* ej ärnade sända den, antingen *Don Quixote* då icke var den Riddaren, för hvilken detta äfventyr var bestämdt, eller att *Malambruno* ej vågade inlåta sig i envigesstrid med honom. Men, helt oförmodadt framträdde fyra vildar i trägården, öfver allt beklädda med murgrön, och på sina skuldror buro de en stor trähäst. De ställde den ned på marken, och en af dem sade: "den som har mod nog må nu uppstiga på denna machin." — "Således, sade *Sancho*, bör jag icke bestiga den; ty hvarken har jag mod, ej eller är jag Riddare." — Den vilde fortfor: "Bakpå sätter sig Vapendragaren, om någon sådan finnes, och man måste förlita sig på den mäktige *Malambruno;* ty han ärnar blott nyttja sitt svärd, men ingen annan list eller konst; och man behöfver blott vrida på tappen, som sitter i hästens nacke, och genast skall hästen genom luften föra Er dit, hvarest *Malambruno* väntar Er; men på det den ofantliga höjd Ni under resan måste intaga ej måtte förorsaka någon hufvudyrsel, så måste Ni hafva ögonen förbundna till dess hästen gnäggar; ty detta är tecknet till resans slut." Sedan detta var sagdt, lemnade de *Clavilenno*, och gingo med mycken vär-

värdighet derifrån. Då den Jämmerfulla såg hästen, sade hon med tårfulla ögon åt *Don Quixote*: "Tappre Riddare! *Malambrunos* löften hafva varit trogna, hästen står här, våra skägg växa, och en hvar af oss, ja äfven hvarje hår- och skäggstrå på oss bönfaller, att Ni täcktes raka och putsa oss; ty härvid fordras ingen ting vidare, än att Ni, jemte Er Vapendragare, sätter Er upp och lyckligt börjar Er nymodiga resa." — "Detta vill jag göra, Fru Grefvinna *Trifaldi*, svarade *Don Quixote*, med mycket nöje och beredvillighet, utan att lägga någon dyna under mig, eller sätta på mig sporrar, en så stor längtan, Sennora, har jag att se Er och alla dessa Duennas rakade och släta." — "Jag åter gör det icke, inföll *Sancho*, hvarken med den sämsta eller bästa villja, utan på intet sätt, och om så förhåller sig, att denna rakning ej kan ske, så framt icke jag stiger bakpå hästen, så må min Herre söka sig en annan Vapendragare, som följer honom, och dessa Damer ett annat sätt att få sina ansigten rena; ty jag är ingen trollpacka, som finner behag uti att flyga igenom luften. Hvad skulle invånarne på min Ö säga, om de fingo veta att deras Ståthållare flaxar omkring i kapp med vindarne? Och ännu en sak: härifrån till Candaya är ju en väg af mera än tretusende mil; och om hästen tröttnar eller Jätten ledsnar, så kunde vi få tillbringa ett halft dussin år på återresan, och sedan torde hvarken någon Ö eller några öboer finnas i verlden, som hade lust att erkänna mig; dessutom är det ju ett allmänt ordspråk: när lyckan bjudes dig,

så

så grip till med bägge händer; ty den som ej kommer i tid han går sin måltid förbi; dessa Damernas skägg må förlåta mig det, men *Sanct Petrus* befinner sig rätt väl i Rom. Härmed vill jag säga, att jag mår herrligt här i huset; hvarest så mycken nåd mig vederfares, och af hvars Herre och Husbonde jag väntar den stora lyckan att se mig upphöjd till Ståthållare." — Hertigen svarade häruppå: "Min vän *Sancho*, den Ö jag lofvat Er är icke rörlig och springer ej bort; den har så djupa rötter, som sträcka sig till det innersta af jorden, att den ej kan ryckas eller rubbas ifrån sitt ställe med tre dugtiga stötar; äfvenledes vet Ni väl, hvad jag äfven känner, att inga slags vigtiga ämbeten eller befattningar finnas, som bortgifvas alldeles för intet, utan alltid medelst något slags bestickning af större eller mindre betydlighet; och hvad jag nu fordrar för Ståthållareskapet, är, att Ni åtföljer Er Herre *Don Quixote*, för att göra slut på detta märkvärdiga äfventyr; och om Ni nu återkommer på *Clavilenno* så fort, som hans lätthet i språng synes lofva, eller om ett oblidt öde tvingar Er att till fots och såsom en pelegrim återvända till oss, vandrande ifrån by till by, och från värdshus till värdshus, så skall Ni ändock vid återkomsten finna Er Ö der, hvarest Ni lemnat henne, och Edra Öboer intagna af samma längtan de alltid haft, att få emottaga Er såsom Ståthållare, och min välvillja skall också alltid förblifva densamma; hvarföre Ni, min Herr *Sancho*, ej bör hysa något tvifvelsmål om sanningen af allt detta, emedan Ni derigenom

genom

genom skulle djupt kränka den, som är så beredvillig att tjena Er." — "Icke vidare, nådige Herre! ropade *Sancho;* jag är en fattig Vapendragare, och kan ej svara på så stora artigheter; min Herre må nu sätta sig upp, på mig må man förbinda ögonen och anbefalla mig i himlens vård, blott jag först får veta om vi, sedan vi kommit upp i höjden, kunna anförtro oss åt vår Herre och anropa alla änglar om bistånd." — "Kära *Sancho*, svarade den Treskörtade, Ni kan gerna anbefalla Er i himlens vård, eller i hvars beskydd Ni behagar; ty *Malambruno*, ehuru han är en trollkarl, är dock en Christen, och han anställer sina trollkonster med mycken klokhet och försigtighet, utan att inlåta sig med någon." — "Nå väl då, sade *Sancho*, så må himlen och Gaëtas treenighet stå mig bi." — "Alltsedan det märkvärdiga äfventyret med stampverken, inföll *Don Quixote*, har jag ej sett *Sancho* så rädd som i dag. Om jag vore så böjd, som många andra, att tro på elaka förebud, så kunde hans feghet väcka hvarjehanda betänkligheter i mitt sinne; men kom nu hit, *Sancho*, ty med detta nådiga Herrskapets tillåtelse vill jag säga dig ett par ord imellan fyra ögon." Härvid förde han *Sancho* afsides under några trän i trägården, fattade hans bägge händer, och sade: "Du ser, min vän *Sancho*, hvilken vidsträckt resa väntar oss, och himlen vet, när vi komma tillbaka, eller hvad beqvämlighet och tillfälle erbjudas oss för våra egna angelägenheter: jag önskar derföre, att du nu gick tillbaka till din kammare, såsom om du ärnade uppsöka något

nöd-

nödvändigt för resan, och att du derstädes i all tysthet, i afräkning på de tretusende trehundrade rapp du måste gifva dig sjelf, gaf dig ungefär femhundrade, hvilka skola göra dig godt; ty en god början är half fullbordan." — "Jag vill svärja deruppå, svarade *Sancho*, att Hans Nåd icke är klok; det är just som man säger: Jag har så brottom, och du frågar, om jag vill gifta mig? Nu, då jag endast får sitta på ett hårdt bräde, vill Herrn att jag skall piska sönder bakdelen på mig. Sannerligen, sannerligen är icke Hans Nåd utan allt förnuft. Låtom oss nu gå att raka dessa Duennas, och jag lofvar Hans Nåd att, så sannt jag lefver, skall jag vid vår återkomst så skyndsamt bemöda mig att uppfylla min förbindelse, så att Herrn skall blifva nöjd, och mera säger jag icke." — *Don Quixote* svarade: "Med detta löfte, min goda *Sancho*, är jag tröstad, och jag tror verkligen att du uppfyller det; ty ehuru enfalldig du är, så är du dock en sannfärdig man." — "Om jag också vore trefalldig, återtog *Sancho*, så skall jag ändå hålla ord."

Härvid gingo de tillbaka för att bestiga *Clavilenno*, och vid uppstigandet sade *Don Quixote*: "Låt förbinda dina ögon och stig upp, *Sancho*; ty den som eftersänder oss ifrån så långt aflägsna länder ärnar ej bedraga oss, i afseende på den ringa ära, som kunde härflyta deraf, att bedraga den som förlitar sig på allt detta; och skulle äfven allt utfalla tvärt emot hvad jag föreställer mig, så kan dock ingen ondska fördunkla äran deraf, att hafva företa-

git

git detta äfventyr." — "Låtom oss skynda, nådige Herre, sade *Sancho;* ty dessa Damernas skägg och tårar ligga så tungt på mitt hjerta, så att jag ej kan äta en bit med god smak, förrän jag ser deras ansigten så släta som förut. Stig upp, nådig Herre, och låt först förbinda sina ögon; ty om jag skall rida bakpå, så är tydligt att den först bör uppstiga som skall sitta i sadeln." — "Detta är sannt," svarade *Don Quixote;* och framtog ur sin ficka en näsduk och bad den Jämmerfulla att dermed väl förbinda hans ögon; men sedan detta var gjordt, aftog han den åter, och sade: "Om jag rätt påminner mig, så har jag i *Virgilius* läst om det Trojanska Palladium, som var en trähäst, hvilken Grekerne helgat åt Gudinnan *Pallas*, men som var uppfylld med väpnade Riddare, och hvaraf sedan följde hela Trojas undergång; således är det nyttigt, att först efterse hvad *Clavilenno* har i sin mage." — "Det är icke nödigt, svarade den Jämmerfulla, emedan jag med visshet vet, att *Malambruno* hvarken är elak eller förrädisk; uppstig således utan fruktan, min nådige Herr *Don Quixote*, och jag ansvarar för all den olycka som dervid kan hända." *Don Quixote* förmodade nu, att allt hvad han vidare invände, i afseende på sin säkerhet, tjenade blott att göra hans tapperhet misstänkt; hvarföre han, utan vidare tvist, besteg *Clavilenno*, och försökte tappen, som lätt kunde vridas; och emedan han ej hade stegböglar, utan hans ben hängde rätt ned, så liknade han i det närmaste en figur på en Flammandsk tapet, som målad eller inväfd tillhörde

ett

ett Romerskt triumf-tåg. Med ovillja och mycket långsamt uppsteg *Sancho*, och satte sig så beqvämt han kunde bakpå; men fann sin plats mycket hård och på intet sätt angenäm, hvarföre han bad Hertigen att, om det vore möjligt, han måtte få en dyna eller ett täcke, om det också vore från Hertiginnans fotpall, eller ur en säng, tillhörig någon Page; emedan denna hästens länd snarare tycktes vara af marmor än af träd. Häruppå svarade den Treskörtade, att *Clavilenno* ej kunde tåla på sig något slags betäckning eller prydnad; och allt hvad *Sancho* således kunde göra, vore att sätta sig på tvären, efter fruntimmers ridningssätt, då han mindre borde känna denna hårdhet. *Sancho* gjorde så, och tog farväl, hvarefter han lät förbinda ögonen; men sedan de voro förbundna, aftog han åter klädet, betraktade alla i trägården med ömma och tårfulla ögon, och sade: att de vid detta företag borde bistå honom med ett antal Pater noster och Ave Maria, på det himlen måtte förmå någon att göra detsamma för dem igen, då de befunno sig i dylika faror. *Don Quixote* svarade häruppå: "Du spetsbof, står du nu till äfventyrs under galgen, eller vid gränsen af ditt lif, emedan du gör en sådan ansökning? Sitter du icke, feghjertade gemena kreatur! på samma plats, som den sköna *Magdalona* en gång intagit, och hvarifrån hon nedsteg, icke i grafven, utan för att blifva Drottning i Frankrike, så framt historierna ej ljuga? och jag, som sitter vid din sida, kan jag ej jämnföra mig med den tappre *Peter*, som innehade samma plats, hvilken jag nu innehar? Låt förbinda dina ögon, harhjertade stackare!

och låt din mun ej vidare förråda den fruktan som intagit dig, åtminstone icke i min närvaro." — "Förbind då mina ögon, sade *Sancho;* och då jag ej får anbefalla mig i himlens vård, eller låta andra göra det, så fruktar jag med skäl, att vi snart komma i djeflarnas region, som lära föra oss under galgen i Peralvillo *)." Nu förbundo de sina ögon, och då *Don Quixote* förmärkte att allt var i ordning, vred han på tappen, och knappt hade hans fingrar vidrört den, förrän alla Duennas och alla de öfriga närvarande upphöjde sina röster, och ropade: "Himlen ledsage dig, tappre Riddare, och vare med dig, oförskräckte Vapendragare! Se der sväfven J redan i luften med mera snabbhet än en pil, samt väcken förundran hos alla dem som här nedifrån jorden åskåda Er. Håll dig fast, tappre *Sancho,* ty du vacklar; akta dig att ej falla, ty ditt fall vore värre än den förmätne ynglingens, som ville köra sin fars Solens vagn!" **).

Sancho hörde dessa röster, tryckte sig tätt intill sin Herre, omkring hvilken han slog bägge sina armar, och sade: "Nådige Herre! hurù kunna de säga, att vi redan stigit så högt, då vi likväl höra deras röster, och det förefaller mig icke annorlunda än om de talade helt nära intill oss?" — "Förundra dig icke deröfver, *Sancho*, svarade *Don Quixote;* ty emedan dessa saker och detta flygande äro så

olika

*) Peralvillo är en by, nära Cividad Real i Castilien, hvarest det Heliga Brödraskapets betjenter afrätta röfvare, dem man gripit under utöfningen af illgerningar.

**) *Phaëton;* se härom *Ovidii* Metamorph. Lib. II.

olika vanliga färder, så kan du på tusende mil se och höra allt hvad du behagar; men klämm mig ej så mycket, ty du rycker mig ned, och jag vet sannerligen icke hvad som så mycket oroar dig eller sätter dig i fruktan; ty jag vågar svärja deruppå, att jag under min lifstid aldrig ridit på någon häst med så saktmodig gång, emedan det förefaller mig, som om vi ej rörde oss ifrån stället. Aflägg derföre all fruktan, min vän; ty allt går så bra som det kan gå, och en gynnande vind blåser upp våra segel." — "Det är sannt, svarade *Sancho*; ty på denna sidan känner jag en så kall vind, som om man blåste på mig med tusende pustar;" och så förhöll det sig äfven, emedan åtskilliga stora pustar förorsakade denna vind. Det af Hertigen och Hertiginnan upptänkta äfventyret var af Hushofmästaren så väl utfördt, att ingen ting fattades, för att göra det fullkomligt. Då *Don Quixote* kände samma blåst, sade han: "Utan tvifvel, *Sancho*, måste vi redan befinna oss i andra luftregionen, hvarest snö och hagel framalstras; dunder, blixt och meteorer uppkomma i tredje regionen, och om vi på detta sätt fortfara att stiga, så hinna vi snart till eld-regionen; och jag vet ej huru tappen skall vridas, så att vi må undgå att komma dit, hvarest vi kunna uppbrännas."

Imedlertid hade man fästat på långa käppar tappar af blår, hvilka lätt itändas och lika fort afbrinna, och dessa eldbloss svängde man på något afstånd ifrån de resandes ansigten, för att uppvärma dem. *Sancho*, som kände hettan, sade: "Jag vill dö deruppå, att vi re-

dan befinna oss i eld-trakten, eller åtmindstone nära derintill; ty jag märker, att en stor del af mitt skägg redan är afbrändt, och derföre vill jag taga klädet ifrån ögonen, för att se hvarest vi äro." — "Nej, gör icke det, ropade *Don Quixote;* utan påminn dig den sanna berättelsen om Licentiaten *Torralva*, den Satan bortförde flygande genom luften, ridande på en käpp och med förbundna ögon, och inom tolf timmar befann han sig i Rom samt nedsteg på Torre de Nona, som är en gata i denna stad, och der såg han hela larmet och upploppet vid *Bourbons* död; men följande morgonen var han åter i Madrid, hvarest han gjorde berättelse om allt hvad han sett, och då sade han sjelf, att under det han flög igenom luften, befallte Satan honom öppna ögonen, hvilket han gjorde, och såg, såsom det föreföll honom, månans kropp så nära sig, att han kunnat fatta uti den med handen; men han vågade ej se ned åt jorden, för att ej få svindel. Således, *Sancho*, böra vi icke aftäcka ögonen; ty den som bortför oss, skall äfven draga försorg om oss, och kan hända stiga vi derföre så mycket i höjden, för att sedan så mycket hastigare och på en gång nedstiga i Konungariket Candaya, likasom falken eller gladan nedskjuta på sitt rof, och som stiga högt upp endast för att säkrare träffa det; och ehuru det synes oss som skulle ännu icke en half timme förflutit sedan vi lemnade trägården, så tro mig, att vi böra ändå hafva tillryggalagt ett ansenligt stycke väg." — "Jag vet ej huru det kan vara, svarade *Sancho Panza;*

jag

jag kan blott säga, att om Damen Magellana eller Magelona var nöjd med detta säte, så lärer hon ej haft mycket mjukt kött."

Detta de tvenne tappres samtal hörde Hertigen och Hertiginnan, samt alla som befunno sig i trägården, och hvilket gjorde dem mycket nöje; men emedan man nu ville göra ett slut på detta besynnerliga och väl sammansatta äfventyr, så fästade man några brinnande luntor under svansen på *Clavilenno*, och emedan den var fylld med en mängd svärmare, så flög den i ett ögonblick med en förfärlig knall i luften med *Don Quixote* och *Sancho*, som sedan mycket brända åter störtade till marken. Vid samma tid hade hela den skäggiga Duenn-escadron jemte den Treskörtade begifvit sig ur trägården, och de öfriga af sällskapet som stannade qvar lågo likasom afdånade utsträckta på marken. *Don Quixote* och *Sancho* uppreste sig åter, illa tilltygade, sågo sig omkring åt alla sidor, och blefvo förundrade att åter befinna sig i samma trägård ifrån hvilken de afrest, samt att se en sådan mängd menniskor ligga utsträckta på marken; men deras förundran tilltog, då de, på en sida i trägården, sågo en stor lans nedsatt i marken, och ett stycke hvitt pergament hängande på densamma i tvenne gröna snören, på hvilket följande var skrifvit med stora gyllne bokstäfver:

"*Den berömde Riddaren* Don Quixote af La Mancha *har lyckligt slutat och fullbordat äfventyret med Grefvinnan* Trifaldi, *annars kallad den Jämmerfulla Duennan, jemte hennes sällskap, blott derigenom att han åtog sig det.*"

"Ma-

"Malambruno *är fullkomligt nöjd och tillfredsställd i afseende på sin önskan, Damernas skägg äro aftagna och försvunna, och det Kongl. paret* Don Clavijo *och* Antonomasia *befinna sig i sitt fordna tillstånd; och så snart den Vapendragerliga piskningen blifvit fullbordad, skall den hvita dufvan blifva befriad ifrån de pestilentialiska roffoglar, som förfölja henne, och komma i sin kuttrande älsklings famn; ty så är förordnadt af den vise* Merlin, *Öfverhäxmästare för alla Häxmästare.*"

Sedan *Don Quixote* läst denna pergamentsskrift, insåg han tydligt att här talades om *Dulcineas* befrielse ifrån förtrollningen; hvarföre han innerligen tackade himlen för det han med så liten fara kunnat utföra ett så stort värf, nämligen att åter försätta de ärevördiga Damernas ansigten i deras förra tillstånd, och hvilka nu mera ej visade sig. Han gick således till Hertigen och Hertiginnan, som ännu icke återhämtat sig, och dragande Hertigen i handen, sade han: "Stig upp, ädle Herre! friskt mod! ty allt är förbi; äfventyret är redan fullbordadt utan någon skada; hvilket skriften tydligt bevisar, som sitter fästad på denna pelare. Hertigen återhämtade sansningen efter hand, lik en som uppvaknar ifrån en svår dröm, och på samma sätt gjorde Hertiginnan samt alla de öfriga som lågo utsträckta i trägården, med sådana tecken af förundran och fruktan, att man nästan kunnat tro det något verkeligen händt dem, så väl förstodo de att förställa sitt skämt. Hertigen läste bladet med halft tillslutna ögon, och genast skyndade han

med öppna armar att omfamna *Don Quixote*, i det han sade honom vara den tappraste Riddare som något tidehvarf sett. *Sancho* gick omkring och tittade efter den Jämmerfulla, för att se huru hennes ansigte såg ut utan skägg, och om hon, befriad derifrån, var så skön, som hennes ädla väsende tycktes lofva; men nu sade man honom, att så snart *Clavilenno* återkom brinnande genom luften och störtade till marken, hade genast hela skaran af Duennas jemte den Treskörtade försvunnit, hvarvid de dock alla varit rakade och befriade från ragget.

Hertiginnan frågade *Sancho*, huru det gått honom på denna långa resa? hvaruppå *Sancho* svarade: "Jag, min nådiga Fru, kände att vi, enligt hvad min Herre sade mig, passerade igenom eld-regionen, och derföre ville jag något litet lossa bindeln ifrån ögonen; men min Herre, af hvilken jag begärde tillstånd dertill, samtyckte icke. Då jag imedlertid har en viss drift af nyfikenhet, och gerna önskar veta hvad som ligger i min väg eller tilldrager sig omkring mig, uppsköt jag helt sakta, och utan att någon kunde märka det, öfver näsan en liten del af klädet, som satt för mina ögon, och dervid såg jag ned på jorden; och mig syntes hon då icke vara större än ett senapskorn, och menniskorna, som sprungo omkring på densamma, voro föga större än nötter, hvarutaf kan märkas, huru högt vi då varit uppe." — "Min vän *Sancho*, återtog Hertiginnan, tänk på hvad Ni säger; ty såsom det synes deraf, har Ni alldeles icke sett jorden utan blott

men-

menniskorna som gingo uppå henne, och detta är mycket tydligt, då jorden syntes Er som ett senapskorn, men hvarje menniska stor som en nöt, emedan vid sådant förhållande en enda menniska kunnat betäcka hela jorden.” — ”Det är väl sannt, sade *Sancho;* men vid allt detta upptäckte jag henne dock på en sida och såg henne hel och hållen.” — ”Besinna, *Sancho*, svarade Hertiginnan, att man ifrån en sida ej kan se det hela som man beskådar.” — ”Jag förstår icke detta besinnande och betänkande, återtog *Sancho;* men det vet jag blott, att det vore rätt väl, om Ers Höghet kunde förstå, att emedan vi framflögo på ett förtrolladt sätt, kunde jag väl också genom trolleri se hela jorden och alla menniskor, hvarifrån som helst jag ville se dem; och om Ers Höghet icke tror mig, lärer hon lika så litet tro, att, då jag sköt upp klädet ända öfver ögonbrynen, såg jag mig så nära himmelen, att det icke var ett större afstånd imellan den och mig, än en och en half gång bredden af min hand, och deruppå kan jag svärja, min nådiga Fru, att den är ofantligt stor. Derefter hände det sig, att vi kommo till den trakt, hvarest de sju killingarna befinna sig, och vid himlen och min arma själ (ty då jag ännu såsom pojke vistades hemma, var jag getvaktare) kände jag, så snart jag såg dem, en innerlig lust att en stund leka med dem, och om jag ej fått detta begär uppfylldt, tror jag att jag spruckit af harm. Imedlertid, hvad hade jag att göra? utan att säga ett ord åt någon menniska eller åt min Herre, smög jag mig helt sakta och

oför-

oförmärkt ned af *Clavilenno* och begaf mig till killingarna, hvilka voro så söta som smörblomster och neglikor, och lekte med dem öfver tre fjerdedels timme, hvarunder *Clavilenno* ej rörde sig ur stället eller gick ett enda steg." — "Men under det den redlige *Sancho* sålunda roade sig med killingarna, inföll Hertigen, hvarmed roade sig imedlertid den nådige Herr *Don Quixote?*" — Häruppå svarade Riddaren: "Emedan alla dessa saker och händelser öfverskrida naturens ordning, så är det *Sancho* nu omtalar ej så underligt; om mig sjelf kan jag säga, att jag ej aftäckte mina ögon, hvarken i höjden eller lägre ned, att jag ej såg hvarken himmel eller jord, haf eller stränder. Det är sannt, att jag kände huruledes jag passerade igenom luftregionen, och äfven att jag närmade mig till eldregionen; men jag kan icke tro att vi foro igenom den sednare; ty emedan den är belägen imellan månans himmel och luftens yttersta region, så kunde vi ej komma till den himmelen, hvarest de sju killingarne befinna sig, såsom *Sancho* berättar, utan att uppbränna oss; och emedan vi icke äro uppbrända, så följer deraf, att *Sancho* antingen ljuger eller ock har han drömt." — "Jag har hvarken ljugit eller drömt, svarade *Sancho;* man kan ju fråga mig, om alla kännetecken på dessa sju killingar, och deraf lärer man finna, om jag talar sanning eller icke." — "Så beskrif dem då för oss, *Sancho,*" sade Hertiginnan. — "Två af dem, fortfor *Sancho,* äro gröna, två köttfärgade, två himmelsblå och en brokig." — "Detta är ett nytt getslag, inföll Hertigen, och

i vår

i vår trakt här på jorden äro icke sådana färger brukliga, det vill säga, getter med sådana färger." — "Det är ju mycket klart, svarade *Sancho*, att en skillnad måste finnas imellan himlens och jordens getter." — "Men säg mig dock, *Sancho*, fortfor Hertigen, om Ni ibland dessa getter ej såg någon bock?" — "Nej, nådige Herre, sade *Sancho;* ty jag har hört sägas, att intet behornadt kommer öfver månans horn." De ville ej fråga honom vidare om hans resa, emedan dem syntes, att *Sancho* hade ämne nog för att dermed föra dem genom alla himlar och berätta nyheter ifrån alla väderstrek, ehuru han icke varit utom trägården. Korrt sagdt: detta var slutet på äfventyret med den Jämmerfulla Duennan, och hvilket gaf det Hertigliga paret nog att skratta åt, icke blott då, utan under hela deras lifstid, samt åt *Sancho* något att omtala, och som räckt för honom hela århundraden, om han kunnat lefva så länge. *Don Quixote* närmade sig nu till *Sanchos* öra, och hviskade åt honom: "Om du önskar, *Sancho*, att man skall tro allt hvad du sett på himlen, så vill jag, att du också tror mig i afseende på hvad jag sett i Montesinos-hålan; och mera säger jag icke."

XLII CAP.

Om de goda råd DON QUIXOTE *gaf* SANCHO PANZA, *innan denne afreste att emottaga styrelsen öfver ön; jemte andra vigtiga saker.*

Hertigen och Hertiginnan voro så förnöjda öfver den lyckliga och lustiga utgången af äfventyret med den Jämmerfulla, att de beslöto fortfara med sina skämtsamma upptåg, helst de sågo huru väl de voro afpassade, och att de tvenne narrarne antogo allt för verklighet. Då de således gifvit nödiga befallningar och föreskrifter om allt hvad deras betjening och undersåtare borde iakttaga emot *Sancho*, i afseende på hans regering öfver den utlofvade ön, så yttrade sig Hertigen, dagen efter det gjorda luftsprånget med *Clavilenno*, att *Sancho* nu borde putsa sig och göra sig färdig för att blifva Ståthållare, emedan hans öboer längtade lika ifrigt efter honom, som efter ett Majrägn. *Sancho* bugade mycket djupt, och sade: "Sedan jag nu nedstigit ifrån himmelen, och sedan jag ifrån dess höjd beskådat jorden och funnit henne så liten, har hos mig till en stor del minskat sig den brinnande åtrå jag hade att blifva Ståthållare; ty hvad storhet finnes väl deruti, att herrska öfver ett senapskorn, eller hvilken värdighet eller herravälde är förbunden dermed att regera ett halft dussin menniskor, så stora som nötter; ty mig syntes, som hade hela jorden ej inrymt flera? Men om Hans Hertigliga Höghet deremot ville gifva mig ett litet stycke af himmelen, om det också blott vore af en half mils längd, så skulle jag hellre

emot-

emottaga det, än den största Ö i verlden." — "Besinna, min vän *Sancho*, svarade Hertigen, att jag ej kan skänka någon ett stycke af himmelen, om också ej större än en nagel; ty sådana nådebevis och belöningar äro endast förbehållna åt Gud sjelf. Jag gifver Er hvad jag kan gifva: en liten hygglig Ö, som är rund och väl formad, samt fruktbar och öfverflödande öfver all måtta; och om Ni förstår att rätt hushålla med den, så kan Ni genom jordiska rikedomar förvärfva Er himmelska ägodelar." — "Nå väl då, återtog *Sancho*, må denna ön då komma! och jag skall bjuda till att vara en sådan Ståthållare, att jag, alla skälmar till trotts, skall komma i himmelen; ty det är ej af girighet som jag lemnar min koja, icke eller för att lysa ibland de höga och förnäma, utan blott i anseende till den längtan jag har att försöka, huruledes det smakar att vara Ståthållare." — "Blott Ni en gång försöker det, *Sancho*, sade Hertigen, så skall Ni slicka alla fingrar efter Ståthållareskapet; ty det är en herrlig sak att befälla och blifva åtlydd. Jag är öfvertygad derom, att när Er Herre blifver Kejsare, hvilket utan tvifvel sker i anseende till den gång hans saker nu fått, så skall säkert ingen kunna förmå honom att åter afstå derifrån, och det skall smärta och oroa honom innerst i själen, i afseende på all den tid han förlorat att redan icke vara det." — "Nådige Herre, svarade *Sancho*, jag inbillar mig att det är rätt lustigt att regera, om det också blott vore öfver en fårskock." — "Jag vill låta begrafva mig deruppå, *Sancho*, fortfor Hertigen,

att

att Ni vet allt, och jag hoppas Ni skall blifva en sådan Ståthållare som Ert goda förstånd lofvar, och härvid må det förblifva. Jag vill således underrätta Er, att Ni i morgon skall få afresa till regeringens emottagande öfver ön, och denna afton skall man besörja om passande kläder och drägter för Er, samt alla andra saker som äro nödvändiga för Er resa." — "De må påkläda mig såsom de behaga, sade *Sancho;* ty på hvad sätt jag också är klädd, förblifver jag i alla fall *Sancho Panza.*" — "Det är väl sannt, svarade Hertigen; men drägten måste dock vara afpassad efter ämbetet eller den värdighet man innehafver; ty det vore ej godt om en Lagfaren man klädde sig som soldat, eller soldaten som en Präst. Ni, *Sancho,* måste bära en drägt, till en del tillhörig en Lärd och till en del en Fältherre, emedan på den Ö jag gifver Er, vapen äro likaså nödvändiga som vettenskaper, och vettenskaper lika angelägna som vapen." — "Med mina vettenskaper, återtog *Sancho*, står det illa till, ty jag känner ej en gång A B C; men det är tillräckligt att hafva Christum i minnet, för att vara en god Ståthållare. Hvad vapnen beträffar, så skall jag föra dem man lemnar mig, till dess jag stupar; och himlen må sörja för det öfriga." — "Med så godt minne, sade Hertigen, kan *Sancho* ej fara vilse i något." Nu kom *Don Quixote*, och sedan han fått veta hvad som blifvit afgjordt, och att *Sancho* snart skulle afresa till sitt Ståthållareskap, tog han honom, med Hertigens tillstånd, i hand, och förde honom till sin kammare, för att gifva

ho-

honom goda råd, huruledes han borde förhålla sig i sitt ämbete. Sedan de inkommit i rummet, tillstängde *Don Quixote* dörren, nödgade *Sancho* nästan med våld att taga plats jemte sig, och tilltalade honom med en högtidlig långsamhet sålunda:

"Jag tackar himlen tusendefallt, käraste *Sancho*, att innan jag ännu hunnit till någon egentlig lycka, en gynnande händelse har kommit dig till möte, som gör dig lycklig. Jag, som endast önskade mig ett bättre öde, för att kunna vedergälla dina tjenster, finner mig ännu stående vid början deraf, väntande på lyckan, då du i förtid, och tvärt emot alla sannolikhetens lagar, ser dina önskningar uppfyllda. Några fika, besvära, bönfalla, tränga på, och buga, utan att kunna erhålla hvad de åstunda; och så kommer en annan, hvilken, utan att sjelf veta huru, eller hvarföre, i största hast befinner sig vid ämbete och inkomster, hvarom flera andra förgäfves bemödat sig; så att härvid det vanliga ordspråket fullkomligt gäller: *Gud gifve min son lycka, förstånd behöfver han icke.* Du, som i jämförelse med mig utan all tvifvel är ett dumhufvud, är nu, utan all använd flit, utan genomvakade nätter, och utan att du gjort dig någon möda, blott genom den fläckt du undfått af vandrande Ridderskapet, helt oförmodadt Ståthållare öfver en Ö, såsom vore det ingen ting. Allt detta, o *Sancho!* säger jag dig, på det du icke må tillägna din förtjenst den nåd du undfått, utan att du tackar himlen, som så herrligt förordnar om alla saker, och att du nu måtte erkänna

den

den storhet, som ligger förborgad i det vandrande Ridderskapets utöfning. Sedan ditt hjerta nu blifvit beredt att tro på hvad jag säger dig, så var nu, min son, uppmärksam på denne din *Cato*, som vill råda dig, samt vara din nordstjerna och ledare, för att följa och föra dig till säker hamn, ifrån det stormiga haf, på hvilket du nu börjar din färd; ty vet, att höga ämbeten och värdigheter ej äro annat än ett bottenlöst svalg af förvillelser."

"För det första, min son, bör du frukta Gud; ty uti denna fruktan består all vettenskap, och om du är vis, kan du ej irra dig i något."

"För det andra, haf alltid för ögonen hvilken du är, och sök att lära känna dig sjelf, hvilket är den svåraste kunskap man kan föreställa sig. Blott du känner dig sjelf, skall du ej falla på den tanken att blåsa upp dig, såsom grodan gjorde, för att likna oxen i storlek; men skulle detta falla dig in, så vänd dina ögon, likasom påfågeln, ifrån din dårskaps glitter på dina fula fötter, och påminn dig att du hemma varit svinvaktare." — "Detta är väl sannt, inföll *Sancho*, men då var jag en liten gosse; sedan jag blef större fick jag vakta gäss, men icke svin. Imedlertid synes mig detta ej göra något till saken; ty icke alla som regera kunna vara af Konungslig ätt." — "Deruti har du rätt, svarade *Don Quixote*; och derföre måste de, som icke äro af en så ädel stam, låta mildhet och vänlighet ledsaga den alfvarsamma värdigheten af deras ämbeten, hvilket förhållande, med klokhet iakttagit, frälsar dem

ifrån

ifrån elaka smädelser, dem annars intet stånd undgår."

"Fägna dig, *Sancho*, öfver din låga härkomst, och blygs ej vid att omtala det du leder ditt ursprung ifrån bönder; ty då man ser att du ej blygs derföre, skall ingen bjuda till att dermed förödmjuka dig; skatta det högre att vara dygdig med ödmjukhet, än en stolt syndare. De äro oräkneliga, som ifrån en låg börd uppstigit till de högsta andeliga och verldsliga värdigheter; och häruppå kunde jag framställa för dig så många exempel, att du skulle tröttna dervid."

"Besinna, *Sancho*, att om du gör dygden till ditt mål, och bemödar dig om dygdiga handlingar, behöfver du icke afundas på dem som räkna Furstar och höga Herrar ibland sina Stamfäder; ty blodet ärfves, men dygden förvärfvas, och dygden gäller genom sig sjelf, hvilket blodet icke gör."

"Då det nu så förhåller sig, såsom det verkeligen gör, och någon af dina anhöriga skulle komma till dig på din Ö, för att besöka dig, så förakta eller skymfa honom icke, utan emottag, bemöt och undfägna honom väl; ty dermed vinner du himlens bifall, som med välbehag ser, att ingen af dess skapade varelser föraktas, och dermed uppfyller du äfven allt hvad blodsbandet kräfver."

"Om du tager din hustru med dig (ty det är icke godt att de som länge regera äro i saknad af sina egna Fruar), så sök att med undervisning och goda rättelser borttaga hennes naturliga råhet; ty allt hvad en förnuftig Ståt-

hållare

hållare förvärfvar, kan en bondaktig och oklok hustru åter förderfva och förstöra."

"Om du blifver enkling (hvilket också kan inträffa), och du, i anseende till ditt ämbete, kan få en bättre hustru, så tag dig icke en sådan, som tjenar till lockmat eller fiskkrok, eller som emottager något bakom din rygg; ty det säger jag dig i sanning, att allt hvad en Domares Fru emottager, derföre måste hennes man ansvara på den stora allmänna räkenskapsdagen; och efter sin död måste han fyradubbelt betala det, hvarom han under sin lefnad icke bekymrat sig."

"Låt aldrig ditt eget godtfinnande blifva din lag, såsom det vanligen händer med okunniga menniskor, hvilka villja anses för skarpsinniga."

"Må den fattiges tårar finna medlidande i ditt bröst, men icke mera rättvisa än den rikes framställningar."

"Bjud till att upptäcka sanna förhållandet med den rikes löften och gåfvor, äfvensom med den fattiges böner och enträgna ansökningar."

"Om någon billighet kan och bör äga rum, så låt icke förbrytaren känna hela lagens stränghet; ty en sträng domare har icke bättre ryckte om sig, än en medlidsam."

"Om rättvisans vågskål någon gång står jämnt, så låt den icke nedtryckas genom skänker, utan genom barmhertighet."

"Skulle det hända dig, att du bör dömma öfver någon din oväns sak, så afvänd all uppmärk-

märksamhet ifrån den lidna oförrätten, och håll dig vid sanningen af saken."

"Låt ingen enskilt passion förvilla dig vid en annan persons sak; ty de fel, som dervid begås, kunna vanligen aldrig rättas, och om det låter sig göra, så sker det på bekostnad af ditt anseende eller din förmögenhet."

"Om någon vacker qvinna kommer och begär rättvisa af dig, så tillslut dina ögon för hennes tårar och dina öron för hennes suckar, och öfverväg på afstånd innehållet af hennes begäran, så framt du ej vill att ditt förstånd skall förvillas af hennes tårar och din godhet af hennes suckar."

"Om du i sjelfva verket bestraffar, bör du ej tillika bemöta med hårda ord; ty det verkliga straffet är tillräckligt för den olycklige, utan något tillägg af snäsor."

"Anse den brottslige, som kommer för din domstol, såsom en olycklig menniska, underkastad alla vår förderfvade naturs svagheter; och i allt, hvad som ankommer på dig, visa dig medlidsam och barmhertig, dock utan att förnärma hans motpart; ty ehuru alla Guds egenskaper äro lika beskaffade, så lyser dock för våra ögon Hans barmhertighet mera än Hans rättfärdighet."

"Om du, *Sancho*, följer dessa föreskrifter och reglor, så skall dina dagars antal förlängas, ditt ryckte blifva evigt, din belöning stor, och din lycka outsägelig; du skall bortgifta dina barn efter din egen önskan; de och deras afödingar skola njuta ära; du skall lefva i frid till alla menniskors välbehag, och vid sista

ste-

stegen af ditt lif skall döden emottaga dig, sedan du upphunnit en glad och mogen ålderdom, och dina barnabarns barns späda lena händer skola tilltrycka dina ögon. Allt hvad jag hittills sagt dig, äro saker som höra till din själs prydnad; hör nu, hvad du har att iakttaga i afseende på din kropps prydnad."

XLIII CAP.

Andra afdelningen af de goda råd DON QUIXOTE *gaf* SANCHO PANZA.

Hvilken skulle väl hafva hört detta *Don Quixotes* tal, och dervid ej ansett honom för en mycket klok men ännu mera rättsinnig person? Dock, såsom redan ofta är sagdt, under fortgången af denna stora historia, visade sig hans dårskap endast då, när han kom att vidröra sitt Ridderskap; men i allt sitt öfriga tal ådagalade han ett så klart och redigt begrepp, att vid hvarje steg hans handlingar emotsade hans förstånd, och hans förstånd åter igen hans handlingar; men i denna andra afdelning af förmaningar, som han gaf *Sancho*, visade han mera skämtsamhet, samt dref både sitt förstånd och sin galenskap till en lika och högre grad. *Sancho* hörde mycket uppmärksamt på honom, och bemödade sig att behålla hans råd i minnet, emedan han ärnade följa dem, och derigenom med heder förvalta sin regering. *Don Quixote* fortfor sålunda:

"Hvad som angår att styra ditt hus och vårda din egen person, min kära *Sancho*, så är det första jag ålägger dig, att du håller dig ren och afskär dina naglar, och ej låter dem växa, såsom några göra, hvilka af okunnighet låtit inbilla sig, att långa naglar försköna händerna, likasom om detta öfverflöd och denna tillväxt, den de underlåta att afskära, utgjorde verkliga naglar, och icke snarare roffogelsklor: ett ohyggligt och elakt missbruk."

"Visa dig icke vårdslös och slurfvig i din klädsel, *Sancho;* ty en oordentlig klädnad bevisar ett lika oordentligt lynne, så framt icke, under denna vårdslöshet och sluskighet, förställning ligger fördold, såsom man dömde om *Julius Cæsar.*"

"Öfverräkna med förstånd hvad inkomster ditt ämbete gifver, och om de tillåta, att du kläder din betjening i livrée, så gif ditt folk en mera anständig och gagnelig drägt än en präktig och lysande, samt dela dervid din kostnad imellan din betjening och de fattiga; dermed vill jag säga, att om du kan bekläda sex Pager, så kläd blott tre, och gif det öfriga åt tre fattiga, så får du Pager både i himlen och på jorden; och i detta nya sätt att gifva livrée skall du ej öfverträffas af den fåfänga och skrytande rika."

"Förtär hvarken hvitlök eller rödlök, på det man ej af lukten må igenkänna din ringa härkomst. Var stadig i din gång och tala med långsamt alfvar, dock icke så, att det synes som om du gerna hörde dig sjelf, emedan all tillgjordhet är obehaglig."

"Spisa

"Spisa litet till middagen och ännu mindre till aftonen; ty kroppens hela välmåga beredes i magens verkstad."

"Var måttlig i dryck, och besinna, att den som låter beherrska sig af vin, hvarken kan bevara hemligheter eller uppfylla löften."

"Se till, *Sancho*, att du ej tuggar med bägge käftarna på en gång, och ej låter märka uppstigningar, då du är i sällskap." — "Dessa *uppstigningar* förstår jag icke," inföll *Sancho*. — "Det vill säga, att rapa, svarade *Don Quixote*, och detta är ett af de fulaste ord i vårt språk, ehuru uttrycksfullt det är, hvarföre också bättre folk tagit sin tillflyckt till en finare vändning, så att man i stället för rapning säger uppstigning *); och om några icke förstå denna benämning, så betyder det föga, ty bruket skall väl med tiden göra det allmänt, så att det omsider med lätthet förstås, och detta tjenar att rikta språket, öfver hvilket mängden och bruket alltid utöfva sin makt." — "I sanning, nådige Herre, återtog *Sancho*, ett af de råd jag ärnar lägga på minnet skall blifva, att icke rapa, ty det plägade jag annars ofta göra." — "Har jag icke sagt dig, inföll *Don Quixote*, att du ej får säga så, utan i stället: låta märka uppstigningar." — "Ja, ja så vill jag säga, ropade *Sancho*, och lofvar på min heder, att icke glömma det."

"Icke

*) I Originalet nyttjar *Don Quixote* ordet *Erutar*, härledande sig ifrån Latinska ordet *Eructare*, och säger: att man tagit sin tillflyckt till Latinska språket, för att anständigare uttrycka sig. Öfversättaren har i stället trott sig böra nyttja den finare Svenska benämningen, men kan ej hjelpa, att den för *Sancho* måste förklaras med den gröfre.

"Icke eller, fortfor *Don Quixote*, bör du i ditt tal inblanda en sådan mängd af ordspråk, som du plägar göra; ordspråken äro väl korta sentencer, men ofta hårdrager du dem, så att de snarare synas vara ett dåraktigt pladder, än sinnrika sentencer." — "Då må himlen stå mig bi, inföll *Sancho;* ty jag kan flera ordspråk, än någon samling deraf innehåller, och då jag talar, komma så många på en gång för tungan på mig, att ett tränger på det andra, för att slippa ut; tungan framsläpper således det först kommande, om det också icke passar; men hädanefter vill jag bemöda mig att mera tala såsom mitt ämbetes värdighet fordrar; ty i fullt hus går allt i sus och dus; den som långt har, låter långt hänga; mod ger makt, sade käringen, som stångades med tjuren; och då man sitter i Guds kålgård, står allt tillreds som tranägg om Julen; och godt är alltid att dansa, när lyckan vill spela; ty hvarje tupp är ändå herre på sin sophög." — "Rätt så, *Sancko*, ropade *Don Quixote;* du kan träda upp dina ordspråk på en tråd, eller stappla upp dem famntals, såsom dig godt synes; ty deruti lärer ingen öfverträffa dig. Men under det jag nu predikar för dig, att du skall aflägga dina ordspråk, så radar du i ett ögonblick upp en hel litania deraf, fastän de härvid passa lika litet, som femte hjulet under vagnen. Betänk, *Sancho*, att jag icke påstår, det ett väl användt ordspråk är något dumt; men att framdraga dem både på längden och tvären, det ena efter det andra, vill säga, att på en gång vara en platt och inbilsk narr."

"Då

"Då du sitter till häst, så låt ej din kropp slinka vårdslöst hit och dit; håll icke eller benen styfva och spända, så att de stå långt ut ifrån hästen; dock bör du ej eller låta benen hänga som ett par trasor, likasom då du sitter på din grå åsna; ty sättet att sitta till häst gör några till Riddare, och andra till Stalldrängar."

"Var måttlig i din sömn; ty den som ej står upp med solen, kan ej njuta dagen, och besinna, *Sancho*, att fliten är lyckans moder, då tvärtom tröghet aldrig hinner ett godt efterlängtadt mål."

"Det sista råd jag nu vill gifva dig, tjenar väl icke till kroppens prydnad, men dock önskar jag, att du måtte väl behålla det i minnet, emedan jag tror, att det icke mindre skall gagna dig än de öfriga jag gifvit, nämligen: att du aldrig skall inlåta dig i tvist om slägtföreträden, ännu mindre jämnföra slägter med hvarandra; ty ibland dem som jämnföras, måste nödvändigt en vara den bättre, och således blifver du hatad af den du nedsätter, utan att få någon tack af den du upphöjer."

"Din klädnad bör bestå af ordentliga byxor, en vid öfverrock, och en ännu vidare kappa; tänk ej uppå att nyttja korta byxor, ty de passa hvarken för Riddare eller Ståthållare."

"Dessa äro de förmaningar, min kära *Sancho*, som för närvarande fallit mig i sinnet, att meddelas åt dig; med tiden, och då tillfället medgifver, skall jag ytterligare gifva dig goda råd, så vida du nämligen gör dig den mödan att alltid underrätta mig i hvad

till-

tillstånd du befinner dig.” — ”Nådige Herre, svarade *Sancho*, jag inser väl, att allt hvad Herrn sagt mig äro goda, heliga och nyttiga saker; men hvartill gagna de mig, om jag ej alltid kan minnas dem? Så mycket är säkert, att hvad angår att ej låta mina naglar växa och att gifta mig för andra gången, om tillfälle erbjudes, så glömmer jag det aldrig; men allt det öfriga sammelsurium och krimskramset kan jag lika så litet påminna mig, som de moln jag såg på himlen förledit år; hvarföre det är nödvändigt, att Herrn gifver mig allt detta skriftligt; ty ehuru jag sjelf kan hvarken läsa eller skrifva, så vill jag dock öfverlemna alltsammans åt min Bigtfar, på det han må upprepa och inprägla det hos mig så ofta det behöfs.” — ”Du arma syndare! ropade *Don Quixote;* huru illa passar det icke en Ståthållare, att hvarken kunna läsa eller skrifva! ty du måste veta, *Sancho*, att då en man icke kan läsa, eller är vänsterhändt, så bevisar detta tvenne saker: antingen att han haft högst ringa och dåliga föräldrar, eller att han sjelf varit så illa artad och förvriden, att något nyttigt skick eller god lärdom ej fästat sig hos honom. Detta är således en stor brist hos dig, och jag skulle önska att du åtmindstone lärde dig sjelf underteckna.” — ”Nog kan jag underteckna mitt namn, svarade *Sancho;* ty då jag var almoseinsamlare för Bröderskapet i vår by, lärde jag göra några bokstäfver likasom märken på packor i varulager, och de sáde mig att de föreställde mitt namn; men bättre är dock, att jag låtsar som om min högra hand vore lam, och

der-

derföre låter en annan underskrifva i mitt ställe; ty emot allt finnes botemedel utom emot döden; och då jag för Commando-stafven samt kan befalla, så gör jag hvad jag vill; ty man säger: den som har Biskopen till morbror får lätt Pastorat; och då jag är Ståthållare är jag lika god med en Biskop. Således må de komma, och jag skall låta dem se, att jag ej är så galen som jag är luden; ty när det vill väl, så skjuta pistolhölstren; och den lyckan råkar, förer bruden hem; hvarjemte man ej bör glömma, att den rikes dårskaper löpa verlden omkring under namn af visdom. Då jag är Ståthållare, och tillika frikostig, såsom jag ärnar blifva, så skall intet fel mera synas hos mig; men den som gör sig till får, blir uppäten af vargar. Du gäller för hvad du äger, sade min mormor; och den som har lycka, behöfver inga glasögon." — "Regera och besitta, ropade *Don Quixote*; jag önskar att sextiotusende onda andar måtte taga både dig och dina ordspråk, *Sancho!* redan en hel timme har du nu stapplat dem på hvarandra och dermed gjort mig tusende qval. Jag försäkrar dig, att alla dessa ordspråk en vacker dag föra dig i galgen; för deras skull skola dina undersåtare taga regeringen ifrån dig; ty med dem skall du åstadkomma myteri och uppror. Säg mig, ditt trähufvud, hvarifrån du tager dem alla, eller huru du använder dem, din åsna? ty jag svettas och arbetar som en tröskare, för att finna ett enda och använda det väl." — "Vid himlen, min nådige Herre och husbonde, svarade *Sancho*, kan icke Herrn också förarga

arga sig öfver småsaker; hvem Hin onde behöfver bry sig om. huru jag betjenar mig af min egendom, då jag intet annat har, och intet annat gods och grund än mina ordspråk, och åter mina ordspråk? Just nu ligga fyra mig åter på tungan, hvilka passa så väl som smör på bröd eller russin i korf; men jag skall icke omtala dem, ty den som väl kan tiga heter *Sancho*." — "Då är du icke den *Sancho*, återtog *Don Quixote*; ty i stället för att tiga, står din mun aldrig igen, utan tvärtom är du den största sladdrare på Guds gröna jord. Men med allt detta önskade jag dock veta, hvilka fyra ordspråk nu kommit dig i minnet, och så passande för tillfället; ty ehuru mycket jag söker hos mig, kan jag ej finna ett enda som duger." — "Hvilka, sade *Sancho*, kunna passa bättre än dessa: stick aldrig dina händer imellan andras tänder; nosa icke i Corporalens kanna; allestädes framme får ofta näsbränna, och: antingen krukan stötes emot sten, eller sten emot krukan, så går det krukan illa. Alla dessa ordspråk inträffa här på ett hår. Ingen må gifva sig i färd med sin Ståthållare, eller med den som kan befalla, emedan man dervid råkar lika illa ut, som den, hvilken sticker sina fingrar imellan en annans tänder, det må vara imellan oxeltänderna eller de öfriga, lika mycket; icke eller bör man blanda sig i Ståthållarens göromål, ty det är lika farligt som att nosa i Corporalens kanna, och dervid kan man få näsbränna. Hvad åter angår stenen och krukan, så kan en blind se hvad det betyder. Således är nödvändigt, att den som

vill

vill se grandet i en annans öga, måste först se bjelken i sitt eget; ty annars kan man säga: den döda blifver rädd för den halshuggna; och nådig Herrn känner väl, att en narr vet mera i sitt eget hus än en klok uti ett främmande." — "Så förhåller det sig icke, *Sancho*, svarade *Don Quixote;* ty en narr vet ingen ting hvarken i sitt eget eller andras hus, emedan uppå dårskapens grundval en förnuftig byggnad aldrig kan uppresas. Men nu, *Sancho*, må vi lemna detta; allt nog, att om du regerar illa, så är skulden din och skammen min; det hvarmed jag tröstar mig är, att jag gjort hvad jag borde göra, nämligen att förmana dig med all den sanning och allt det förstånd som varit mig möjligt, och dermed anser jag mig befriad ifrån min förbindelse och mitt löfte. Himlen ledsage dig, *Sancho*, och styre dig under din styrelse, och må den tillika frälsa mig från den ångest hvaruti jag befinner mig, att du torde vända upp och ned på hela ön: en sak, som jag dock lätt kunde förekomma, om jag upptäckte för Hertigen hvad karl du är, och sade honom, att hela denna dvärg-menniska med sin tjocka buk är ingen ting vidare än en säck full af ordspråk och elakhet." — "Nådige Herre, inföll *Sancho*, om Herrn finner att jag ej duger till Ståthållare, så vill jag gerna afstå derifrån; ty jag är mera rädd om en nagelsbredd af min själ, än om hela min kropp, och derföre vill jag hellre förblifva *Sancho* vid torrt bröd och lök, än Ståthållare vid rapphöns och kapuner; helst emedan då vi sofva, vi alla både stora och små äro lika,

äfven-

äfvensom de fattiga och de rika; och om Hans Nåd tänker litet mera häruppå, så skall Herrn finna, att det just är Herrn sjelf som satt detta Ståthållareskap i mitt hufvud; ty förut visste jag likaså litet om ett Ståthålleri öfver öar, som ett ofödt barn, och om Herrn föreställer sig, att Hin onde skall taga mig sedan jag blifvit Ståthållare, så vill jag mycket hellre såsom *Sancho* komma i himmelriket, än som Ståthållare i helfvetet." — "Vid Gud, *Sancho*, ropade *Don Quixote*, blott för dessa sista ord du sade, förtjenar du, enligt mitt omdöme, att blifva Ståthållare öfver tusende öar. Du har ett godt naturligt anlag, och utan det gäller all vishet ingen ting; anförtro dig blott åt himlen, och akta dig väl att afvika ifrån din hufvudafsigt; härmed vill jag säga, att du alltid visar en bestämd och god afsigt vid alla göromål som förefalla; ty himlen gynnar alltid goda uppsåt. Nu skole vi gå att spisa, ty jag tror att Herrskapet väntar på oss."

XLIV CAP.

Huruledes SANCHO PANZA *blef förd till sitt Ståthållareskap, och om det besynnerliga äfventyr, som tilldrog sig med* DON QUIXOTE *i detta slott.*

Det säges, att man läser i denna historias egentliga original, att då *Cid Hamet* kommer

till

till detta Capitel, hvilket öfversättaren ej med trohet tolkat, så har denne Mohr börjat det med en anklagelse emot sig sjelf, för det han företagit sig en så torr och inskränkt historia, som *Don Quixotes*, emedan han der beständigt måste tala blott om honom och *Sancho*, utan att våga utsträcka sig till några afvikelser eller uppbyggliga och vigtiga episoder; och härvid yttrar han, att då förstånd, hand och penna oupphörligt måste vända sig blott till ett enda föremål, och låta blott få personer tala, blifver detta slutligen ett ganska svårt arbete, hvars frukter alldeles icke belöna författaren; och för att undvika denna olägenhet, hade han i första delen betjenat sig af ett konstgrep med några Berättelser, såsom: *om den otidigt nyfikne*, samt *om den fångne Capitainen*, hvilka äro likasom alldeles afskilljda ifrån sjelfva historien, då de öfriga, som derstädes förekomma, omtala sådana ting som tilldragit sig med *Don Quixote* sjelf, och dem han ej kunde underlåta att anföra. Likaledes förmodar han, såsom han sjelf säger, att många, hänförda af den uppmärksamhet *Don Quixotes* företag väckt, ej tagit någon kunskap om de inflickade berättelserna, utan vid läsningen med skyndsamhet eller af ledsnad alldeles öfverhoppat dem, utan att gifva akt på den prydlighet och konst deras innehåll företer; men hvilka tydligare skulle visa sig, om de fått komma i dagsljuset för sig sjelfva, och utan att vara inflätade ibland *Don Quixotes* galenskaper och *Sanchos* dumheter. Uti denna andra Del *) har han derföre

*) Läsaren påminnes åter, att författaren delat *Don Quixotes* historia blott i två Delar.

ej velat införa några berättelser, hvarken afsöndrade eller sammanhängande med historien, utan blott några episoder, som äro framalstrade af sjelfva händelserna i den egentliga historiska berättelsen, och detta på ett mycket inskränkt sätt samt blott med så många ord, som behöfvas till deras tydliga framställning; och då han nu sålunda inskränkt och sammandragit sig inom sjelfva berättelsens trånga gränsor, samt har nog skicklighet och tillräckligt förstånd att framställa det stora hela, så utbeder han sig att man ej måtte förakta hans arbete, utan i stället berömma honom, ej så mycket för hvad han skrifvit, som för hvad han icke skrifvit. Derefter fortsätter han historien på följande sätt:

Sedan *Don Quixote*, samma dag han gaf *Sancho* förmaningarne, slutat spisa, öfverlemnade han om aftonen sina goda råd skrifteligen åt *Sancho*, på det han sedermera måtte uppsöka någon, som kunde läsa dem för honom; men knappt hade *Sancho* fått dem förrän han tappade dem, och de sedan kommo i Hertigens händer, hvilken meddelade dem åt Hertiginnan, och bägge förundrade sig på nytt öfver *Don Quixotes* galenskap och skarpsinnighet; hvarföre de, för att gå vidare med sitt skämt, samma afton afsände *Sancho* med stort sällskap till den ort, som för honom skulle vara en Ö. Härvid inträffade äfven, att han, som åtagit sig styrelsen öfver hela denna tillställning, var den förut omtalade Hushofmästaren i Hertigens tjenst, och hvilken var likaså förståndig som lustig; ty en ägta munterhet finnes ej

utan

utan godt förstånd. Just densamme hade äfven föreställt den Treskörtade Grefvinnans person på det roande sätt, som redan är omtalat; och nu, med noga föreskrift af sitt Herrskap, huru han borde förhålla sig med *Sancho*, utförde han äfven det honom uppdragna värf med beundransvärd skicklighet. Jag vill nu blott säga huru det hände sig, att då *Sancho* såg denne Hushofmästaren, tyckte han sig i mannens ansigte genast igenkänna den Treskörtade Grefvinnans anletsdrag, hvarföre han vände sig till *Don Quixote*, och sade: "Nådige Herre, antingen skall Satan genast få draga af med mig härifrån, sådan jag nu här står, en ärlig och rättrogen man, eller ock måste Hans Nåd sjelf medgifva, att den der Hertigens Hushofmästares ansigte alldeles är detsamma som den Jämmerfulla Grefvinnans." *Don Quixote* betraktade Hushofmästaren noga, och sedan han gjort detta, sade han åt *Sancho*: "Det är icke nödigt att djefvulen tager dig, *Sancho*, hvarken såsom ärlig eller rättrogen (jag vet egentligen icke hvad du menar dermed), ty den Jämmerfullas ansigte är alldeles detsamma som Hushofmästarens; men det oaktadt är dock icke Hushofmästaren den Jämmerfulla Grefvinnan, ty sådant skulle medföra en motsägelse, som alldeles icke kunde utredas, och nu är ej tid att göra närmare undersökningar, emedan det skulle föra oss uti den mest förvirrade labyrinth. Tro mig, min vän, att vi med alfvare behöfva anropa himlen, att han måtte befria oss bägge från alla illasinnade upptågsmakare och elaka häxmästare." — "Detta är icke eller nå-

något skämt, nådige Herre, svarade *Sancho*; ty jag hörde honom nyss tala, och mig föreföll det icke annorlunda, än om den Treskörtades röst klingat för mina öron. Nå, lika godt, nu vill jag tiga; men jag ärnar ej underlåta att vidare använda all uppmärksamhet, för att se om jag kan upptäcka något annat tecken, som bekräftar eller vederlägger min misstanke." — "Så bör du göra, *Sancho*, fortfor *Don Quixote*, och gif mig underrättelse om allt hvad du i den saken upptäcker, samt om allt hvad som händer dig under din regering."

Slutligen afreste *Sancho*, ledsagad af mycket folk, och han var klädd som en Lärd, samt hade ytterst en stor vid kappa af brunt kamelot, och en mössa af samma tyg; hvarjemte han red på en mulåsna, med korta stegböglar, och efter honom gick, enligt Hertigens befallning, hans grå åsna, grannt utsmyckad med ett dyrbart täcke och brokiga sidenband. Då och då vände *Sancho* hufvudet tillbaka, för att se sin åsna, i hvars sällskap han framtågade så nöjd, att han ej hade bytt med Tyska Kejsaren.

Då han tog afsked af Hertigen och Hertiginnan, kysste han deras händer, samt emottog sin Herres välsignelse, under ömsesidiga tårar. Låt nu, käraste Läsare, den goda *Sancho* aftåga, och vänta dig imedlertid ett par tunnor fulla af skratt, som säkert skola skänkas dig vid underrättelsen derom, huruledes han skickar sig i sitt ämbete. Tillåt mig imedlertid att omtala, hvad som tilldrog sig med hans Herre samma natt, hvilket, om det just icke

väcker

väcker ditt löje, åtmindstone skall förmå dig att draga på munnen, emedan alla *Don Quixotes* händelser måste firas antingen med beundran eller skratt. Det berättas således, att *Sancho* knappt afrest, förrän *Don Quixote* kände sin enslighet, och om det varit möjligt för honom att återkalla befallningen och skillja *Sancho* ifrån regeringen, så hade han gerna gjort det. Hertiginnan märkte hans melancholie, och frågade honom, hvarföre han var så sorgsen? tilläggande: att om det härledde sig ifrån *Sanchos* frånvaro, så hade hon i sitt slott både Vapendragare, Duennas och Jungfrur, som skulle tjena honom alldeles enligt hans önskan. — "Det är sannt, nådigaste Fru, svarade *Don Quixote*, att jag känner *Sanchos* frånvaro; men detta är ej förnämsta orsaken dertill, att jag synes sorgsen. Af de många artiga anbud Ers Höghet behagar göra mig, antager och värderar jag mest den välvillja, hvarmed de göras; men för öfrigt bönfaller jag, det Ers Höghet täcktes tillåta och samtycka, att jag i mitt rum ensam betjenar mig." — "Sannerligen, Herr *Don Quixote*, återtog Hertiginnan, får detta icke ske, utan fyra af mina Jungfrur, sköna som blommor, skola uppvakta Er." — "För mig, fortfor *Don Quixote*, skulle de icke vara blommor, utan blott törntaggar, hvilka kunde genomstinga min själ; om således de, eller något som liknar dem, inträda i mitt rum, tager jag genast flykten. Om så är, att Ers Höghet ytterligare vill bevisa mig någon nåd, den jag ej förtjenar, så tillåt mig förblifva ensam, och att jag betjenar mig sjelf inom

slutna dörrar, på det jag må sätta en mur imellan mina begär och min kyskhet, och jag önskar ej bortbyta denna ädla vana emot all den frikostighet Ers Höghet behagar visa mig; korrt sagdt: jag vill förr sofva i mina kläder, än jag tillåter att någon annan afdrager mig dem." — "Icke mera nu, Herr *Don Quixote*, sade Hertiginnan; jag lofvar nu gifva befallning, att icke en gång en fluga skall inkomma i Ert rum, ännu mindre en Jungfru. Jag är icke en sådan person, som vill tillåta att Herr *Don Quixotes* kyskhet förolämpas; ty nu inser jag tydligt, att ibland alla hans öfriga dygder framlyser hans ärbarhet mest. Således må Herrn ensam af- och påkläda sig, huru och när Herrn behagar; ty ingen skall hindra det, och Ert rum skall blifva försedt med alla beqvämligheter, så att Ni kan sofva med tillslutna dörrar, utan att af någon orsak behöfva öppna dem. Må den stora *Dulcinea af Toboso* lefva i tusende århundraden, och hennes namn utbreda sig öfver jordens hela rund; ty hon förtjenar att älskas af en så tapper och dygdig Riddare, och måtte den milda himlen ingjuta uti vår Ståthållares *Sanchos* hjerta en längtan att snart fullborda sin botöfning, på det verlden åter snart må njuta en så stor Dames skönhet!" — *Don Quixote* svarade: "Ers Höghet har med sitt tal ådagalagt hvilken hon är; ty ur dygdiga Damers mun kan aldrig komma någon elakhet emot en annan Dame. *Dulcinea* skall nu blifva så mycket lyckligare, och så mycket mera känd i verlden, sedan hon blifvit så prisad af Ers Höghet, och ett mera vältaligt

taligt låf kan ej gifvas henne på jorden." — "Godt, Herr *Don Quixote*, återtog Hertiginnan, stunden till aftonmåltiden är för handen, och Hertigen lärer vänta oss; kom, min Herre, vi skole spisa, så att Ni tidigt får gå till hvila; ty den resa Ni i går gjorde till Candaya var icke så kort, att den ej förorsakat Er någon trötthet." — "Jag känner ingen trötthet, nådiga Fru, svarade *Don Quixote*; ty jag kan heligt bedyra för Ers Höghet, att jag aldrig ridit på ett kreatur med mera stadig och lätt gång än *Clavilenno*, och jag begriper icke hvad som kunnat förmå *Malambruno* att göra sig af med ett så lätt och kosteligt rid-equipage, och att utan vidare omständigheter uppbränna det." — "Härvid kan man föreställa sig, fortfor Hertiginnan, att han ångrat det onda han tillfogat den Treskörtade jemte hennes sällskap, samt andra personer, äfvensom alla de elakheter han såsom häxmästare och trollkarl lärer hafva begått, och derföre beslutit förstöra alla verktyg för sina illgerningar; således uppbrände han *Clavilenno*, såsom det förnämsta deribland och som mest gjorde honom samvetsqval, emedan han på den flackade ifrån land till land; ty hans aska, jemte den uppresta trophéen med pergamentsbladet, skola tillhopa föreviga den store *Don Quixotes af La Manchu* tapperhet." — *Don Quixote* afbördade sig nya tacksägelser inför Hertiginnan, och efter aftonmåltiden begaf han sig ensam till sitt rum, utan att tillåta det någon åtföljde honom, för att betjena honom; så mycket befarade han att finna ett tillfälle, som kunde beveka eller tvinga honom

att förlora den kyskhetsprydnad han förvarade för sin Dame *Dulcinea*, under det hans inbillning alltid framställde för honom den förträfflige *Amadis*, vandrande Riddares blomma och spegel. Han tillslöt således dörren om sig, och vid skenet af tvenne vaxljus afklädde han sig; men vid afklädandet hördes — hvilken olycka, ovärdig en sådan person! — icke ljudet af några suckar, eller annat som kunnat göra hans kyskhet eller sedlighet misstänkta, utan frasandet af ett par dussin maskor, som sprungo af på hans strumpa, och gjorde en rätt stor öppning, liknande ett gallerfenster. Den gode Herrn blef häröfver mycket bedröfvad, och hade gerna gifvit ett halft lod silfver för ett qvintin grönt silke; jag säger grönt silke, emedan hans strumpor voro gröna.

Här gör *Benengeli* ett utrop, och skrifver sålunda: O fattigdom, fattigdom! jag vet icke hvad som förmådde den store Corduanske Skalden att kalla dig en helig, men aldrig erkänd skänk; jag, ehuru en Mohr, vet dock ganska väl, genom det umgänge jag haft med Christna, att heligheten består i barmhertighet, ödmjukhet, tro, lydnad och fattigdom; men med allt detta säger jag ändå, att den bör hafva mycket af Gud, som kan åtnöja sig med att vara fattig, så framt man ej härmed menar den fattigdom, om hvilken en af de förnämsta Helgonen sagt: anse allt hvad du har så, som om du icke hade det — och detta kalla de andelig fattigdom; men du, fattigdom af det andra och ägta slaget, om hvilken jag nu talar, hvarföre finner du ett större nöje uti att fästa

dig

dig hos adeliga och välborna personer, än hos andra menniskor? hvarföre tvingar du dem att gå med lappiga skor, och att på samma rock bära flera slags knappar, några af silke, några af kamelgarn och några af glas? hvarföre äro deras halskragar till största delen ihopskrumpna och ej öppna och utstående? (och häraf kan man sluta, att bruket af stärkelse äfvensom öppna kragar äro ett gammalt mode). Han fortfar: Olycklig den man af börd, som, för att frälsa sin ära och sitt anseende, först gör en usel måltid inom väl tillstängda dörrar, och sedan med sin tandpetare spelar en hyckläres rôle, i det han stiger ut på gatan, petande sina tänder, ehuru han ej förtärt något, som fordrar tändernas rengörande; olycklig, säger jag, är den, som för sin heders skull är i beständig ångest, att man redan på en half mils afstånd skall bemärka hans lappade skor, hans utslitna hatt, hans trådslitna kappa och hungriga mage! Alla dessa reflexioner väcktes nu hos *Don Quixote*, då maskorna sprungo af i hans strumpa; men han tröstade sig åter, då han märkte, att *Sancho* qvarlemnat ett par resstöflor, dem han således följande dagen ärnade nyttja. Omsider lade han sig i sin säng, tankfull och bekymrad, så väl öfver den tomhet *Sanchos* frånvaro förorsakade, som öfver den oboteliga skadan på hans strumpor, dem han gerna hade stoppat, om det också skolat ske med silke af annan färg, ehuru sådant är det största tecken till elände, som en Adelsman någonsin kan framvisa under hela loppet af sin yttersta torftighet. Han släckte ut ljusen,

men

men hettan hindrade honom att sofva, hvarföre han steg ur sängen och öppnade ett fenster, som var beläget åt en skön trädgård, och vid öppnandet märkte och hörde han att menniskor gingo i trädgården och pratade. Han ställde sig att lyssna mycket uppmärksamt, och de som befunno sig nedanföre, talade nu så högt, att han kunde höra följande ord:

"Plåga mig icke längre, o *Emerentia*, med dina böner att jag skall sjunga; ty du vet, att alltsedan den främmande inkommit i detta slott, och mina ögon sett honom, så kan jag icke sjunga, utan blott gråta. Dessutom har min Fru en mera lätt än tung sömn, och för alla skatter i verlden ville jag icke att hon fann oss här; men antag äfven att hon sofver, och att hon icke uppvaknade, så skulle dock min sång tjena till intet, om denne nye *Æneas* ej uppvaknar för att höra den, han som kommit inom min krets, för att endast göra mig olycklig." — "Bry dig om ingen ting, bästa *Altisidora*, svarade en annan röst; ty utan tvifvel sofver Hertiginnan, och äfvenså alla andra i huset, utom ditt hjertas beherrskare och din själs uppväckare; ty jag hörde just nu att han öppnade ett fenster i sin kammare, och således är han visserligen vaken. Sjung derföre, min sorgsna vän, med en ljuf och låg röst, vid ljudet af din harpa; och om Hertiginnan hör oss, så skole vi skjuta skulden på hettan som nu herrskar." — "Detta utgör ändå icke hufvudknuten, bästa *Emerentia*, svarade *Altisidora*, utan jag ville ej att min sång upptäckte mitt hjertas tankar, så att de som ej hafva kunskap

om

om kärlekens allmakt, måtte anse mig för en fräck och lättsinnig flicka; men, hända hvad som hända vill, bättre är en blygsam rodnad på kinden än ett sår i hjertat." Härvid började hon att på ett angenämt sätt spela på sin harpa. *Don Quixote* hörde allt detta, och blef stående stumm af förundran; ty i samma ögonblick återlifvades i hans minne de oändeliga äfventyr af samma beskaffenhet, om hvilka han läst i sina olycksaliga Riddareböcker: om fenster, galler, trädgårdar, musik, klagan och afdåningar. Han inbillade sig genast att en af Hertiginnans Hoffröknar blifvit kär i honom, men att blygsamheten tvingade henne att dölja sin böjelse. Derjemte fruktade han att blifva öfverväldigad af henne, och derföre fattade han i sina tankar det uppsåt, att ej låta besegra sig; hvarföre han med all ifver hjerteligen anbefallte sig i sin Herrskarinna *Dulcineas af Toboso* beskydd, och beslöt sedan att afhöra musiken. Men för att tillkännagifva att han var tillstädes, låtsade han nysa, hvaröfver flickorna icke litet fägnade sig, emedan de blott önskade att *Don Quixote* måtte höra dem. Efter ett præludium på harpan, sjöng *Altisidora* följande Romance:

"Du, som på den mjuka bädden
Nu har utsträckt dina ben,
Sofvande tills ljusa dagen
Hela natten som en sten.

Tappraste bland Riddersmänner
Dem La Manchas sköte bar,
Mer förträfflig och välsignad
Än det guld som Peru har.

Hör

Hör en högst bedröfvad Fröken,
Osäll, men dock skapad väl;
Dina ögons tvenne solar
Tändt en eld i hennes själ.

Endast äfventyr du söker,
Men blott finner andras qval;
Och för såren, som du gifver,
Du ej läkedom har fal.

Tappre Ungersven! blott säg mig,
Lika lycklig du som stark,
Om dig Jacas klippor födde,
Eller Lybiens ödemark?

Om dig ormar hafva fostrat?
Om de vilda skogars natt
Lägrat sig omkring ditt hjerta,
Fjällens mur dig ombesatt?

Dulcinea nu kan skryta,
Denna runda, raska mö,
Att den tigervilda kämpen
Vill för hennes fötter dö.

Bort till Henares hörs skalla
Hennes låf från Xarama,
Tajos våg deraf skall svalla,
Pisuerga och Arlanza.

Byta ville jag med henne,
Jag imellan skulle ge
Min förnämsta högtidsklädning
Med de gyllne fransarne.

Såg jag mig i dina armar,
Kunde till din säng jag nå,
Löska skulle jag ditt hufvud,
Eller det helt varsamt klå.

Mycket ber jag om, ej värdig
Någon utmärkt nåd af dig,
Liggande vid dina fötter
Väl jag skulle finna mig.

Jag dig skulle mössor sticka
Och echarpe med gyllne blad,
Sy dig byxor utaf siden
Och en mantel af brocad.

Jag dig skulle perlor gifva
Lika hvita som Guds dag,
Och som hasselnötter stora,
Makalösa i sitt slag.

Se ej från Tarpejska klippan
Elden som hos mig du tändt,
Verlden bödel, Manchas *Nero*,
Kolsvart är mitt hjerta brändt.

Jag är barn, en liten Tärna,
Femton år jag än ej är,
Fjorton blott och tretton veckor,
Detta jag dig heligt svär.

Sned och halt du mig ej finner,
Ingen brist hos mig är spord,
Långa gyllne håret räcker
Ned intill den gröna jord.

Om

Om min mun är något spetsig
Och min näsa något platt,
Har jag tänder som Topaser
Och en himmelsk skönhetsskatt.

Och min röst, den kan du höra
Om du vill, är ljuf och ren;
Jag är icke stor till växten,
Liten snarare och klen.

Dig till rof jag önskar lemna
Alla mina små behag,
Kallas här *Altisidora*,
Och en Hoffröken är jag.

Härmed slutades den djupt sårade *Altisidoras* sång, och den älskade *Don Quixotes* bedröfvelse började, i det han drog en djup suck, och sade för sig sjelf: "Hvarföre måste jag vara en så olycklig vandrare, att ingen Jungfru finnes, som ser mig utan att älska mig? Hvarföre skall en sådan motgång träffa den oförlikneliga *Dulcinea af Toboso*, att man ej förunnar henne ensam njuta min makalösa trohet? Hvad villjen J henne, Drottningar? hvarföre förföljen J henne, Kejsarinnor? hvarföre angripen J henne, Fröknar om 14 och 15 år? Tillåten dock denna olyckliga triumferande att fägna och välpläga sig med den lott kärleken beskärt henne, i det han öfverlemnat och kufvat under hennes välde mitt hjerta. Besinna dock, älskogssjuka skara! att jag blott för *Dulcinea* är mjuk som bomull och söt som socker, men för alla andra hård som granit; för henne är jag honing, men för Er malört.

För

För mig är endast *Dulcinea* skön, förståndig, ärbar, sedig och af hög börd; men alla de öfriga fula, narraktiga, fräcka, lättsinniga och af låg härkomst. För att tillhöra henne och icke någon annan, har naturen låtit mig komma till verlden. Således må *Altisidora* gråta och sjunga; den Damen förtvifla, för hvars skull jag blef sönderpryglad i den förtrollade Mohrens slott; ty jag tillhör *Dulcinea*, kokt eller stekt, ren, sedig och ärbar, till trotts för alla trollmakter på jorden." Vid dessa orden slog han häftigt igen fenstret; förtretad och tungsint, såsom om en stor olycka träffat honom, kastade han sig på sin säng, hvarest vi för närvarande villje lemna honom, emedan den store *Sancho Panza* ropar oss han som nu vill begynna sitt berömda Ståthållareskap.

XLV CAP.

Huru den store S*ANCHO* P*ANZA tog sin Ö i besittning, och huru han började regera.*

O du, Antipodernas beständige åskådare! du, verldens fackla, himlens öga, dryckeskärlens blida väcktare! här Timbrias, der Phoebus, deruppe Bågskytt, här på jorden Läkare, Poësiens fader, Musikens uppfinnare! du, som alltid uppgår, och aldrig, ehuru det synes så, nedgår! Dig anropar jag, o Sol! genom hvars tillhjelp menniskor afla menniskor! dig åkallar jag, på det du må gynna mig och upplysa mitt snil-

snilles mörker, så att jag i alla delar må kunna meddela en noggrann berättelse om den store *Sancho Panzas* regering; ty utan dig finner jag mig ljum, svag och hufvudyr.

Sancho kom således med hela sitt sällskap till ett ställe, som hade ungefär ettusende invånare, och var den förnämsta stad Hertigen ägde. Man tillkännagaf för honom, att denna Ö kallades Barataria, antingen för det staden hette Baratario, eller emedan *Sancho* för så godt köp *) kommit till denna regering. Då han nalkades stadsportarne (ty staden hade en ringmur), kommo invånarne emot honom: man ringde i klockorna, och allt folket visade en utomordentelig glädje; hvarefter man med mycken ståt förde honom till hufvudkyrkan, och sedan öfverlemnades åt honom, med några löjliga ceremonier, stadens nycklar, och så utropades han till beständig Ståthållare på ön Barataria. Den nye Beherrskarens drägt, skägg, korta och tjocka kropp, satte alla dem i förundran, som ej kände sakens sammanhang, och äfven dem som visste deraf, hvilka voro de flesta. Omsider ledsagade de honom ur kyrkan, förde honom till domstolen och satte honom på densamma, hvarvid Hertigens Hushofmästare yttrade sig: "Det är en gammal plägsed på denna Ö, Herr Ståthållare, att den som kommer att taga denna vidtberömda Ö i besittning, är förbunden att svara på en fråga, som man framställer för honom, och hvilken är något svår och inveckIad; af svaret deruppå kunna invånarne förnimma hvad grad af skarpsinnighet deras nye

Ståt-

*) En ordlek med ordet *Barato*, som betyder godt köp.

Ståthållare har, samt dervid antingen fägna eller bedröfva sig öfver hans ankomst.” Under det Hushofmästaren sade detta, betraktade *Sancho* en mängd stora bokstäfver, som stodo skrifna på väggen midt emot hans stol; och emedan han icke kunde läsa, frågade han hvad det måleri betydde, som befann sig midt emot honom på väggen? — Den förre svarade: ”Nådige Herre! der står uppskrifven och antecknad den dagen, då nådig Herrn tagit denna Ö i besittning; och inskriften lyder sålunda: på denna dag i den och den månaden, det och det året, tog den Högvälborne Herrn, Don *Sancho Panza*, denna Ö i besittning, och månte han njuta den i många år!” — ”Och hvilken kallar man *Don Sancho Panza?*” frågade *Sancho*. — ”Ers Höga Nåd, svarade Hushofmästaren; ty till denna Ö har ännu aldrig kommit någon annan *Panza*, än den som nu sitter här på denna stolen.” — ”Jag vill då underrätta Er, min vän, fortfor *Sancho*, att jag ej nyttjar något *Don*, och att ingen i min slägt haft det; jag heter rätt och slätt *Sancho Panza; Sancho* hette min far och *Sancho* min farfar, och alla voro *Panzas*, utan några tillägg af Dons eller Donnas, och jag inbillar mig, att på denna ön finnas flera Dons än småstenar; och härmed väl, himlen förstår mig; men det kan väl hända sig, att om min regering på denna Ö räcker fyra dagar, torde jag utrota alla dessa Dons, emedan de i anseende till mängden måste vara mera plågsamma än en myggsvärm. Dock, nu må Herr Hushofmästaren framställa sin fråga, på hvilken jag skall

svara

svara så godt jag förstår, folket må deröfver bedröfvas eller icke."

I detta ögonblick inträdde i domsalen tvenne personer: en klädd såsom bonde, den andra såsom en skräddare, emedan han hade en sax i handen, och skräddaren sade: "Herr Ståthållare! jag och denne bonde framträda för Hans Höga Nåd, af den orsak, att denne mannen nyligen kom i min verkstad (ty med alla de närvarandes tillåtelse är jag, himlen vare tack, en Skräddar-mästare); han lemnade i mina händer ett stycke kläde, och frågade: min Herre, månne detta kläde är tillräckligt att deraf göra en mössa åt mig? Jag besåg klädet, och svarade Ja; men nu måste han hafva inbillat sig, enligt hvad jag inbillar mig, och som jag tror var en riktig inbillning, att jag utan tvifvel ville stjäla ett stycke af hans kläde, hvilken misstanke han grundat på sin egen elakhet, och på den dåliga tanke man har om Skräddare, och således sade han mig, att jag borde se till, om ej två mössor kunde fås af klädet; jag gissade hans tankar, och svarade Ja; men mannen, som förblef vid sin första elaka afsigt, tillade beständigt flera mössor, och jag svarade beständigt Ja, till dess vi omsider stannade vid fem mössor; men då han i detta ögonblick kommit att afhämta dem och jag aflemnat dem, så har han ej velat betala mig arbetslön, utan fordrar att jag skall betala honom, eller också återgifva hans kläde." — "Förhåller detta allt sig så, min vän?" frågade *Sancho*. — "Ja, nådige Herre, svarade bonden; men tillåt att han framvisar för Hans Höga

Nåd

Nåd de fem mössor han gjort åt mig.” — ”Alltför gerna,” sade Skräddaren; och genast framtog han sin hand undan kappan, och visade fem små mössor, som hängde på hans fem fingrar, hvarvid han fortfor: ”Se här äro de fem mössor, som denne mannen begärt af mig, och vid Gud och mitt samvete kan jag försäkra, att ingen bit kläde blifvit öfrig, och jag kan låta besigtiga mitt arbete af edsvurne män inom ämbetet. Alla de närvarande skrattade öfver dessa många mössor och denna nya rättegång. *Sancho* satt en stund och besinnade sig, och yttrade sedan: ”Mig synes, att vidlöftiga undersökningar icke behöfvas vid denna rättegång, utan att man genast med sundt mennisko-förstånd kan dömma i saken, och således fäller jag den domen, att skräddaren förlorar sin arbetslön och bonden sitt kläde, men deremot skola mössorna tagas i fängsligt förvar, och dermed väl.” Om den sedermera följande *) domen öfver herdens penningpung väckte de närvarandes förundran, så förorsakade denna ett allmänt skratt; men man verkställde slutligen hvad Ståthållaren befallte; och för honom framställde sig nu tvenne gamla männer, af hvilka en hade en käpp af rör, och den andra, som icke hade någon käpp, sade: ”Nådige Herre! för någon tid sedan har jag åt denne gode mannen lånat tio dukater i guld, för att göra honom en tjenst och tillika en

god

*) I Originalet står: *La Sentencia pasada*, som vill säga: den föregående domen; men i anmärkningarne till samma Original har man förklarat detta såsom ett misstag af *Cervantes*, hvilken kanske årnat låta domen öfver Herdens penningpung gå förut, som dock ej skett, utan den följer sedermera såsom Läsaren får se.

god gerning, dock med vilkor, att han skulle återgifva mig dem då jag fordrade det. Flera dagar hafva förflutit utan att jag fordrat honom, för att ej sätta honom i större förlägenhet då han borde återbetala dem, än den hvaruti han befann sig, då jag lånade honom dem. Sedan jag slutligen märkte, att han undandrog sig återbetalningen, har jag en gång och derefter många gånger fordrat honom; men, icke nog dermed att han ej återgifver dem, utan han nekar dessutom att betala, och påstår att jag aldrig lånat honom dessa tio dukater, och om jag lånat honom dem, så har han säkert redan betalat dem. Jag har inga vittnen att jag lånat honom dem, eller att han återbetalat dem, och det sednare har han icke gjort; således får jag nu anhålla hos Hans Höga Nåd, att han ålägges göra ed deruppå; och kan han svärja att han återgifvit mig dem, så förlåter jag honom här, och Gud må förlåta honom i andra verlden." — "Nå, hvad säger Ni derom, gubbe med käppen?" frågade *Sancho*. — Gubben svarade: "Jag, nådige Herre, bekänner att han lånat mig de omtalade dukaterna, och således täcktes nådig Herrn nedsänka sin Commando-staf, emedan mannen fordrar ed af mig; ty jag vill svärja deruppå, att jag återgifvit honom dem, samt betalat ärligt och sannfärdigt." Ståthållaren nedböjde sin staf, och gubben med käppen öfverlemnade nu samma käpp åt sin vederpart, att hålla i densamma under det han svor, likasom om den varit honom till hinder; derefter lade han sina fingrar på korset af Commando-stafven, och förklarade det vara

sannt,

sannt, att hans vederpart lånat honom de tio dukater han nu återfordrade; men att han lemnat dem tillbaka i hans händer, hvarföre vederparten endast af glömska kräfde honom andra gången. Då den store Ståthållaren såg detta, frågade han vederparten, hvad han nu hade att säga? och denne svarade: att hans skuldenär utan tvifvel måste hafva rätt; ty han ansåg honom för en ärlig man och god Christen; men att han sjelf måste hafva glömt huru och när han blifvit betalad, hvarföre han också nu mera aldrig ärnade fordra honom. Hans skuldenär återtog nu sin käpp, bugade sig, och gick utur salen. Då *Sancho* såg detta, och att han sålunda skyndade bort, samt tillika bemärkte hans vederparts tålamod, lät han sitt hufvud nedsjunka på sitt bröst, lade högra handens pekfinger på näsa och ögonbryn, och satt sålunda tankfull en liten stund; men korrt derefter höjde han åter sitt hufvud, och befallte att man skulle återkalla gubben med käppen, som redan gått bort. De förde honom snart tillbaka, och då *Sancho* såg honom, sade han: "Hör, kära gubbe, gif mig din käpp, ty jag behöfver den." — "Alltför gerna, nådige Herre, svarade gubben, se här är den;" och dermed lemnade han den i *Sanchos* hand. *Sancho* tog den; men gaf den straxt åt vederparten, och yttrade sig: "Gå nu i Guds namn, ty Ni är betald." — "Jag, nådig Herre? svarade denne; är då denne rörkäpp värd tio dukater i guld?" — "Alldeles, svarade Ståthållaren, eller också är jag det största dumhufvud i verlden; och nu skall man få röna, om ic-

ke jag har nog hufvud för att styra ett helt Konungarike." Deruppå befallte han, att man inför allas ögon skulle afbryta käppen; man gjorde så, och inuti densamma fann man de tio dukaterna. Alla stodo förvånade, och ansågo Ståthållaren för en ny *Salomo*. Man frågade honom, hvaraf han kunnat sluta att de tio dukaterna funnos i denna rörkäpp? Han svarade, att då han såg huruledes gubben, som svor, under det han gjorde eden, lemnade käppen åt sin vederpart, och derefter bedyrade att han verkeligen återlemnat honom penningarne, men sedan efter aflagd ed återtog käppen, så hade det fallit honom in, att de återfordrade penningarne borde finnas i samma käpp; hvaraf således den slutsats kunde göras: att de som regera, om de också äro dumhufvuden, likväl ofta af Gud sjelf ledas vid sina domslut. Dessutom hade han hört Prästen hemma i sin by berätta en dylik händelse; och han hade ett så godt minne, att han alldeles icke glömde något som han nödvändigt ville minnas, hvarföre han trodde ett sådant minne ej finnas på hela ön. Derefter gingo bägge gubbarne bort, den ene skamflat, den andra betald, och de närvarande stodo intagna af förundran; men den som fått det uppdraget att uppskrifva alla *Sanchos* ord, företag och rörelser, kunde ej öfverenskomma med sig sjelf, om han skulle anse honom för ett dumhufvud, eller en klok man.

Sedan denna rättegång var slutad, inträdde i salen en qvinna, hvilken släpade med sig en man, klädd som en rik herde, och hon ro-

ropade med hög röst: "Rättvisa, Herr Ståthållare, rättvisa! och om jag ej finner den på jorden, skall jag gå och söka den i himmelen. Allrakäraste Herr Ståthållare! denne gemena karl har anfallit mig midt på fria fältet, och betjenat sig af min kropp, som om den varit en skotrasa; ack, jag olyckliga! han har nu beröfvat mig, hvad jag försvarat längre än tjugutre år, emot Mohrer och Christna, infödingar och främlingar; alltid hård som en jern-ek, har jag bibehållit mig oskadad som en Salamander i elden, och linet i häcklan; men nu skulle denne hedersmannen komma att med sina rena händer angripa mig." — "Man måste undersöka, om denne bussens händer äro rena eller icke," svarade *Sancho;* hvarefter han vände sig till mannen, och frågade: "Hvad har du att säga och svara, i afseende på denna qvinnans klagomål?" — Mannen svarade helt förvirrad: "Mina Herrar! jag är en fattig Svinherde, och denna morgon gick jag ut för att (med respect att tala) sälja fyra svin, hvarvid tull och andra afgifter borttogo så mycket, att jag ej hade deras egentliga värde öfrigt. Jag återvände till min by, och fann på vägen denna goda qvinna, då Hin onde, som drifver sitt spel öfver allt, jämnkade så att vi kommo tillhopa, hvarefter jag tillräckligt betalade henne; men hon oförnöjd hängde sig fast vid mig, och har icke släppt mig förr, än hon dragit mig ända hit. Hon säger att jag våldtagit henne, men jag kan svärja deruppå, att hon ljuger; och detta är nu rena sanningen, utan att ett hår fattas." Derefter frågade Ståthållaren: om

han hade några penningar hos sig? Mannen svarade: att han hade ungefär tjugu dukater, förvarade i en läderpung, den han bar i sin barm. Ståthållaren befallte honom taga fram den, och öfverlemna densamma sådan den var åt sin anklagerska. Mannen gjorde det darrande; qvinnan emottog den under tusende nigningar för alla närvarande, och bad Gud förlänga och uppehålla Herr Ståthållarens lif och hälsa, emedan han så väl åtog sig de värnlösas och nödställdas samt Jungfrurs försvar. Derefter skyndade hon ur salen, under det hon fasthöll pungen med bägge sina händer; dock såg hon först efter, om pungen innehöll klingande mynt. Knappt var hon borta, förrän *Sancho* sade åt Herden, hvars ögon voro uppfyllda af tårar, och hvars hjerta och blickar följde den förlorade pungen: "Hör, min goda man, spring efter denna qvinna, tag pungen med våld ifrån henne, och bär den åter hit." Detta sades ej åt någon galen eller döf, utan han for af som en ljungeld, för att verkställa befallningen. Alla de närvarande voro högst nyfikna att se slutet på denna tvist, då korrt efter mannen återkom jemte qvinnan, men ännu värre sammanvecklade och fästade vid hvarandra än förra gången; hon hade pungen inveckad i sin kjortel, och höll den fast imellan sina ben, och mannen sträfvade för att borttaga den; men det var ej möjligt för honom, emedan hon så kraftigt försvarade den, och ropade tillika: "Rättvisa vid himmel och jord! Se, nådige Herr Ståthållare, huru liten blygsel och fruktan denne skurken har, som

midt

midt ibland allt folk och midt på öppen gata åter vill fråntaga mig den pung nådig Herrn sjelf befallt honom gifva mig." — "Nå, har han då tagit den ifrån dig?" frågade Ståthållaren. — "Han taga den ifrån mig? ropade qvinnan; nej, förr skall han beröfva mig lifvet än pungen; jag är ingen barnunge, och den skall hafva både näbb och klor, som vill springa bort med mig, men icke en sådan harfot; hvarken tänger eller hammare, eller spadar och jernstörar kunna bryta den ur mina händer, ja icke en gång lejonramar; ty förr må man rifva själen ur min kropp." — "Hon har rätt, inföll Herden, jag anser mig sjelf för öfvervunnen, och tillstår, att jag ej har nog krafter att återtaga pungen med våld." Vid dessa orden släppte han henne. Nu sade Ståthållaren åt qvinnan: "Hör, du kyska och starka! gif nu pungen åt mig" — hon gjorde det genast; hvarefter Ståthållaren återlemnade pungen åt mannen, och tilltalade sedan den godvilligt våldtagna sålunda: "Hör, mitt barn, om Ni användt samma styrka och tapperhet, som Ni nu visat att försvara denna pung, ja endast hälften deraf, för att försvara Er kropp, så hade sjelfva *Herculis* styrka icke förmått betvinga Er. Gå nu i Guds namn; men till straff ålägger jag Er, att ej mera visa Er på hela denna ön, eller på sex mils afstånd rundt omkring densamma, och förbrytelsen deremot afstraffas med 200 piskslängar. Packa Er derföre genast bort, oförskämda bedragerska." — Qvinnan blef mycket förskräckt, och förfogade sig bort, illa till mods och med hängande hufvud;

vud; hvarefter Ståthållaren sade åt Herden: "Min kära vän, gå Ni åter hem till Er by med Edra penningar; och om Ni hädanefter ej vill förlora dem, så låt det aldrig falla Er in att sålunda skämta med någon qvinna." — Mannen tackade så godt han kunde, och gick sin väg; men alla de närvarande blefvo på nytt förundrade öfver den nye Ståthållarens skarpsinnighet och de domar han afkunnat. Imedlertid upptecknades allt detta af krönik-skrifvaren, och sändes genast till Hertigen, som väntade underrättelsen med mycken otålighet. Härvid villje vi nu lemna den goda *Sancho*, emedan vi skyndsamt påkallas af hans Herre, som ännu är mycket orolig öfver *Altisidoras* musik.

XLVI CAP.

Om den ovanliga förskräckelse, den bjällerklang och det kattjamande, som tillstötte Don Quixote *under loppet af hans kärleksäfventyr med den förälskade* Altisidora.

Vi lemnade den store *Don Quixote* djupt nedsänkt i de tankar den förälskade Fröken *Altisidoras* musik väckt hos honom. Med dem lade han sig åter, och, likasom hade de varit loppor, ville de ej tillåta honom att sofva eller njuta ett ögonblicks ro, och härmed förenade sig tankarne på hans sönderslitna strumpa. Men, emedan tiden är snabb i sitt lopp,

och

och inga bommar finnas, som kunna hålla honom tillbaka, så red han nu bort på timmarne, och morgonen inbröt rätt skyndsamt. Så snart den hunnit *Don Quixotes* ögon, lemnade han de mjuka fjädrarna, och, aldrig senfärdig, iklädde han sig sin skinnbeklädnad samt pådrog resstöflorna, för att dölja sina strumpors missöde. Han kastade öfver sig en scharlakansmantel, och satte på hufvudet en mössa af grönt sammet med silfvergaloner; hvarefter han påsatte sitt gehäng, hvarvid hans goda skarpa svärd var fästadt, och tog i handen ett stort radband, det han alltid förde med sig. Med mycken värdighet och högtidlighet inträdde han nu i förmaket, hvarest Hertigen och Hertiginnan, redan klädda, väntade honom; och under det han passerade igenom ett galleri, träffade han *Altisidora*, som jemte sin vän, den andra flickan, stod på lur. Knappt hade hon fått ögonen på *Don Quixote*, förrän hon låtsade afdåna, då hennes vän fattade uti henne, och öppnade mycket skyndsamt snörlifvet framför hennes barm. När *Don Quixote* såg detta, gick han till dem, och sade: "Jag känner upphofvet till denna händelse." — "Men icke jag, svarade *Altisidoras* förtrogna; ty *Altisidora* är den mest friska flicka i hela slottet, och jag har ej hört ett ack! ifrån hennes läppar så länge jag kännt henne; jag önskar en evig olycka öfver alla vandrande Riddare i verlden, så framt de alla äro otacksamma. Gå Er väg, min nådige Herr *Don Quixote;* ty det stackars barnet kan ej återkomma till sansning så länge Herrn står här." — *Don Quixote*

sva-

svarade: "Visa mig den godheten, min Fröken, och skaffa en luta i min kammare till instundande afton, på det jag, så godt jag förmår, må kunna trösta denna bedröfvade Fröken; ty vid kärlekens början plägar villfarelsens hastiga upptäckt vara ett kraftigt botemedel;" vid dessa orden gick han bort, på det ingen måtte märka att han stannat hos dem. Knappt var han borta, förrän den afdånade *Altisidora* genast uppvaknade, och sade till sin förtrogna; "Det blifver nödigt att vi lemna honom en luta; ty utan tvifvel ärnar han låta oss höra musik, som icke litet lärer förlusta oss, då den kommer ifrån honom." Genast gingo de till Hertiginnan, för att omtala hvad som förefallit, och att *Don Quixote* begärde en luta; hvaröfver Hertiginnan mycket fägnade sig, och gjorde aftal med Hertigen samt de tvenne flickorna att spela *Don Quixote* ett puts, mera löjligt än skadligt; hvarefter de med mycken tillfredsställelse afbidade natten, hvilken kom likaså fort som dagen uppgått, den Hertigen och Hertiginnan tillbragte under angenäma samtal med *Don Quixote*. Samma dag afsände Hertiginnan också verkeligen en af sina Pager, densamme som i skogen föreställt den förtrollade *Dulcinea*, för att besöka *Theresa Panza*, och öfverlemna åt henne brefvet ifrån hennes man *Sancho*, jemte en bundt med kläder, som var bestämd åt henne; och härvid ålades Pagen, att noga berätta allt hvad som tilldrog sig på denna färd. Då detta skett, och klockan var ellofva på aftonen, fann *Don Quixote* i sin kammare en luta, hvilken han

stäm-

stämde, öppnade sitt fenster, och hörde att menniskor vandrade i trägården. Sedan han försökt lutans strängar, och lagat allt i ordning så godt han kunde, hostade han, och sjöng med en sträf röst, men för öfrigt ganska rigtigt, följande Romance, hvilken han sjelf samma dag författat:

Ofta plägar *Amors* styrka
Kufva hjertan, som man vet,
Helst då han som verktyg brukar
Hvarje skadlig orklöshet.

Nålen, stickningen och bågen,
Verksamhet och arbetsdrift,
Äro motgift för all plåga,
Alstrad utaf kärleksgift.

Alla Jungfrur, hvilka önska
Hvila i en makas famn,
Hafva ärbarhet till hemgift
Och ett obefläckadt namn.

Alla Riddare, som vandra,
Eller pryda Hofvets sal,
Skämta blott med yra flickor,
Göra bland de kloka val.

Snällt, som solen vid sin uppgång,
Tändes kärlek för en gäst,
Solen nedgår, han tar afsked,
Ingen ting har honom fäst.

Kärlek, som så hastigt kommit
Hit i dag, i morgon flyr,
Ingen bild han efterlemnar,
Ej ett spår, som hjertat bryr.

Att

Att på målning målning sätta,
Sådant ingen verkan gör;
Der en Skönhet redan finnes
Ej en annan hjertat rör.

Dulcinea af Toboso
På mitt hjertas tafla står,
Och, med starka färger målad,
Aldrig derifrån hon går.

Hos de älskande är trohet
Det som högsta värde har,
Och med underverk ses *Amor*
Segerkröna deras dar.

Så långt hade *Don Quixote* hunnit i sin sång, som hördes af Hertigen, Hertiginnan, *Altisidora*, och nästan alla menniskor i slottet, då helt oförmodadt från kanten af en altan, belägen midt öfver *Don Quixotes* fenster, ett rep nedsläpptes, på hvilket mera än hundrade bjällror voro fästade, och straxt efter utkastades på altanen en hel säck uppfylld af kattor, hvilka äfven hade små bjällror fästade på sina svansar. Bjällrornas klingande och kattornas jamande åstadkommo ett så gräsligt och förvirradt larm, att sjelfva det Hertigliga Herrskapet, som påfunnit upptåget, deraf förskräcktes, och *Don Quixote* blef så bestört, att han bleknade. Derjemte fogade ödet så, att två eller tre kattor sprungo genom fenstret in i hans kammare, hvarest de foro omkring åt alla sidor, så att det föreföll Riddaren, som om en hel legion djeflar inqvarterat sig hos honom. De utsläckte härvid ljusen, som brunno i rummet, och sökte blott en utgång för att

kom-

komma undan. Skakningen och klingandet med repet, som var besatt med stora bjällror, fortforo äfven oupphörligt, och största delen af folket i slottet, som ej kände sakens beskaffenhet, förvånades öfver detta oväsende. *Don Quixote* steg upp, fattade sitt svärd i handen och började fäckta ut igenom fenstret, samt högt ropa: "Bort, bort gemena häxmästare! nedriga trollpack! ty jag är *Don Quixote af La Mancha*, emot hvilken alla Edra elaka afsigter ingen ting förmå eller kunna verka." Derefter vände han sig emot kattorna, som sprungo omkring i hans kammare, och högg många hugg efter dem; dessa flyktade omsider ut igenom fenstret, utom en, som märkte sig komma i för mycket trängsel genom *Don Quixotes* hugg, hvarföre hon sprang honom midt i ansigtet, och med tänder och klor fästade sig så vid hans näsa, att han vid smärtan deraf borjade skrika med full hals. Hertigen och Hertiginnan hörde detta, och emedan de begrepo sakens sammanhang, skyndade de till rummet, öppnade dörren med en hufvudnyckel, och sågo den stackars Riddaren kämpa med alla krafter, för att rycka katten ifrån sitt ansigte. Ljus inkommo, och nu såg man tydligt den olika striden, hvarföre Hertigen sprang fram att skillja de kämpande; men *Don Quixote* ropade högt: "Ingen må bistå mig; låt mig komma i handgemäng med denne djefvulen, häxmästaren och trollkarlen, och jag vill lära honom känna hvilken *Don Quixote af La Mancha* är." Imedlertid brydde katten sig ej om dessa hotelser, utan morrade, jamade och höll sig fast;

Her-

Hertigen tog omsider katten lös och kastade den ut igenom fenstret. *Don Quixotes* ansigte var sönderrifvit och på hans näsa fanns knappt en hel bit; men icke dessmindre var han mycket förtörnad för det man ej tillåtit honom hålla ut med bataillen emot den gemena häxmästaren. Man bar fram plåster, och sjelfva *Altisidora* med sina allrasnöhvitaste händer lade förbindningen öfver hans sår, och under påläggningen hviskade hon åt *Don Quixote:* "Alla dessa olyckor drabba dig, stenhårda Riddare, för din grymhets och halsstarrighets skull, och himlen gifve att din Vapendragare *Sancho* måtte glömma att piska sig, så att din högtälskade *Dulcinea* aldrig måtte slippa ifrån sin förtrollning, och att du aldrig får åtnjuta henne, eller stiga i brudsäng med henne, åtmindstone så länge jag, som tillbeder dig, ännu lefver." Uppå detta allt svarade *Don Quixote* icke ett ord, utan drog en djup suck och kastade sig genast på sin säng, sedan han tackat det Hertigliga Herrskapet för deras ynnest, icke af den orsak, att han fruktat för detta kattjamande, klingande och gemena trollpack, utan emedan han erkände den goda afsigt, hvarmed man kommit honom till undsättning. Hertigen och Hertiginnan lemnade honom åt hvilan, och gingo bort, rätt ledsna öfver skämtets olyckliga utgång, helst de ej förmodat att *Don Quixote* så dyrt skulle få betala detta äfventyr, emedan han under fem dagar måste förblifva i sin kammare och hålla sig vid sängen; men under samma tid tillstötte honom ett annat mera angenämt äfventyr än det föregåen-

gående, hvilket dock hans Historieskrifvare nu icke vill omtala, utan han vänder sig i stället till *Sancho Panza*, som befinner sig mycket sysselsatt och tillika mycket lustig vid sitt Ståthållareskap.

XLVII CAP.

Hvaruti fortsättes berättelsen huru SANCHO PANZA *befann sig vid sitt Ståthållareskap.*

Historien berättar, att *Sancho Panza* blef förd ur Domsalen in uti ett präktigt palats, hvarest uti en stor sal en Konungslig och herrlig taffel stod färdig, och så snart *Sancho* inträdde i salen, hördes musik, och fyra Pager nalkades för att gifva honom handvatten, hvilket *Sancho* emottog med mycken värdighet. Musiken upphörde, *Sancho* satte sig vid öfra ändan af bordet; ty der fanns blott en couvert, och ingen plats för någon annan. Vid hans sida ställde sig en person, som sedermera visade sig vara en Medicus, och han höll i sin hand ett spö af fiskben. Man aftog en dyrbar hvit duk, som betäckte flera fat med frukter och mångfalldiga andra rätter, En, som syntes vara Student, läste en bön, och en Page fästade under *Sanchos* haka en serviette, kantad med fina spetsar; en annan, som förrättade köksmästaretjensten, satte framför *Sancho* ett fat med frukter; men knappt hade *Sancho* förtärt en mun full deraf, förrän han med spöet rörde

der-

dermed vid fatet, som då i största hast borttogs. Köksmästaren satte fram ett annat fat: *Sancho* ville försöka det; men innan han hunnit smaka något derutur, hade spöet redan vidrört det, och en Page borttog det äfvenså skyndsamt som det förra. Då *Sancho* såg detta blef han förundrad, betraktade dem alla, och frågade, om man här borde blifva mätt endast af matlukten. — Han med spöet svarade: "Här får ej spisas annorlunda än såsom bruk och sed fordrar på andra öar, hvilka hafva Ståthållare. Jag, min nådige Herre, är Läkare, och åtnjuter lön på denna Ö, för att betjena dess Ståthållare, och jag sörjer mera för deras välgång än min egen, emedan jag natt och dag söker utröna och väl studera hvarje Ståthållares kropps-constitution, för att med visshet kunna curera honom i händelse han blifver sjuk; och det förnämsta jag dervid iakttager är, att vara närvarande vid hans middags- och aftonmåltider, på det han endast må förtära hvad som synes mig passande, och att allt borttages, som jag anser kunna skada honom och vara otjenligt för hans mage; derföre befallte jag att fatet med frukten skulle borttagas, emedan det innehöll för mycket slisk; jag lät äfven aflägsna fatet med andra rätten, emedan samma mat var för mycket kryddstark och hettande, och måste förorsaka törst; och den som dricker mycket, dödar och förstör lifssaften, af hvilken lifvet egentligen har bestånd." — "Således, inföll *Sancho*, bör fatet som står der borta med de stekta rapphönsen, och som synas mig vara väl tillagade, ej göra mig nå-

någon skada." — "Dessa, svarade Doctorn, får Herr Ståthållaren ej smaka så länge jag lefver." — "Hvarföre icke?" frågade *Sancho*. — Doctorn fortfor: "Emedan vår store Mästare *Hippocrates*, Läkare-konstens ljus och polstjerna, säger uti en af sina Aphorismer: *Omnis saturatio mala, perdix autem pessima;* hvilket betyder: all öfvermätthet är skadlig, men värst den af rapphöns." — "Om så är, sade *Sancho*, så torde Herr Doctorn sjelf ibland dessa rätter utsöka hvad som är mig tjenligt och minst skadligt, och tillåta mig spisa deraf, utan att jaga bort det med sitt spö; ty jag bedyrar vid mitt Ståthållare-lif, och så sannt himlen förunnar mig njuta det, att jag dör af hunger; och att neka mig mat, det är, i trotts af allt hvad Herr Doctorn pratar, att snarare beröfva mig lifvet än att förlänga det." — "Nådige Herr Ståthållaren har rätt, svarade Doctorn, och således synes mig äfven, att Hans Nåd icke bör smaka de stekta kaninerna, som stå der borta, ty det är en osund mat; af den der kalfsteken kunde väl en bit försökas, om den ej vore så stekt och flottig; men nu duger den alldeles icke." — *Sancho* återtog: "Det stora fatet der borta synes mig vara en Olla podrida, och emedan en sådan rätt är sammansatt af mångfalldiga saker, så måste jag deribland säkert finna något som kan vara mig smakligt och tjenligt." — "Bort med den, ropade Doctorn, måtte en så elak tanke vara långt ifrån oss! I hela verlden finnes ingen mera hårdsmält mat än en Olla podrida; den passar blott för tjocka Domherrar, Skol-Lärare, samt på Bondbröllop;

men

men aldrig bör den komma på en Ståthållares bord, hvarest endast böra finnas de mest lindriga och enkla rätter; skälet dertill är, att man ifrån evärdeliga tider ansett enkla läkemedel bättre än de sammansatta; ty vid de förra kan man ej misstaga sig, men väl vid de sednare, då qvantiteten af de sammansatta sakerna lätt kan förändra hela verkningen. Det jag anser Herr Ståthållaren med trygghet nu kunna förtära, till bevarande och stärkande af hans hälsa, är ett par af dessa tunnrån samt några fint skurna äpple-skifvor, ty det bekommer magen väl och bibehåller matsmältningen." Då *Sancho* hörde detta, lutade han sig emot stolkarmen, betraktade Doctorn ifrån hufvudet till fötterna, och frågade mycket alfvarsamt hvad han hette, samt hvarest han studerat? — Denne svarade: "Jag, Herr Ståthållare, kallar mig Doctor *Pedro Rezio de Aguero*, född uti en by som heter Tirteafuera, belägen till höger imellan Caraguel och Almodabar del Campo, och Doctorsgraden har jag emottagit vid Universitetet i Ossuna." — *Sancho*, högst förtörnad, återtog: "Nå väl, Herr Olycksfogel, Doctor *Pedro Rezio de Aguero* *), född uti en by som heter Tirteafuera, belägen till höger imellan Caraguel och Almodabar del Campo, och graduerad vid Universitetet i Ossuna, gå genast ifrån mina ögon; ty jag bedyrar heligt, att jag annars tager mig en käpp, och börjar med Er, för att prygla både Er och alla andra Doctorer ifrån hela denna Ö, åtmindstone dem

jag

*) *Aguero* betyder äfven ett tecken, hvilket *Sancho* här gör till ett olyckstecken.

jag anser för okunniga; ty kloka, lärda och förnuftiga Läkare vill jag vårda såsom mina ögonstenar och vörda dem såsom gudomliga personer; men jag upprepar det, att *Pedro Rezio* genast packar sig härifrån, så framt jag ej skall taga den stol, på hvilken jag nu sitter, och dermed krossa hans förryckta hufvud, för hvilket jag tror mig kunna ansvara när som helst; ty jag gör både himmel och jord en tjenst dermed, att jag utrotar en qvacksalfvare, som endast är ett plågoris för Staten. Gif mig nu något att äta, eller tag ifrån mig hela Ståthållareskapet; ty ett ämbete, som ej föder sin man, är icke värdt en pris snus."

Doctorn blef mycket förskräckt då han såg Ståthållaren så förtörnad, och ärnade derföre begifva sig ur salen, då man i samma ögonblick hörde ett posthorns ljud ifrån gatan, hvarföre köksmästaren sprang till fenstret, och återkom genast, sägande: "Hit är anländ en courier ifrån vår nådigste Herre Hertigen, och han måste medföra någon vigtig depèche." — Courieren inträdde svettig och flåsande, och drog fram ett bref ur sin barm, det han öfverlemnade i Ståthållarens händer. *Sancho* gaf det åt Hushofmästaren, och befallte honom läsa utanskriften, hvilken lydde sålunda: *Till Don Sancho Panza, Ståthållare på ön Barataria, egenhändigt eller genom hans Secreterare.* Då *Sancho* hörde detta, frågade han: "Hvilken är här min Secreterare?" — En af de närvarande svarade: "Det är jag, nådige Herre; ty jag kan läsa och skrifva, och är en Biscayer." — "Med detta tillägg, återtog *Sancho*, kunde Ni väl vara

sjelfva Kejsarens Secreterare; men bryt upp sigillet, och se hvad skrifvelsen innehåller." Den nybakade Secreteraren gjorde detta, och sedan han genomögnat innehållet, förklarade han detta vara ett ärende, som borde behandlas imellan högst fyra ögon. *Sancho* befallte att salen skulle utrymmas, och ingen stanna qvar mera än Hushofmästaren och Köksmästaren; hvarföre alla de öfriga jemte Doctorn gingo bort. Secreteraren uppläste brefvet, som lydde sålunda:

"Till min kunskap har kommit, Herr Don "*Sancho Panza*, att några både mina och öns "fiender ärna någon natt på densamma göra ett "grufligt anfall; således måste man vara vaken "och uppmärksam, på det de ej måtte finna "Er oberedda. Derjemte vet jag igenom säkra "spioner, att fyra förklädda karlar kommit till "Er stad, för att beröfva Er lifvet, emedan de "frukta Ert snille. Håll derföre ögonen öppna, "och se till med hvilken Ni talar; icke eller "bör Ni äta af hvad man framsätter för Er. "Min omsorg skall blifva, att komma Er till "undsättning, om Ni befinner Er i nöd; och "för öfrigt bör Ni förhålla Er så, som man "kan vänta af Edra insigter. Gifvit här på "stället, den 16 Augusti, kl. 4 på morgonen."

"Er vän Hertigen."

Sancho blef bestört, och alla närvarande äfvenledes. Han vände sig nu till Hushofmästaren, och sade: "Hvad man nu genast har att göra härstädes är, att sätta Doctor *Rezio* i fängelse; ty om någon vill taga lifvet af mig, så är det han, och det med den värrsta och

smäde-

smädeligaste död, nämligen genom hunger." — "Likväl, sade Köksmästaren, synes det mig nyttigt, att Hans Nåd icke äter af allt hvad som finnes på detta bord, emedan man hitsändt denna spis ifrån ett Munk-kloster, och man säger i ett ordspråk, att der vår Herre har sin kyrka, bygger Satan sitt kapell." — "Det kan jag icke neka, svarade *Sancho;* men gif mig nu åtmindstone ett stycke bröd och fyra skålpund vindrufvor, ty i dem kan dock intet förgift komma, och jag uthärdar verkeligen icke utan mat; och om vi skole hålla oss färdiga till batailler, som synas förestå oss, så är det angeläget att förut stärka kroppen; ty magen uppehåller hjertat och icke hjertat magen. Ni, Secreterare, kan svara min nådige Hertig och säga honom, att hvad han befaller skall ske, och det så, att ej en punkt skall fattas. Säg äfven, att jag kysser min nådiga Hertiginnas händer, och beder henne icke glömma, att med en courier afsända mitt bref och klädesbyltet till min hustru *Theresa Panza;* ty derigenom vises mig en stor nåd, och jag skall bemöda mig af yttersta krafter att vara till återtjenst i allt hvad jag förmår. Tillika kan Ni framföra en handkyss till min Herre *Don Quixote af La Mancha*, på det han må se att jag är tacksam; och såsom en god Secreterare samt god Biscayer kan Ni vidare tillägga allt hvad Ni finner för godt. För öfrigt kan hela denna mat-anrättning borttagas, och gif mig sedan något annat att äta, hvarefter alla möjliga spioner, mördare och trollkarlar, må komma öfver mig och min Ö."

I detsamma inkom en Page, och sade: "Här är en bonde, som begär att få tala med Ers Excellence uti en angelägen sak, och han säger den vara högst vigtig." — "Det är dock besynnerligt med dessa ansökande, sade *Sancho*: kunna de väl vara så dumma och icke begripa, att sådana stunder som denna icke äro passande för ansökningar? Äro då vi, Regenter och Domare, icke menniskor af kött och blod, som behöfva tid till en nödig hvila, eller tror man att vi äro gjorda af sten? Jag bedyrar vid himlen och mitt samvete, att om mitt Ståthållareskap räcker (ehuru det synes mig tämmeligen tydligt, att det ej lärer räcka långt), så skall jag sätta mera än en sådan ansökande imellan fyra väggar. Tillsäg imedlertid den goda mannen att komma in, men se dock förut noga efter om han är en spion eller en af mina mördare." — "Nej, nådige Herre, svarade Pagen, ty han ser ut att vara sjelfva enfalden, och om jag ej bedrar mig alltför mycket, så är han from som ett lamm." — "Här är intet att frukta, sade Hushofmästaren, så länge vi alla äro tillstädes." — "Skulle det ej vara möjligt, min kära Köksmästare, sade *Sancho*, nu då Doctor *Pedro Rezio* icke är här, att jag kunde få äta något stadigt och födande, vore det också blott ett stycke bröd och en lök." — "Aftonmåltiden skall ersätta bristen vid middagstaffeln, och nådig Herrn skall blifva förnöjd och mätt," svarade Köksmästaren. — "Himlen gifve det!" suckade *Sancho*; och i detsamma inträdde bonden, som hade ett mycket godt utseende, så att man på tusende steg redan

kun-

kunde urskillja hans ärlighet. Det första han sade var: "Hvilken är här Herr Ståthållaren?" — "Hvilken annan, svarade Secreteraren, än han som sitter der på stolen." — "Så vill jag förödmjuka mig för honom," sade bonden, i det han lade sig på ett knä, och bad att få kyssa *Sanchos* hand. *Sancho* nekade det, befallte honom stiga upp och framföra hvad han hade att säga. Bonden lydde, och yttrade sig: "Jag, nådige Herre, är en bonde, född i Miguel Turra: en ort, belägen två mil ifrån Cividad Real." — "Hafve vi nu en annan Tirteafuera? ropade *Sancho*; tala, min vän, ty jag kan säga Er, att jag vet rätt väl hvarest Miguel Turra är beläget, emedan det är icke långt ifrån min by." — "Saken är nu den, nådige Herre, fortfor bonden, att jag igenom himlens barmhertighet är i all fredlighet gift, enligt den heliga Romersk-Catholska kyrkans ordning, och har tvenne söner som studera: den yngre vill blifva Baccalaureus, den äldre Licentiat. Dernäst är jag enkling, ty min hustru dog, eller rättare, en okunnig Doctor dödade henne, emedan han gaf henne för starkt laxatif då hon var hafvande; men om himlen varit så nådig och tillåtit samma foster komma i dagsljuset, och det blifvit en son, så hade jag låtit honom studera till Doctor, på det ingen afund måtte hafva uppkommit imellan honom och hans bröder, nämligen han som skall blifva Baccalaureus och han som studerar till Licentiat." — "Således, sade *Sancho*, om Er hustru icke aflidit, eller man låtit henne aflida, så vore Ni nu icke enkling." — "Nej,

vis-

visserligen icke, nådige Herre," svarade bonden. — "Der stå vi nu, fortfor *Sancho;* vidare då, min vän, ty nu är snarare tid att sofva än att afgöra saker." — "Jag säger således, återtog bonden, att berörde min son, som skall blifva Baccalaureus, förälskade sig i en flicka, vid namn *Clara Perlerina*, i samma by, dotter af *Andres Perlerino*, en mycket rik bonde; men detta namn *Perlerino* är ej deras egentliga slägtnamn, utan det förhåller sig så, att de alla äro lama eller gicktfulla, och således hafva de med detta namn sökt förbättra stammen och benämningen; likväl, för att säga sanningen, är flickan alldeles som en Orientalisk perla, och då man ser henne på högra sidan liknar hon en blomma på fältet, men på den vänstra är det icke alldeles så, ty på den sidan fattas ett öga, det hon förlorat i kopporna; och ehuru koppärren i hennes ansigte äro många och stora, säga likväl de, som älska henne, att dessa ärren icke äro ärr, utan grafvar, i hvilka hennes älskares själar begrafvas. Hon är så renlig, att hon, för att ej på minsta sätt besudda ansigtet, bär näsan så högt upp, att den alldeles synes undfly munnen, men hvilket dock pryder henne väl, ty hon har en mycket stor mun, och om ej tio eller tolf tänder fattades i densamma, så skulle den kunna stå i bredd med hvilken välbildad mun som helst. Om läpparna kan jag ingen ting säga, ty de äro så fina och tunna, att om bruket vore att tvinna läppar, skulle man af hennes få en rätt fin tråd; likväl är deras färg af annan beskaffenhet än den, som vanligen brukas på läppar; ty de synas

nas rätt underbara, nämligen skiftande i blått, grönt och brunt, likasom marmorerade. Herr Ståthållaren behagade förlåta mig, att jag så här stycke för stycke beskrifver och afmålar henne, då hon omsider skall blifva min dotter, ty jag älskar henne mycket, och hon synes mig alldeles icke obehaglig." — "Måla huru Ni vill, inföll *Sancho*, ty målningen roar mig; och om jag blott hade spisat, skulle jag ej önska mig bättre desert än denna Er målning." — "Den är alltid till tjenst, sade bonden; imedlertid skall den tid komma, då vi äro hvad vi nu kanske icke äro; och nu säger jag, nådige Herre, att om jag kunde afmåla hennes nätthet eller höga kroppsväxt, så vore det en underbar sak; dock kan detta nu icke ske, emedan hon är så ihopkrumpen och sammantryckt, att hennes knän befinna sig uppe vid hennes mun; men med allt detta kan man ändock se, att om hon blott kunde räta ut sig, så skulle hon stöta hufvudet upp emot taket; och hon hade redan åt min son, som skall blifva Baccalaureus, gifvit sin hand, om hon blott kunnat utsträcka densamma, men nu är den förlamad; dock kan man af densammas breda och långa naglar lätt sluta till dess skönhet och förträffliga form." — "Det är allt bra, sade *Sancho;* men betänk, min vän, att Ni nu afmålat henne ifrån hufvudet till fötterna, och således kan Ni omsider säga mig hvad Ni egentligen vill? Kom nu till hufvudpunkten utan vidare krokvägar, vinklar, och tillsatser." — "Jag skulle önska, nådige Herre, återtog bonden, att Hans Nåd visade mig den nåden

och

och gaf mig ett recommendationsbref till flickans far, samt deruti bad honom vara så artig och låta detta ägtenskap fullbordas, ty de äro hvarandra icke olika, hvarken i afseende på lyckans eller naturens gåfvor; emedan, för att säga sanningen, min son är besatt af Satan sjelf, och ingen dag går förbi, att icke två eller tre onda andar plåga honom; och emedan han en gång fallit i elden, så har han ett ansigte hårdt och skrumpet som ett pergament, hvarjemte hans ögon äro röda och drypande, men för öfrigt har han ett väsende som en ängel; och om han ej ref och bet omkring sig, ja till och med utan att skona sig sjelf, så vore han ett välsignadt barn." — "Har du ingen annan önskan, min goda man?" frågade *Sancho*. — "Nog har jag också en annan sak att begära, svarade bonden, men jag skämmes att omtala det. Dock, det må gå, det skall ej längre gömmas och förderfvas hos mig, hvad deraf också må följa. Jag säger således, nådige Herre, att jag önskade det Herrn behagade gifva mig tre eller sexhundrade dukater, såsom hjelp till utstyrsel för min Baccalaureus, det vill säga, till inrättning af hans egen hushållning; ty han måste dock omsider lefva för sig sjelf, utan att falla sina Svärföräldrar till last." — "Besinna Er, om Ni ej vill något annat, återtog *Sancho*, och förtig det icke af fruktan eller blygsel." — "Visserligen icke," fortfor bonden; och knappt hade han sagt detta, förr än Ståthållaren sprang upp, fattade i stolen, på hvilken han sutit, och ropade: "Jag svär deruppå, din slyngel, bondlurk och oförskämda

karl,

karl, att om du ej straxt packar dig från mina ögon, skall jag med denna stol klyfva eller krossa ditt hufvud. Säg, din gemena skurk, du Satans egen målare, huru understår du dig att denna stund komma till mig och begära 600 dukater? Hvarifrån skulle jag taga dem, du oxhufvud? och om jag ägde dem, hvarföre skulle jag gifva dem åt dig, din Erke-skälm? Hvad har jag att beställa med Miguel Turra och hela Perlerinska slägten? Gå, säger jag dig, eller vid Hertigens min nådiga Herres lif, gör jag med dig som jag sagt. Du är säkert icke ifrån Miguel Turra, utan en fin spetsbof, som sjelfva helfvetet tillsändt mig, för att fresta mig. Säg mig, ditt dumhufvud, huruledes du vill att jag, som knappt halfannan dag varit Ståthållare, redan skall hafva 600 dukater?" — Köksmästaren gaf bonden en vink, att han skulle lemna salen, hvilket han också med hängande hufvud gjorde, och efter utseendet mycket rädd, att Ståthållaren skulle verkställa sitt vreda uppsåt; ty den skalken förstod att mycket väl spela sin rôle. Imedlertid villje vi nu öfvergifva den uppretade *Sancho*, till dess hans vrede stillat sig, och åter vända oss till *Don Quixote*, den vi lemnade med förbundet hufvud och plåster på sina kattskråmor, hvilka ej läktes på åtta dagar; och en af dessa dagar hände honom något, det *Cid Hamet* lofvar att med mycken noggrannhet och sanning omtala, likasom han plägar berätta alla händelser i denna historia, ehuru obetydliga de också må vara.

XLVIII CAP.

Hvad som hände DON QUIXOTE *med Hertiginnans Duenna* DONNA RODRIGUEZ, *jemte andra tillfälligheter, värdiga att till evigt minne upptecknas.*

Den illa sårade *Don Quixote* var mycket förtretad och melancholisk; hans ansigte förbundit, och tillika tecknadt, icke af vår Herres hand, utan af en katts klor: missöden, som äro förbundna med det vandrande Ridderskapet. Han tillbragte sex dagar utan att visa sig ute, och en natt, då han låg sömnlös och orolig, grubblande på sina olyckor, samt att han förföljdes af *Altisidora*, hörde han huru man med en nyckel öppnade hans kammardörr, och genast inbillade han sig att den förälskade Fröken nalkades för att oroa hans kyskhet, och lemna honom tillfälle att brista i den trohet han ville iakttaga emot sin Dame *Dulcinea af Toboso*. "Nej," sade han, i det han fullt och fast trodde på sin inbillningskraft (och detta yttrade han så högt att man kunde höra det), "nej, den största skönhet i verlden skall icke förmå mig upphöra att tillbedja den, som jag har inpräglad och inympad i mitt hjerta, och uti den innersta mest fördolda vinkel af min själ, du min Herrskarinna må också vara förvandlad, antingen uti en löktande bondpiga, eller till en nymf uti den gyllne Tajo, väfvande ett kosteligt tyg, sammansatt af guld och silke, eller också må *Merlin* eller *Montesinos* bevaka dig, hvarest som helst de behaga; ty på hvarje ställe du befinner

ner dig, så är du min, likasom jag är och förblifver din." Slutet på detta yttrande och dörrens öppnande skedde i samma ögonblick. Han ställde sig upp i sin bädd, ifrån hufvudet till fötterna insvept i ett gult atlask-täcke; på hufvudet hade han en spetsig mössa, hans ansigte och moustacher voro belagda med plåster, ansigtet i afseende på skråmorna, och moustacherna på det de skulle hållas i skick; imedlertid liknade han i denna utstoffering det mest besynnerliga spöke någon kan föreställa sig. Han fästade ögonen på dörren, och då han väntade att få se den besegrade och bedröfvade *Altisidora* komma derifrån, såg han den ärevördigaste Duenna inträda, med långa hvita veckade slöjor, af hvilka hon var betäckt ifrån hufvudet till fötterna. Imellan vänstra handens fingrar höll hon ett brinnande ljus, och den högra höll hon öfver detsamma, att ej dess sken skulle besvära hennes ögon, framför hvilka sutto ett par mycket stora glasögon: så nalkades hon långsamt och tyst, att fötterna knappt märktes röra golfvet. *Don Quixote* betraktade henne ifrån sin höga förskansning, och då han såg hennes beslöjade gestalt, och förmärkte den tystnad hon iakttog, trodde han det vara en spökande käring eller en trollpacka, som kom sålunda utrustad för att göra honom något elakt spratt, hvarföre han i största hast började göra korsstecken omkring sig. Skepnaden hade imedlertid kommit närmare, och sedan den kommit midt i rummet, lyftade den upp ögonen, och såg med hvilken skyndsamhet *Don Quixote* gjorde korstecken; och om han

var

var rädd vid åsyn af detta käringspöke, så blef hon på sin sida ytterst förskräckt, då hon såg Riddarens gestalt, som var så lång och svept i gula täcket, samt plåstrad i hela ansigtet, hvaraf han på det högsta vanställdes; hon skrek derföre till med all makt: "I alla Helgons namn, hvad är det jag ser?" och i denna sin ångest släppte hon ljuset ur handen. Då hon såg sig i mörkret, vände hon om för att gå ut, men under sin förskräckelse stapplade hon på sitt släp, och gjorde ett svårt fall emot golfvet. *Don Quixote*, intagen af rädsla, började säga: "Jag besvär dig, spöke eller hvad du är, att genast säga mig hvilken du är, samt tillika hvad du åstundar af mig? Är du en qvald själ, så säg mig det, och jag skall göra för dig allt hvad mina krafter tillåta; ty jag är en Catholsk Christen, och en man som gerna vill visa vänskap och godhet emot hela verlden, för hvilken orsaks skull jag också antagit den vandrande Riddare-Orden, dit jag räknar mig, och hvars utöfning förbinder oss att sträcka vår omsorg till och med ned i skärselden, och till de derstädes plågade själar." — Den vid sitt fall illa medfarna Duennan, som nu hörde sig besvärjas, gjorde af sin egen förskräckelse en slutsats till *Don Quixotes* fruktan, och svarade med en svag samt sorglig röst: "Herr *Don Quixote* (så vida annars Herrn verkeligen är *Don Quixote*), jag är hvarken ett spöke, ande, eller plågad själ ifrån skärselden, såsom Herrn synes hafva trott, utan *Donna Rodriguez*, den nådiga Hertiginnans första Duenna, och som nu kommer till Herrn för ett be-

hof,

hof, som endast Herrn kan afhjelpa." — "Säg mig då, Sennora *Donna Rodriguez*, svarade *Don Quixote*, om Ni till äfventyrs kommer för att tala för en annan, och då måste jag låta Er veta, att det tjenar till ingen ting; prisad vare min Herrskarinna *Dulcineas af Toboso* oförlikneliga skönhet; kort sagdt: *Donna Rodriguez*, om Ni underlåter och åsidosätter alla kärliga budskap, så kan Ni gå för att åter upptända Ert ljus, samt återkomma hit, då vi skole språka med hvarandra om allt hvad Ni behagar och som kan vara till Ert nöje, endast att, såsom jag sagt, all kärleks-retelse utelemnas." — "Skulle jag föra någon annans budskap, menar Herrn? återtog Duennan; nej tack, då känner Herrn mig icke rätt; och dessutom är jag ej kommen till den höga ålder, att jag skulle befatta mig med sådana barnsligheter; ty jag har, himlen vare pris, ännu en liflig själ i mitt kött, och alla mina tänder qvar i munnen, med undantag af några få, som blifvit mig beröfvade af tandfluss, hvilken är mycket gängse här i Arragonien. Imedlertid ber jag Herrn vänta en liten stund, emedan jag går att upptända mitt ljus, hvarefter jag genast skall återkomma för att omtala mitt lidande för Er, som har botemedel emot allt ondt i verlden." Utan att afbida svar, gick hon ur rummet, hvarest *Don Quixote* stod bekymrad och tankfull och väntade på henne; men snart öfverhopades han af tusende föreställningar i afseende på detta nya äfventyr, och det förekom honom, som hade han gjort illa och tänkt ännu värre, då han blottställt sig för faran att

bryta

bryta den trohet han lofvat sin Dame; derföre sade han också för sig sjelf: "Hvem vet, om icke djefvulen, som är fin och listig, nu söker förföra och bedraga mig igenom en Duenna, hvilket han dock ej förmått hvarken igenom Kejsarinnor, Drottningar, Hertiginnor, Marquisinnor eller Grefvinnor? ty jag har ofta hört sägas, och det äfven af rätt förståndiga personer, att om han kan, förför han hellre genom den sämsta plattnäsade kökspiga, än genom den mest välbildade förnäma skönhet; och hvilken kan veta, om icke denna enslighet, detta tillfälle och denna tystnad som råder, förmå tillsammans uppväcka mina slumrande begär, och åstadkomma att jag vid min lefnads slut gör ett fall, då jag hittills icke en gång stapplat? Vid ett sådant förhållande anser jag derföre bättre att fly än att afbida striden. Dock, jag måste väl icke hafva min fulla sansning, då jag kan tänka och säga så orimliga saker! ty det är icke möjligt, att en hvitbeslöjad, tjock Duenna, med glasögon på näsan, kan uppväcka eller åstadkomma en okysk tanke, äfven hos den mest utsväfvande varelse i verlden. Finnes väl någon Duenna på jorden, som har en fin och hvit hud? Har man sett någon Duenna under himmelen, som icke varit elak, skrynklig och afskyvärd? Nej, bort med hela Duenn-skaran, som aldrig tjenat menniskoslägtet till minsta nytta eller nöje! Huru klokt handlade icke den förnäma Damen, om hvilken berättas, att hon i sitt rum hade stående tvenne stora dockor, klädda såsom Duennas, med sina glasögon och dynor, likasom

hade

hade de varit sysselsatta med arbete, och dessa tvenne bilder gåfvo hennes rum samma anseende, som om hon i sin tjenst haft tvenne verkeliga Duennas."

Då han sade dessa orden, sprang han ur sängen, i afsigt att tillstänga sin dörr, och ej låta *Donna Rodriguez* inträda; men just då han ärnade stänga, återkom Duennan med ett brinnande hvitt vaxljus, och då hon nu såg *Don Quixote* på närmare håll inveckladt i sitt täcke, samt med beplåstradt ansigte och spetsig mössa på hufvudet, blef hon på nytt förskräckt, gjorde två steg tillbaka, och sade: "Äro vi väl säkra, Herr Riddare? ty jag anser det ej för ett ärbarhetstecken att Herrn lemnat sin säng." — "Jag ärnade just fråga detsamma, sade *Don Quixote*, och derföre frågar jag också nu, om jag är tryggad för anfall och tvång?" — "Af hvilken eller för hvilken åstundar Ni en sådan säkerhet?" yttrade sig Duennan. — "Af Er åstundar jag den, återtog *Don Quixote*, emedan jag icke är af marmor och Ni icke af bronze, icke eller är det nu middag utan midnatt, och, som jag tror, något mera; vi befinna oss i en kammare, mera tillsluten och hemlig än den grotta måste hafva varit, uti hvilken den förrädiske och djerfve *Æneas* njöt den sköna och fromma *Didos* ynnest. Imedlertid, Sennora, gif mig Er hand, och jag begär ingen större säkerhet än den, som härleder sig ifrån min återhållsamhet och dygd, samt vidare bekräftas af dessa högst ärevördiga slöjor." Under det han sade detta, kysste han sin högra hand, och fattade sedan hennes hand,

den

den hon med lika ceremonie räckte honom.

Här gör *Cid Hamet* en parenthese, och försäkrar vid *Mahometh*, att han gerna bortgifvit sin bästa klädning, af de två han ägde, för att få se dessa tvenne personer i denna ställning, vandrande ifrån dörren till sängen.

Don Quixote lade sig åter i sin bädd, och *Donna Rodriguez* satte sig på en stol, som stod ett litet stycke ifrån sängen, hvarvid hon hvarken lemnade sina glasögon eller sitt ljus. *Don Quixote* kröp ned, och betäckte sig så väl, att han ej lemnade något mera obetäckt, än sitt ansigte; och sedan nu bägge kommit i ro, var Riddaren den förste som afbröt tystnaden med dessa orden: "Nu täcktes Ers Nåd, *Donna Rodriguez*, upptäcka och utgjuta allt hvad hon har i sin sorgsna barm och sina bedröfvade inelfvor; ty jag vill höra deruppå med kyska öron och med from verksamhet komma till bistånd." — "Det tror jag äfven, svarade Duennan, och af nådig Herrns angenäma och raska uppförande kunde man ej vänta sig annat än ett så Christeligt svar. Saken är imedlertid den, Herr *Don Quixote*, att ehuru Herrn nu ser mig sittande i denna stol, och midt i Konungariket Arragonien, uti en försmådd och föraktad Duennas drägt, så är jag dock född uti Oviedo i Asturien, och af en famille, som anses för en ibland de förnämsta i den provinsen; men mitt olycksöde och försummelse hos mina föräldrar, hvilka i förtid blefvo fattiga, utan att veta huru det tillgick, förorsakade att jag kom till Hofvet i Madrid, hvarest mina

för-

föräldrar, för mitt bästas skull, och till förekommande af större olyckor, gjorde mig till Sy-mamsell hos en förnäm Dame; ty Herrn bör veta, att hvad sömnad och tvätt af hvitt linne angår, så har, under all min lefnad, ingen deruti öfverträffat mig. Mina föräldrar lemnade mig i denna tjenst och återvände hem, hvarest de, få år derefter, utan tvifvel saligen afsomnat; ty de voro mycket goda Catholska Christna. Jag var nu fader- och moderlös, och måste uppehålla mitt lif genom det dåliga underhåll och de mycket knappa skänker, man i ett slott vanligen gifver sådana tjenarinnor som jag; och vid samma tid, utan att jag gifvit anledning dertill, blef husets Stallmästare kär i mig: en man, som redan var till åren, skäggig, undersättsig till växten, men framför allt en Adelsman, så god som Konungen, emedan han härstammade ifrån bergstrakternas familler *). Vi höllo ej vår kärlekshandel så hemlig, att icke min Fru fick kunskap derom, och hon, till förekommande af allt sqvaller och förtal, stiftade i all stillhet, och enligt den heliga modren Romersk-Catholska kyrkans ordning, ett ägtenskap imellan oss. Af detta giftermål föddes en dotter, till fullkomlig förstöring af min lycka, om jag annars åtnjöt någon sådan; icke derigenom, att jag dog i barnsäng, ty hon kom till verlden frisk och sund samt i rättan tid, utan för det att min man kortt derefter dog af en viss förskräckelse,

*) De gamla Ådeliga famillerna från bergen uti Asturien och Leon, hafva i Spanien mycket anseende, hvarföre en hvar, som vill skryta med sin börd, härleder densamma ifrån ett Adeligt hus i bergen.

se, som öfverföll honom, och hvaröfver Herrn säkert skulle förundra sig, om jag nu hade tid att omtala det." Vid dessa orden började hon bittert gråta, och fortfor sedan: "Förlåt mig, min nådige Herr *Don Quixote*, jag förmår ej hindra detta; ty så ofta jag påminner mig min mans olyckliga slut, stiga tårarna mig i ögonen. Ack himmel! med hvilken värdighet förde han icke min Fru bakpå sin stora mulåsna, hvilken var svart som ebenholtz; ty den tiden brukades hvarken vagnar eller portchaiser, såsom nu, utan Damerna redo bakpå hos sina Stallmästare. Jag kan ej underlåta att åtmindstone berätta en sak, såsom bevis på min mans noggrannhet och artighet. Vid början af gatan Sanct Jago i Madrid, som är något trång, kom Hof-Alcalden, med tvenne Stadstjenare framför sig, emot honom; och då min goda man Stallmästaren blef honom varse, gjorde han mine af att vända om för att följa honom. Min Fru, som satt bakpå, hviskade då åt honom: Hvad gör Ni, olycklige! ser Ni ej att jag vill dit bort? Af artighet stannade äfven Alcalden med sin häst, och sade: Fortsätt Er väg, min Herre, ty det är min skylldighet att följa Sennora *Casilda* (det var min Frus namn); men min man, med mössan i handen, påstod beständigt, att han borde beledsaga Alcalden. Då min Fru såg detta, blef hon så uppretad, att hon tog en nål ur sitt hår, men jag tror snarare att det var en stor späcknål, som hon tog ur sitt etui, och stack den i min mans sida, så att han uppgaf ett högt anskri och vred sig så hastigt med hela kroppen, att

han,

han, jemte min Fru, föll i gatan. Tvenne betjenter sprungo fram att upphjelpa henne, och detsamma gjorde äfven Alcalden jemte Stadstjenarne. Porten vid Guadalaxara kom i uppror, det vill säga, allt sysslolöst folk som befann sig der. Min Fru begaf sig bort till fots, och min man gick in i en Barberare-stuga, och sade, att han var stungen tvärt igenom magen. Min mans artighet blef nu så allmänt känd, att pojkarne sprungo efter honom på gatan; och så väl af denna orsak, som för det han var närsynt, gaf min Fru honom afsked, och jag tror att denna förtret bidrog till hans död. Jag var en öfvergifven änka och hade en dotter, hvilken tillväxte i skönhet såsom hafsskummet ökas. Korrt sagdt: emedan jag hade ett så stort rykte såsom snäll i arbete, så tog min nådiga Hertiginna, som nyligen förmält sig med Hertigen, mig jemte min dotter hit med sig till Konungariket Arragonien, hvarunder dagar kommit och dagar gått, och min dotter växt till, samt alla fullkomligheter med henne; ty hon sjunger som en lärka, dansar som en docka, springer som en rasande, läser och skrifver som en skolmästare och räknar som en girigbuk. Jag säger intet om hennes renlighet, ty det flytande vattnet är icke renare; och nu är hon, om jag icke irrar mig, sexton år, fem månader och tre dagar, en mer eller mindre. Sluteligen har händt, att denna min dotter fått en älskare uti en mycket rik bondes son, hvilken bor i en af Hertigens byar, icke långt härifrån; och att de, jag vet icke huru, öfverenskommit

 sig

sig imellan, så att han, under löfte att blifva hennes man, förfört henne, men vill nu icke uppfylla hvad han lofvat; och ehuru min Herre Hertigen vet det, ty jag har beklagat mig för honom, icke en utan många gånger, och bedt honom befalla bonden att gifta sig med min dotter, så är han döf och vill alldeles icke höra mig, hvartill orsaken är, att emedan denne förförarens far är mycket rik, samt ofta lånar Hertigen penningar, eller går i borgen för honom, för att hjelpa honom ifrån förlägenheter, så vill han ej stöta honom eller på minsta sätt göra honom någon förtret. Nu, min nådige Herre, önskar jag, att Herrn täcktes åtaga sig att afhjelpa detta mitt bekymmer, antingen genom goda ord eller genom vapenstyrka; ty såsom hela verlden säger, är Herrn född för att afböja eller rätta det som är orätt, och bistå nödlidande, och derföre ber jag Herrn ställa sig för ögonen min dotters faderlösa tillstånd, hennes artighet och ungdom, jemte alla de fullkomligheter jag sagt henne äga; ty vid Gud och mitt samvete kan jag försäkra, att ehuru många flickor min nådiga Fru har, så finnes dock ingen ibland dem, som är värd att upplösa min dotters skoremmar. Här är en, som heter *Altisidora*, den de anse såsom mycket vacker och gladlynt, men vid jemförelse med min dotter, kommer hon henne icke på två mil nära; ty nådig Herrn bör veta, att allt icke är guld som glimmar, och denna lilla *Altisidora* har mera inbillning om sig än verkelig skönhet, och är mera fräck än ärbar. För öfrigt är hon icke nog frisk, emedan hon har

en

en viss elak andedrägt, så att man ej kan uthärda en minut hos henne; och äfven min nådiga Fru Hertiginna - - - dock jag vill tiga; ty man plägar säga, att väggarne hafva öron."

"Jag besvär Er vid mitt lif, Sennora *Rodriguez*, att Ni säger mig hvad den nådiga Hertiginnan har," inföll *Don Quixote.* — "Vid en sådan besvärjning, svarade Duennan, kan jag ej underlåta att uppriktigt besvara Er fråga. Ni ser väl sjelf, min nådige Herr *Don Quixote*, Fru Hertiginnans skönhet, och hennes glänsande ansigte, som liknar en slipad och polerad svärdsklinga, hennes bägge kinder, som synas vara af mjölk och blod, och af hvilka en liknar solen, den andra månan, samt denna munterhet, med hvilken hon framträder, eller rättare synes förakta den jord, på hvilken hon stiger, likasom spridde hon sjelf hälsa och lifligbet öfverallt der hon visar sig. Men likväl bör Herrn veta, att hon först har att derföre tacka Gud, och dernäst tvenne fonteneller, som hon har på begge benen, samt hvilka bortföra alla de elaka vätskor, hvaraf Doctorerne säga att hon är uppfylld." — "Heliga *Maria!* ropade *Don Quixote*, är det möjligt att Fru Hertiginnan har dylika afledningsrör? Det hade jag ej trott, om också tvenne Barfotamunkar sagt mig det; men då Sennora *Rodriguez* försäkrar mig derom, så måste det väl vara sannt. Likväl böra dessa fonteneller, placerade på sådana ställen, icke afföra elaka vätskor, utan blott flytande ambra. Nu tror jag det också i sanning, att det är en vigtig sak för hälsan att hafva sådana fonteneller."

Knappt

Knappt hade *Don Quixote* sagt dessa orden, förrän dörren till rummet öppnades med ett starkt slag, och i förskräckelsen öfver detta larm släppte *Donna Rodriguez* sitt ljus ur handen, så att det blef mörkt i rummet som i en varggrop. Straxt derefter kände den stackars Duennan att tvenne händer fattade henne starkt omkring strupen, så att hon ej kunde säga ett ord, samt huru en annan person i största hast, och utan att yttra något, upplyfte hennes kjortlar, och plaggade på henne, såsom hon trodde sig känna, med en toffel, så dugtigt, att det var rätt ömkansvärdt. Men ehuru *Don Quixote* hade stort medlidande med henne, rörde han sig dock icke i sängen, och visste likaså litet huru allt detta förhöll sig, utan han förblef stilla och tyst, och fruktade att denna bastonad äfven i sin ordning skulle komma till honom. Hans fruktan var icke eller alldeles ogrundad; ty sedan de slagit sig trötta på Duennan, som ej vågade låta höra det minsta klagoljud, kommo dessa tigande plågoandar äfven till *Don Quixote*, drogo lakan och täcke af honom, stucko och nöpo honom så häftigt och ihärdigt, att han ej kunde underlåta att försvara sig med knytnäfvarne; och allt detta skedde under en förundransvärd tystnad. Denna bataille räckte nära en half timme, hvarefter dessa spöken aflägsnade sig; och *Donna Rodriguez* bragte åter sina kläder i ordning, samt begaf sig, suckande öfver sitt missöde, på dörren, utan att säga ett ord åt *Don Quixote*, som smärtfull, sönderstucken, förvirrad och tankfull, omsider befann sig ensam; och dervid villje vi nu

lem-

lemna honom, under det han är mycket nyfiken att veta, hvilken den gemena trollkarlen var, som så illa behandlat honom. Imedlertid skall detta i sinom tid omtalas; ty *Sancho Panza* ropar nu på oss, och historiens ordentliga sammanhang synes fordra det.

XLIX CAP.

Hvad som hände SANCHO PANZA *under det han patrullerade på sin Ö.*

Vi lemnade den store Ståthållaren mycket uppretad och förtörnad öfver den målande och skälmska bonden, hvilken, undervisad af Hushofmästaren, likasom denne af Hertigen, dref gäck med *Sancho;* men imedlertid, ehuru dumm och enfalldig *Sancho* var, höll han dock stånd emot hela sammangaddningen, och sade till alla de närvarande, ibland hvilka nu befann sig Doctorn *Pedro Rezio*, som åter inkommit i salen, sedan man uppläst Hertigens hemlighetsfulla bref; "Nu kan jag i sanning begripa, att Domare och Ståthållare måste vara af jern, för att icke känna de klagandes oförskämdheter, hvilka fordra att man alla tider och stunder skall höra på dem och affärda dem; ty de tänka endast på sina egna saker, och låta allt annat gå som det kan. Om då den stackars Domaren ej hör på dem och gifver dem besked, antingen emedan han icke kan, eller egentliga tiden, då han lemnar tillträde, ej är

för

för handen, så smäda och knota de öfver honom, och gnaga honom ända in på benen, ja baktala till och med hela hans slägt. Enfalldiga, dumma klagande! förhasta dig icke, afbida tid och tillfälle att anföra dina klagomål, kom icke vid mat-timmen eller sof-tiden; ty Domare äro också af kött och blod, och måste gifva naturen hvad den oundgängligen kräfver till sitt underhåll, ehuru jag ensam icke får tänka på min föda; pris vare Doctor *Pedro Rezio Tirteafuera*, som är här närvarande, ty han vill att jag skall dö af hunger, och påstår att denna död är sjelfva lifvet, hvilket lif jag önskar att himlen måtte beskära honom och alla hans vederlikar, det vill säga, alla fuskare i Läkare-konsten; ty berömlige Läkare förtjena palmer och lagerkransar." Alla som kände *Sancho Panza* förundrade sig, då de hörde honom tala så skarpsinnigt, och visste icke hvem de skulle tillskrifva detta, om icke hans vigtiga göromål och det ämbete han innehade, som följakteligen antingen måste förmörka eller uppklarna förståndet. Sluteligen lofvade Doctor *Pedro Rezio Aguero de Tirteafuera*, att denna afton förunna honom en måltid, om han dervid också skulle fela emot alla *Hippocratis* aphorismer. Ståthållaren fann sig nöjd dermed, och under mycken oro afbidade han aftonen och måltidsstunden. Tiden syntes honom väl lång, ja, det förekom honom som hade den alldeles stannat i sitt lopp; men omsider infann sig dock den efterlängtade stunden, då man undfägnade Ståthållaren med sönderhackadt kokött och lök, samt kokade kalf-

fötter,

fötter, som redan voro tämmeligen gamla; likväl spisade han med så god smak, som om det varit Milanska åkerhöns, Romerska fasaner, kalfkött ifrån Sorrento, rapphöns ifrån Moron eller gäss ifrån Lavojos. Under måltiden vände han sig till Doctorn, och sade: "Se till, Herr Doctor, att man hädanefter ej gifver mig några läckra rätter eller utsökta saker, emedan min mage derigenom endast bringas ur sin gamla vana, ty den är bäst betjenad med get-, nöt- och annat kött, ärter, rofvor och lök; om han trakteras med läckerheter, så emottager han dem ogerna, ja äfven med afsmak. Det enda Köksmästaren kan göra till min undfägnad är, att tillreda så kallade Ollas Podridas *), ty i dem kan man lägga allt hvad man behagar, blott det kan ätas, och deremot skall jag visa mig tacksam vid tjenligt tillfälle. För öfrigt må ingen gäckas med mig, ty antingen äro vi, eller också äro vi icke; låtom oss alla lefva och spisa i fredligt sällskap med hvarandra; ty då Gud gifver dagen, gifver Han den för oss alla. Jag skall styra denna Ö, utan att göra höger till vänster, och vänster till höger; derföre må en hvar hålla ögonen öppna och se rakt fram; ty man bör veta, att Hin onde är en gammal skälm, och ger man mig anledning, så skall man få se underverk; jag mins nog ordspråket: den som vill plöja med hundar, skall gå före med bröd och efter med piskan." — "Det är visst, inföll Köksmästaren, att Herr Ståthållaren har rätt i allt

hvad

*) *Podrida*, är rutten; denna rätt utgör således en blandning af gammal mat, en Pot-pourri.

hvad han sagt, och jag lofvar i alla öboers namn på denna Ö, att alla skola tjena och lyda nådig Herrn med största noggrannhet, kärlek och tillgifvenhet; ty det milda regeringssätt nådig Herrn straxt i början visat, gifver ej anledning att göra eller tänka något som kan misshaga nådig Herrn." — "Jag tror det, svarade *Sancho*, och alla voro stora narrar, om de gjorde eller tänkte något annat; derföre upprepar jag nu, att man måste draga omsorg om mig och min grolle, hvilket är det vigtigaste och hufvudsakligaste af alltsammans; och då tiden instundar skole vi gå patrull, emedan det är min afsigt att rensa denna Ö ifrån all orenlighet, från alla lösdrifvare, sysslolösa kringstrykare och liderligt pack; ty J bören veta, mina vänner, att lata och sysslolösa menniskor i en Stat äro detsamma som vattenbien uti bikupor, hvilka blott förtära den honing verkbien samla. Jag ärnar gynna bönderna, skydda Adelns rättigheter, belöna de dygdiga, men framför allt hålla Religionen vid helgd och de Andeliga vid deras anseende. Hvad tänken J, mina vänner, talar jag rätt, eller villjen J runka på hufvudet deråt?" — "Den nådige Herr Ståthållaren talar så, sade Hushofmästaren, att man måste förvånas deröfver, huruledes en ostuderad man, såsom Hans Nåd, kan säga så kraftfulla och tankdigra saker, och som äro så vidt skilljda ifrån deras mening, om Hans Nåds begrepp, hvilka sändt oss hit, och deras som här emottagit nådig Herrn; således ser man hvarje dag något nytt här i

verl-

verlden, skämtet förvandlar sig till alfvare och de gäckande blifva sjelfva gäckade."

Imedlertid inbröt natten; Ståthållaren spisade med Doctor *Rezios* tillåtelse, och derefter anställdes patrullen. Ståthållaren gick ut jemte Hushofmästaren, Secreteraren, Köksmästaren och Historiographen, som hade det uppdraget att noga anteckna alla *Sanchos* handlingar; derjemte följde flera Stadstjenare och Skrifvare, så att de tillhopa utgjorde en hel escadron. *Sancho* gick med sin staf midt ibland dem, så att man tydligt kunde se hvilken han var, och knappt hade de passerat öfver några gator, förrän de hörde värjor klinga; alla skyndade dit, och funno blott tvenne personer, som voro i strid med hvarandra; men så snart de sågo rättvisans tjenare upphörde de, och en af dem sade: "I Guds och Konungens namn! huru? skall man tillåta att folk här anfalles midt på gatan och röfvas?" — "Stilla Er, min goda man, sade *Sancho*, och berätta mig orsaken till Er tvist; ty jag är Ståthållaren." — Motståndaren svarade då: "Herr Ståthållare, jag skall i korthet omtala saken; således bör Hans Nåd veta, att denne Adelsmannen uti detta spelhus, som är beläget midt framför oss, nyligen vunnit mera än ettusende realer, himlen vet på hvad sätt; jag var närvarande, och afgjorde mera än ett tvetydigt förhållande till hans fördel, äfven tvärt emot allt hvad mitt samvete sade mig. Han bortgick med sin vinst, och då jag väntade att han åtmindstone borde gifva mig en riksdaler, såsom bruket är att gifva personer af mitt anseende, hvilka äro tillstädes

och

och vid tvetydiga händelser afgöra saken, samt derigenom förekomma tvister, så strök han in sina penningar och begaf sig från spelhuset. Jag skyndade efter honom, och bad med goda höfliga ord, att han åtmindstone skulle gifva mig åtta realer, helst han vet att jag är en ansedd man, men icke äger någon syssla eller inkomst, emedan mina föräldrar ej låtit gifva mig någon undervisning, ej eller lemnat mig något arf; men den skälmen, som icke är mindre röfvare än *Cacus*, och en likaså falsk spelare som *Andradilla*, vill ej gifva mig mera än fyra realer, hvaraf nådig Herr Ståthållaren lärer finna, huru liten blygsel och föga samvete han har; men på min ära, om Hans Nåd nu icke kommit hit, så skulle jag tvingat honom gifva ifrån sig sin vinst, och lärt honom att skicka sig annorlunda emot folk af mitt anseende." — "Nå, hvad säger Ni härom?" frågade *Sancho* den andra. — Denne svarade: att det hans motståndare sagt var sannt, och att han ej velat gifva honom mera än fyra realer, emedan han flera gånger förut betalat honom på lika sätt; och de, som vänta sig en skänk, böra vara höfliga, samt med vänligt ansigte emottaga hvad man ger, utan att uppföra vinsten i räkningen, helst då de ej säkert visste om den vinnande vore en falsk spelare eller icke, och att han vunnit genom elaka knep; men till bevis att han sjelf var en ärlig man och ingen spetsbof, såsom den andre påstått, borde det anses tillräckligt, att han ej velat gifva denne mannen något; ty falska spelare måste alltid skatta åt personer, som känna dem

och

och åskåda spelet. — "Så förhåller det sig, inföll Hushofmästaren, och nu må Hans Nåd Herr Ståthållaren afgöra hvad man skall företaga med dessa bägge karlar." — "Hvad som härvid skall göras, sade *Sancho*, är, att Ni som vunnit, det må vara med rätt eller orätt, eller huru som helst, skall genast gifva denne Er angripare etthundrade realer; dernäst skall Ni utbetala trettio realer till förmån för fattiga fångar. Ni åter, som ej har någon syssla eller inkomst, utan stryker omkring här på ön, må taga dessa etthundrade realer, och i morgon helt tidigt packa Er ifrån denna Ö, på tio års tid, vid lifsstraff om Ni öfverträder detta förbud att återkomma; ty då skall jag hänga Er i galgen, eller åtmindstone skall bödeln göra det på min befallning; och härutti må ingen emotsäga mig, så framt han ej vill känna min hands tyngd." Spelaren betalade ut penningarne, den andra emottog hvad han fick; den förre gick hem, den sednare lemnade ön, hvarefter Ståthållaren yttrade sig: "Antingen förmår jag föga, eller ock skola alla dessa spelhus upphäfvas; ty det faller mig tydligt i ögonen att de äro ganska skadliga." — "Det nu ifråga varande spelhuset, inföll en af Skrifvarne, lärer Hans Nåd dock knappast kunna upphäfva; ty det tillhör en förnäm man, hvilken årligen förlorar utan jämförelse mera på kort än han förtjenar; men åtmindstone kan nådig Herrn utöfva sin makt emot spelhus af ringare anseende, emedan de göra mera skada, och åstadkomma större oordningar, än de som kunna förefalla i förnäma Herrars och

Rid-

Riddares hus, emedan rycktbara falska spelare derstädes ej våga utöfva sina konster; och emedan spel-lasten *) nu en gång blifvit allmän, så är väl bättre att det spelas i förnäma hus, än på gemena allmänna krogar, dit man midt i natten kan locka en stackars syndare och flå honom lefvande." — "Rätt bra, Skrifvare, svarade *Sancho;* jag vet att mycket kan sägas i detta ämne."

I detsamma kom en Sergeant, hvilken släpade med sig en ung man, och sade: "Herr Ståthållare! denne yngling mötte oss, och då han såg oss vara rättvisans tjenare, vände han om och började springa som en hjort: ett tecken, att han måste vara en brottsling; jag följde honom, men om han ej stapplat och fallit, hade jag aldrig fått fatt honom." — "Hvarföre sprang du, min gosse?" frågade *Sancho.* — "Jo, nådige Herre, sade den unge mannen, för att slippa svara på de många frågor Policen vanligen gör." — "Hvilken är du?" — "En väfvare." — "Hvad väfver du?" — "Lansspetsar af jern, med nådig Herrns tillåtelse." — "Ha ha, du tyckes vara en lustig buss, och vill äfven göra dig qvick? nå väl, men hvart ärnade du nu gå?" — "Blott att hämta litet frisk luft, nådige Herre." — "Och hvarest hämtar man frisk luft här på ön?" — "Der den blåser." — "Det är bra, du gifver väl afpassade svar, min gosse, och tyckes vara för-

*) Att *Cervantes* kallar spela en last, torde klinga något hårdt i mångas öron; men öfversättningen är trogen. Imedlertid kan man trösta sig dermed, att samma last redan i hans tid var en *förnäm last*, i hvilken ringa folk icke en gång borde få deltaga. Dat veniam corvis &c.

förståndig; men föreställ dig nu att jag är luften, som blåser i alla dina segel, och för dig i fängelse. Hör på der! för bort honom, jag vill laga så, att han der skall sofva utan frisk luft denna natt." — "Jag svär vid himlen, sade den unge mannen, att Hans Nåd likaså litet kan förmå mig sofva i fängelset, som sjelfva Konungen kan det." — "Hvad? skulle jag ej förmå dig att sofva i fängelset? återtog *Sancho;* har jag då icke makt att inspärra dig och släppa dig när mig behagar?" — "Ehuru mycken makt nådig Herrn också har, fortfor den unge mannen, så är den dock ej tillräcklig för att tvinga mig att sofva i arresten." — "Nå, hvarföre icke? frågade *Sancho;* för honom genast bort, på det han med egna ögon må se sin villfarelse; och skulle fångvaktaren bjuda till att visa någon artighet, så skall jag bestraffa honom med 2000 dukaters böter, på det han ej må tillåta dig sätta en fot utom arresten." — "Detta allt är blott att skratta åt, svarade den unge mannen; ty saken är den, att alla menniskor, som lefva på jorden, kunna ej tvinga mig att sofva i fängelset." — "Säg mig då, din Satan, ropade *Sancho*, om du har någon ängel, som skall befria dig, och aftaga dig de jernkedjor jag ärnar pålägga dig?" — "Nu, Herr Ståthållare, svarade den unge mannen med mycken munterhet, komma vi till sjelfva hufvudpunkten af saken. Jag förutsätter nu att Hans Nåd låter föra mig i fängelse, lägga kedjor på mig och fastsmida mig, eller nedkasta mig i det djupaste hål, samt derjemte pålägger fångvaktaren ett hårdt straff i händel-

se

se han släpper ut mig, och att allt med ett ord uppfylles, som nådig Herrn befaller; om jag då icke vill sofva, utan håller mig vaken hela natten, kan då nådig Herrn med all sin makt förmå mig att sofva emot min villja?" — "Visserligen icke, inföll Secreteraren, utan den unge mannen har tydligen bevisat sig hafva rätt." — "Således, återtog *Sancho*, ville du af ingen annan orsak beröfva dig sjelf sömnen, än för att följa din egen villja, och icke för att trottsa mig?" — "Nej bevars, nådig Herre, svarade den andre, det sista var icke min mening." — "Nå, gå då i Guds namn, fortfor *Sancho*, och sof hemma hos dig; och jag önskar dig angenäma drömmar, dem jag alldeles icke vill beröfva dig; likväl vill jag råda dig, att hädanefter icke gäckas med Rättvisan, ty du kunde träffa den, som gjorde dig het om öronen för ditt skämt."

Den unge mannen gick bort, och Ståthållaren fortsatte sin rund. Kort derefter kommo tvenne af vakten, som förde en ung menniska imellan sig, och de sade: "Herr Ståthållare! denne, som synes vara en mansperson, är det icke, utan en qvinna, och på köpet icke ful, men som påtagit sig manskläder." Man lyste henne under ögonen med två eller tre lycktor, vid hvilkas sken de alla upptäckte ett qvinnoansigte, och hon syntes vara 16 år eller något mera. Hennes hår, som var skönare än de mest dyrbara perlor, låg uppveckladt under ett nät af grönt silke och guld. Man besåg henne ifrån topp till tå, och märkte att hennes strumpor voro af ljusrödt silke, knäbanden

voro

voro af hvitt taft med guldfransar, byxorna af grönt guldbrocad, en rock af samma tyg, och under den en tröja som var hvit och guldstickad, samt på fötterna hvita mans-skor; hon hade ingen värja, utan en dyrbar dolk, och på fingrarna hade hon många präktiga ringar; korrt sagdt: flickan behagade alla, och ingen af dem som voro närvarande kände henne. Ortens infödingar förklarade, att de ej visste hvilken hon var, och de som voro medvetande om det gäckeri man förehade med *Sancho*, voro mest förundrade; ty denna händelse var alldeles icke i förhand beredd af dem, hvarföre de nu stodo tvekande, och afbidade hvad som skulle blifva af allt detta. *Sancho* var alldeles hänryckt af flickans skönhet, och frågade henne, hvilken hon var, hvart hon ärnade sig, och hvilken tillfällighet förmått henne kläda sig i denna drägt? — Hon slog ögonen ned till marken, och svarade med utmärkt blygsamhet: "Nådige Herre, jag kan icke här så uppenbart omtala hvad jag gerna önskade måtte förblifva en hemlighet, såsom varande af vigt för mig; om en ting ville jag dock gerna öfvertyga alla, nämligen att jag ej är någon vanartig person eller förbryterska, utan en olycklig flicka, som svartsjukans våldsamhet tvingat bryta de band ärbarheten pålagt vårt kön." Då Hushofmästaren hörde detta, sade han åt *Sancho*: "Låt dessa personer aflägsna sig, Herr Ståthållare, på det denna Dame med mindre tvång må kunna säga hvad hon behagar." Ståthållaren befallte detta, och alla aflägsnade sig, utom Hushofmästaren, Köksmä-

stären och Secreteraren. Då dessa nu voro allena, fortfor flickan på följande sätt: ”Jag, mina Herrar, är dotter af *Pedro Perez Mazoria*, en Ullhandlare här i staden, hvilken ofta plägar komma i min fars hus.” — ”Detta hänger ej rätt ihop, inföll Hushofmästaren, ty jag känner mycket väl denne *Pedro Perez*, och vet att han ej har några barn, hvarken son eller dotter; derjemte säger Ni att han är Er far, och tillägger straxt, att han ofta plägar komma i Er fars hus.” — ”Det märkte jag äfven,” sade *Sancho*. — ”Ack, mina Herrar, nu är jag så förvirrad, att jag ej vet hvad jag säger, svarade flickan; men sanningen är, att jag är dotter af *Diego de la Llana*, den nådige Herrarne alla utan tvifvel känna.” — ”Det låter höra sig, svarade Hushofmästaren; jag känner *Diego de la Llana*, och vet, att han är en förnäm och rik Adelsman, som har en son och en dotter; men sedan han blifvit änkling, finnes ingen i hela denna ort som kan säga, att han sett hans dotters ansigte, ty han håller henne så instängd, att han icke en gång tillåter solen skina på henne; men med allt detta säger dock ryktet, att hon skall vara utomordentligt skön.” — ”Detta är sannt, återtog flickan, och jag är denna dotter; om ryktet ljuger eller icke, i afseende på min skönhet, derom, mina Herrar, kunnen J nu dömma sedan J sett mig.” Vid dessa ord började hon häftigt gråta. Då Secreteraren såg detta, hviskade han Köksmästaren i örat: ”Säkert har något vigtigt tilldragit sig med denna stackars flickan, emedan hon, som är så förnäm, i denna drägt och vid den-

denna tid gått hemifrån." — "Derom är intet tvifvel, svarade Köksmästaren, och hennes tårar bekräfta ännu mera denna misstanke." — *Sancho* tröstade henne med de bästa grunder han visste, och bad henne utan fruktan säga hvad som händt henne, emedan alla ville bemöda sig att bistå henne på allt möjligt sätt. "Saken är den, mina Herrar, fortfor hon, att min far hållit mig instängd i tio år, ty så länge har min mor varit död. Hemma i vårt hus hålles gudstjenst i ett präktigt kapell, och under hela denna tid har jag ej sett annat än solen på himmelen om dagen, samt måne och stjernor om natten; jag vet alldeles icke hvad gator, torg och kyrkor, icke en gång hvad menniskor äro, utom min far och bror, samt Ullhandlaren *Pedro Perez*, som ofta kommer i vårt hus, och derföre föll mig in att säga, det han var min far, för att undgå nämna min egentliga. Denna instängning, och att man nekar mig gå ur huset eller besöka kyrkan, har redan många dagar och månader gjort mig alldeles tröstlös; jag ville gerna se verlden, eller åtmindstone den ort, der jag är född, och denna längtan syntes mig icke strida emot den ärbarhet förnäma flickor äro skyldiga sig sjelfva att iakttaga. Då jag hörde omtalas att man anställde tjurfäcktningar, höll tornér-spel och uppförde Comedier, så bad jag min bror, som är ett år yngre än jag, säga mig hvad dessa saker voro, jemte många andra ting, som jag ännu icke sett; han förklarade också allt för mig på bästa sätt han kunde; men allt detta upptände ännu mera min längtan att sjelf se

 det.

det. Sluteligen, för att afkorta berättelsen om min olycka, så vill jag säga, att jag bad min bror — o! att jag aldrig bedt, eller gjort någon anhållan hos honom derom" - - nu började hon åter gråta. Härvid inföll Hushofmästaren: "Fortfar, Sennora, och säg oss omsider hvad som händt Er, ty Edra ord och tårar hafva väckt vår största uppmärksamhet." — "Nu återstår föga för mig att omtala, svarade flickan, men deremot många tårar att fälla; ty mina illa öfverlagda önskningar kunde ej medföra annat än så bedröfliga följder, som dessa." Flickans skönhet hade gjort ett djupt intryck på Köksmästaren, som ännu en gång lyste fram med sin lyckta, för att bättre se henne, och det förekom honom, som om hon ej fällde tårar, utan dyrbara perlor eller dagg, som glänser på ängarnes blomster, ja de syntes honom till och med vara ädla stenar, och han önskade innerligen, att hennes olycka ej måtte vara så stor, som hennes tårar och suckar tycktes tillkännagifva. Ståthållaren var i förtviflan öfver den långsamhet hvarmed flickan utdrog sin berättelse, och sade henne, att hon nu icke längre borde hålla allas uppmärksamhet spänd, emedan det vore sent, och ännu återstod för honom mycket af staden att genomvandra. Under många afbrott af tårar och djupa suckar fortfor flickan: "Någon annan olycka eller motgång har nu icke träffat mig, än att jag bad min bror tillåta mig påkläda en utaf hans drägter, och att han en natt ville gå ut med mig ur huset, för att bese hela staden, under det min far sof; han, plägad af

mina böner, uppfyllde min önskan, och påtog dervid en af mina klädningar, hvilken passade honom som hade han varit född dermed; ty ännu har han intet skägg, och derföre ser han ut som den vackraste flicka. Denna natt, för en timme sedan, kanske något mera eller mindre, gingo vi ur huset, ledsagade af en vår tjenstgosse, och till följd af vårt illa öfverlagda beslut hafve vi genomvandrat hela staden; men då vi ärnade återvända hem, sågo vi en stor hop folk komma, då min bror sade åt mig: Detta måste vara Runden, sätt derföre dina ben i snäll rörelse, som om du hade vingar, och spring efter mig, på det de ej må igenkänna oss, ty då skulle det gå oss illa. I det han sade detta, vände han sig om, och började icke springa, utan flyga; knappt hade jag gjort sex steg, förrän jag af förskräckelse föll omkull, och dervid kommo Rättens tjenare, som släpade mig fram till Herrarna, hvarest jag måste visa mig ibland så mycket folk, med blygd och skam, som en lättsinnig person." — "Har annars ingen olyckshändelse träffat Er, Sennora, och ingen svartsjuka, såsom Ni i början sade, jagat Er hemifrån?" frågade *Sancho*. — "Ingen ting vidare har händt mig, återtog hon, ej eller har svartsjuka utjagat mig, utan endast längtan att se verlden, som för mig ej sträckte sig längre än att se denna stadens gator." Till bekräftelse på sanningen af hvad flickan sagt, kommo nu Stadstjenare och medförde hennes bror, den en af dem fasttagit, sedan han sprungit ifrån sin syster. Han var klädd i en dyrbar klädning, och hade en liten

kappa af ljusblått siden, stickad med guld, och ingen prydnad på hufvudet, utom sitt gula skönt lockiga hår, hvilket glänste som guld. Ståthållaren, Hushofmästaren och Köksmästaren togo honom afsides, och frågade honom, utan att hans syster hörde det, huruledes han kommit i denna drägt? hvarvid han med lika blygsel och förlägenhet berättade detsamma hans syster redan omtalat, hvaruti den förälskade Köksmästaren fann mycket nöje. Imedlertid sade Ståthållaren åt dem: "I sanning, mitt unga Herrskap, var icke detta en stor barnslighet, och för att berätta detta fjolleri, hade alla dessa omgångar likaså litet varit nödiga, som alla suckar och tårar. Ni hade blott behöft säga: vi äro de och de, och orsaken, hvarföre vi gått ur vår fars hus, var blott nyfikenhet, utan någon annan afsigt; dermed hade hela historien varit slut och alla suckar och tårar hade kunnat sparas." — "Detta är väl sannt, svarade flickan; men Herrarne böra veta, att den förvirring, hvaruti jag befann mig, var så stor, att jag ej visste hvad jag borde iakttaga." — "Härvid är ingen ting förloradt, återtog *Sancho*; vi skole nu gå och föra Er tillbaka till Er fars hus, och kanske har han ännu icke saknat Er; men visa Er framdeles icke så barnsliga eller nyfikna att se verlden, ty en ärbar mö håller sig helst hemma; och då qvinnan och hönan löpa ute, förloras de ofta; den som har mycken åtrå att se, har likaså stort begär att blifva sedd — mera säger jag icke." Ynglingen tackade Ståthållaren för hans godhet att villja föra dem hem, och dermed begåfvo de

sig

sig på vägen; ty det var ej långt dit. Då de anlände, kastade ynglingen en liten sten på ett fenster, och genast nedkom en piga, som väntat på dem, och öppnade porten, hvarefter de ingingo och lemnade alla förundrade, så väl öfver deras artighet och skönhet, som öfver deras föresats att se verlden om natten, och utan att gå ur staden: en nyfikenhet, som alla tillägnade deras barnsliga ålder. Köksmästaren var i sitt hjerta innerligen förtjust, och föresatte sig att redan andra dagen fria till henne hos fadren, emedan han ansåg säkert att han ej skulle få afslag, då han var en Hertigens tjenare. Hos *Sancho* väcktes äfven lust att stifta ägtenskap imellan ynglingen och hans dotter *Sanchica*, och han föresatte sig att i sinom tid utföra denna plan, emedan han förmodade, att ingen man kunde nekas en Ståthållares dotter. Härmed slutades denna nattens rund, och efter tvenne dagar hela Ståthållareskapet, hvarigenom alla *Sanchos* planer blefvo förstörda och tillintetgjorda, såsom man framdeles får se.

L CAP.

L CAP.

Hvaruti uppenbaras hvilka de trollkarlar och plågoandar voro, som piskade på Duennan, samt knepo och stucko DON QUIXOTE, *jemte hvad som hände Pagen, hvilken förde brefvet till* THERESA PANZA, SANCHO PANZAS *hustru.*

Cid Hamet, den mest noggranna forskare efter hvarje solgrand i denna sannfärdiga historia, säger, att vid samma tid, då *Donna Rodriguez* gick utur sitt rum, för att begifva sig till *Don Quixotes* kammare, märktes det af en annan Duenna, som var hennes sängkamrat; och emedan alla Matronor äro nyfikna att veta, se och höra allt, så smög hon sig efter *Donna Rodriguez* så sagta, att denna ej hörde eller såg det; och då Duennan blef varse, att hon gick in i *Don Quixotes* rum, berättade hon, enligt den vana alla gamla Matronor hafva att sqvallra om allt, för Hertiginnan, att *Donna Rodriguez* befann sig i *Don Quixotes* kammare. Hertiginnan omtalade detta för Hertigen, och bad om tillstånd att, jemte *Altisidora*, gå och se hvad Duennan förehade hos *Don Quixote*. Hertigen samtyckte, och de bägge Damerna smögo varsamt, steg för steg, ända till dörren af rummet, der de ställde sig så nära, att de hörde allt hvad man talade derinne, och då Hertiginnan förnam, att *Donna Rodriguez* så uppenbarligen talade om hennes Fonteneller, så kunde hon, likaså litet som *Altisidora*, längre uthärda det; hvarföre de bägge, intagna af vrede och begär efter hämnd, hastigt inrusade i

rum-

rummet, piskade på Duennan samt knepo och stucko *Don Quixote*, på sätt som redan är omtaladt; ty de förolämpningar, som directe tillfogas qvinnornas skönhet och behagsjuka, väcka alltid hos dem yttersta vrede, och upptända deras begär att hämnas. Hertiginnan berättade nu allt hvad som förefallit för Hertigen, som deröfver mycket fägnade sig, och Hertiginnan, för att fortfara i sin föresats att roa sig med *Don Quixote*, och derigenom förskaffa sig ett tidsfördrif, afsände Pagen, som föreställt *Dulcineas* person, vid frågan om upplösningen af hennes förtrollning (och hvilken *Sancho* alldeles glömt under sin sysselsättning med Ståthållareskapet) — hon afsände Pagen, som sagdt är, till *Sanchos* hustru *Theresa Panza*, med Ståthållarens bref, jemte ett annat ifrån henne sjelf, samt ett långt snöre med stora utvalda Coraller.

Dernäst förmäler historien, att denne Page var mycket klok och skarpsinnig, och att han, af begär att tjena sitt Herrskap, med mycket nöje begaf sig till *Sanchos* hemvist; men innan han red in uti byn, såg han vid en bäck en stor hop qvinnor, syselsatta med tvätt, och frågade dem, om de kunde säga honom, huruvida i denna by vistades en qvinna, vid namn *Theresa Panza*, hustru åt en viss *Sancho Panza*, som var Vapendragare hos en Riddare, kallad *Don Quixote af La Mancha?* Vid denna fråga uppsteg genast en liten flicka, som var med vid tvätten, och sade: ”Denna *Theresa Panza* är min mor, benämnde *Sancho* min Herr far, och den omtalte Riddaren vår husbonde.” —

”Kom

"Kom då min lilla flicka, sade Pagen, och visa mig till din mor, emedan jag har ett bref och en skänk till henne ifrån din far." — "Det skall jag alltför gerna göra," svarade flickan, som syntes vara fjorton år, något mer eller mindre; hvarefter hon lemnade sin tvätt åt en kamrat, samt utan att uppknyta sitt hår eller påtaga sina skor, ty hon var barfotad och utan mössa, sprang hon framför Pagens häst, och sade: "Kom blott, nådig Herre, vårt hus är beläget vid början af byn, och min mor är hemma under mycken oro, emedan vi ej på lång tid hört något ifrån pappa." — "Jag medför imedlertid så goda nyheter, sade Pagen, att J skolen tacka Gud derföre." Springande och hoppande kom flickan imedlertid till byn, och innan hon ingick i huset, ropade hon utanför dörren: "Kom ut, mamma *Theresa*, kom ut, ty här är en Herre som har bref och andra saker ifrån pappa." Vid detta rop steg hennes mor *Theresa Panza* ut, spinnande blår på en handrock, och hon hade en grå kjortel, mycket kort, grått lifstycke och för öfrigt bara linnet. Hon såg ej gammal ut, ehuru hon tycktes hafva tillryggalagt 40 år; men för öfrigt syntes hon stark, nervfull, och brun till färgen. Då hon nu blef varse sin dotter och Pagen till häst, frågade hon: "Barn, hvad är på färde, och hvilken är denne Herrn?" — "En Högvälborna Fru *Theresa Panzas* tjenare, svarade Pagen, som vid dessa orden sprang af hästen, med mycken ödmjukhet kastade sig på knä för Sennora *Theresa*, och fortfor: "Räck mig Er hand, Ers Höga Nåd *Donna Theresa*,

så-

såsom laglig gemål åt den Högvälborne Herrn *Don Sancho Panza*, oinskränkt Ståthållare på ön Barataria." — "Ack, du min himmel! stig då upp och gör icke så, svarade *Theresa;* ty jag är ingen förnäm Dame, utan en fattig bondkäring, dotter af en vedhuggare och hustru åt en vandrande Vapendragare, men alldeles icke åt någon Ståthållare." — "Ers Nåd, svarade Pagen, är den värdigaste gemål åt den högstvärdigaste Ståthållare, och till bevis på sanningen deraf täcktes Ers Nåd emottaga detta bref och denna skänk." Härvid upptog han ur sin ficka ett halsband af Coraller med guldlänkar, hängde det om hennes hals, och sade: "Detta bref är ifrån Herr Ståthållaren, ett annat, som jag medför, jemte dessa Coraller, är ifrån min nådiga Hertiginna, som sändt mig till Ers Nåd." *Theresa* stod högst förvånad, och hennes dotter icke mindre, och flickan sade: "Jag vill låta döda mig, om icke vår nådige Herre *Don Quixote* gifvit pappa det Ståthållareskap eller Grefskap, som han så ofta lofvat honom." — "Det är alldeles sannt, svarade Pagen; ty genom Herr *Don Quixotes* anseende är nu Herr *Sancho* Ståthållare öfver ön Barataria, såsom man kan se af detta bref." — "Läs det för mig, nådige Herr Junker, sade *Theresa;* ty spinna kan jag något litet, men läsa alldeles intet." — "Icke eller jag, inföll *Sanchica;* men vänta litet, så skall jag gå och skaffa någon som kan läsa, antingen Herr Pastorn sjelf eller Herr Baccalaureus *Simson Carrasco*, hvilka säkert gerna komma för att höra nyheter ifrån min far." — "Det är ej nödigt att hitkalla

kalla någon, sade Pagen; ty jag kan icke spinna men väl läsa, och jag skall läsa brefvet för Er." Derefter läste han hela *Sanchos* bref, sådant det redan finnes anfördt; hvaruppå han framtog det andra ifrån Hertiginnan, hvilket lydde sålunda:

"Min bästa *Theresa!*"

"Er man *Sanchos* goda egenskaper och "snillegåfvor hafva förmått och förpliktat mig "att bedja Hertigen min gemål gifva honom "Ståthållareskapet öfver en Ö, emedan han äger "flera sådana. Jag har fått underrättelse att "han regerar med en örns kraft, hvaröfver jag "mycket fägnar mig, och äfvenså min gemål "Hertigen; och således tackar jag himlen tu-"sendefallt, att jag ej bedragit mig, då jag "satt honom till detta Ståthållareskap; ty Sen-"nora *Theresa* bör veta, att det är svårt finna "en god Ståthållare i hela verlden, och jag "önskar himlen så visst måtte vara mig nådig, "som *Sanchos* regering är god. Här, min äl-"skade vän, sänder jag Er ett Corall-halsband "med guldlänkar; jag skulle önska, att det vore "Orientaliska perlor, men ett godt hjerta ger "gåfvan värde; den tid torde komma, då vi "lära känna hvarandra och talas vid. Framför "min hjerteliga hälsning till Er dotter *San-"chica*, och säg henne på mina vägnar, att hon "håller sig i ordning, ty jag ärnar skaffa hen-"ne ett förnämt giftermål, då hon minst tän-"ker deruppå. Man har sagt mig, att i Er "by skola finnas stora ek-ollon; sänd mig ett "par dussin deraf, ty jag skall värdera dem

"myc-

"mycket, då de komma ifrån Er hand; skrif "äfven ett långt bref till mig, och underrätta "mig om Er hälsa och Ert tillstånd; och om "Ni behöfver någon ting, så har Ni intet vi- "dare att göra, än att säga till, och allt hvad "Er mun begär skall stå till tjenst. Gud vare "med Er. Gifvit här på stället af Er vän, "som älskar Er mycket."

"Hertiginnan."

"Ack! sade *Theresa*, sedan hon hört brefvet, hvilken god, vänlig och höflig Dame! För en sådan Sennoras skull ville jag låta mig lefvande begrafvas, men ej för sådana Adelsdamer, som finnas i denna by, emedan de tänka, att för det de äro Adeliga, får vädret ej understå sig att blåsa på dem; de gå i kyrkan med en sådan inbillning om sig, som voro de Drottningar, och det synes dem nästan skamligt att se på en stackars bondgumma *). Tacka vill jag deremot denna goda Fru, som, fastän hon är Hertiginna, likväl kallar mig sin vän, och behandlar mig, som om jag vore hennes like; och jag ville likväl anse henne högre än det högsta klocktorn i La Mancha. Hvad nu angår ek-ollonen, min bästa Herre, så vill jag sända en hel skeppa full deraf till det höga Herrskapet, ty de finnas här så tjocka och stora, att man skall förundra sig öfver dem. Du, *Sanchica*, kan nu gå och se till, huru denne Herrn må förplägas, och laga äfven om hans häst. Tag ägg ur stallet och skär skinka, så

att

*) Man bör anmärka, att högmodet öfver börd och rang i Spanien, som på många andra ställen, mest framlyser hos Damerna. Svagheten beherrskas alltid mest af fåfängan.

att den Herrn får äta som en Prins; ty de goda nyheter han medfört till oss, och hans vänliga ansigte förtjena rätt väl allt detta. Imedlertid vill jag gå och lemna mina grannar underrättelse om vår lycka, samt äfven berätta det för Herr Pastorn och Barberaren Mästar *Niklas*, som alltid varit och äro din fars goda vänner." — "Gör det, min mor, sade *Sanchica*; men gif mig först hälften af halsbandet; ty jag anser ej den nådiga Hertiginnan så dåraktig, att hon sändt det helt och hållet till Er." — "Det tillhör helt och hållet dig, min dotter, svarade *Theresa*; men tillåt mig bära det på halsen några dagar, ty det förekommer mig verkeligen, som om det fröjdade mitt hjerta." — "Det skall glädja sig ännu mera, inföll Pagen, då Ni får se paketet, som jag har i min kappsäck, och hvaruti ligger en klädning af finaste kläde, den Ståthållaren blott en gång burit på en jagt, och nu sänder hel och hållen till Sennora *Sanchica*." — "Måtte han lefva i tusende år, svarade *Sanchica*, och han som fört hit densamma icke mindre, ja till och med tvåtusende, om så är nödigt!"

Imedlertid gick *Theresa* nu ur sitt hus med brefven och halsbandet, hvarunder hon beständigt fingrade på brefven, som om de varit en Tambour de basque; och då hon händelsevis mötte Pastorn samt *Simson Carrasco*, började hon hoppa, i det hon sade: "Jo, min sann, nu äro vi icke längre fattigt folk, ty vi hafve ett Ståthållareskap; må nu den mest sminkade Adelsdame komma och mäta sig med mig, jag vågar täfla med henne." — "Hvad vill det

säga,

säga, *Theresa Panza?* frågade Prästen; hvad betyda dessa dårskaper, och hvilka papper bär Ni med Er?" — "Ingen annan dårskap, svarade hon, än att dessa papper äro bref från Hertiginnor och Ståthållare; och hvad jag bär om halsen äro de vackraste Coraller, med fina gyllne länkar, och jag sjelf är Ståthållerska." — "Jag bedyrar vid himlen, att jag ej förstår Er, *Theresa*, eller vet hvad Ni säger," återtog Prästen. — "Så kan Ni sjelf se detta," sade hon, och lemnade honom brefven. Pastorn läste dem högt, så att *Simson* kunde höra det, och både han och Prästen sågo på hvarandra, förvånade öfver hvad de läst. *Simson* frågade, hvilken ditfört brefven? *Theresa* bad dem följa med henne hem och se Sändebudet, hvilket var en yngling, skön och rak som en tall; och derjemte medförde han en annan skänk, som väl uppvägde denna. Pastorn tog Corallerna af *Theresas* hals, beskådade dem noga på alla sidor, och sedan han blifvit förvissad derom, att de voro äkta, förundrade han sig på nytt, och sade: "Jag bedyrar vid den drägt jag bär, att jag icke vet hvad jag skall säga, icke eller hvad jag skall tänka om dessa bref och denna skänk; på den ena sidan ser jag dessa Corallers äkthet, och på den andra läser jag, huru en Hertiginna ber, att man måtte sända henne ett par dussin ek-ollon." — "Dessa obegripligheter måste upplösas, sade *Carrasco;* nå väl, låtom oss gå och se den som fört hit brefven; han torde underrätta oss om dessa saker, som förefalla oss så besynnerliga."

Sagdt och gjordt; de följde *Theresa* tillbaka,

baka, och funno Pagen, som sållade litet hafra för sin häst, samt *Sanchica*, som skar skinka, för att tillaga den med äggröra och bjuda Pagen att spisa. Hans yttre utseende och fina klädsel behagade bägge rätt mycket; och sedan de artigt hälsat på hvarandra, bad *Simson* honom säga dem några nyheter, så väl om *Don Quixote* som *Sancho Panza*; ty ehuru de läst Hertiginnans och *Sanchos* bref, voro de icke dessmindre förvirrade, och kunde icke begripa förhållandet med *Sanchos* Ståthållareskap, i synnerhet öfver en Ö, då likväl alla, eller de flesta öar, belägna i Medelhafvet, tillhörde Hans Majestät. — Pagen svarade: "att Herr *Sancho Panza* är Ståthållare, derom är intet tvifvelsmål; men om hans Ståthållareskap är en Ö eller icke, derom kan jag ingen ting med visshet säga; allt nog, att det är ett ställe som har öfver tusende invånare. Hvad åter ekollonen beträffar, så kan jag säga, att min Fru Hertiginna är så nådig och nedlåtande, att det ej är underligt, om hon sänder och begär ekollon af en bondhustru; det har väl händt sig, att hon sändt till en grannqvinna och begärt låna en kamm; ty J bören veta, mina Herrar, att Damerna i Arragonien, ehuru förnäma de än äro, likväl aldrig visa sig så nyckfulla och stolta som Castilianska Damerna, utan de behandla alla menniskor med vida mera nedlåtenhet." Midt under detta samtal kom *Sanchica* springande med äggskal i handen, och frågade Pagen: "Säg mig dock, bästa Herre, om min far nu, sedan han blifvit Ståthållare, bär spända byxor?" — "Deruppå har jag ej gifvit akt,

sva-

svarade Pagen, men utan tvifvel gör han det." —"Ack himmel, fortfor hon, huru gerna ville jag icke se min far med trånga byxor. Det är ju narraktigt att jag, alltsedan jag blef född, önskat se min far med spända byxor." — "Nådig Fröken får visst se honom med dessa plagg, om han lefver, svarade Pagen; ty jag försäkrar heligt, att man snart bär solskärm öfver honom, blott hans Ståthållareskap räcker tvenne månader."

Pastorn och Baccalaureus *Simson* insågo väl att Pagen blott gäckades med dem; men de äkta Corallerna, och jagtklädningen, som *Sancho* sändt (ty *Theresa* hade redan visat den), förvillade dem ännu. Derjemte kunde de ej underlåta att skratta öfver *Sanchicas* önskan, och ännu mera då *Theresa* sade: "Herr Pastor, låt mig höra om någon går till Madrid eller Toledo, emedan jag gerna ville hafva en styfkjol, så skön och efter modet som den kan fås; ty sannerligen ville jag icke, så vidt i min förmåga står, göra min mans Ståthållareskap ära, och om det faller mig in, torde jag begifva mig till Hofvet, samt åka i vagn, såsom alla andra, emedan den, som har en Ståthållare till man, väl måtte hafva nog för att hålla sin stat vid makt." — "Min bästa mor, ropade *Sanchica*, himlen gifve att vi i morgon-dag hade allt detta, om också alla, som sågo mig sitta i vagn bredvid min fru mor, skulle säga: "Se på den der näspärlan, en bondlurks dotter, hon sitter ju och sträcker sig i vagnen, som om hon vore en Påfvinna! Men, de må gerna springa på sidorna, blott jag får fara i

vagnen med mina fötter öfver jorden; jag skulle litet fråga efter alla hviskningar och miner i verlden; ty hvad hjelper det att hunden skäller på månan? han går sin gång; är det icke sannt, min mor?" — "Du har alldeles rätt, min dotter, svarade *Theresa;* och alla dessa lyckliga händelser, ja ännu större, har min kära *Sancho* redan förespått mig, och du skall få se, min dotter, att han omsider äfven gör mig till Grefvinna; ty all lycka måste hafva sin början; och derjemte har jag många gånger hört din goda far säga (ty likasom han är din far är han alla ordspråks far): När man får gult hår vill man hafva det krusadt; när man gifver dig ett Ståthållareskap, så tag det; bjuder man dig ett Grefskap, så släpp det ej ur händerna; och lockar man dig med en ansenlig skänk, så grip till; hvem skulle väl sofva, och ej låta upp för lyckan, då den bultar på dörren?" — "Hvarom behöfver jag också bekymra mig? tillade *Sanchica;* må de prata hvad de behaga, blott de se mig grann och utstofferad; en hvar skrapar under sin gryta; och man måste mala, medan man har vatten." Då Pastorn hörde detta, sade han: "Jag kan ej tro annat, än att en hvar af hela Panza-slägten födes till verlden med en hel säck full af ordspråk i lifvet på sig; jag har ännu icke sett någon af dem, som ej användt sådana vid hvarje tillfälle och nästan hvarje ord de talat." — "Det är verkligen sannt, sade Pagen; ty Herr Ståthållaren gör icke ett steg utan att komma fram med ett sådant, och ehuru de ej alltid passa till ämnet, äro de dock roande,

och

och mitt nådiga Herrskap Hertigen och Hertiginnan fägnar sig mycket öfver dem." — "Således, min gunstige Herre, inföll *Simson Carrasco*, vill Herrn ännu ytterligare bekräfta det, att *Sanchos* Ståthållareskap är verkligt, och att en Hertiginna finnes i verlden, som hitsändt dessa bref och skänker? ty hvad oss angår, så ehuru vi sett och vidrört skänkerna och läst brefven, kunna vi dock icke tro detta, utan anse det vara ibland de saker, hvilka vår landsman *Don Quixote* beständigt tror vara en verkan af trolldom; derföre tillstår jag äfven, att jag önskar få vidröra Herrn med mina händer, för att utröna om Herrn är blotta skuggan af en Ambassadeur, eller en menniska af kött och blod." — "Mina Herrar, svarade Pagen, jag vet ingen ting mera om mig sjelf, än att jag är ett verkligt sändebud, och att Herr *Sancho Panza* är en verklig Ståthållare; äfvensom att min nådige Hertig och Hertiginna kunnat gifva och äfven gifvit honom ett sådant Ståthållareskap, samt att jag hört omtalas, att denne *Sancho-Panza* dervid uppför sig förträffligt; om härvid finnes en förtrollning eller icke, derom må Herrarne disputera sig imellan. Detta är nu allt hvad jag vet härom, och hvilket jag heligt vill besvärja vid mina egna föräldrars lif, hvilka ännu lefva och dem jag älskar och vördar." — "Möjligtvis kan det förhålla sig så, återtog Baccalaureus *Simson*, men *dubitat Augustinus*" (*Augustinus* tviflar). — "Hvilken som vill må tvifla, fortfor Pagen; hvad jag sagt är sanning, och den ligger alltid öfver osanningen, som oljan på vattnet;

hvarom icke, *operibus credite non verbis* (tron på verkligheter, ej på orden); en af Herrarne må följa med mig, och se med egna ögon hvad hans öron ej förmått honom att tro." — "Mig kan det passa att göra det, inföll *Sanchica;* nådige Herre, tag mig bakpå Er häst; ty jag följer gerna med, för att få se min Herr far." — "Ståthållares döttrar, svarade Pagen, böra ej färdas så ensamme på vägarne, utan beledsagade af vagnar, portchaiser, och ett stort antal betjening." — "Jag bedyrar, svarade *Sanchica*, att jag likaså gerna rider på en åsna som jag åker i en vagn; ty mig finner man aldrig ömtålig." — "Tig flicka! ropade *Theresa;* ty du vet icke hvad du säger, och denne Herrn har alldeles rätt; andra tider, andra seder; man skall vända kåpan efter vinden; *Sancho* och *Sanchica*, Ståthållaren och nådig Fröken, och jag tror icke att jag talar dumt." — "Fru *Theresa* talar bättre än hon tror, sade Pagen; men gif mig nu något att spisa, och affärda mig sedan snart; ty jag vill denna afton begifva mig på återresan." — "Bästa Herre, inföll Prästen, var hellre så god och håll till godo hos mig, emedan Fru *Theresa* har mera god villja än förmåga att undfägna en så ädel gäst." — Pagen nekade; men omsider samtyckte han dock, emedan han fann det bättre, och Prästen tog honom gerna med sig, för att få tillfälle att närmare underrätta sig om *Don Quixote* och hans händelser. Baccalaureus *Simson* erböd sig att skrifva svar åt *Theresa* på brefven; men hon ville icke att han skulle blanda sig i hennes saker, emedan hon ansåg honom för en

stor

stor skalk; af denna orsak gaf hon en chorgosse, som kunde skrifva, ett stycke kaka och två ägg, och han förfärdigade äfven åt henne två bref, ett till hennes man och ett till Hertiginnan, hvilka hon bägge sjelf dicterade för honom, och som ej äro de sämsta man finner i denna stora historia, såsom man längre fram får se.

LI CAP.

Fortsättning af Sancho Panzas regering, jemte andra likaså artiga händelser.

Dagen frambröt, som följde på den natt, då Ståthållaren gjort sin rund, och hvilken natt Köksmästaren tillbragte utan sömn, emedan han sysselsatte alla sina tankar med den förklädda flickans ansigte, behag och skönhet, under det Hushofmästaren var sysselsatt att skrifva till sitt Herrskap om allt hvad *Sancho Panza* gjort och sagt, likaså förundrad öfver hans handlingar som hans tal; ty både hans yttranden och hans företag voro blandade med dumhet och förstånd. Omsider uppsteg Herr Ståthållaren, och på Doctor *Pedro Rezios* befallning framsatte man för honom en frukost, som bestod af något confect och fyra glas friskt vatten, hvilket *Sancho* gerna bortbytt emot ett stycke bröd och en klase vindrufvor; men då han såg att här gällde mera tvång än fri villja, lämpade han sig derefter, ehuru icke utan stor

smärta

smärta för själen och harm för magen, hvarvid *Pedro Rezio* inbillade honom, att liten och fin föda upplifvade förståndet, hvilket i synnerhet vore af nöden för personer, som beklädde vigtiga ämbeten, hvarvid de ej så mycket behöfde kropps- som själsstyrka. Genom detta sophisterie led *Sancho* hunger, och det så, att han i tysthet förbannade både Ståthållareskapet och den som gifvit honom detsamma. Imedlertid satte han sig med sin hunger och sin confect att för dagen fälla domar, och hvad som först förekom var följande fråga, den en främling framställde; och de härvid närvarande voro Hushofmästaren samt de öfriga medvetande, och saken lydde sålunda:

"Nådige Herre! började främlingen, en ansenlig ström flyter midt igenom ett Herradöme (jag utbeder mig nådig Herrns hela uppmärksamhet, ty saken är vigtig), och öfver denna ström har man byggt en bro, vid hvars ände står en galge och ett slags rådhus, uti hvilket vanligen finnas fyra Domare, som vaka öfver den lag ägaren af floden, bron och Herradömet stiftat, och hvilken lyder så: Den som går öfver denna bro, ifrån en ände till den andra, måste förut med ed bekräfta, hvarifrån han kommer och hvart han ärnar sig; svär han på det sannt är, må han gå, har han besvurit en osanning, varde han utan barmhertighet upphängd i den uppsatta galgen. — Denna lag och dess stränga vilkor voro bekanta; många gingo öfver bron; man fann att hvad de besvurit var sannt, och Domarena läto dem fritt passera. Imedlertid hände, att

man

man tog denna ed af en man, som svor, och sade, att hån med denna ed bekräftade, det han ärnade gå öfver bron till galgen, som stod derstädes, för att dö, och ej i någon annan afsigt. Öfver denna ed råkade Domarena i förlägenhet, och sade: Om vi låte denna man passera fritt, så är hans ed en mened, och enligt lagen bör han hänga; om vi åter hänga honom, så har han svurit att han skall gå och dö vid denna galge, och då han sålunda besvurit sanningen, måste han enligt samma lag varda fri. Nu fråge vi Er, nådige Herr Ståthållare, hvad Domarena skola företaga med denna mannen? ty ännu befinna de sig villrådiga och förlägna. De hafva fått kunskap om nådig Herrns skarpsinniga och upplysta förstånd, och sända nu mig att bönfalla hos nådig Herrn, det han täcktes säga oss sin mening uti denna så invecklade och tvetydiga sak." — Häruppå svarade *Sancho*: "Visserligen hade dessa Herrar Domare, som sändt Er till mig, kunnat spara sig den mödan, emedan jag är en mera enfalldig än skarpsinnig man; men imedlertid må Ni ännu en gång säga mig hela saken, så att jag rätt kan fatta den; tilläfventyrs torde jag träffa rätta fläcken." Den frågande upprepade hela berättelsen på alldeles lika sätt som första gången; och *Sancho* yttrade sig: "Efter min mening skall jag med två ord förklara saken, och det sålunda: denne mannen svär att han går till galgen för att dö; dör han, så har han ju svurit sannt, och enligt den gifna lagen förtjenar han vara fri, och att gå öfver bron; men om de ej upphänga honom, så har han

be-

besvurit en osanning, och enligt samma lag förtjenar han då att hängas." — "Det förhåller sig alldeles som Herr Ståthållaren sagt, inföll budbäraren; och i afseende på sakens beskaffenhet och sammanhang äger ingen tvekan mera rum." — "Således säger jag, återtog *Sancho*, att den delen af mannen, som besvurit sanningen, skall passera fritt, men den delen, som ljugit, skall upphängas, och på detta sätt kan lagens vilkor bokstafligen uppfyllas." — "Men, Herr Ståthållare, inföll budbäraren, då lärer blifva nödvändigt att denne mannen delas i tvenne delar, nämligen i en sannfärdig och en ljugande del; och om man sålunda delar honom, måste han ju nödvändigt dö; på detta sätt uppfylles då intet af hvad lagen fordrar, hvilket dock nödvändigt måste uppfyllas." — "Hör på då, min kära vän, svarade *Sancho*, antingen är jag ett dumhufvud, eller också har denne resande, om hvilken Ni talar, likaså mycken rättighet att dö, som att lefva och gå öfver bron; ty om sanningen befriar honom, så fördömmer osanningen honom i samma mån, och då saken förhåller sig sålunda, är min mening det Ni säger dessa Herrar, som sändt Er hit, att då skälen, som fördömma och frikalla honom, uppväga hvarandra, böra de låta honom fritt passera; ty det är alltid mera lofligt att göra godt än ondt, och denna grundsats ville jag underskrifva med mitt eget namn, om jag kunde skrifva. Detta säger jag dock ej af egen ingifvelse, utan jag återkallade i minnet en af de många föreskrifter min Herre *Don Quixote* gaf mig aftonen före min afresa till

till denna Ö, för att blifva Ståthållare, och den lydde så: att när rättvisan befunnes tvetydig, borde jag lemna rum åt barmhertigheten; och det har behagat himlen, att jag skulle påminna mig detta, emedan det just nu passar förträffligt." — "Detta är sannt, inföll Hushofmästaren, och jag tror att *Lycurgus* sjelf, som gaf Lacedemonierne lagar, ej kunnat fälla en bättre dom än den store *Punza* nu gjort, hvarföre audiencen må slutas för denna förmiddag, och jag skall gifva befallning att Herr Ståthållaren må kunna spisa efter eget välbehag." — "Detta fordrar jag också med allt skäl, sade *Sancho;* gif mig blott mat, och må rättegångstvister samt tvetydiga frågor fritt rägna öfver mig, jag skall blåsa dem alla i luften." — Hushofmästaren uppfyllde sitt löfte, emedan det syntes honom en samvetssak att ej låta en så förståndig Ståthållare dö af hunger, helst han följande natten ärnade göra slut på alltsammans förmedelst verkställandet af det sista skämtet man uppdragit honom att utföra. Derefter hände sig, att då *Sancho* spisat tvärt emot alla Doctor Tirteafueras reglor och aphorismer, och man afdukade bordet, anlände en courier med ett bref ifrån *Don Quixote* till Ståthållaren. *Sancho* befallte Secreteraren läsa det för honom, och om ingen ting befunnes deruti, som borde hållas hemligt, kunde han läsa det högt. Sedan Secreteraren genomögnat det, sade han: "Det kan ganska väl läsas högt, emedan det Herr *Don Quixote* här skrifvit till nådig Herrn förtjenade tryckas eller afskrifvas med gyllne bokstäfver, och det lyder sålunda:"

DON

Don Quixotes af La Mancha bref till Sancho Panza, Ståthållare på ön Barataria.

"Då jag väntade få underrättelser om din "försummelse och oskicklighet, min vän *Sancho*, "hör jag i stället ditt förstånd omtalas, och tac-"kar derföre himlen rätt innerligen, som för-"mår upphöja den ringa ur stoftet och göra "de dumma förståndiga. Man säger mig, att "du regerar som om du vore en menniska, och "att du är en menniska, som vore du ett djur, "i afseende på eftergifvenheten i ditt förhål-"lande. Likväl ville jag underrätta dig, *Sancho*, "att det mången gång är passande, och äfven "nödvändigt för ditt ämbetes myndighet, att "handla emot ditt hjertas ödmjukhet, emedan "den bästa prydnaden för en person, som in-"nehar ett högt ämbete, består deruti att läm-"pa sig enligt samma ämbetes fordringar, och "icke nedsänka sig till den tarflighet, hvartill "fordna ringa vilkor kunna verka en böjelse. "Kläd dig väl, emedan en beklädd perukstock "ej mera synes vara en perukstock; dock säger "jag icke, att du skall beständigt bära juveler "och högtidskläder, icke eller att du skall klä-"da dig som krigare, då du är en Domare; "utan att du pryder dig med den drägt ditt "ämbete kräfver, så att du är renlig och an-"ständig. För att vinna det folkets välvillja, "som du regerar, måste du ibland annat iakt-"taga tvenne saker: den första, att vara myc-"ket artig emot alla, såsom jag förut sagt dig; "den andra, att besörja öfverflöd på lifsmedel; "ty ingen ting uppretar så mycket de fattigas "hjertan, som hunger och dyr tid."

"Gif

"Gif ej ut många förordningar; och om "du utgifver några, så laga att de äro goda "och tydliga, men framför allt måste du vaka "öfver deras åtlydnad; ty lagar som ej åtlydas, "äro detsamma som inga lagar, utan de bevisa "deremot, att den Furste, som haft förstånd "och myndighet att utfärda dem, icke äger nog "kraft att göra dem gällande; och lagar, som "endast hota, utan att verkställa, äro ej annat "än den träkloss, grodornas Konung, som i "början forskräckte dem, men sedan blef för-"aktad, så att de sprungo upp på densamma *). "Var en far emot dygderna, men en styffar "emot lasterna. Var icke alltid sträng, men "icke alltid mild, utan gå medelvägen imellan "dessa bägge ytterligheter; ty det utgör hufvud-"punkten af förståndet. Besök fängelser, slag-"tarbodar och torg; ty Ståthållarens närvaro på "sådana ställen är af högsta vigt. Trösta de "fängslade, som vänta en snar dom; var en "skräckbild för Slagtare; ty då hålla de dug-"liga varor och rigtig vigt, och af samma or-"sak bör du injaga fruktan hos alla försäljare "på torgen. Visa dig icke (om du tilläfven-"tyrs skulle vara det, hvilket jag ej tror) hvar-"ken girig, vällustig eller frossande; ty om fol-"ket, eller de som närmast omgifva dig, lära "känna en bestämd böjelse hos dig, så anlägga "de i en sådan rigtning ett batteri emot dig, "och underlåta ej att omsider nedskjuta dig i "grund. Granska och genomgå mångfalldiga "gånger de föreskrifter och goda råd jag skrifte-

"ligen

*) En bekant fabel, om Grodorna, som begärde en Konung af *Jupiter*, och fingo första gången en träkloss, den de föraktade, men andra gången en Stork, som åt upp dem.

"ligen gaf dig, innan du tillträdde ditt Ståt-
"hållareskap, och du skall finna att, om du
"iakttager dem, äger du i dem ett stöd, som
"tjenar dig vid många mödor och svårigheter,
"hvilka vid hvarje steg lägga sig i väg för
"Ståthållare. Skrif till ditt nådiga Herrskap
"och visa dig tacksam emot detsamma; ty otack-
"samhet är stolthetens dotter och en af de stör-
"sta synder jag känner; den åter, som är tack-
"sam emot välgörare, visar, att han äfven är
"det emot Gud, som gjort och oupphörligt
"gör honom allt godt."

"Hennes Höghet Hertiginnan har afsändt
"en courier med din klädning och en annan
"skänk till din hustru *Theresa Panza;* vi vänta
"hvarje ögonblick hennes svar. Jag har varit
"opasslig igenom ett visst kattkrig, som ej slog
"ut till min näsas bästa; dock hade det föga
"att betyda; ty om trollkarlar finnas, som miss-
"handla mig, så finnas äfven de som försvara
"mig. Underrätta mig om Hushofmästaren,
"som du har med dig, haft någon förbindelse
"med den Treskörtade, såsom du misstänkte,
"och låt mig få veta allt hvad som händt dig,
"ty vägen imellan oss är mycket korrt; äfven
"ärnar jag snart öfvergifva den sysslolösa lef-
"nad, i hvilken jag nu befinner mig, ty till
"den är jag icke född. Jag har blifvit inveck-
"lad i en sak, hvilken, såsom jag tror, sätter
"mig i onåd hos detta Herrskap; men ehuru
"detta oroar mig mycket, skall det dock icke
"ändra mina tänkesätt; ty jag anser mera vig-
"tigt att uppfylla mitt stånds plikter, än bidraga
"till detta Herrskaps nöje, enligt det tänkespråk,

"som

"som säger: *Amicus Plato, sed magis amica ve-*
"ritas. (*Plato* är min vän, men sanningen "ännu mera). Jag säger dig detta på Latin, "emedan jag förmodar att du lärt dig det, se- "dan du blifvit Ståthållare. Gud vare hos dig, "och beskydde dig, så att intet ondt må dig "vederfaras! Din vän,

Don Quixote af La Mancha."

Sancho afhörde detta bref med mycken uppmärksamhet; alla de öfriga närvarande prisade detsamma mycket och funno det ganska förståndigt. *Sancho* uppsteg genast ifrån bordet, kallade Secreteraren och instängde sig med honom i en kammare, för att utan uppskof svara sin Herre *Don Quixote;* han tillsade derföre Secreteraren, det han, utan att tillägga eller fråntaga något, skulle skrifva allt så, som det dicterades för honom; denne gjorde det, och svaret, som han skref, var af följande innehåll:

Sancho Panzas bref till Don Quixote af La Mancha.

"Sysselsättningen med mina ämbetsgöromål "är så stor, att jag ej har tid klå mig i huf- "vudet eller afskära mina naglar, hvilka der- "före växt så långa på mig, att himlen derföre "må sig förbarma. Detta säger jag, min kä- "raste Herre, på det Herrn ej måtte förundra "sig deröfver, att jag hittills ej gifvit någon "underrättelse om min välgång eller motgång "vid detta Ståthållareskap, der jag lider mera "hunger än då vi bägge ströfvade igenom sko- "gar och ödemarker."

"Här-

"Härom dagen skref min nådige Herre "Hertigen till mig, och gaf mig underrättelse, "att åtskilliga spioner smygt sig hit på ön, för "att mörda mig; men hittills har jag icke upp-"täckt någon annan, än en viss Doctor, som "blifvit besoldad på detta ställe, för att döda "alla hit ankommande Ståthållare. Han heter "Doctor *Pedro Rezio* och är född i Tirteafuera, "och vid betraktandet af detta namn torde Hans "Nåd inse, om man ej har skäl att frukta allt "under hans hand. Denne Doctor säger sjelf "om sig, att han ej botar sjukdomar, sedan de "infunnit sig, utan att han förekommer dem, "så att de ej få rådrum att infinna sig, och den "medicin han nyttjar dertill är hunger och å-"ter hunger, till dess han har förvandlat en "menniska till bara skinn och ben, likasom "vore en dylik mågerhet ej värre än en hetsig "feber. Korrt sagdt: han dödar mig genom "hunger, och jag dör af förtviflan; ty då jag "tänkte att komma till detta Ståthållareskap, för "att här äta varmt och dricka kallt, samt ve-"derqvicka min kropp imellan fina lakan på "ejderdunsbolstrar, så har jag i stället kommit "hit att göra botöfning, såsom vore jag en E-"remit; och emedan jag nu icke frivilligt gör "det, förmodar jag att slutligen Hin håle lärer "taga mig."

"Hittills har jag ej haft en skillings rätt-"mätig inkomst, icke eller har jag fått några "mutor, och jag kan icke begripa sammanhan-"get deraf, emedan man härstädes sagt mig, "att Ståthållare, som pläga komma till denna "Ö, ännu innan de anlända, vanligen af in-

"vå-

"vånarne erhålla mycket penningar, antingen "såsom skänk eller lån, och att detta är bruket "icke allenast här, utan öfverallt hvarestStåt"hållare tillträda ämbeten."

"Då jag härom natten gjorde en rund, "fann jag en mycket skön flicka i gosskläder, "och hennes bror i fruntimmersdrägt; min Köks"mästare har blifvit kär i flickan, och, enligt "hvad han sagt, ärnar han äfven taga henne "till hustru; jag åter har utsett hennes bror "till min måg; i dag ärna vi bägge framställa "våra tankar för fadren, som är en viss *Diego* "*de la Llana*, Adelsman, och så gammal Chri"sten, som någon kan önska."

"Jag har besökt torgen, såsom nådig Herrn "tillstyrkt, och i går träffade jag en Mångelska "som sålde färska nötter, men jag upptäckte att "hon ibland de färska blandat ett lika stort "antal gamla, maskätna och förderfvade, hvar"före jag gaf dem alla till pris åt Skolgossar"ne, som nog förstodo att framleta de dugliga, "hvarefter jag dömde henne att på fjorton da"gar afhålla sig ifrån torget. Man har sagt "mig, att jag handlade raskt, och hvad jag kan "säga Hans Nåd, är, att allmänna rycktet på"står, det mera elakt folk ej finnes, än Mån"gelskor och torgförsäljare; ty alla äro oförskäm"da, samvetslösa och fräcka, hvilket jag äfven "tror, ty jag har funnit det så öfverallt."

"Jag är mycket glad deröfver, att min nå"diga Fru Hertiginna skrifvit till min hustru "*Theresa Panza* och sändt henne en skänk, så"som Herrn berättar, och jag skall bjuda till "att i sinom tid bevisa mig tacksam; Hans "Nåd täcktes på mina vägnar kyssa hennes

"hän-

"händer och säga henne, att jag säger, det hon "ej lagt sin välgerning i en söndrig säck, så-"som hon af min verksamhet skall finna. Jag "ville ej önska, att Hans Nåd skulle komma i "missförstånd med Herrskapet och falla i onåd, "ty om nådig Herrn råkar i tvist med Herr-"skapet, är det tydligt att sådant länder mig "till skada; och det vore ej godt att, sedan "Herrn förmanat mig till tacksamhet, Herrn "sjelf icke vore tacksam för all den nåd man "visat Herrn, samt för den härliga förplägning "Herrn åtnjutit på detta Herrskaps slott."

"Det omtalade katt-kriget begriper jag icke, "men jag inbillar mig, att det måste vara något "af de gemena spratt elaka trollkarlar vanligen "företaga med Hans Nåd, och jag får väl veta "det då vi återse hvarandra. Jag borde väl "tillsända nådig Herrn någon skänk, men jag "vet icke hvad jag skall sända, om icke några "klistirsprutor, dem man tillverkar rätt behändi-"ga här på ön; men skulle mitt ämbete räcka "längre, skall jag väl söka att tillsända Herrn "några mera passande saker. Om min hustru "*Theresa Panza* skrifver till mig, så ber jag Hans "Nåd utbetala postporto och sända mig brefvet; ty "jag har den innerligaste längtan att få veta till-"ståndet hemma i mitt hus, med min hustru och "mina barn. Måtte himlen befria nådig Herrn "ifrån alla illasinnade trollkarlar, samt förlossa "mig med lugn och fred från detta Ståthållare-"skap, hvarom jag dock mycket tviflar; ty jag "får väl sätta lifvet till dervid, i anseende till "**Doctor** *Pedro Rezios* handlingssätt emot mig."

"Hans Nåds tjenare,
Sancho Panza, Ståthållare."

Secre-

Secreteraren förseglade brefvet och affärdade genast couriern dermed; men under detta samlade sig alla de, som drefvo gäckeri med *Sancho*, och gjorde alla nödiga anstalter att drifva honom ifrån Ståthållareskapet. *Sancho* tillbragte aftonen dermed, att utfärda några förordningar, hörande till den goda regeringen på stället, som han ansåg för en Ö. Han befallte, att inga privilegierade handlande med lifsmedel skulle finnas på ön, och att vin kunde få införas hvarifrån som helst, blott man uppgaf orten hvarifrån det kommit, på det priset måtte kunna fastställas efter dess verkeliga värde; den som blandade vatten deruti, eller gaf det ett falskt namn, skulle mista lifvet. Han nedsatte priset på alla underkläder, och derjemte på skor, som syntes honom alltför dyra; han fastställde beloppet af lönen för tjenstfolk, emedan dessa af egennytta beständigt ombytte husbönder och betingade sig höga vilkor. Dernäst utsatte han de strängaste straff för dem, som natt eller dag offentligen sjöngo lättfärdiga och skamlösa visor, och befallte att ingen blind skulle få sjunga sånger om underverk *), så framt han ej med gilltiga vittnen kunde bevisa underverkets sannfärdighet; emedan *Sancho* förmodade, att de flesta dessa blindas underverk voro diktade, och tjenade således blott att skada de verkliga.

Derjemte tillsatte han en uppsyningsman öfver de fattiga, icke att förfölja dem, utan att

*) Uti Spaniens städer, och i synnerhet uti Madrid, kringstryka hoptals blinda tiggare, hvilka utanföre husen sjunga Sånger eller Psalmer af egen sammansättning, innehållande antingen rysliga mordhistorier eller underverk.

undersöka om de i sjelfva verket voro fattiga, emedan oftast tiggare äro nog vanartiga, att icke blott pådigta sig armod, utan äfven sjukdomar, och att under denna larf vara tjufvar eller liderliga personer. Korrt sagdt: han gjorde så förträffliga förordningar, att de ännu i dag iakttagas, och kallas: *Den store Ståthållaren Sancho Panzas Förordningar.*

LII CAP.

Hvaruti berättas äfventyret med den andra Jämmerfulla eller beträngda Duennan, annars kallad DONNA RODRIGUEZ.

Cid Hamet berättar, att sedan *Don Quixotes* skråmor blifvit läkta, syntes honom, att det sätt, hvaruppå han i detta slott tillbragte sin lefnad, vore stridigt emot den Riddare-Orden, åt hvilken han ägnat sig; och derföre beslöt han begära tillstånd af Hertigliga Herrskapet, att begifva sig till Saragossa, emedan det högtidliga Tornérspel var nära för hand, vid hvilket han tänkte tillvinna sig den Ridderliga rustning, som vid denna högtidlighet utsättes till pris. Då han en dag satt vid taffeln med Hertigen och Hertiginnan, började han derföre verkställa sin föresats, och bedja om lof att resa; men se! — då inträdde oförmodadt, genom den stora salens dörr, tvenne qvinnor (såsom man sedermera upptäckte), höljda ifrån hufvudet till fötterna i djup sorgdrägt, och en

af

af dem gick fram till *Don Quixote*, nedföll för hans fötter så lång hon var, så att till och med hennes mun vidrörde hans fot, och dervid utgjöt hon så smärtfulla, djupa och långa suckar, att hon satte dem alla i förvirring som hörde och sågo henne. Ehuru Hertigliga Herrskapet förmodade, att detta åter var något skämt, som deras hoffolk anställde med *Don Quixote*, blefvo de dock tvekande vid denna Damens suckande, snyftning och jämmer, och sutto mycket nyfikna, till dess den medlidsamme *Don Quixote* upplyfte henne ifrån golfvet, samt förmådde henne upplyfta och borttaga slöjan ifrån det tårfulla ansigtet. Hon gjorde så, och visade nu hvad ingen kunnat vänta sig; ty man igenkände i henne Duennan på slottet, *Donna Rodriguez*, och den andra sorgbeslöjade Damen var hennes af den rika bondesonen förförda dotter. Alla, som sågo Duennan, förundrade sig, men Hertigliga Herrskapet mera än alla de öfriga; ty fastän de visste henne vara mycket enfalldig och lättrogen, väntade de dock icke en sådan dårskap af henne. Sluteligen vände sig *Donna Rodriguez* till sitt Herrskap, och talade sålunda: "Täcktes Deras Högheter vara så nådiga och tillåta mig samtala något med denne Riddare, emedan detta är nödvändigt, på det jag med heder må komma ifrån den förlägenhet, hvaruti en illasinnad bondes djerfhet försatt mig." Hertigen svarade, att han gaf henne lof dertill, och att hon med Herr *Don Quixote* kunde afgöra allt hvad hon behagade.

Härvid vände hon både sitt ansigte och sitt tal till *Don Quixote*, och sade: "För några dagar sedan, tappre Riddare, gaf jag Er underrättelse om den skamlöshet och elakhet en djerf bonde visat emot min högtälskade och ärade dotter, hvilken är den här närvarande olyckliga, och Ni lofvade mig att göra Ert bästa för henne samt afhjelpa den oförrätt hon lidit. Nu har till min kunskap kommit, att Ni ärnar afresa ifrån detta slott, för att söka lyckliga äfventyr, dem jag önskar himlen måtte beskära Er; och derföre bönfaller jag att, innan Ni begifver Er på vägen, Ni täcktes utmana denne oregerlige bonde, och tvinga honom att gifta sig med min dotter, enligt det löfte han gifvit henne att blifva hennes man, hvilket skedde innan han vann sin önskan hos henne; ty att tänka, det min nådige Herre Hertigen skulle låta mig rättvisa vederfaras, vore detsamma som att vänta sig få plocka fikon af en törnbuske, och det af den orsak, som jag redan uppriktigt sagt Herr Riddaren; och härmed önskar jag, att vår Herre måtte skänka nådig Herrn mycken sällhet, samt att Herrn ej måtte öfvergifva oss i nöden."

På detta tal svarade *Don Quixote* med mycken allvarsamhet och värdighet: "Min bästa Duenna, stilla Edra tårar, eller rättare sagdt, aftorka dem, och qväf Edra suckar; ty jag åtager mig den mödan att hjelpa Er dotter, hvilken gjort bättre, att ej med sådan lätthet tro på en älskares löften, emedan älskare merändels äro mycket färdiga att lofva, men rätt tröga att hålla löften. Jag vill derföre, med

min

min nådige Herres Hertigens tillstånd, genast afresa, för att uppsöka denna fräcka yngling, finna honom, utmana honom, och döda honom, om han nekar att uppfylla sitt löfte; ty min Ordens förnämsta plikt är, att visa nåd emot de ödmjuka och tuckta de stolta, det vill säga: hjelpa de usla och förstöra de obarmhertiga." — "Det är icke nödigt, inföll Hertigen, att Herr Riddaren gör sig den mödan att uppsöka denne bonde, öfver hvilken denna goda Duenna klagar; och lika litet är det nödigt att Herrn af mig begär tillstånd att utmana honom; ty jag anser honom redan för utmanad, och åtager mig att lemna honom underrättelse om denna utmaning, på det han må emottaga den, och komma hit till mitt slott, för att svara deruppå; då jag vill lemna en säker stridsplats åt Er bägge, samt iakttaga alla omständigheter, hvilka vid sådana företag pläga och böra iakttagas, så att en lika rätt förunnas bägge, enligt hvad alla Furstar äro förbundna att göra, då de bevillja fri stridsplats åt sådana personer, som villja slåss inom deras område." — "Med denna säkra och goda tillåtelse af Ers Höghet, återtog *Don Quixote*, förklarar jag nu, att jag för denna gång afkläder mig mitt Adelskap, och nedlåter mig till fullkomlig likhet med den anklagade, hvarigenom han blifver skicklig att strida emot mig; och således, ehuru han är frånvarande, anklagar jag honom och kallar honom en skurk, af orsak att han gjort illa deruti, att han bedragit denna arma, som var en jungfru, men genom hans förvållande icke mera är det; hvarföre han måste uppfylla det

löfte

löfte han gifvit, att blifva hennes ägta man, eller ock dö för mina händer." Härvid afdrog han en handske och kastade den midt i salen; Hertigen upptog den, och förklarade, att såsom han redan sagt, emottog han utmaningen i denne sin undersåtes namn, och utsatte tiden för samma strid efter sex dagars förlopp; platsen dertill skulle blifva borggården vid hans slott, och vapnen den vanliga Riddare-rustningen, lans, sköld och harnesk, med alla dertill hörande stycken, utan list och bedrägeri, samt förut noga besigtigade och undersökta af stridsdomare. "Framför allt, tillade han, är dock nödigt att denna goda Duenna och denna olyckliga Jungfru lemna alla deras rättmätiga påståenden i Herr *Don Quixotes* händer; ty annars kan ingen ting ske, och utmaningen icke eller verkställas såsom fullkomligt gällande." — "Jag öfverlemnar dem," svarade Duennan; — "och äfven jag," sade hennes dotter, gråtande, blygdfull och högst upprörd. Sedan detta aftal var gjordt, och Hertigen redan tänkt uppå huru han borde utföra denna sak, bortgingo de tvenne sorgklädda, och Hertiginnan befallte att man ifrån denna stund ej skulle behandla dem såsom varande i hennes tjenst, utan såsom tvenne äfventyrliga Damer, hvilka kommit till hennes hof för att söka rättvisa, hvarföre de äfven fingo serskilta rum och blefvo uppvaktade såsom främmande, hvilket väckte bekymmer hos de öfriga i tjenst varande Damerna, som ej kunde utgrunda hvad utgången kunde blifva på detta djerfva och dumma företag af *Donna Rodriguez* och hennes obetänksamma dotter.

Så

Så stod saken nu, då, för att göra högtiden fullkomligt lustig och måltidens slut ännu mera angenämt, man såg genom salsdörren inträda den Pagen, som fört brefven och skänkerna till *Theresa Panza*, Ståthållaren *Sancho Panzas* Fru, och hans återkomst fägnade mycket det Hertigliga Herrskapet, som längtade att få veta hvad som händt honom på hans resa; men då de frågade honom derom, svarade han: att han ej kunde säga detta så offentligen, ej eller med få ord, hvarföre Deras Högheter benäget torde tillåta honom att spara detta för ett enskildt företräde, och imedlertid nu låta saken bero vid de bref han medförde. Härvid framtog han tvenne bref, dem han öfverlemnade i Hertiginnans händer, och utanskriften på det ena lydde sålunda: *Bref till min nådiga Fru Hertiginna, jag vet icke hvarest;* på det andra: *Till min man Sancho Panza, Ståthållare på ön Barataria, och må Gud förunna honom flera lefnadsår än mig.* Hertiginnan stod, som man säger, på nålar tills hon fått läsa detta bref, hvarföre hon straxt öppnade och genomögnade det, och sedan hon funnit att det kunde läsas högt, så att Hertigen och de öfriga närvarande kunde få höra det, läste hon följande:

Theresa Panzas bref till Hertiginnan.

"Jag har haft det största nöje, min nådi-
"gaste Fru, af det bref Ers Höghet skrifvit
"till mig; ty i sanning har jag innerligen ef-
"terlängtat det. Corall-halsbandet är mycket
"skönt, och min mans jagtklädning är icke eller

"säm-

"sämre, Att Ers Hertiglighet behagat göra "min man *Sancho* till Ståthållare, har väckt "mycken glädje här i hela byn; ty ingen fin-"nes som vill tro det, och i synnerhet icke "Prästen, Barberaren Mäster *Niklas*, samt Bac-"calaureus *Simson Carrasco;* men derom bekym-"rar jag mig alldeles icke; ty blott det är så-"som det är, så må en hvar prata hvad han "vill; ehuru, för att säga sanningen, jag lika-"så litet trott det, om icke Corallerna och kläd-"ningen kommit med i spelet; emedan här i "byn alla anse min man för ett dumhufvud, "och då han blifvit afsatt ifrån regeringen öf-"ver en gethjord, kunna de ej begripa till "hvilken regering han kan duga. Må himlen "sörja för honom, och leda honom så, som han "finner det tjenligast för sina barn! Jag, min "hjertans allrakäraste Fru, har beslutit, med Er "gunstiga tillåtelse, att också göra en glad dag "i mitt hus; ty jag ärnar begifva mig till hof-"vet och sträcka mig i en vagn, för att spränga "ut ögonen på tusende afundsfulla, som jag "redan förvärfvat mig, och derföre beder jag "Ers Höghet befalla min man sända mig nå-"gra skillingar; men det måste vara en hel hop "deraf, ty vid hofvet vankas stora utgifter, e-"medan ett stycke bröd kostar en plåt och en "mark kött trettio skillingar, hvilket verkeligen "är både synd och skam; men vill han att "jag icke skall komma dit, så skall han låta "mig veta det i tid, ty benen spritta under "mig af längtan att jag genast måtte begifva "mig på väg; emedan mina vänner och grann-"hustrur säga mig, att om jag och min dotter,

"med

"med ståt och härlighet, gå till hofvet, så skall "min man blifva mera känd igenom mig än "jag igenom honom, helst många då nödvän-"digt måste fråga: Hvilka äro dessa Damer i "vagnen der? och en min betjent skall svara: "Fru och dotter åt *Sancho Panza*, Ståthållare "på ön Barataria; — och på detta sätt skall "*Sancho* blifva känd och jag ärad både i Rom "och öfverallt."

"Det förargar mig så mycket det kan för-"arga mig, att detta år icke växt mycket ek-"ollon i vår by; men oaktadt allt detta, sänder "jag dock Ers Höghet en hel half skäppa, dem "jag sjelf den ena efter den andra upplockat "och sökt på berget, icke eller har jag kunnat "finna några större, men jag önskade att de "voro stora som struss-ägg. Ers Högståtlighet "må icke glömma att skrifva till mig, ty jag "skall alltid draga försorg om svar, och lemna "underrättelse om min hälsa, samt om allt som "kan vara värdt att omtalas från denna by; "hvarföre jag beder Gud, att Han måtte be-"vara Ers Höghet och icke glömma mig. Min "dotter och son kyssa Ers Höghets händer."

"Den som har mera åtrå att se Ers Höghet än att skrifva till henne.
Dess tjenarinna,
Theresa Panza."

Rätt stort var det nöje alla funno uti att höra *Theresa Panzas* bref, men i synnerhet roade det Hertigliga Herrskapet, och Hertiginnan frågade *Don Quixote*, om han ansåg det tjenligt att öppna det bref som var ställdt till Ståthållaren? emedan hon föreställde sig,

att

att det måste vara mycket förträffligt. *Don Quixote* sade, att han ville öppna det, för att göra Hennes Höghet ett nöje, hvilket äfven skedde, och det befanns af följande innehåll:

THERESA PANZAS bref till sin man SANCHO PANZA.

"Jag har emottagit ditt bref, min hjertans "allrakäraste *Sancho*, och jag bedyrar och svär, "som en god Catholsk Christen, att knappt två "tum fattades, att jag icke blifvit galen af glä-"dje. Ser du, min gubbe, att då jag kom så "långt, att jag hörde det du blifvit Ståthållare, "trodde jag det jag af hänryckning skulle ned-"falla död; ty du vet väl huru man säger, att "en hastig glädje dödar likaså väl som en stor "sorg. Din dotter *Sanchica* släppte af ren fäg-"nad sitt vatten, utan att hon sjelf visste det. "Klädningen, som du sände mig, hade jag fram-"för mig, och Corallerna, som min nådiga "Hertiginna skänkte mig, omkring min hals, "och brefven i mina händer, och han, som fört "dit dem, bredvid mig, och med allt detta "trodde och tänkte jag att allt endast var en "dröm, både hvad jag såg och hvad jag vid-"rörde; ty hvilken kunde väl förmoda, att en "getherde skulle blifva Ståthållare öfver öar? "Du vet, min vän, att min mor sade, att det "var nödvändigt lefva länge, för att se mycket; "detta säger jag, emedan jag tänker se ännu "mera, om jag lefver längre, ty jag ärnar ej "hålla upp förr, än jag ser dig vara Arren-"dator af krono- eller tull-inkomsterna; sannt "är väl, att Satan tager innehafvarne af dessa

"tjen-

"tjenster, om de förvaltas illa, men dervid "rägna också penningar dagligen. Fru Herti-"ginnan lärer väl omtala för dig den längtan "jag har att begifva mig till hofvet; besinna "dig deruppå, och underrätta mig om din villja; "ty jag vill besörja derom, att du skall hafva "heder deraf, då jag åker i en vagn."

"Prästen, Barberaren, Baccalaureus *Simson*, "ja till och med Klockaren kunna icke förmås "att tro, det du är Ståthållare, och påstå, att "allt är ett narrspel eller trolleri, likasom alla "din Herre *Don Quixotes* saker äro; derjemte "säger *Simson*, att han ärnar gå och uppsökå "dig, för att taga Ståthålleriet ur ditt hufvud "och galenskapen ur *Don Quixotes* hjerna, men "jag skrattar endast deråt och beskådar mitt "Corall-halsband, samt grubblar deruppå, huru "jag skall omgöra din klädning åt vår dotter. "Jag har sändt några ek-ollon till Fru Herti-"ginnan, och jag ville önska att de voro af "guld. Sänd mig några rader perlor, i händelse "sådana äro i bruk på din Ö. Nyheterna i "denna byn äro, att *Berrueca* gifter sin dotter "med en kluddig målare, som kommit hit, för "att afmåla allt hvad som finnes. Rådet be-"gärde, att han skulle måla Hans Maj:ts vapen "öfver Rådhusdörren *), och han begärde två "dukater för arbetet, dem de gåfvo honom i "förskott; han arbetade sedan i åtta dagar, ef-"ter hvilkas förlopp han ingen ting målat, utan "han förklarade, det han ej kunde komma fort "med dylika småsaker, hvarföre han återgaf

"pen-

*) Detta kunde ej hafva tilldragit sig i *Sanchos* by, utan i någon stad.

"penningarne; men icke dess mindre gifter "han sig nu under titel af en konstförfaren "Mästare; sannt är dock, att han öfvergifvit "penseln och gripit till spaden, och går nu på "åkern som en hel herre. *Pedro de Lobos* son "har tagit graden och anlagt Tonsur, i afsigt "att blifva en andelig man; *Mingo Silvatos* sy-"sterdotter *Minguilla* har fått veta detta, och "vill stämma honom för domstolen, i anseen-"de till ägtenskapslöfte, som han gifvit henne; "elaka tungor tillägga, att han varit för nära "bekant med henne; men han nekar dertill af "alla krafter. Detta år har ingen oliver vuxit, "och ingen droppa ättika finnes i hela byn. "Ett Compagnie Soldater har marscherat här-"igenom, och togo med sig på vägen tre unga "flickor härifrån; jag vill ej säga dig hvilka "de voro, kan hända de återkomma och troligen "fattas ej de som taga dem till hustrur, med "deras dygder eller lyten. *Sanchica* knyter fo-"gelnät och förtjenar hvarje dag ett par skil-"lingar, dem hon lägger i en sparbössa, till "hjelp för sin utstyrsel; men nu, då hon är "en Ståthållare-dotter, skall du gifva henne "hemgift, utan att hon behöfver samla den "med arbete. Brunnen på byns stora plats är "uttorkad; åskan har slagit ned i galgen, och "det må den gerna göra i alla galgar. Jag "väntar svar från dig på allt detta, samt om "mitt beslut att fara till hofvet. Himlen be-"vare dig och gifve dig flera dar än mig, eller "likaså många; ty jag ville dock icke att du "skulle öfverlefva mig i denna syndiga verlden."

"Din hustru *Theresa Panza*."

Dessa

Dessa bref blefvo beundrade, beskrattade, ärade och berömda, och för att sätta kronan på alltsammans, kom Couriren, som medförde det bref *Sancho* skrifvit till *Don Quixote*, hvilket likaledes offentligen upplästes, och detta väckte mycket tvifvelsmål om Ståthållaren var enfalldig eller icke. Hertiginnan gick bort, för att af Pagen få veta hvad som tilldragit sig med honom i *Sanchos* by, och hvilket han äfven omständeligt berättade, utan att utelemna den minsta sak; han gaf Hertiginnan ollonen jemte en ost, den *Theresa* medsändt såsom mycket kostlig, och som skulle öfverträffa den ifrån Tronchon. Hertiginnan emottog detta med mycket nöje, och härmed lemne vi henne, för att omtala slutet af Ståthållareskapet, som förvaltades af den store *Sancho Panza*, kronan och spegeln för alla möjliga öars Ståthållare.

LIII CAP.

Om den mödosamma ände och utgång SANCHO PANZAS *Ståthållareskap tog.*

Att tro, det alla saker här i lifvet beständigt förblifva i samma tillstånd, är att tro en galenskap; snarare synes det, som allt gick omkring i en cirkel. Våren följer på första brytningen, sommaren på våren, hösten på sommaren, och vintern på hösten, och derefter åter vårvärma, och så vänder sig tidens hjul oupphörligt. En-

dast

dast menniskolifvet hinner lättare sitt slut än tiden, utan annan förhoppning att förnyas än i en annan verld, som hvarken har gränsor eller inskränkning. Detta säger *Cid Hamet*, en Mahomedansk Philosoph; ty kännedomen af detta närvarande lifvets bräcklighet och ostadighet samt den eviga varaktigheten af det vi vänta oss, hafva många funnit utan trons ljus, endast ledda af en naturlig drift. Imedlertid anmärker vår författare detta blott i anledning af den hastighet, hvarmed *Sanchos* Ståthållareskap blef fulländadt, bragt till slut, förstördt och upplöst i rök och dunst.

Då *Sancho*, den sjunde natten af sin regeringtid, låg i sin säng, icke öfverlastad hvarken af mat eller dryck, utan af domar och utlåtanden, stadgars och förordningars utfärdande, just under det sömnen, i trotts af hungren, började tilltrycka hans ögonlock, hörde han ett så förfärligt larm af klockors ljud och ropande röster, att det ej förekom honom annorlunda, än om hela ön skulle gå under. Han reste sig upp i sängen, der han satt lyssnande och uppmärksam, för att utforska orsaken till detta oerhörda larm; men, han saknade icke blott all underrättelse derom, utan det larm klockor och rop redan gjorde ökades ytterligare af en ofantlig mängd trumpeters skall och trummors dån, hvarigenom *Sancho* blef ännu mera förvirrad samt intagen af fruktan och ångest; hvarföre han steg upp, satte sina fötter i ett par tofflor, för fuktighetens skull, och utan att påtaga nattrock eller något annat öfverplagg, gick han ut genom sin kammar-

dörr,

dörr, och såg, i åtskilliga gångar af huset, mera än tjugu personer nalkas med brinnande facklor i händerna och blottade svärd, alla ropande med fulla halsar: "I gevär! i gevär! Herr Ståthållare; ty en oräknelig skara af fiender har anfallit ön, och vi äre förlorade, om Ni icke bistår oss med Er klokhet och Ert hjeltemod." Med detta skrik och denna larmande häftighet kommo de dit, der *Sancho* stod förvånad och alldeles orörlig af skräck öfver det han hörde och såg, och då de hunnit fram, sade en af dem: "Hans Nåd måste genast beväpna sig, så framt han icke sjelf vill förgås, och dermed befordra hela öns undergång." — "Huru skall jag beväpna mig? sade *Sancho;* hvarken förstår jag mig på vapens bruk eller att göra något bistånd. Det vore mycket bättre att öfverlemna dessa saker åt min Herre *Don Quixote*, som med ett par hugg förmår bortjaga och skingra fienden; men jag, arme syndare inför Gud, förstår icke det minsta af hela detta spectakel." — "Ha! Herr Ståthållare, ropade en annan, hvad betyder denna försumlighet? Väpna sig, nådig Herre, se här hafva vi både skydds- och anfalls-vapen. Kom med ut härifrån, var vår ledare och anförare; ty sådant är Er egentliga skylldighet såsom vår Ståthållare." — "Nå, i Guds namn, så beväpna mig då," ropade *Sancho;* och i samma ögonblick framtogo de tvenne stora sköldar, med hvilka de försett sig, och utan att tillåta honom påtaga några kläder, satte de dessa sköldar utanpå hans skjorta, en framföre och en baktill, låto honom framsticka sina armar genom ett par hål på främsta skölden,

och

och derefter fastbundo de bägge sköldarna mycket väl omkring honom med rep, så att han stod der väl betäckt och besköldad, rak som en stör, utan att kunna kröka sina knän eller göra ett enda steg. De satte en lans i hans hand, på hvilken han stödde sig, för att hålla sig i jämnvigt. Sedan de sålunda utrustat honom, uppmanade de honom att marschera, samt att anföra och upplifva dem alla, emedan han var deras polstjerna, laterna och fackla, och borde skaffa en lycklig utgång på deras företag. — "Huru skall jag, olycksalige man, kunna gå, svarade *Sancho*, då jag ej förmår kröka mina knän, emedan dessa jernplåtar hindra mig, imellan hvilka min hela kropp är fastklämd? Det enda, som kan göras, är, att J bären mig på Edra armar, och ställen mig på någon post, den jag vill försvara med min lans eller min kropp." — "Friskt, marsch framåt, Herr Ståthållare! ropade en; jag tror att fruktan mera än sköldarna hindrar Er att gå; upphör nu att längre uppehålla saken; tiden går bort, fiendernas antal ökas, ropen mångdubblas, och faran har hunnit till sin höjd." Vid dessa uppmaningar och förebråelser försökte den stackars Ståthållaren att röra sig; men föll dervid så kraftigt till marken, att han trodde det han slagit sig i tusende bitar; han blef liggande inpackad och innesluten som en sköldpadda inom sitt skal, eller som en svinstek imellan tvenne fat, eller en omvänd båt på stranden; sjelfva hans fall väckte intet medlidande hos dessa skalkaktiga sällar, hvilka nu utsläckte sina facklor, började skrika af alla krafter och göra

ett

ett förfärligt larm med sina vapen, såsom vid ett anfall, hvarvid de sprungo öfver den stackars *Sancho*, som undfick otaliga hugg och stötar uppå sin öfra sköld, så att, om han ej sammandragit sina lemmar så mycket han förmått, och gömt sitt hufvud under skölden, hade det gått honom ännu värre. I denna sin trånga arrest svettades han dödssvett, och anropade himlen, af allt sitt hjerta, att väl förlossa honom ur denna yttersta nöd. Några föllo omkull öfver honom, andra trampade honom, och en ställde sig slutligen på honom, der han en lång stund, likasom från en höjd, commenderade soldaterna, och ropade med hög röst: "Hitåt några af vårt folk! här framtränger fienden som häftigast; denna öppning måste försvaras, denna port tillslutas, kasten ned stormstegarne, hit med brinnande svafvel och beck, samt kettlar med sjudande olja, stäng gatorna med skanskorgar! Korrt sagdt: han uppräknade mycket ifrigt alla möjliga verktyg för förödelsè, hvarmed en bestormad stad försvaras, och den sönderkrossade *Sancho*, som måste höra och lida allt, sade för sig sjelf: "Himlen gifve, att denna Ö snart måtte blifva eröfrad af fienden, och att jag antingen vore död, eller frälsad från denna ångest!" Också hörde himlen hans bön; ty då han minst väntade det, började flera röster ropa: "Victoria! Victoria! fienden är öfvervunnen. Upp, Herr Ståthållare, och deltag med oss i glädjen öfver denna seger,, samt skifta det rof vi, genom Er oöfvervinnerliga arms tapperhet, fråntagit våra fiender." — "Resen upp mig," sade *Sancho* med en

en svag och ömkansvärd röst. Nu hjelpte de honom upp, och ställde honom på fötterna, hvarvid han sade: "Den fiende jag öfvervunnit må man fastspika på min panna; jag vill derföre icke eller hafva någon andel i det fienden fråntagna bytet, utan i stället bönfaller jag hos någon vän, om jag äger någon sådan, att han täcktes gifva mig en klunk vin, och att han aftorkar min svett, ty jag flyter alldeles bort deruti." De aftorkade honom, gåfvo honom vin, och borttogo hans sköldar. Han satte sig på sin säng, och af ångest, matthet och förskräckelse föll han i en stark svimning.

Nu ångrade sig skalkarne, att de drifvit detta skämt så långt; men sedan *Sancho* åter kommit till sansning, stillades åter deras oro öfver hans svimning. Han frågade, hvad klockan var? De svarade, att det började dagas. Derefter, utan att vidare säga ett ord, begynte han kläda på sig, och alla som sågo det stodo uppmärksamma och väntade att se hvad denna hastiga påklädning skulle betyda. Sedan han var klädd, gick han med långsamma steg, i anseende till ömheten i alla sina lemmar, till stallet, dit alla, som voro närvarande, följde honom; der närmade han sig till sin grolle, omfamnade honom, gaf honom fredens kyss på pannan, och sade till honom med tårfulla ögon: "Kom nu, du min trogne kamrat och vän, du deltagare i mina mödor och mitt elände! Den tid jag fann mig nöjd med ditt umgänge, hade jag inga andra tankar, än att hålla din sadelrustning i skick och att föda din lilla kropp; ack, hvad dessa timmar, dagar och år voro

lyck-

lyckliga för mig! Men, sedan jag öfvergaf dig, och uppsteg på äregirighetens och stolthetens torn, hafva tusende olyckor, tusende mödor och fyratusende bekymmer intagit min själ." Under det han sade dessa orden, sadlade och betslade han sjelf sin åsna, utan att någon yttrade ett ord; sedan detta var gjordt, uppsteg han på densamma, med mycken vånda och möda, hvarefter han ställde sitt tal till Hushofmästaren, Secreteraren, Köksmästaren, Doctor *Pedro Rezio*, jemte många andra närvarande, och sade: "Öppnen vägen för mig, mina Herrar, och låten mig återvända till min förra frihet; tillåten mig åter uppsöka mitt vanliga lefnadssätt, så att jag må uppvakna från det närvarande dödsslumret. Jag är icke född att vara Ståthållare, eller att försvara öar och städer emot fiender, som komma och öfverrumpla dem; bättre förstår jag att plöja och gräfva, att sätta och skära vinstockar, än att gifva lagar, samt försvara Konungariken och provinser. *Sanct Petrus* befinner sig väl i Rom, hvarmed jag vill säga, att en hvar står sig bäst vid utöfningen af det yrke, hvartill han är född. En lia i min hand passar bättre än en Ståthållares Commando-staf, och hellre fyller jag min buk med en mager soppa, än jag lefver ett uselt lif, under uppsigt af en oförskämd Doctor, som dödar mig med hunger; hellre vill jag om sommaren uppfriska mig under skuggan af en ek, och om vintren i all frihet inveckla mig i en pälströja med dubbla fårskinn, än att med en Ståthållares bekymmer ligga imellan lakan af Holländskt lärft, och

 kläda

kläda mig i zobel-päls. Gud vare hos Er, mina Herrar, och sägen min nådige Herre Hertigen, att naken blef jag född och naken befinner jag mig ännu, ingen förlust och ingen vinst; härmed vill jag säga, att utan ett halföre tillträdde jag detta Ståthållareskap och lika fattig går jag derifrån, just tvärt emot hvad som vanligen händer då Ståthållare komma ifrån andra öar. Öppnen således och låten mig afresa, så att jag kan få skaffa mig plåster, ty jag tror att alla mina refben äro sönderkrossade; tack vare fienderna, som denna natt marscherade fram öfver mig." — "Så får det icke vara, Herr Ståthållare, sade Doctor *Rezio*, utan jag vill gifva nådig Herrn en dryck emot bulor och krossning, hvilken genast skall återföra Er förra hälsa och styrka, och hvad mat angår, så lofvar jag nådig Herrn att förbättra mig, och att tillåta Herrn spisa allt hvad han sjelf vill." — "Detta är att kasta gästen efter i ugnen, svarade *Sancho*, och derföre qvarstannar jag likaså litet här som jag blifver en Turk; sådana gäckerier duga icke för andra gången. Nej, vid allt hvad heligt är, jag qvarblifver likaså litet vid detta Ståthållarskap, och emottager likaså litet ett annat, om man också böd mig det på ett fat, som jag försöker att flyga till himlen utan vingar. Jag räknar mig till *Panza*-slägten, i hvilken alla äro envisa hufvuden; ty då de en gång sagt nej, så blifver det vid nej, om också hela verlden satte sig deremot. I detta stall skola få qvarligga de myrvingar, med hvilka jag svingade mig upp i höjden, för att uppätas af korpar och andra

rof-

roffoglar, och för framtiden qvarblifver jag på fasta marken, stående rätt och slätt på mina fötter, hvilka, om de ej prydas med fina Corduans-skor, dock icke skola sakna ett par af groft smor-läder; hvarje tiggare bör hålla sig i sin socken, och ingen sträcka sina ben längre än täcket räcker. Låten mig således nu resa, ty det lider fram på dagen." Häruppå svarade Hushofmästaren: "Herr Ståthållare, hjertans gerna skulle vi tillåta nådig Herrn afresa, ehuru djupt vi känne förlusten dervid, emedan Ert förstånd och Christeliga förhållande väcka vår önskan att behålla Er; dock vet Ni ju sjelf, det hvarje Ståthållare är förbunden att aflägga räkenskap för sin förvaltning, innan han afreser, och derföre måste nådig Herrn äfven göra det för de tio dagar han innehaft styrelsen." — "Det kan ingen fordra af mig, svarade *Sancho*, så framt icke min nådige Herre Hertigen befaller det; jag ärnar nu infinna mig hos honom, och derstädes göra redo för mig; och derjemte bör den nakenhet, hvarmed jag lemnar denna plats, vara det säkraste bevis att jag styrt som en ängel." — "Ja, vid himlen, den store *Sancho* har rätt, inföll Doctor *Rezio*, och min tanke är, att vi böra låta honom resa, emedan det skall fägna Hertigen rätt mycket att få återse honom." Alla biföllo detta, och man tillät honom resa, hvarvid de erbödo honom sällskap, jemte allt hvad som behöfdes för att hedra hans person och göra resan beqväm. *Sancho* förklarade, att han blott behöfde litet hafra för sin grolle, samt ett stycke ost och bröd för sig sjelf; ty emedan

vä-

vägen vore så kort, ansåg han hvarken mera eller bättre föda af nöden. Alla omfamnade honom, och han omfamnade dem tillbaka, under tårar, samt lemnade dem förvånade, så väl öfver hans tal, som hans raska och förnuftiga beslut.

LIV. CAP.

Handlar om saker, som höra till denna historia och icke till någon annan.

Hertigen och Hertiginnan hade beslutit, att den utmaning *Don Quixote* gjort till en af deras undersåtare, för den redan omtalade orsakens skull, borde gå för sig; men emedan den unga bonden befann sig i Flandern, dit han tagit flyckten, för att ej få *Donna Rodriguez* till svärmor, så beslöto de att sätta i hans ställe en Lakej ifrån Gascogne, som hette *Tosilos*, och undervisade honom i förhand mycket väl om allt hvad han borde göra. Tvenne dagar derefter sade Hertigen till *Don Quixote*, att inom fyra dagar skulle hans motståndare infinna sig och framställa sig på stridsfältet väpnad såsom Riddare, och dervid bevisa att Fröken hade ljugit, ja till och med storljugit, om hon vågat påstå, att han gifvit henne ägtenskapslöfte. *Don Quixote* hörde med nöje dessa underrättelser; ty för sig sjelf ansåg han för säkert, att han vid detta äfventyr skulle göra underverk; hvarjemte han höll det för en stor lyc-

lycka, att ett tillfälle erbudit sig för honom, då detta Herrskap kunde få se huru långt hans väldiga arms tapperhet sträckte sig; med en glad oro väntade han således dessa fyra dagars förlopp, hvilka dock, i anseende till hans längtan, förekommo honom såsom fyrahundrade sekler.

Imedlertid villje vi lemna detta, såsom många andra ting, och gå för att ledsaga *Sancho*, som, till hälften glad och till hälften sorgsen, fortsatte resan på sin åsna, för att uppsöka sin Herre, hvars sällskap fägnade honom mera, än att vara Ståthållare öfver alla öar i verlden. Det hände sig således, att då han ännu ej kommit mycket långt ifrån sin Ståthållare-ö (ty han fick aldrig veta, om det han beherrskat varit en ö, stad, köping eller by), så såg han, att på vägen kommo emot honom sex Pelegrimer med sina stafvar. De syntes vara främlingar, och af det slag som sjungande begära allmosor; och sedan dessa hunnit fram till honom, ställde de sig upp i en rad, upphöjde sina röster på en gång, och började sjunga något på sitt språk, hvaraf *Sancho* ingen ting förstod, om icke ett enda ord, som var allmosa, hvilket de tydligen utsade, och deraf märkte han att deras sång gick ut på tiggeri. Emedan han, såsom *Cid Hamet* säger, var mycket barmhertig, så framtog han ur sin kappsäck det stycke ost jemte bröd, hvarmed han försett sig, gaf dem det, och lät genom tecken förstå, att han ej hade något annat hos sig som han kunde gifva dem. De emottogo hvad han gaf hjertans gerna, men ropade tillika:

ka: pengar! pengar! *). — "Jag förstår ej, svarade *Sancho*, hvad Ni begär af mig, godt folk;" hvarefter en af dem tog en pung ur sin barm och visade den för *Sancho*, att dermed tillkännagifva, det de åstundade mynt; men *Sancho* satte då tummen på sin strupe och utsträckte den andra handen flat, för att dermed visa, det han ej ägde ett öre; hvarefter han manade på sin åsna, för att komma fram. Under det han red förbi, blef han noga betraktad utaf en af Pelegrimerne, hvilken fattade uti honom, kastade sina armar omkring honom, och ropade med hög röst på Castilianska språket: "Himlen stå mig bi, hvad ser jag? är det möjligt, att jag håller i mina armar en kär vän, min redlige granne *Sancho Panza?* Ja helt säkert, ty jag sofver icke, ej eller är jag drucken." — *Sancho* blef förundrad att höra sitt namn nämnas, och att sjelf blifva omfamnad af en främmande Pelegrim; men sedan han betraktat honom, utan att säga ett ord, med mycken uppmärksamhet, kunde han ändå icke igenkänna honom. Då Pelegrimen såg hans förvirring, sade han: "Huru är det möjligt, min bror *Sancho Panza*, att du icke igenkänner din granne Morisken *Ricote*, som var krämare i din by?" *Sancho* beskådade honom ännu mera uppmärksamt, och började påminna sig honom, och sluteligen igenkände han honom fullkomligt, hvarföre han, utan att nedstiga af åsnan, slog sina armar omkring hans hals, och sade: "Hvem f—n hade väl kunnat igenkänna dig,

Ri-

*) I Originalet: Guelte! Guelte! — Det vill säga, att Pelegrimerne rådbråkade Tyskan, då *Sancho* ej kunde förstå dem.

Ricote, i denna narrdrägt, som du nu bär? Säg mig nu, hvilken som gjort dig till Fransos, och huru du vågat dig återkomma till Spanien, der du lärer fara en elak färd, om de fasttaga och igenkänna dig?" — "Om du icke upptäcker mig, *Sancho*, svarade Pelegrimen, så är jag säker att ingen skall igenkänna mig i denna drägt; men låtom oss nu gå ifrån vägen och till lilla skogen der borta, hvarest mina kamrater ärnat hvila sig och spisa, och der kan du äta med dem, ty de äro mycket fredliga menniskor. Der kan jag äfven få tillfälle att omtala för dig, hvad som händt mig, sedan jag begaf mig ifrån vår by, för att lyda Hans Majestäts befallning, hvilken var så sträng emot vårt olyckliga folk, som du sjelf säkert hört." *Sancho* uppfyllde hans önskan; och under det *Ricote* talade med de öfriga Pelegrimerne, begåfvo de sig alla till skogen som syntes, och var belägen tämmeligen långt ifrån stora vägen. Här nedlade de sina stafvar, afdrogo sina rockar eller kåpor och förblefvo i skjort-ärmarna, hvarvid de alla syntes vara unga hyggliga karlar, utom *Ricote*, som redan var till åren. Alla hade matsäckar, och efter utseendet voro dessa väl försedda, åtmindstone med salta matvaror, som kunnat ditkalla törsten på två mils afstånd. De lade sig nu på marken, der gröna gräset utgjorde deras duk, på hvilken de framlade knifvar, bröd, salt, nötter, ostbitar, skinkben, på hvilka föga var öfrigt att förtära, men som dock kunde gnagas. Derjemte framsatte de en svart maträtt, om hvilken de sade att den kallades Caviar, och gjordes af fisk-

romm,

romm', samt retade törsten mycket; icke eller fattades dem Oliver, likväl torra och utan sauce, dock af en angenäm smak; men hvad som gaf hela calaset sitt mesta anseende, voro sex vinflaskor, af hvilka en hvar framtog en ur sin matsäck; och då den goda *Ricote*, som ifrån en Morisk förvandlat sig till en Germanier eller Tysk, framtog sin flaska, syntes den i storlek kunna täfla med alla de öfriga fem. Derefter började de spisa med mycket nöje och god maklighet, och smakade väl på hvarje bit som togs på knifsudden, och rätt knappt tillskuren; men i ett ögonblick lyftade nästan alla på en gång armarna i vädret med flaskorna, dem de satte för munnen, och fästade ögonen på himmelen, såsom om den utgjort deras enda föremål, hvarjemte de rörde sina hufvuden åt ömse sidor, likasom för att tillkännagifva, huru skönt det smakade, och i denna ställning förblefvo de länge, intappande flaskans innehåll i sina magar. *Sancho* såg allt detta, hvilket icke oroade honom; utan för att följa ordspråket: den som äter med vargarne, måste tjuta med dem, bad han *Ricote* om flaskan, och tog sig sedan samma ögonmärke som de öfriga, med icke mindre nöje. Fyra gånger låto flaskorna tömma på sig, men den femte gången var det icke möjligt, ty då voro de så tomma och utsugna som halmstrån, hvarigenom den hittills visade glädjen något nedstämdes. Då och då fattade en af dem med sin högra hand i *Sanchos* hand, och sade: "Spanior och Tysk, bägge goda sällskapsbröder;" och *Sancho* svarade: "Ja, vid himlen! bra karlar!" och dervid utbrast han

i ett

i ett skratt, som räckte en god stund, utan att vidare påminna sig något af det som händt honom under hans Ståthållareskap; ty under den tid man äter och dricker hafva bekymren föga välde. Omsider var vinet slut, och detta blef början till sömnen, som öfverföll dem alla, hvarvid de utsträckte sig på sitt bord och sin duk; endast *Ricote* och *Sancho* förblefvo vakna, emedan de ätit mera och druckit mindre, hvarföre *Ricote* tog *Sancho* afsides, då de satte sig under ett bokträd och qvarlemnade Pelegrimerne begrafna i sömnens armar. Derefter började *Ricote*, att på ren Castilianska, och utan att vidare bryta på Mohrisk-språket, sålunda tala:

"Du vet, *Sancho Panza*, min käraste vän och granne, huruledes den förordning och befallning Hans Majestät lät utfärda emot min nation *) injagade bedröfvelse och förskräckelse hos oss alla; åtmindstone förhöll det sig så med mig, så att mig syntes, det all denna stränghet och hårdhet måste drabba både mig och mina barn inom den för oss bestämda tid, då vi borde vara ur Riket. Imedlertid ställde jag till (efter mitt begrepp mycket klokt, såsom den bör göra, hvilken vet att han måste öfvergifva det hus han bebor, och derföre i tid ser sig om efter ett annat, dit man kan få inflytta), jag ställde till, säger jag, på sådant sätt, att jag ensam och utan min familie öfvergaf byn, och gick att uppsöka en ort, dit jag sedan beqväm-

*) Genom ett Kongl. Påbud, utverkadt af Inqvisitionen, drefvos flera 100,000 Mohrer ur Spanien år 1610, och med dem en stor del af Spaniens Handels- och Manufactur-Industrie; men hvad frågade Andeliga nitet efter sådant,

qvämligt och utan brådska kunde föra densamma, och ej så hufvudstupa som de öfriga, hvilka lemnade Riket; ty jag insåg väl, likasom alla äldre och förståndiga personer ibland oss, att detta påbud ej var ett tomt hot, såsom några påstodo, utan en verkelig lag, hvilken i sinom tid skulle gå i verkställighet; derjemte tvingades jag att tro sanningen deraf, emedan jag hört omtalas de förrädiska anslag, för hvilka man beskyllde vår nation; hvarföre det syntes mig vara en gudomlig ingifvelse hos Hans Majestät, att fatta och verkställa detta beslut, icke derföre, att vi alla voro brottsliga, ty äfven ibland oss funnos många redliga Christna, men tilläfventyrs var deras antal nog ringa emot de öfriga, och således syntes det väl vådligt att hafva fiender inom eget hus. Korrt sagdt: vår landsflyckt syntes rättvis, och många ansågo den såsom ett lätt och angenämt straff, men vi sjelfva ansågo det med skäl såsom det hårdaste, hvilket kunde drabba oss. Hvar som helst vi nu befinna oss, måste vi begråta Spanien, ty der föddes vi, och således var det vårt fosterland; på intet ställe finna vi det bemötande våra olyckor fordra, och i Barbariet, likasom i alla delar af Africa, der vi trodde oss blifva väl emottagna, ärade och smickrade, funno vi oss i stället mest kränkta och misshandlade. Vi hafva ej kännt det goda förr, än vi förlorat det, och de flesta af oss hafva en så stor längtan att återkomma till Spanien, att många lika som jag, hvilka kunna språket väl, återvända dit, och lemna efter sig sina hustrur och barn i hjelplöst tillstånd; så myc-

ken

ken kärlek hafva de för Spanien, och nu vet jag af erfarenhet, att det är sannt som man säger, att fosterlands-kärleken är det ljufvaste af allt. Såsom sagdt är, gick jag från vår by och begaf mig till Frankrike; men ehuru man der emottog oss rätt väl, ville jag dock gerna se mig omkring öfver allt. Jag gick till Italien och kom sedan till Tyskland, och der syntes mig man kunde lefva med all frihet, ty invånarne gifva ej akt på småsaker; en hvar lefver der såsom han vill, ty på de flesta ställen njuter man all samvetsfrihet. Jag köpte mig ett hus i en by nära Augsburg, och gjorde sedan sällskap med dessa Pelegrimer, som vanligen gå till Spanien och hvarje år besöka de heliga orter, som utgöra deras Indien, och äfven förskaffa dem en säker vinst. De genomströfva hela landet, och ingen by finnes, från hvilken de ej utgå mättade och otörstiga och på köpet begåfvade med penningar, så att de slutligen hafva sina hundrade riksdaler samlade, dem de förväxla i guld och gömma dem antingen i sina urhålkade käppar, under slarfvorna af sina kläder, eller på annat klokt sätt, så att de lyckligt föra dem ur riket och hem till sig, i trotts af alla utställda vakter. Nu, *Sancho*, är min afsigt att uppgräfva en skatt, som jag gömt, och emedan den befinner sig utom byn, kan jag göra det utan fara, hvarefter jag ifrån Valencia vill skrifva till min hustru och dotter, eller resa öfver till dem, emedan de befinna sig i Algier, och derifrån vill jag föra dem till en Fransk hamn samt sedermera till Tyskland, der vi skole afbida

hvad

hvad himlen vidare ärnar göra med oss; ty jag vet med visshet, min kära *Sancho*, att min dotter *Ricota* och min hustru *Francisca Ricota* äro Catholska Christna, och ehuru jag ej är det fullkomligt, är jag dock mera Christen än Mohr, och ber Gud alla dagar, att Han måtte öppna mitt förstånds ögon, samt lära mig huru jag må kunna tjena honom; men hvad som mest väcker min förundran, är, att jag icke vet, hvarföre min hustru och dotter hellre begifvit sig till Barbariet än till Frankrike, der de dock kunnat lefva såsom Christna." Häruppå svarade *Sancho*: "Ser du, *Ricote*, detta berodde icke af dem, ty *Juan Tiopieyo*, din hustrus bror, tog dem med sig, och emedan han är en fullkomlig Mohr, så förde han dem dit; och derjemte måste jag säga dig en annan sak, att jag nämligen tror, det du förgäfves skall söka hvad du nedgräft; ty vi hafve hört omtalas, att man ifråntagit din svåger och din hustru mycket perlor, penningar och guld, som de velat bortföra med sig." — "Det kan väl vara, återtog *Ricote;* men jag vet, *Sancho*, att de ej kunnat igenfinna min nedgräfda skatt, ty jag har ej sagt någon menniska ett ord derom, af fruktan för en olycka. Om nu du, *Sancho*, vill följa med och hjelpa mig gräfva, så skall jag gifva dig 200 riksdaler, som torde komma dig väl till pass, ty jag vet att du behöfver allt." — "Det kunde jag väl göra, svarade *Sancho*, men jag är ej penningsnål; ty då hade jag väl icke i dag på morgonen nedlagt ett ämbete, hvarigenom jag kunnat förgylla alla väggar i mitt hus, och kanske inom ett

halft

hälft år endast spisa på silfver; af denna orsak, och emedan jag äfven tror mig begå ett förräderi emot min Konung, då jag gynnar hans fiender, vill jag icke följa med dig, om du också, i stället för de utlofvade 200, genast uppräknade 400 riksdaler contant för mig." — "Och hvilket ämbete har du då nedlagt, *Sancho?*" frågade *Ricote*. — "Jag har varit Ståthållare öfver en Ö, svarade *Sancho*, och på köpet en sådan, som du ej finner i nästa buske." — "Hvarest är denna Ö belägen?" återtog *Ricote*. — "Hvarest? fortfor *Sancho;* två mil härifrån, och heter Barataria." — "Ack, tig kära *Sancho!* ropade *Ricote*, öarna ligga ju i hafvet; ty på fasta landet finnes ingen Ö." — "Men hvarföre icke? frågade *Sancho;* jag säger dig, min vän *Ricote*, att jag denna morgon afrest ifrån henne, och ännu i går regerade jag efter välbehag som en bågskytt; men icke dess mindre har jag öfvergifvit alltsammans, emedan en Ståthållares ämbete syntes mig nog vådligt." — "Hvad har du då vunnit vid ditt Ståthållareskap?" fortfor *Ricote*. — "Jag har vunnit det, sade *Sancho*, att jag nu inser det jag ej duger att regera, om icke öfver en fårhjord; och att de rikedomar, som förvärfvas vid sådana Ståthållareskap, endast åtkommas med uppoffring af lugn, sömn, ja till och med föda; ty på öarne få Ståthållare endast äta helt litet, helst om Doctorer der underhållas, som vårda deras hälsa." — "Jag förstår dig ej, *Sancho*, svarade *Ricote;* men mig synes, att allt hvad du nu talar är galenskap; hvilken har gifvit dig öar att regera? Är då en brist på männer i verlden,

som

som äro skickligare till Ståthållare än du? Tig derföre, *Sancho*, och återgå till dig sjelf, samt betänk dig, om du vill följa med mig, såsom jag sagt dig, för att hjelpa mig uppgräfva den fördolda skatten; ty den utgör i sanning så mycket, att den kan kallas en skatt, och jag skall gifva dig nog att lefva af, såsom jag lofvat." — "Jag har sagt dig, *Ricote*, återtog *Sancho*, att jag ej vill; åtnöj dig dermed, att jag ej skall upptäcka dig; fortsätt derföre din väg i Guds namn, och låt mig fortsätta min; ty jag vet, att det väl förvärfvade förgås, men det med orätt förvärfvade förgås tillika med ägaren." — "Jag vill icke längre nödga dig, *Sancho*, sade *Ricote*; men säg mig, om du var i vår by, då min hustru, min dotter och min svåger reste derifrån?" — "Visst var jag der, svarade *Sancho*; och jag kan säga dig, att din dotter var så skön, att alla menniskor i byn kommo för att se henne, och alla sade, att hon var det skönaste kreatur i verlden. Hon gret, omfamnade alla sina vänner och bekanta, och alla som kommit för att se henne, och hon bad alla anropa himlen och den Heliga Modren för henne, och detta sade hon med sådan rörelse, att hon äfven förmådde mig att gråta, ehuru jag icke är så lättrörd; och der voro verkeligen flera, som hade lust att undangömma henne eller gå och bortsnappa henne på vägen; endast fruktan att handla emot Konungens befallning höll dem tillbaka; i synnerhet visade sig *Don Pedro Gregorio* intagen af henne, den rika unga Herrn, som du känner, och man säger, att han älskar henne mycket; också

har

har han ej mera visat sig i byn sedan hon är borta, och vi alla tro att han följt henne på spåren, för att bortföra henne; men hittills hafve vi ej hört något derom." — "Jag har alltid haft den misstanken, sade *Ricote*, att denne Riddersmannen älskade min dotter; men jag har äfven förlitat mig på min *Ricotas* dygd, och derföre aldrig oroat mig deröfver, att han älskat henne; ty du har väl hört sägas, *Sancho*, att Moriskerne sällan eller aldrig inlåta sig i kärlekshandel med gamla Christna; och, enligt hvad jag tror, har min dotter mera omsorg om Christendomen än om kärleken, hvarföre hon icke eller lärer bry sig om denne Junkerns artigheter." — "Himlen gifve det, sade *Sancho*, ty annars vore det illa för dem bägge; men låt nu mig fortsätta resan, min vän *Ricote*, emedan jag ännu denna afton vill hinna fram till min Herre *Don Quixote*." — "Nå, Gud vare med dig då, bror *Sancho*, sade *Ricote*; mina kamrater börja redan röra sig, och det är äfven tid att vi fortsätta vår väg." Bägge omfamnade hvarandra; *Sancho* besteg sin grolle, *Ricote* tog sin pelegrimsstaf, och så åtskilljdes de.

LV CAP.

Om de saker, som mötte SANCHO *på vägen, jemte annat, som man blott behöfver se och läsa.*

Sancho hade så länge uppehållit sig med *Ricote*, att han nu icke samma dag kunde hinna

fram till Hertigens slott; hvarföre också, då han ännu var en half mil derifrån, han öfverraskades af en rätt mörk natt; men emedan det ännu var sommar, gjorde detta honom ej mycket bryderi, utan han skilljde sig ifrån vägen med föresats att afbida morgonen; hvarvid hans omilda öde fogade så, att då han sökte ett ställe, der han kunde finna det mera beqvämt för sig, nedföll hans åsna med honom uti ett djupt mycket mörkt hål, som befanns vid några gamla byggnads-ruiner, och under fallet anförtrodde han sig af allt hjerta åt himlens vård, emedan han intet annat förmodade, än att han skulle nedstörta ända i afgrunden; likväl var det ej så; ty då åsnan kommit ungefär tre famnar ned, fann den botten, och blef liggande utan att hafva skadat sig något. *Sancho* kände med händerna öfver hela sin kropp och höll andedrägten, för att utröna om han ännu var hel och frisk, eller om han blifvit sönderslagen på något ställe; och då han fann, att han var hel till sina lemmar, och utan sår, underlät han icke att tacka himlen för denna bevisade nåd, emedan han trodde, att han skulle vara sönderslagen i tusende stycken. Derefter kände han med händerna omkring hålans väggar, för att undersöka om det vore möjligt att komma upp utan någon hjelp; men han fann dem alla fullkomligt släta och utan några kanter eller bugter, hvaröfver han mycket bedröfvades, helst då han hörde sin grolle pusta och qvida ömkeligen, och detta var icke utan orsak, emedan det stackars kreaturet verkeligen farit illa vid fallet. "Ack! ropade

Sancho

Sancho nu, huru många oförmodade händelser tillstöta icke vid hvarje steg oss syndare, som lefva i denna usla verlden! Hvilken hade väl kunnat säga, att han, som i går såg sig på Ståthållare-stolen, beherrskare öfver en Ö, samt befallde öfver tjenare och undersåtare, ännu i dag skulle ligga begrafven i en håla, utan att hafva någon menniska till sin hjelp, hvarken tjenare eller undersåtare, som skynda till undsättning? Här skole vi nu dö af hunger, både jag och min åsna, så framt vi ej dö förut, åsnan af sitt fall och sina hårda stötar, och jag af sorg; åtmindstone är jag ej så lycklig som min Herre *Don Quixote af La Mancha*, då han begaf sig ned i den förtrollade Montesinos-hålan, hvarest han fann den som undfägnade honom bättre än hemma i sitt eget hus, så att han just kunde säga, att han fann ett dukadt bord, en bäddad säng. Der hade han de skönaste och angenämaste syner; men här lärer jag, enligt hvad jag tror, blott få se grodor och ormar. Ack, jag olycklige! hvarthän hafva mina galenskaper och inbillningar fört mig! Härifrån skall man då upphämta mina ben, då det behagar himlen att man får upptäcka mig, och de skola då redan vara hvita och murkna, äfvensom min trogna grolles ben, men hvaraf man då torde finna hvilka vi äro; åtmindstone blifver det tydligt för dem som vetat, att *Sancho Panza* aldrig skilljdes ifrån sin åsna, och aldrig åsnan ifrån *Sancho*. Ännu en gång säger jag: vi olyckliga! vårt omilda öde har ej velat att vi skulle dö i vår hembygd hos våra anhöriga, hvarest, om vi

ej funnit frälsning från vår olycka, dock icke fattats oss sådana personer, som beklagat oss och i sista stunden tillslutit våra ögon. O du, min följeslagare och vän! hvilken usel belöning har jag gifvit dig för dina trogna tjenster! förlåt mig, och bed ödet, på bästa sätt du kan, att det förlossar oss från detta elände, i hvilket vi bägge befinna oss, och jag lofvar att sätta en lagerkrans på ditt hufvud, så att du skall se ut som en lagerkrönt Magister, och derjemte vill jag gifva dig dubbelt foder." På detta sätt jämrade sig *Sancho*, och hans åsna hörde på honom, utan att svara ett ord, så stor var den ångest och nöd, hvaruti det stackars djuret befann sig. Sluteligen, sedan hela denna natten var förfluten, under ömkeliga suckar och mycken jämmer, började dagen gry, vid hvars klarhet och glans *Sancho* såg, att det var det omöjligaste af allt omöjligt, att komma ur detta hål utan hjelp, hvarföre han åter började klaga och ropa, för att utröna, om ingen skulle höra honom; men allt hans ropande försvann i ödemarken; ty i hela denna trakt fanns ingen som kunde höra honom, hvarföre han också ansåg sig såsom död. Åsnan låg der med öppen mun, men *Sancho* hjelpte den så vida, att den åter stod på benen, ehuru med möda; derefter tog han ur sin kappsäck, som följt med vid fallet, ett stycke bröd och gaf det åt åsnan, som ej upptog det illa, och *Sancho* sade sedan åt kreaturet, likasom hade det förstått honom: "bröd lindrar mångens nöd." Imedlertid upptäckte han, på en sida af gropen, ett hål, så stort, att en menniska

niska kunde tränga sig fram med möda. *Sancho* sprang dit, kröp igenom, och såg att det innanföre var rymligt, hvilket han upptäckte förmedelst en strimma af dagen, som genomträngde det så kallade taket, och visade honom belägenheten. Han såg, att detta rum utvidgade sig och utgjorde en annan rymligare håla, och då han sett detta, gick han tillbaka till sin åsna, samt började att med en sten bortrödja jorden ifrån hålet, så att han inom kort hade ett hål för sig, så stort, att han med sin åsna kunde gå derigenom, hvilket han äfven gjorde, och ledande kreaturet efter sig vid betslet, började han vandra framåt i den andra hålan, för att se om han ej kunde finna en utgång på andra sidan; ofta gick han i mörkret, ofta i en halfskymning, men aldrig utan fruktan. "Så sannt himlen hjelpe mig, sade han för sig sjelf, skulle icke detta, som synes mig en olycka, af min Herre *Don Quixote* anses för ett lyckligt äfventyr; han skulle visst finna dessa mörka hålor förvandlade i blomstrande trädgårdar, och tro sig vara i *Galianas* *) palats, samt vänta sig att, ur detta mörker och dessa trånga gångar, komma fram på en blomstrande äng; men jag, olycksfogel, som saknar både rådighet och mod, tror deremot vid hvarje steg att en ny afgrund skall oförmodadt öppna sig, för att fullkomligt uppsluka mig. Olyckan är ändå dräglig, så länge hon är ensam." På detta sätt, och under dylika betraktelser, syntes honom att han gått föga mindre än en half mil, hvarvid han blef

*) *Galiana* var en Mohrisk Prinsessa, hvars far byggde åt henne ett präktigt palats nära floden Tajo; ruinerna deraf skola ännu vara synliga.

blef varse ett förvirradt sken, som tycktes komma ifrån dagen och någon öppning, och hvaraf han förmodade, att ingången måste vara der, för honom likasom en väg till en annan verld.

Cid Hamet lemnar *Sancho* här, och återvänder för att tala om *Don Quixote*, hvilken med oro och nöje väntade på envigesstriden, som han borde hålla med röfvaren af *Donna Rodriguez's* dotters ära, hvarvid han ärnade godtgöra den orättvisa och smälek samme man så obilligt tillfogat flickan. Det hände derföre, att *Don Quixote* red ut en morgon tidigt, för att öfva och rusta sig i afseende på det han hade att göra vid följande dagens äfventyr, och under det han svängde *Rozinante*, för att göra honom skicklig, kom hästen med sina fötter så nära en håla, att om Riddaren ej med alla krafter dragit tyglarna åt sig och hållit honom tillbaka, hade det varit omöjligt för honom att undvika en nedstörtning. *Don Quixote* undgick således detta fall, men höll sig i stället tätt vid afgrundsranden och skådade ned i djupet, utan att afstiga, och under detta beskådande hörde han ifrån hålans djup ett högt rop, hvarföre han uppmärksamt lyssnade, och kunde tydligt förnimma att denna röst sade: "Hör hit, der ofvanföre! Finnes ingen Christen själ, som hör mig? ingen medlidsam Riddare, som deltager i en stackars syndares olycksöde, hvilken här blifvit lefvande begrafven? ingen, som förbarmar sig öfver en olycksalig irrande Ståthållare?" Det förekom *Don Quixote*, som om han hörde *Sanchos*

röst,

röst, hvaröfver han blef både förvånad och förskräckt; och derföre ropade han, så högt han förmådde: "Hvilken är der inunder? hvilken är det, som jämrar sig?" — "Hvilken kan väl vara här, och hvilken kan jämra sig, svarade rösten, utom den bortjagade *Sancho Panza*, som för sina synders skull, och till sitt förderf, blef Ståthållare på ön Barataria, och förut var Vapendragare hos den namnkunnige Riddaren *Don Quixote af La Mancha?*" Då *Don Quixote* hörde detta, förduhblades hans förundran och hans förskräckelse ökades; ty han förmodade att *Sancho Panza* var död, och att hans själ befann sig här, för att göra bot och bättring. Intagen af denna inbillning, sade han derföre: "Jag besvär dig vid allt det, hvarvid jag såsom Catholsk Christen kan besvärja dig, att du säger mig hvilken du är; och om du är en lidande själ, så säg mig hvad jag kan göra för dig; ty alldenstund det tillhör mitt yrke, att gynna och hjelpa de nödställda här i verlden, så anstår det mig äfven att bistå de förtryckta ifrån en annan verld, då de ej kunna hjelpa sig sjelfva." — "Således, fortfor rösten nedifrån, måste den Herrn, som talar med mig, helt säkert vara min husbonde *Don Quixote af La Mancha*, ja, sjelfva ljudet af hans röst sätter det utom allt tvifvel." — "Jag är *Don Quixote*, svarade Riddaren, han, hvars yrke är att hjelpa både lefvande och döda i deras betryck; men säg mig nu riktigt, hvilken du är, emedan du väckt all min förundran; ty om du är min Vapendragare *Sancho Panza*, och tillika redan aflidit, så, i händelse

Hin

Hin onde ej tagit dig, utan du, genom Guds barmhertighet, befinner dig i skärselden, bör du veta, att vår Heliga Moder, den Romersk-Catholska kyrkan, har makt nog att draga dig ur den vånda, i hvilken du befinner dig, och vill jag för min del, så mycket i min förmåga står, söka att dertill beveka henne; och derföre må du nu gifva din slutförklaring och säga mig hvilken du är." — "Då vill jag heligt svärja, svarade rösten, vid hvilkens födelse Hans Nåd sjelf behagar önska, och högt bedyra för min nådige Herr *Don Quixote af La Mancha*, att jag är Er Vapendragare *Sancho Panza*, och att jag ännu i mina lefnadsdar icke aflidit; men att jag deremot öfvergifvit mitt Ståthållareskap af sådana skäl och orsaker, till hvilkas upprepande fordras mera tid och rådrum, samt att jag i natt nedföll i detta hål, hvarest jag jemte min grolle nu befinner mig, och han skall ej tillåta mig ljuga, emedan han till yttermera visso står här bredvid mig." — Härvid syntes det verkeligen, som skulle åsnan hafva förstått hvad *Sancho* sade, emedan den samma ögonblick började skria så gällt, att hela hålan gaf genljud deraf. "Förträffliga vittnesbörd! ropade *Don Quixote;* jag igenkänner detta skriande, såsom hade jag sjelf födt det till verlden, och äfvenledes hör jag din röst, min käraste *Sancho!* Vänta blott litet, under det jag skyndar till Hertigens slott, som är här straxt bredvid; och jag skall skaffa hit folk, som kunna draga dig ur denna grop, i hvilken du, för dina synders skull, nedfallit." — "Skynda, min nådige Herre, återtog *Sancho;*

men

men för Guds skull kom snart tillbaka, ty jag uthärdar ej längre att sålunda vara lefvande begrafven, utan jag dör af räddhåga."

Don Quixote lemnade honom och begaf sig till slottet, att för Hertigliga Herrskapet omtala *Sanchos* händelse, hvaröfver de ej litet förundrade sig; ty ehuru de förstodo att han nedfallit i den underjordiska gången, som för urminnes tider tillbaka befanns der i trakten, kunde de likväl ej begripa huruledes han blifvit skilljd ifrån Ståthållareskapet, utan att de fått underrättelse om hans afresa. I korthet sagdt, afsändes omsider folk med rep och stegar, och genom flera menniskors biträde samt med mycken möda uppdrogos omsider *Sancho Panza* och åsnan ur mörkret till dagsljuset. En Student, som såg detta, sade: "På detta sätt borde alla usla Ståthållare komma ifrån sina Ståthållareskap, likasom nu denne stackars syndare kommer ur detta afgrundsdjup, halfdöd af hunger, blek, och, såsom jag tror, utan ett öre på fickan." Då *Sancho* hörde detta, sade han: "Åtta eller tio dagar äro förflutna, min kära bror Smädare! sedan jag emottog det Ståthållareskap man gaf mig, och under denna tid har jag ej en gång för en timme fått äta mig mätt af bröd; Läkare hafva dervid oupphörligt förföljt mig, fiender hafva sönderkrossat mina refben, och jag har saknat allt tillfälle att taga mutor eller sälja rättvisan; hvarföre jag vid ett dylikt förhållande, som är verkligt, enligt min mening, ej förtjenat komma derifrån på detta sätt; men menniskan spår och Gud rår, och himlen vet bäst hvad som är nyttigast för

en

en hvar; man måste taga dagen som den kommer; ty mången spottar i kålen och måste sjelf äta upp den; och den fattiges Jul räcker ej till Påsken; Gud förstår mig, och dermed punkt; jag säger ej mera, ehuru jag kunde göra det." — "Förarga dig icke, *Sancho*, sade *Don Quixote*, och visa ingen harm öfver hvad du hör, emedan det aldrig skulle slutas; blott du har ett rent samvete, så låt dem säga allt hvad de behaga; ty att villja binda smädefulla tungor, är det samma som att försöka tillstänga fria fältet med dörrar. Om en Ståthållare kommer rik ifrån sitt Ståthållareskap, så säga de, att han varit en röfvare; kommer han fattig derifrån, säga de, att han varit en narr och ett dumhufvud." — "Således är det säkert, svarade *Sancho*, att man för denna gång snarare skall anse mig för en narr, än en skälm."

Under detta samtal anlände de, omgifna af pojkar och mycket annat folk, till slottet, hvarest Hertigen och Hertiginnan befunno sig i ett galleri, för att emottaga *Don Quixote* och *Sancho*, hvarvid den sednare ej förr ville stiga upp till Hertigen, än han skaffat sin grolle in i ett stall, sägande, att det stackars kreaturet haft en alltför svår natt i hålan. Derefter gick *Sancho* upp att se det nådiga Herrskapet, för hvilket han nu knäföll, och sade: "Jag, mitt nådiga Herrskap, till följd af Deras Högheters villja, och utan någon min förtjenst, gick att regera Eder Ö Barataria, dit jag kom naken, och naken befinner jag mig ännu, utan vinst och utan förlust. Huruvida jag regerat väl eller illa, derom kunna flera personer bära

vitt-

vittnesbörd, hvilka må säga hvad dem godt synes. Jag har upplöst tvifvelsmål, afkunnat utslag i rättegångssaker, och dervid alltid varit i fara att dö af hunger, enligt föranstaltande af Doctor *Pedro Rezio*, född i Tirteafuera, samt tillförordnad Läkare för ön och Ståthållaren. Fiender öfverföllo oss om nattetid, och sedan vi i hast satt oss till motvärn, sade öboerne, att de genom min arms tapperhet blifvit befriade och vunnit seger; men jag önskar, att himlen måtte förunna dem lycka och välgång i den mån de häruti sagt sannt. Korrt sagdt: under denna tid har jag öfvervägat den tunga börda och alla de förbindelser en Regering måste vidkännas, och dervid har jag uträknat, att mina skuldror ej förmå bära allt detta, såsom en icke afpassad tyngd för min rygg, eller en alltför stor värja för min slida. På det således Ståthållareskapet ej skulle göra slut på mig, har jag gjort slut på Ståthållareskapet, och i går helt tidigt på morgonen lemnade jag ön i samma tillstånd jag fann den, nämligen med samma gator, hus och tak, som den hade då jag anlände dit. Jag har ej begärt lån af någon, och ingen vinst har tillfallit mig; och ehuru jag ärnade utfärda några nyttiga förordningar, gjorde jag det dock icke, af fruktan att de ej skulle efterlefvas, och i sådant fall är det enahanda om de utfärdas eller ej. Jag aftågade, såsom sagdt är, ifrån ön, utan annat sällskap än min åsna; jag nedföll i en håla, och gick framåt i densamma, till dess jag i dag helt tidigt, jemte dagsljuset, äfven såg en utgång, hvilken dock icke var så lätt, och om

der-

derföre himlen ej ditsändt min Herre *Don Quixote*, hade jag troligen fått qvarblifva der till verldens slut. Således, min nådigste Hertig och Fru Hertiginna, befinner sig Er Ståthållare *Sancho Panza* åter här, hvilken, under sitt tio dagars Ståthållareskap, endast vunnit så mycket, att han inser det han ej vill gifva två öre för att blifva Ståthållare, lika litet öfver en Ö, som öfver hela verlden. Med denna föresats kysser jag Deras Högheters fötter, och byter plats likasom vid en bekant lek, det vill säga: att jag ifrån Ståthållare-ämbetet åter går i min Herre *Don Quixotes* tjenst, hvarest jag, om jag också får äta mitt bröd under ångest, åtmindstone äter mig mätt, och blott jag blifver det, gör det mig lika mycket, om min måltid bestått af rapphöns eller stekta rofvor." Härmed slutade *Sancho* sitt långa tal, under det *Don Quixote* beständigt fruktade att han dervid skulle säga tusende galenskaper; men då han märkte, att det stannat vid så få, tackade han i tysthet Gud af allt hjerta. Hertigen omfamnade *Sancho*, och sade, att det gjorde honom ondt in i själen, att hans goda *Sancho* så hastigt öfvergifvit Ståthållareskapet; hvarföre han ville ställa så till, att *Sancho* skulle inom hans område få en annan tjenst, mindre besvärlig och mera indrägtig. Hertiginnan omfamnade honom äfven, och befallte att han skulle väl undfägnas, emedan han syntes vara illa behandlad och ännu värre beskaffad i afseende på lynnet.

LVI CAP.

Om den ovanliga hittills aldrig sedda envigesstrid, som föreföll imellan DON QUIXOTE *af La Mancha och Lakejen* TOSILOS, *till försvar af Duennan* DONNA RODRIGUEZ'S *dotter.*

Hertigen och Hertiginnan ångrade icke det gyckelspel de förehaft med *Sancho*, i det de gifvit honom ett Ståthållareskap, i synnerhet då deras Hushofmästare samma dag återkom, och berättade dem punkt för punkt, ja nästan ord för ord allt hvad *Sancho* sagt och gjort under sina regeringsdagar; sluteligen beskref han anfallet på ön, *Sanchos* fruktan samt hans afresa, hvaruti de funno ett icke ringa nöje. Dernäst omtalar historien, att då dagen till envigesstriden inföll, och sedan Hertigen mångfalldiga gånger undervisat sin Lakej *Tosilos*, huru han borde förhålla sig, för att öfvervinna *Don Quixote*, utan att döda eller såra honom, så befallte han att jernen skulle tagas af lansarne, hvarvid han sade åt *Don Quixote*, att hans Christendom, af hvilken han plägade berömma sig, ej borde tillåta att denna envigesstrid skulle gå på lif och död, utan skulle Riddaren åtnöja sig dermed, att Hertigen gaf honom fri stridsplats inom sitt område, ehuru äfven detta var stridande emot det heliga Concilii beslut, som förbjuder dylika utfordringar, och således kunde han ej bifalla, att denna strid gick för sig i all sin stränghet. *Don Quixote* svarade, att Hans Höghet ägde att vid detta

detta företag inrätta alla omständigheter efter eget välbehag, emedan han ville lyda i allt.

Imedlertid inföll den fruktansvärda dagen, och Hertigen hade befallt, att man på den stora planen framför slottet skulle uppbygga en hög ställning, hvarest stridsdomarena och Duennas borde taga plats, samt mor och dotter såsom åklagare. Ifrån alla nästgränsande byar och städer hade en otalig mängd menniskor infunnit sig, för att åskåda denna nya strid, hvars like ännu ingen sett; icke eller hade ännu någon i hela landet, hvarken de lefvande eller de redan afsomnade, någonsin hört omtalas en sådan strid. Den första, som inträdde på stridsplatsen, var Ceremonie-mästaren, hvilken gick rundt omkring densamma, för att undersöka allt, på det intet svek måtte äga rum, eller något i hemlighet vara ditlagdt, hvaruppå man kunde stappla och falla. Efter honom följde Duennas, hvilka satte sig på dertill inrättade säten, och voro betäckta med sina slöjor både öfver ansigten och bröst, hvarvid de visade tecken till mycken oro, under det *Don Quixote* höll inom skranket. Kort efter syntes på andra sidan, åtföljd af många trumpetare, på en väldig stridshäst, som häftigt stampade emot marken, den stora Lakejen *Tosilos*, med tillsluten hjelm, samt ifrån topp till tå väpnad med en stark och glänsande rustning. Hästen syntes vara ifrån Frisland och till färgen en skymmel, med stora hårtoffsar på fram- och bakfötter. Så anlände nu den tappre kämpen, noga undervisad af sin Herre Hertigen, huru han borde förhålla sig emot den hjelte-

mo-

modige *Don Quixote af La Mancha*, samt tillsagd, att han för ingen del borde ombringa honom, utan ställa så till, att första anfallet kunde undvikas, för att ej råka i lifsfara, hvilket ostridigt borde inträffa, om de stötte tillsammans i fullt lopp. Han red nu omkring platsen, och sedan han kommit dit, hvarest Duennas befunno sig, höll han stilla en liten stund, för att beskåda den som åstundade honom till gemål. Marskalken kallade *Don Quixote*, som redan befann sig på platsen, och nu jemte *Tosilos* talade med Damerna, och han frågade dem, om de samtyckte dertill, att *Don Quixote af La Mancha* kämpade för deras rätt? De svarade Ja, och att allt, hvad han i denna sak företog, skulle anses såsom lagligt och gällande. Hertigen och Hertiginnan hade imedlertid begifvit sig ut på en altan, som var belägen utåt stridsplatsen, och omgifven af en ofantlig folkskara, hvilken väntade att få beskåda denna skarpa och ovanliga strid. Vilkoret för densamma var, att om *Don Quixote* segrade, skulle hans motståndare gifta sig med *Donna Rodriguez's* dotter; men blef han öfvervunnen, så var motståndaren befriad ifrån sitt gifna löfte, utan att någon ersättning af honom kunde fordras. Ceremonie-mästaren delade nu solskenet imellan dem, och ställde dem såsom de borde stå. Trummorna larmade, luften uppfylldes af trumpeters skall, jorden tycktes darra under fötterna; den åskådande hopens hjertan voro uppfyllda af längtan, några fruktade en elak, och andra hoppades en god utgång på hela denna sak. *Don Quixote* anbefallte sig

af

af hela hjertat i himlens beskydd, och dernäst i *Donna Dulcineas af Toboso* vård, under det han väntade att man skulle gifva tecken till anfall; men vår Lakej hade helt andra tankar; ty han grubblade endast på det som straxt skall omtalas.

Saken tycktes vara den, att under det han satt och betraktade sin fiende, syntes hon honom vara den vackraste qvinna han sett i sin lifstid; och den lilla blinda gossen, hvilken man på gator och i gränder vanligen kallar *Amor*, ville ej förlora tillfället som erböds, att triumfera öfver en Lakej-själ, och sätta den på listan ibland sina trophéer; således nalkades han helt sagta, utan att kunna ses af någon, och stötte en pil, af två alnars längd, i hans vänstra sida, hvarmed han alldeles genomborrade hans hjerta, hvilket han också i all trygghet kunde göra; ty kärleken är osynlig samt kommer och går efter eget välbehag, utan att någon kan fordra räkenskap af honom för hans gerningar. Jag vill således säga, att då tecken gafs till anfall, satt vår Lakej alldeles hänryckt, under det han tänkte på den Damens skönhet, som redan gjort sig till herrskarinna öfver hans frihet, och gaf alldeles icke akt på trumpetens skall, hvilket *Don Quixote* deremot mycket väl hörde, och knappt hade det hunnit hans öron, förrän han skyndade fram i fullt sträck, så mycket *Rozinante* kunde uthärda, samt rusade emot sin fiende; och då hans fromma Vapendragare *Sancho* såg honom sålunda fara fram, ropade han med hög röst: "Himlen ledsage dig, du urval och blomma af alla vandrande

Rid-

Riddare, och måtte han skänka dig seger; ty du har rättvisan på din sida!" Ehuru nu *Tosilos* såg *Don Quixote* rusa emot sig, rörde han sig dock ej ett steg ifrån stället, utan ropade helt högt åt Marskalken, och sedan denne infunnit sig, för att höra hvad han ville, sade han: "Min Herre, hålles icke denna strid derom, att jag skall gifta mig, eller icke gifta mig, med denna Damen?" — "Alldeles så," var svaret. — "Emedan jag, återtog Lakejen, är mycket nogräknad om min samvete, så finner jag, att det skulle belastas med en svår börda, om jag fortsatte denna strid; derföre säger jag, att jag förklarar mig såsom öfvervunnen, och att jag önskar genast få gifta mig med denna Damen." Marskalken stod helt förvånad öfver *Tosilos* ord, och emedan han var en af dem, som kände hela sammanhanget af denna tillställning, så visste han icke hvad han skulle svara. *Don Quixote* stannade midt uti sin fart, då han såg att hans fiende ej mötte honom. Hertigen kunde icke begripa, hvarföre striden icke gick för sig; men Marskalken omtalade för honom hvad *Tosilos* sagt, hvaröfver han blef på det högsta förundrad och förtörnad. Under det att detta tilldrog sig, nalkades *Tosilo* stället hvarest *Donna Rodriguez* satt, och sade med hög röst: "Jag, Sennora, vill gifta mig med Er dotter, och jag önskar ej genom tvister och strid vinna det, som kan erhållas fredligt och utan lifsfara." Då den tappre *Don Quixote* hörde detta, sade han: "Emedan så förhåller sig, är jag fri och ledig ifrån mitt löfte; giften Er i Guds namn, och hvad vår

Herre beskärt Er, må *Sanct Petrus* välsigna!" Hertigen, som ifrån slottet nedgått på planen, närmade sig nu till *Tosilos*, och sade åt honom: "Är det sannt, Riddare, att Ni gifver Er såsom öfvervunnen, och att Ni, tvingad af Ert rädda samvete, önskar gifta Er med denna flicka?" — "Ja, nådig Herre," svarade *Tosilos*. — "Deruti gör han rätt väl, inföll härvid *Sancho Panza;* ty den som gömmer öfver natten, han gömmer åt katten; och den är värd sitt fläsk, som äter sin kål." *Tosilos* bemödade sig imedlertid att aftaga sin hjelm, och bad att man skyndsamt måtte hjelpa honom, emedan han tyckte att både sansning och andedrägt fattades honom, och han kunde ej längre uthärda att vara innesluten i ett så trångt rum. De aftogo således hans hjelm i största hast, och hans Lakej-ansigte blef nu blottadt och synbart. Då *Donna Rodriguez* och hennes dotter sågo detta, ropade de helt högt: "Bedrägeri! bedrägeri! man har satt vår nådige Herres Hertigens Lakej *Tosilos* i stället för den verkeliga fästmannen; i Guds och Konungens namn fordra vi rättvisa för en sådan elakhet, att icke säga bofstrek." — "Oroen Er icke, mina Damer, sade *Don Quixote;* ty detta är hvarken elakhet eller bofstrek, och skulle det så vara, härleder detta sig icke från Hertigen, utan ifrån de gemena häxmästare, som förfölja mig, hvilka, afundsfulla öfver den ära jag borde förvärfva igenom denna seger, förvandlat den verkeliga fästmannens ansigte i det, som J nu sägen tillhöra en af Hertigens Lakejer; lyden derföre mitt råd, och i trotts af mina

fien-

fienders ondska, bör Fröken gifta sig med denne mannen, hvilken utan tvifvel är densamme hon åstundat till sin gemål." Då Hertigen hörde detta, hade han svårighet vid att icke låta sin vrede försvinna i ett gapskratt; men likväl sade han: "De händelser, som möta Herr *Don Quixote*, äro alltid så utomordentliga, att jag måste tro, det denne min Lakej icke är hvad han synes vara; imedlertid skole vi betjena oss af denna list och detta bedrägeri, och, om Eder godt synes, villje vi uppskjuta giftermålet i fjorton dagar, samt derunder hålla denne person, som nu väcker vårt tvifvelsmål, i fängsligt förvar; till äfventyrs återfår han dervid sin förra skepnad; ty det agg, häxmästare hysa för Herr *Don Quixote*, kan väl icke räcka längre, helst då de inse huru liten nytta de kunna draga af dessa knep och förvandlingar." — "Ack! nådige Herre, ropade *Sancho*, dessa bofvar hafva, ty värr, alltför mycket den plägseden och inrotade vanan, att förvandla alla de ting, som röra min Herre, i något helt annat. En Riddare, som för någon tid sedan besegrades af min Herre, och hette Spegel-Riddaren, förvandlades af dem uti Baccalaureus *Simson Carrasco*, som är född i vår by och derjemte en af våra bästa vänner; och min nådiga Sennora *Dulcinea af Toboso* är af dem omskapad till en ringa bondpiga; jag tror derföre, att denne Lakej måste lefva och dö som Lakej under hela sin vandring här på jorden." Härvid inföll *Donna Rodriguez's* dotter: "Han, som nu åstundar mig till maka, må vara hvilken han vill, jag emottager honom i alla fall;

 ty

ty jag vill hellre vara en Lakejs lagliga hustru än en Riddares maitresse eller sköka, ehuru han, som förfört mig, icke är Riddare." Under det denna ordväxling påstod, blef *Tosilos* förd i arrest, att der qvarhållas till dess man fick förspörja huru det förhöll sig med hans förvandling. Alla firade nu *Don Quixotes* seger med hurra-rop, ehuru de flesta voro sorgsna och förargade deröfver, att de tvenne kämparne, som man med så mycken längtan åskådat, icke kommo dertill att hugga hvarandra i stycken; alldeles såsom man ser pöbeln med missnöje återvända från galgen, der den väntat få se en person hängas, som oförmodadt fått nåd. Folkhopen gick nu bort, Hertigen och *Don Quixote* återvände till slottet, *Tosilos* satt inspärrad, och *Donna Rodriguez*, jemte hennes dotter, fägnade sig deröfver att de sågo, huruledes hela detta äfventyr, på ett eller annat sätt, skulle leda till ett giftermål, och *Tosilos* var icke mindre förnöjd under en lika förhoppning.

LVII CAP.

Handlar om huruledes DON QUIXOTE *skilljdes ifrån Hertigen, samt hvad som hände honom med den förståndiga och raska* ALTISIDORA, *Hertiginnans Kammarfröken.*

Nu syntes det *Don Quixote* vara väl gjordt, att öfvergifva ett så sysslolöst lefnadssätt, som det han förde på Hertigens slott, emedan han in-

inbillade sig, att verlden led en stor förlust derigenom, att hans person sålunda fjettrades och förblef overksam ibland de oräkneliga lustbarheter och nöjen det Hertigliga Herrskapet anställde för honom, såsom en vandrande Riddare; och då han tillika föreställde sig, att han borde göra himlen en sträng räkenskap för denna orklöshet och inskränkta lefnad, så bad han Hertigen om tillstånd att afresa. Detta lemnades honom på ett sätt, som syntes utvisa huru mycket man bedröfvades deröfver, att skilljas ifrån honom. Hertiginnan gaf *Sancho Panza* det bref hon fått ifrån hans hustru, öfver hvilket han gret, och sade: "Hvem hade kunna tänka, att så stora förhoppningar, som de, hvilka framalstrades i min hustrus barm, vid tidningen om mitt Ståthållareskap, endast skulle slutas dermed, att jag åter måste gifva mig i färd med min Herre *Don Quixotes* vidsträckta äfventyr? Men med allt detta är jag dock glad deröfver att se, det min *Theresa* visar hvilken hon är, och att hon sändt ek-ollon till Hertiginnan; ty om hon ej gjort det, skulle det förargat mig mycket att hon varit så otacksam. Hvad som tröstar mig, är, att denna skänk icke kan nämnas orättfånget gods; ty jag var redan i besittning af Ståthållareskapet, då ollonen afsändes; och det är billigt, att den, som emottager en välgerning, måste visa sig tacksam, om det också vore endast med småsaker. För att säga sanningen, kom jag naken till Ståthållareskapet, och lika naken lemnade jag det; och således kan jag (hvilket icke är litet), säga med godt samvete: naken kom jag

till

till verlden, sådan är jag ännu, och dervid har jag hvarken vunnit eller tappat.

Detta sade *Sancho* på sjelfva affärdsdagen; och *Don Quixote*, som föregående aftonen tagit afsked af Hertigen och Hertiginnan, visade sig tidigt om morgonen fullt beväpnad på borggården. Alla menniskor på slottet beskådade honom ifrån gångarne, och Hertigliga Herrskapet kom äfven för att se honom. *Sancho* satt på sin grå åsna, med sin kappsäck och matsäck, samt syntes högst förnöjd; ty Hertigens Hushofmästare, densamme som spelade den Treskörtade Grefvinnans rôle, hade gifvit honom en pung med 200 dukater, för att dermed bestrida rese-omkostnaderne, men hvilket *Don Quixote* ännu icke visste. Då alla, såsom redan sagdt är, voro tillstädes och sågo på färden, upphöjde helt oförmodadt den oförskräckta och förståndiga *Altisidora*, som befann sig midt i hopen af de öfriga Fröknarna och Duennas, sin röst, och sjöng med ett klagande ljud följande;

Hör, grymme Riddersman, o hör mig!
Håll ännu tygeln litet in;
Förskona hästens magra sidor,
Han är ju bara ben och skinn,

Se upp, du falske! du ej undflyr
En orm, som hväser i ditt spår;
O nej, du flyr det milda lammet,
Som än ej hunnit blifva får.

En

En jungfru, vilddjur! du har dårat,
Hvars like, ung och skön och rund,
Diana ej i bergen skådat,
Ej *Venus* i sin myrtenlund.

Förrymde *Æneas!* kring länder och riken
Dig *Barrabas* följe med repet och spiken!

Du bortför — röfvarlika handling!
I dina hvassa örne-klor
Det mildaste och bästa hjerta
Som i en kärlig flick-barm bor.

Tre natthufvor du med dig röfvat
Och ett par strumpeband dertill,
Som prydt de marmorhvita benen,
De skönaste man skåda vill.

Du bortför ock tvåtusen suckar,
Nog brinnande att tända an
På nytt tvåtusen Troja-städer,
Om man dem uppå jorden fann.

Förrymde *Æneas!* kring länder och riken
Dig *Barrabas* följe med repet och spiken!

Din trogna *Sancho*, som dig följer,
Så grym och stenhård vara må,
Att för sitt trollskott *Dulcinea*
Ej någon läkedom kan få.

Ja, måtte straff för dina synder
Beständigt följa dina spår,
Ehuru ofta oskuld lider,
Men största spetsbof ohängd går.

De

De bästa äfventyr du finner,
I olycksfall förvandle sig;
Som drömmar flyckte dina bragder,
Må glömska hölja dem och dig!

Förrymde *Æneas!* kring länder och riken
Dig *Barrabas* följe med repet och spiken!

Må räf och lurifax du kallas
Från Lisabon till Tajos strand,
Ifrån Granada bort till Loja,
Från London till de Britters land! *).

Den stund, då du Quadrille skall spela,
Dig svike Basta och Spadille,
Och må, hur mycket trumf du äger,
Du ändock tappa din Codille.

Då dina naglar du vill skära,
Må knifven slinta i din hand,
Och roten alltid qvar må sitta,
Då du vill rycka ut en tand!

Förrymde *Æneas!* kring länder och riken
Dig *Barrabas* följe med repet och spiken!

Under det den sorgsna *Altisidora* på ofvannämnda sätt jämrade sig, höll *Don Quixote* ögonen beständigt fästade på henne, och utan att svara ett ord, vände han sig sluteligen till *Sancho*, och sade: "Vid dina förfäders aska be-

svär

*) Dessa *Altisidoras* önskningar synas bevittna Spanska Fröknarnas kunskap i Geographien.

svär jag dig, min kära *Sancho*, att du nu talar sanning; säg mig derföre, om du händelsevis medtagit de tre natthufvorna samt strumpebanden, hvilka den förälskade Fröken omtalar?" Härtill svarade *Sancho*: "De tre natthufvorna har jag medtagit; men hvad strumpebanden angår, vet jag ej mera af dem än ett nyfödt barn." Hertiginnan stod förvånad öfver *Altisidoras* oblyghet; ty ehuru hon kände henne såsom munter, liflig och djerf, hade hon dock ej tilltrott henne en sådan grad af lättsinnighet; och emedan hon ej i förhand visste det minsta om detta skämt, blef hennes förundran så mycket större. Hertigen ville drifva detta skämt ännu längre, och sade derföre: "Det synes mig icke väl gjordt, Herr Riddare, att sedan Ni i detta slott njutit ett vänligt bemötande, såsom vi visat Er, Ni varit nog djerf att ifrån en min Kammarfröken bortsnappa tre nattmössor, om icke äfven strumpbanden; hvilket är ett tecken till dåliga tänkesätt, och sådana prof, som ej svara emot Ert ryckte. Återgif derföre strumpebanden, eller ock utmanar jag Er till strid på lif och död, utan fruktan att illasinnade häxmästare förvandla eller bortbyta mitt ansigte, såsom de gjort med min Lakej *Tosilos*, han som ärnade sig i envig med Er." — "Himlen förbjude, svarade *Don Quixote*, att jag skulle blotta mitt svärd emot Er Högborne person, och af hvilken jag njutit så mycken ynnest. Nattmössorna skola utlemnas, emedan *Sancho* säger, att han har dem; men hvad strumpebanden angår, så är det omöjligt, emedan hvarken han eller jag har dem; och

om

om denna Er Kammarfröken behagar söka i sina gömmor, skall hon säkert återfinna dem. Jag, Herr Hertig, har aldrig varit tjuf, och tänker aldrig i min lifstid blifva det, så vida vår Herre ej alldeles tager sin hand ifrån mig. Denna Fröken talar, enligt hvad hon sjelf säger, såsom en kärleksrusig flicka, hvilket icke är mitt fel, och således behöfver jag icke ursäkta mig hvarken hos henne eller Ers Höghet, men anhåller dock, att min nådige Herre täcktes hysa en bättre tanke om mig, och å nyo lemna mig tillstånd att fortsätta min resa." — "Måtte himlen göra den så lycklig för Er, Herr *Don Quixote*, inföll Hertiginnan, att vi alltid kunna få emottaga angenäma nyheter om Edra företag, och res nu i Guds namn; ty ju längre Ni uppehåller Er, ju mera ökar Ni lågan i de Damers bröst, som beskåda Er; men min Kammarfröken ärnar jag bestraffa på sådant sätt, att hon hädanefter icke skall förgå sig, hvarken med blickar eller ord." — "Blott en enda gång till måste du höra mig, tappre *Don Quixote*, ropade nu *Altisidora*, och hvad jag vill säga, är, att jag ber dig om förlåtelse i afseende på strumpebandens borttröfvande; ty jag bedyrar heligt, att jag nu bär dem på mina ben, och att jag alldeles förgätit det, likasom han, hvilken satt på åsnan och ändå sökte den." — "Sade jag icke det? inföll *Sancho;* jag är just en man att begå sådana knep, bör man tro; nej men, om jag velat göra något sådant, hade jag väl haft tillfälle under mitt Ståthållareskap." *Don Quixote* gjorde en bugning med hufvudet, att betyga sin vördnad för Hertigliga Herrskapet

skapet och de öfriga närvarande, hvarefter han vände om *Rozinante*, och, under det *Sancho* följde efter på sin grolle, lemnade Riddaren slottet samt tog vägen till Saragossa.

LVIII CAP.

Handlar om, huruledes så många äfventyr hopade sig öfver Don Quixote, att det ena knappt gaf rum at det andra.

Då *Don Quixote* såg sig på fria fältet, frälsad och trygg för *Altisidoras* oroande anfall, syntes det honom, att han åter befann sig i sitt element, och att hans ande likasom upplifvades, för att på nytt följa de Ridderliga äfventyrens bana; hvarföre han vände sig till *Sancho*, och sade: "Friheten, *Sancho*, är en af de mest dyrbara skänker himlen gifvit menniskor, och med den kunna ej jemföras hvarken de skatter, som ligga i jordens sköte, eller dem hafvet fördöljer. För friheten, likasom för äran, kan och bör man våga sitt lif, men deremot är slafveri det högsta onda, som kan drabba menniskor. Detta, *Sancho*, säger jag, emedan du nogsamt förmärkt den välplägning och det öfverflöd, hvarmed vi omgåfvos i det slott vi nu lemnat; men midt under dessa herrliga gästabudsdagar, och oaktadt alla med snö afkylda drycker, syntes mig dock att jag var omgifven af hungrens lidanden, emedan jag ej njöt något med den frihet, som om det tillhört mig; och de förbin-

bindelser oss åläggas, genom visade välgerningar och nådebetyg, äro endast bojor, hvilka ej underlåta att fängsla en fri själ. Lycklig den, åt hvilken himlen beskärt dagligt bröd, utan att man derföre är förbunden tacka någon annan än himlen sjelf." — "Men, inföll *Sancho*, oaktadt allt hvad nådig Herrn nu sagt, vore det illa gjordt, om vi å vår sida ej visade tacksamhet för de 200 dukater, hvilka Hertigens Hushofmästare gaf mig i en pung, den jag, såsom ett hälsosamt och stärkande medel för allt hvad som kan tillstöta, nu bär på mitt hjerta; ty vi finna icke alltid slott, hvarest man väl undfägnar oss, utan träffa understundom krogar, der ingen ting annat vankas än prygel."

Under dylika samtal fortsatte de bägge vandrande, Riddaren och Vapendragaren, sin väg, då de efter ungefär en mils resa sågo i gräset på en grön äng tolf karlar, hvilka spisade ur sina matsäckar och voro klädda såsom bönder. Jemte dem låg något, som liknade hvita lakan, hvarmed saker voro öfverhöljda, hvilka alla syntes uppställda och väl inveckla-de. *Don Quixote* närmade sig till de spisande, och hälsade först höfligt, hvarefter han frågade dem, hvad det var, som låg sålunda betäckt? En af dem svarade: "Min Herre, under dessa linnedukar finnas några bilder i halft upphöjdt arbete (bas-reliefs), hvilka skola pryda ett altare i vår by; och vi föra dem sålunda öfverhöljda, på det de ej må smutsas, samt bära dem på våra skuldror, att de ej måtte skadas." — "Villjen J tillåta mig att se dem, återtog

Don

Don Quixote; ty bilder, som föras med så mycken varsamhet, måste utan tvifvel vara mycket sköna." — "Så äro de ock verkeligen, sade en annan, ty de kosta dugtigt penningar, och jag försäkrar att ingen ibland dem finnes, som ej går till 50 dukater; och på det Herrn sjelf må kunna öfvertyga sig, att det är sannt, så vänta litet, då Herrn skall få se det med egna ögon." Denne mannen steg nu upp från sin måltid, och borttog täckelset från närmaste bilden, som föreställde *Sanct Jöran* till häst, och en drake under dess fötter, samt lansen i odjurets mun, och allt detta föreställdt med vanlig ryslighet. Hela bilden lyste lik en låga af bara guld; och då *Don Quixote* såg honom, sade han: "Denne Riddare var en af de förnämsta ibland de vandrande, som tjenat under det himmelska baneret; han hette *Don Sanct Georg*, och framför allt var han jungfrurs beskyddare. Låtom oss nu betrakta det andra konststycket." Mannen aftäckte det, och detta föreställde *Sanct Martin* till häst, och hvilken delade sin kappa med en tiggare. Knappt hade *Don Quixote* sett honom, förrän han sade: "Denne Riddare var äfven en ibland de andeliga äfventyrarne, och jag tror att han visade sig mera frikostig än tapper, hvilket du, *Sancho*, här kan se, emedan han skänker sin halfva kappa åt en tiggare; detta har, utan tvifvel, tilldragit sig om vintern, ty annars hade han väl bortgifvit hela kappan, emedan han var så medlidsam." — "Det är ovisst, svarade *Sancho;* ty han behöfde blott rätta sig efter ordspråket: Den som ger så han tigger, skall

man

man slå så han ligger; och bättre något än intet.” *Don Quixote* log, och bad, att man måtte aftaga följande täckelset, hvarvid man såg Spaniens Skyddshelgons bild till häst, med blodigt svärd genomstingande Mohrer, och ridande öfver deras hufvuden. Då *Don Quixote* såg helgonet, sade han: ”Denne är äfven en Riddare af den heliga escadronen, och heter *Don Sanct Diego Mohrdråparen* *), en af de tappraste Riddare och helgon i verlden, och som nu vistas i himmelen.” Genast aftogs ett annat täckelse, och man såg huru *Sanct Paulus* störtade med sin häst, jemte alla omständigheter, med hvilka historien om *Pauli* omvändelse afmålas. Då man nu såg honom så lifligt bildad, att man kunnat tro sig höra *Christus* tala och *Paulus* svara, sade *Don Quixote*: ”Detta var den största fiende vår Herres och Frälsares kyrka ägde på den tiden; men sedermera den största försvarare samma kyrka någonsin haft: en vandrande Riddare för lifstiden, ett helgon i döden, en outtröttlig arbetare i Herrans vingård, en folklärare, som haft sjelfva himlen till skola, och hvilken Frälsaren sjelf gjort till Predikare och mästare. Flera bilder funnos icke, hvarföre *Don Quixote* befallte att de åter skulle betäckas, och sade sedan åt bärarne: ”Jag anser det för ett godt tecken, mina vänner, att jag skådat detta, emedan dessa Helgon och Riddare drifvit samma yrke som jag drifver, nemligen vapnens bruk; endast den skillnaden finnes imellan dem och mig, att de voro helige män och kämpade om det himmelska,

*) I Originalet: *Matamoros*

ska, då jag deremot är en syndare, som strider för det jordiska. De eröfrade himlen med sina armars styrka, ty himlen skyddar styrkan; men hittills vet jag alldeles icke hvad jag eröfrat med hela kraften af mitt lidande; om blott min *Dulcinea af Toboso* förlossades ifrån sitt lidande, för att höja min lycka och förbättra mitt förstånd, så kan hända jag styrde mina steg på en bättre väg, än den jag hittills gått." — "Gud höre detta, och synden vare döf dervid," utropade nu *Sancho*. Karlarne förundrade sig så väl öfver *Don Quixotes* utseende som hans tal, utan att begripa hälften af hvad han ville säga dem. De slutade sin måltid, togo åter sina bilder på skuldrorna, och togo afsked af *Don Quixote*, hvarefter de fortsatte sin väg. *Sancho* blef på nytt förvånad öfver sin Herres kunskap, likasom hade han icke kännt honom, och han föreställde sig, att ingen historia eller händelse kunde finnas i verlden, dem han ej kände på sina fingrar. "I sanning, min Herre och husbonde, sade han, om det, som nu i dag mött oss, bör kallas ett äfventyr, så kan det anses för ett af de angenämaste och kosteligaste, som förekommit under hela vår vandring: vi hafve sluppit ifrån det utan stryk och utan någon ångest; vi hafve ej lagt hand på svärdet, legat med våra kroppar på marken, eller lidit hunger; himlen vare pris, som förunnat mig se sådant med mina egna ögon!" — "Du säger sannt, *Sancho*, svarade *Don Quixote;* men jag vill underrätta dig, att alla dagar ej äro lika och framskrida ej på samma sätt; och det, som folket vanligen

kal-

kallar lyckliga förebud, hvilka ej grunda sig på något förnuftigt skäl, anses af den förståndige och tänkande såsom lyckliga tillfälligheter. En af dessa vidskeppeliga uppstod en morgon, gick ur sitt hus, mötte en broder af den välgörande Sanct Francisci Orden, och likasom om han mött en drake, vände han åter om och gick tillbaka hem. En viss *Mendoza* spillde salt på bordet, och dervid blef han så melancholisk, som om naturen vore förbunden att genom dylika små obetydliga tecken varna för en instundande olycka. En förnuftig och Christen menniska bör ej försöka att uträkna hvad himlen behagar göra. Då *Scipio* anlände till Africa, föll han omkull då han steg i land, hvilket hans soldater ansågo för ett olyckstecken; men han utbredde sina armar på marken, och sade: "Du kan ej undfly mig, Africa, ty jag håller dig fast i mina armar. Således, *Sancho*, vill jag säga, att mött med dessa bilder var för mig en lycklig tillfällighet." — "Det tror jag också, svarade *Sancho;* men jag skulle önska, att nådig Herrn förklarade för mig af hvad orsak Spaniorerne, då de ärna gå i en bataille, anropa denne *Sanct Diego Mohrdråparen* sålunda: Sanct Jago! och slut Spanien! Är då Spanien så öppet, att man måste tillsluta det? eller hvad betyder denna plägsed?" — "Du är alltför enfalldig, *Sancho*, återtog *Don Quixote;* således bör du veta, att denne store Riddare med röda korsset är af Gud sjelf gifven åt Spanien till Skyddspatron och bistånd, i synnerhet under de skarpa strider Spaniorerne haft emot Mohrerne, och derföre anropade

de

de honom såsom deras försvarare vid alla förefallande batailler, i hvilka man ofta skenbarligen sett honom sjelf, huruledes han anfallit, förföljt, förstört och förjagat fiendens skaror, hvaruppå jag kunde för dig anföra många verkliga exempel, hvilka berättas i Spaniens sannfärdiga historia."

Sancho förändrade nu samtalets ämne, och sade: "Jag har varit högst förundrad öfver Hertiginnans Hoffröken *Altisidoras* lättsinnighet; hon måste hafva blifvit grymt sårad och genomborrad af den så kallade *Amor*, som säges vara en liten blind skälm, hvilken, ehuru han ser bakfram, eller rättare sagdt intet, så kan han dock med sin pil genomskjuta äfven det minsta hjerta, om han gör det till sitt mål. Äfven har jag hört, att hans pilar skola förslöas emot flickornas kyskhet och ärbarhet; men i afseende på denna *Altisidora* synas de snarare hafva skärpt sig än förslöat sig." — "Du måste veta, *Sancho*, sade *Don Quixote*, att kärleken vid sina yttranden hvarken gör afseende på vördnaden, eller låter begränsa sig af förnuftet, hvarföre den också i sitt förhållande liknar döden, hvilken äfvenså väl besöker Konungars slott, som herdars låga kojor; och då kärleken en gång tagit ett hjerta i besittning, så är hans första göromål att förjaga all fruktan och blygsel. Af denna orsak förklarade *Altisidora* så djerft sin böjelse, hvilken hos mig snarare väckt förvirring än medlidande." — "Detta är dock en uppenbar grymhet, återtog *Sancho*, och en oerhörd otacksamhet; för min del kan jag säga, att jag gifvit vika för den min-

minsta af hennes kärleksförklaringar. För tusan! hvilket marmorhjerta, hvilka inelfvor af bronze och hvilken flinthård själ måste icke nådig Herrn hafva! Imedlertid kan jag alldeles icke begripa, hvad flickan sett hos Herrn, som så kunnat reta hennes begär; hvilken prydnad, skapnad, väsende, ansigte; har väl någotdera af dessa eller alla tillhopa kunnat väcka hennes kärlek? Jag säger uppriktigt, att jag många gånger betraktat nådig Herrn ifrån tåspetsen till det yttersta hårstrå på hans hjessa, och snarare funnit något afskräckande än något retande; men likväl har jag hört sägas, att skönhet är det första och förnämsta, som fängslar hjertat; och då nådig Herrn alldeles icke är skön, så kan jag ej förstå hvaruti det stackars kräket förälskat sig." — "Vet *Sancho*, sade *Don Quixote*, att skönheten är tvåfalldig: en tillhör kroppen, den andra själen; den sednare framlyser genom förståndet, ett ärbart väsende, dygd, frikostighet och goda seder, och alla dessa egenskaper kunna finnas hos en ful karl; om sålunda ögat fäster sig vid detta slags skönhet, och icke vid kroppsliga behag, så tändes vanligen kärleken både hastigare och häftigare. Jag finner nog, att jag ej är skön, men jag vet också att jag ej är vanskaplig; och för en ädel man är det tillräckligt att ej vara ohygglig för att blifva älskad, så vida nämligen han äger de själsegenskaper jag nyss uppräknat."

Under detta samtal inkommo de i en skog, som låg något ifrån vägen, och oförmodadt befann sig *Don Quixote* invecklad i några nät af grönt garn, hvilka voro utspända imellan trä-

träden. Utan att veta hvad detta betydde, sade han åt *Sancho:* "Mig synes, att detta nät är ett af de nyaste äfventyr man kan tänka sig. Jag vill dö, om ej trollkarlarne, som förfölja mig, nu invecklat mig i detta garn, för att uppehålla min resa, och på detta sätt hämnas den hårdhet jag visat emot *Altisidora;* men jag vill låta dem förstå, att om dessa nät, som nu äro af grönt garn, i stället voro af hårdaste diamant, eller starkare än det, hvaruti den svartsjuke Smedsguden fängslade *Mars* och *Venus*, så skall jag dock sönderslita dem likasom voro de blott af spindelväf." Nu ärnade han rida fram att förstöra alla näten, då hastigt imellan träden framträdde tvenne de skönaste Herdinnor, åtmindstone voro de så klädda, ehuru deras drägter voro af lysande brocad och den mest dyrbara gyllenduk; deras hår fladdrade löst omkring skuldrorna, och tycktes i skönhet täfla med solens strålar; på sina hufvuden hade de dubbla kransar, en af grön lager, genom hvilken var flätad en annan af röda amaranther. Deras ålder syntes ej vara under femton eller öfver aderton år. Denna syn hänryckte *Sancho* och gjorde *Don Quixote* förvånad, och sjelfva solen tycktes stanna i sitt lopp, för att se dessa sköna. Alla dessa fyra personer iakttogo en stund en djup tystnad; men en af de tvenne Herdinnorna började sluteligen sålunda tilltala *Don Quixote:* "Stanna, Herr Riddare, och sönderslit ej dessa nät, som här äro uppspända, ej till Er skada, utan för vårt nöje; och på det Ni må slippa att fråga, hvarföre näten sitta här, samt hvilka vi äro?

så vill jag med få ord säga det. Uti en stad, belägen blott en half mil härifrån, och hvarest bo mycket förnämt folk och många rika ädlingar, hafva flera vänner och slägtingar öfverenskommit, att med sina fruar, söner och döttrar begifva sig hit, blott för nöjets skull, emedan detta ställe är det vackraste på hela orten; här hafve vi ärnat inrätta en herdelefnad och ett nytt Arkadien, hvarföre alla flickor klädt sig såsom herdinnor, och alla ynglingar såsom herdar. Äfven hafve vi lärt oss tvenne Ecloger, en af den berömde Poëten *Garcilaso*, den andra på Portugisiska språket af den oförliknelige *Camoens*; men ännu hafve vi ej användt dem. I går kommo vi först hit; vi hafve uppslagit tält under träden, vid stranden af en bäck, som genomflyter hela nejden. Under natten äro dessa nät uppspända, för att narra enfalldiga foglar, hvilka, skrämda af vårt larm, frivilligt låta fånga sig här. Om det roar Er att vara vår gäst, min Herre, så skall Ni finna ett vänligt och höfligt bemötande; ty nu må ingen harm och ingen melancholi nalkas detta ställe." Nu tystnade den vackra herdinnan, och *Don Quixote* svarade: "I sanning, skönaste Sennora, har *Actæon* ej kunnat blifva mera bestört och förundrad, då han oförmodadt såg *Diana* i badet, än jag nu vid åsyn af Er skönhet. Jag prisar Er föresats att välja detta nöje, och tackar för Ert goda anbud. Kan jag vara Er till tjenst, så äger Ni att befalla, med visshet att blifva åtlydd; ty jag har ej annat yrke, än att visa mig tacksam, göra godt åt alla menniskor, och i synnerhet åt så utmärkta

per-

personer. Om således dessa nät, som förmodeligen blott intaga ett obetydligt rum, i stället omfattade hela jordens krets, så skulle jag hellre söka mig en väg genom nya verldar, än jag ville sönderslita dem; och på det Ni må tro denna min försäkran, ehuru öfverdrifven den synes, så vet, att han, som gifver den, är ingen ting mindre än *Don Quixote af La Mancha*, om till äfventyrs detta namn hunnit Edra öron." — "Ack, min bästa vän! ropade den andra herdinnan åt den förra, hvilken utomordentligt lycklig händelse! Ser du denne Riddaren? du måste veta, att han är den tappraste, den käraste och den artigaste i hela verlden, så framt icke den tryckta omkringspridda historien om hans bedrifter, hvilken jag läst, uppenbarligen ljuger. Jag vill hålla vad, att den raske mannen, som följer honom, är *Sancho Panza*, hans Vapendragare, som ej har sin like i lustighet." — "Det är sannt, inföll *Sancho*, jag är den lustige Vapendragaren, om hvilken Ni talar, och denne Riddaren är min Herre, samme *Don Quixote af La Mancha*, som finnes beskrifven i den tryckta boken." — "Ack, sade den andra, min vän, vi skole bedja honom att han stannar qvar; ty våra föräldrar och bröder skulle oändeligen fägna sig deröfver. Jag har hört detsamma som du om hans tapperhet och artighet, men framför allt säges, att han skall vara den mest trogne och beständige älskare som finnes, samt att hans Dameheter *Dulcinea af Toboso*, den hela Spanien tillerkänner högsta skönhetspriset." — "Detta med rätta, inföll *Don Quixote*, så framt ej de

Skön-

Skönheter, jag nu ser för mig, villja bestrida henne det; men, mina Damer, bemöden Er icke att qvarhålla mig; ty de förbindelser mitt yrke ålägga mig, tillåta mig ej hvila ett ögonblick."

Imedlertid kom till stället, hvarest de befunno sig, en af herdinnornas bröder, äfven klädd som herde, och så dyrbart, att hans drägt fullkomligt öfverensstämde med Damernas. De berättade honom, att den närvarande Riddaren vore *Don Quixote af La Mancha*, och den andre mannen hans Vapendragare *Sancho*, hvilka han bägge kände, emedan han läst deras historia. Den förnäma herden yttrade sin fägnad, och bad honom så artigt följa med till deras tält, att *Don Quixote* måste gifva efter och uppfylla deras begäran. Imedlertid närmade sig nu larmet af jagten, och mångfalldiga foglar störtade på näten, hvilkas färg bedrog dem, och inveckIade dem i den fara de sökte undfly. Derefter infunno sig på detta ställe mera än 30 personer, alla präktigt klädda såsom herdar och herdinnor, och alla fingo genast veta att *Don Quixote* och hans Vapendragare voro närvarande, hvilket gjorde dem ett stort nöje, emedan han var dem bekant af historien om hans bedrifter. Man begaf sig till tälten, der borden voro dukade med prakt och öfverflöd. För att visa *Don Quixote* all ära, lemnades honom främsta platsen; alla betraktade honom och förundrade sig öfver hans utseende. Sedan måltiden var slut, höjde *Don Quixote* sin röst med mycken värdighet, och sade: "Några påstå väl, att högmod skall vara en af de största

sta

sta synder, hvarmed menniskor belastas; men jag säger, att otacksamhet är den största, hvarvid jag åberopar mig den vanliga sägen, att helfvetet är uppfylldt af otacksamma. Allt sedan mitt förstånd mognat har jag sökt undfly denna synd, så mycket möjligt varit; och om jag ej med välgerningar kan betala det goda mig bevises, så sätter jag i deras ställe min önskan, att kunna göra det, och då denna ej är tillräcklig, söker jag göra den godhet bekant, som jag åtnjutit; ty den, som offenteligen omtalar de välgerningar han emottagit, skulle också vedergälla dem med andra, om han förmådde; men vanligen stå de, som emottaga, vanligen under dem som gifva, och på detta sätt är Gud öfver alla, emedan Han gifver allt åt alla, och menniskors gåfvor kunna ej jemföras med Guds gåfvor, emedan skillnaden imellan dem är för stor; likväl ersättes denna brist på visst sätt igenom tacksamheten. Ehuru tacksam jag är för det undfångna goda, kan jag dock ej vedergälla det på lika sätt, såsom inskränkt af min förmågas alltför trånga gränsor; men likväl vill jag erbjuda hvad som är möjligt för mig, som består deruti, att jag vill uppehålla mig tvenne hela dagar på den stora vägen som går till Saragossa, och påstå, att dessa förklädda herdinnor äro de skönaste och artigaste Jungfrur i verlden, den oförlikneliga *Dulcinea af Toboso* ensam undantagen, som är mina tankars enda beherrskarinna. Vare detta sagdt med allas tillåtelse, som höra mig." Då *Sancho*, som lyssnade till allt med största uppmärksamhet, hörde detta, ropade han

med

med hög röst: "Är det möjligt, att menniskor finnas i verlden, som kunna påstå, att denne min Herre är en narr? Sägen nu sjelfva, mina nådiga Herrar herdar, om någon bypräst finnes, ehuru förståndig och lärd han ock må vara, hvilken talar så, som min Herre nu gjort? Finnes väl någon vandrande Riddare, äfven med beröm såsom den tappraste, som kunde göra det anbud min Herre nu gjort?" — Med ett ansigte, lågande af vrede, vände sig *Don Quixote* nu till *Sancho*, och sade: "Är det möjligt, *Sancho*, att på hela jordens rund någon finnes, som icke skulle säga, att du är en sammansättning af dumhet och elakhet? Hvilken ger dig lof att blanda dig i mina saker, för att afgöra om jag är klok eller galen? Tig, och svara mig icke, utan sadla *Rozinante*, om han är afsadlad, vi skole gå att verkställa hvad jag utlofvat; ty med den rättvisa jag har på min sida, kan du redan anse dem alla för besegrade som våga emotsäga mig." Med alla tecken till högsta vrede uppsteg han nu från sin stol, och satte alla närvarande i förundran, emedan han gjorde dem tvekande, om de skulle anse honom för en narr eller för en klok man. Sluteligen sökte de öfvertala honom att afstå ifrån sitt beslut, med försäkran, att de voro öfvertygade om hans tacksamma sinne; icke eller behöfde han gifva nya prof på sitt hjeltemod, emedan man tillräckligt kände det af historien om hans bedrifter. Med allt detta förblef dock *Don Quixote* vid sin föresats, besteg *Rozinante*, tog sköld och lans, och ställde sig midt på stora vägen, som framgick ej långt

ifrån

ifrån den gröna lustplatsen. *Sancho* följde honom på sin grolle, äfvenså hela herdeskaran, emedan alla voro nyfikna att se utgången på detta stormodiga och ovanliga företag.

Sedan *Don Quixote*, såsom sagt är, ställt sig midt på vägen, talade han följande ord i den fria luften: "J vandrande, resande, Riddare och Vapendragare, menniskor till häst eller fots, som framtågen på denna väg, eller under tvenne följande dagar ärnen framtåga här, veten att *Don Quixote af La Mancha*, en vandrande Riddare, är här tillstädes, för att försvara, det alla andra skönheter och behag i verlden öfverträffas af dem, med hvilka de nympher äro begåfvade, som bebo dessa ängar och skogar; hvarvid jag blott undantager min själs beherrskarinna *Dulcinea af Toboso*. Alla, som hafva en annan tanke, må komma hit, hvarest jag afbidar dem." Dessa ord upprepade han tvenne gånger, och ingendera gången blef han hörd af någon äfventyrare; men ödet, som anordnade hans saker så, att de blefvo allt bättre och bättre, fogade nu, att kort derefter visade sig på vägen en hop folk till häst, och många af dem hade lansar i sina händer, men alla framredo troppvis med mycken skyndsamhet. De, som befunno sig hos *Don Quixote*, hade knappt blifvit varse dessa ankommande, förrän de vände om och skyndade sig ett godt stycke ifrån vägen, emedan de märkte, att om de stannade qvar, kunde de blottställa sig för någon fara; endast *Don Quixote* bibehöll sin ställning på vägen med oförfäradt hjerta, och *Sancho* sökte skygd bakom *Rozinante*. Skaran

med

med lansarne anlände imedlertid, och den främste af dem ropade åt *Don Quixote*: "Rid ur vägen, satans karl! ty annars trampa tjurarne dig i tusen bitar." — "Tig, din bof! svarade *Don Quixote*, för mig äro inga tjurar farliga, om de också voro af det starkaste slaget, som födas vid floden Xaramas stränder. Bekännen genast, Edra röfvare, att det jag nu förkunnat är ren sanning, hvarom icke, bereden Er till strid emot mig." Oxdrifvaren hade ej tid att svara, och *Don Quixote* likaså litet att gå ur vägen, om han också velat; hvarföre det hände, att hela hopen af de starka tjurarne och tama oxarne, jemte alla oxdrifvare och annat folk, som följde med för att drifva på dem och föra dem till utsatt ort, kommo med sådan fart emot *Don Quixote* och *Sancho*, *Rozinante* och grolle, att alla fyra störtades till marken och kreaturen sprungo öfver dem. *Sancho* blef illa trampad, *Don Quixote* bestört, grolle var skadad, och *Rozinante* icke eller helskinnad; men sluteligen uppreste de sig åter, och *Don Quixote*, ehuru haltande på ett ben, hvilket gjorde att han ofta föll omkull, skyndade dock efter oxdrifvaren, och ropade med hög röst: "Vänta, gemena pack! en enda Riddare afbidar Er här, hvilken ej är af den allmänna tanken, att man måste bygga en silfverbro för en flyende fiende. Detta qvarhöll dock icke den bortilande hopen, och oxdrifvarne frågade lika litet efter Riddarens hotelser, som efter den snö, hvilken fallit året förut. Tröttheten förmådde omsider *Don Quixote* att stanna, då han, mera förargad än hämnad, måste sätta sig bredvid vägen, och

vänta

vänta till dess *Sancho* med *Rozinante* och åsnan hunnit till honom. De kommo; Riddaren och Vapendragaren satte sig åter upp, och utan att vända om, för att taga afsked af det diktade eller efterhärmade Arkadiens invånare, fortsatte de, mera skamflata än nöjda, sin resa.

LIX CAP.

Hvaruti berättas en förundransvärd händelse, hvilken med skäl kan anses för ett äfventyr, som mötte Don Quixote.

För allt det damm och all den trötthet *Don Quixote* och *Sancho* medförde från detta tjuräfventyr, funno de botemedel uti en klar och svalkande bäck, den de upptäckte i skuggan af några trän, och vid dess brädd nedsatte sig de bägge utmattade, Herrn och tjenaren, sedan *Rozinante* och åsnan blifvit befriade från betsel och grimma. *Sancho* tog sin tillflyckt till matsäckens förråd, hvarest han framtog det han plägade kalla *Sorgfördrifvaren*. *Sancho* sköljde sin mun, och *Don Quixote* tvättade ansigtet i bäcken, hvilket åter uppfriskade de matta lifsandarne. Imedlertid kunde *Don Quixote* af bedröfvelse icke äta, och af bara höflighet vågade *Sancho* ej vidröra något i förhand, utan väntade att hans Herre skulle begynna; men då han såg att denne, försänkt i djupa tankar, icke brydde sig om att föra en bit till munnen, så åsidosatte han all vidare artighet, och

bör-

började vederqvicka sin mage med ost och bröd. "Ät du, min vän *Sancho*, sade *Don Quixote*, och sök ditt lifsuppehälle, hvilket synes ligga dig mera om hjertat än mig, och låt mig deremot dö af sorgliga betraktelser och af mina olyckors mängd. Jag, *Sancho*, föddes att döende lefva, och du att dö ätande; och på det du må inse, att jag häruti säger sannt, så besinna blott huruledes jag är tryckt i historien, rycktbar genom vapen, ädel genom mina gerningar, ärad af Furstar, anfäcktad af Jungfrur; och sluteligen, då jag väntade palmer, triumpher samt välförtjenade lagerkransar för mina tappra bedrifter, så har jag i dag på morgonen sett mig nedstörtad, besmutsad, och trampad under fötterna af osnygga och gemena djur. Dessa betraktelser förslöa mina tänder, förlama mina käftar, göra mina händer vanmäktiga och betaga mig all lust att förtära det minsta, hvarföre jag också ärnar dö af hunger, hvilket är det grymmaste af alla dödssätt." — "Således, svarade *Sancho*, under det han tuggade med all makt, vill Herrn ej rätta sig efter ordspråket: hungren är god för matleda. Jag ärnar åtmindstone icke taga lifvet af mig sjelf, utan hellre vill jag göra som skomakaren, hvilken med tänderna uttänjer sitt läder, till dess det blifver så långt han vill hafva det; hvarföre jag med ätande skall uttänja mitt lif, till dess det hinner den längd himlen för detsamma bestämt; och nådig Herrn bör veta, att en större galenskap ej finnes, än att så fullkomligt falla i förtviflan, som Herrn nu gör. Tro mig derföre, ät litet, och utsträck sig sedan

dan här på gröna gräset, för att sofva, då Herrn vid uppvaknandet skall finna sig mycket muntrare." *Don Quixote* gjorde detta, emedan han tyckte att *Sanchos* råd var mera philosophiskt än enfalldigt, hvarefter han sålunda yttrade sig: "Om du, min bästa *Sancho*, ville göra det för mig, som jag nu säger dig, så skulle min vederqvickelse blifva ännu större och min bedröfvelse minskas; det består deruti, att du, under det jag följer ditt råd och sofver, aflägsnar dig något härifrån, och med *Rozinantes* betsel gifver dig, på din bara akterdel, tre eller fyrahundrade slag, i afräkning på de tretusende trehundrade, som du måste uthärda till upplösningen af *Dulcineas* förtrollning; ty det är högst beklagligt, att denna stackars Dame, genom din försummelse, ännu skall vara förtrollad." — "Derom kan mycket sägas, svarade *Sancho*; nu skole vi bägge sofva, och sedan må himlen sörja för det öfriga. Nådig Herrn bör veta, att det ej är en småsak för en stackars man, att med kallt blod piska sig sjelf, helst då det skall ske på fastande mage. Den nådiga Fru *Dulcinea* måste derföre hafva tålamod; ty då hon minst tänker deruppå, skall jag piska mig af hjertans grund, och lifvet är ej slut förrän man dör, hvarmed jag vill säga, att så länge jag lefver, glömmer jag ej att uppfylla hvad jag lofvat." *Don Quixote* tackade honom, och åt något, men *Sancho* mycket; hvarefter bägge lade sig att sofva, samt lemnade sina tvenne trogna följeslagare och vänner, *Rozinante* och grolle, all frihet att efter behag beta af det ypperliga gräset, som fanns

på

på slätten. De vaknade något sent, stego upp, och skyndade att åter begifva sig på väg, för att hinna till ett värdshus, hvilket, som dem syntes, låg blott en fjerdedels mil ifrån dem. Jag säger, att det var ett värdshus; ty *Don Quixote* kallade det så, emot sin plägsed att anse alla värdshus för slott. Imedlertid anlände de dit, och frågade värden, om han hade ett rum för dem? — "Ja, svarade han, och det med all den beqvämlighet man kan finna i sjelfva Saragossa." De afstego, och *Sancho* inbar alla saker i en kammare, till hvilken värden gaf honom nyckeln. Derefter förde han kreaturen i stallet, gaf dem foder, och gick sedan ut, för att se sig om efter sin Herre och höra hvad han befallte; han fann honom sittande på en bänk, och tackade himlen för det Riddaren ej ansett värdshuset för ett slott. Stunden för aftonmåltiden nalkades, och de begåfvo sig till sin kammare, hvarefter *Sancho* frågade Värden, hvad mat han hade att bjuda? Värden svarade, att allt hvad hans mun begärde stod till tjenst, således kunde han säga hvad han önskade, emedan värdshuset var försedt med alla luftens foglar, alla djur på marken, och alla hafvets fiskar. — "Så mycket behöfves icke, sade *Sancho*, ty vi äro nöjda med ett par stekta kycklingar, emedan min Herre är läcker samt äter litet, och jag är just icke eller någon stor-ätare." Värden svarade, att han ej hade kycklingar, emedan höken tagit dem alla. — "Nå väl, fortfor *Sancho*, så kan Herr Värden låta steka en höna åt oss, blott hon ej är för gammal och seg." — "Ack, min

him-

himmel! en höna? ropade Värden; så sannt jag är en ärlig man, sände jag i går femtio höns till staden, derföre må Herrn, utom detta, begära hvad han vill." — "På detta sätt, återtog *Sancho*, måste här ej fattas lamm och kalf?" — "För det närvarande, sade Värden, har jag ej sådant i huset, men nästa vecka har jag det i öfverflöd." — "Det hjelper oss föga i afton, fortfor *Sancho*; och nu vill jag slå vad, att hela tractamentet stannar vid skinka och ägg." — "Men för tusan, inföll Värden, hvilka besynnerliga infall min Herr gäst har; säg mig då, hvarest jag skall taga ägg, då jag har hvarken höns eller kycklingar? Fortfar således att tänka på andra läckerheter, och slå ur hågen allt hvad som angår höns." — "Nå så gör slut på saken, ropade *Sancho*, och säg mig, för Hin i våld, helt kort hvad Ni har, utan alla dessa omvägar." — "Herr gäst, sade Värden, hvad jag säkert och verkeligen har, äro tvenne oxläggar, men läckra som kalf-fötter; de äro kokade med ärter, lök och fett, samt synas uppmana en hvar att spisa." — "Dem vill jag hafva för mig, yttrade *Sancho*, och ingen annan får röra dem; jag vill betala dem mera är någon annan; ty efter min smak, kunde något kosteligare ej finnas; också qvittar det mig lika, om denna läckerhet består i ben eller fötter." — "Ingen skall röra dem, återtog Värden, emedan de öfriga gästerna jag har äro så förnäma, att de föra med sig både mat och egen kock." — "Hvad förnämt angår, sade *Sancho*, så lärer ingen deruti kunna täfla med min Herre; men hans yrke tillåter honom ej att med-

medföra kök och källare, utan vi utsträcka oss midt på en grön äng, samt mätta oss med ekollon eller rötter." Detta var *Sanchos* samtal med Värden, hvarefter *Sancho* ej vidare ville inlåta sig, ehuru Värden frågade honom om hans Herres stånd och ämbete.

Imedlertid kom måltidsstunden; *Don Quixote* begaf sig till sin kammare, och Värden dukade upp med den mat han hade, samt satte sig sjelf med vid bordet för att spisa. Härvid tyckte *Don Quixote*, att han i rummet näst intill, som blott med en tunn brädvägg var skilljdt ifrån hans, hörde en person säga: "Hör, *Don Geronimo*, gör mig det nöjet, och låtom oss, under det vi vänte på maten, läsa ännu ett Capitel i denna andra del utaf *Don Quixote af La Mancha*." Knappt hörde *Don Quixote* sitt namn, förrän han steg upp och lyssnade uppmärksamt på hvad som sades, hvarvid han förmärkte, att den omtalade *Don Geronimo* svarade sålunda: "Hvarföre vill Ni, bästa *Don Juan*, att vi skole läsa dessa orimligheter? Är det väl möjligt, att den, som läst första delen af *Don Quixotes* historia, kan finna nöje uti att läsa den andra?" — "Men icke dessmindre, fortfor *Don Juan*, kan man läsa den, emedan ingen så usel bok finnes, som icke innehåller något godt. Hvad som mest misshagar mig, är, att *Don Quixotes* kärlek till *Dulcinea af Toboso* ej mera omtalas." Då *Don Quixote* hörde detta, ropade han mycket förargad, med hög röst: "Den som påstår, att *Don Quixote* glömt eller kunnat förglömma *Dulcinea af Toboso*, honom vill jag med jämngoda vapen öfvertyga,

att

att han är vida aflägsnad ifrån sanningen; ty den oförlikneliga *Dulcinea* kan aldrig glömmas, icke eller äger någon glömska rum hos *Don Quixote;* hans valspråk är ståndaktighet, och hans yrke att frivilligt iakttaga den, utan att dervid göra något våld på sig sjelf." — "Hvilken är der, som svarar oss?" frågade den andra i rummet. — "Hvilken annan kan det vara, inföll *Sancho*, än just sjelfva *Don Quixote af La Mancha*, som också kan hålla hvad han lofvar; ty en karl står vid sina ord." Knappt hade *Sancho* sagt detta, förrän genom dörren inträdde tvenne Riddare, åtmindstone hade de utseende deraf, och en af dem slog sina armar om *Don Quixotes* hals, och sade: "Ert utseende emotsäger likaså litet Ert namn, som detta emotsäger Ert utseende; utan allt tvifvel är Ni, ädle Herre, den verkelige *Don Quixote af La Mancha*, det vandrande Ridderskapets compass och ledstjerna, till trotts och förderf för den, som vågat missbruka Ert namn och utplåna Edra bedrifter, såsom författaren gjort till denna bok, hvilken jag nu öfverlemnar Er." Derefter öfverlemnade han boken, hvilken hans följeslagare hade med sig. *Don Quixote* emottog den, och, utan att svara ett ord, började han bläddra uti densamma; men efter en liten stund gaf han den tillbaka, och sade: "Af det lilla jag sett, har jag funnit tre saker, för hvilka författaren är klandervärd, nemligen: först några ord, som jag läst i Prologen; för det andra, att hans språk är Arragonisk dialect, ty han skrifver ofta utan artiklar; och för det tredje, som mest vittnar om hans okunnighet, be-

befinnes, att han irrar sig i denna historias hufvudomständigheter, och afviker ifrån sanningen; ty här säger han, att min Vapendragare *Sancho Panzas* hustru heter *Maria Gutierrez*, men så heter hon icke, utan *Theresa Panza;* och den, som irrar sig i en sådan hufvudomständighet, om honom kan man tro, att han äfven far vilse i allt det öfriga uti denna historia" *). Härvid inföll *Sancho*: "Denne Historieskrifvare måste vara en kostelig Herre och känna våra händelser mycket väl, emedan han kallar min hustru *Theresa Panza Maria Gutierrez;* tag igen boken, nådig Herre, och se efter om han äfven förändrat mitt namn." — "Efter hvad jag hör Er säga, min vän, yttrade nu *Don Geronimo*, måste Ni utan tvifvel vara *Sancho Panza*, Herr *Don Quixotes* Vapendragare." — "Det är jag, svarade *Sancho*, och anser det för en ära." — "Men att säga sanningen, fortfor denne Riddare, så behandlar denne nymodige författare Er icke med den artighet Er person synes förtjena; han målar Er såsom en stor-ätare, och enfalldig stackare, utan lustigt lynne, alldeles olik den *Sancho* som förekommer i denna historias första del." — "Gud förlåte honom det, sade *Sancho;* han kunde gerna lemna mig i min vrå, utan att bry sig om mig; ty den, som ljuger i ett, blir misstrodd i allt, och bättre är att blifva hemma med en skam, än gå i byn med två." De tvenne Riddarne bad *Don Quixote* stiga in i deras rum och spisa med dem, emedan de visste, att på detta värdshus fanns

in-

*) Denna anmärkning synes blott vara en ironie af *Cervantes*, emot Critici som gerna uppehålla sig vid småsaker.

intet, hvarmed en sådan person, som han, kunde undfägnas. *Don Quixote*, som alltid var artig, fogade sig efter deras önskan, och spisade med dem. *Sancho* stannade vid sin måltid med mera välde, och satte sig högre upp vid bordet jemte Värden, som fann icke mindre välbehag i sina oxläggar och nötben än *Sancho*.

Under samtalet vid måltiden frågade *Don Juan Don Quixote*, hvad nyheter han haft ifrån Fru *Dulcinea af Toboso*, om hon gift sig, födt barn, eller vore hafvande, eller om hon ännu vore mö, samt iakttog all tukt och ärbarhet, såsom en tillkommande belöning för Herr *Don Quixotes* kärliga tillgifvenhet för henne? — *Don Quixote* svarade: "*Dulcinea* är ännu Jungfru, och mitt tänkesätt är stadigare än någonsin; hennes förhållande till mig är i sitt förra stånd, och hennes skönhet är gömd under en ful bondpigas skepnad." Derjemte berättade han för dem punkt för punkt *Dulcineas* förtrollning, samt hvad som händt honom i Montesinos-hålan, jemte den föreskrift som den vise *Merlin* gifvit om hennes befrielse, nemligen att *Sancho* skulle piska sig. De bägge Riddarne funno mycket nöje uti att höra *Don Quixote* berätta de ovanliga händelserna i sin lefnadshistoria, och de voro likaså förundrade öfver hans galenskaper, som öfver det prydliga sätt, hvarmed han berättade. Än ansågo de honom för klok, och än framställde han sig som en narr, hvarföre de icke eller kunde bestämdt afgöra i hvad grad han var förståndig eller galen.

Sancho hade imedlertid slutat sin måltid, hvarföre han lemnade Värden och begaf sig in i rummet till sin Herre, hvarest han vid inträdet yttrade sig: "Jag vill dö, deruppå, mina Herrar, att författaren till den bok Herrarne äger, säkert icke har lust att dricka brorskål med mig; likväl vill jag ej tro att, ehuru han, såsom nådiga Herrarne sagt, kallat mig en frossare, han äfven vill kalla mig en drinkare." — "Det gör han likväl, sade *Don Geronimo*, men jag kan ej påminna mig på hvad sätt; likväl tror jag, att hans yttranden hänga illa tillhopa och att de äfven äro uppdiktade, såsom jag här kan se af den här närvarande redlige *Sanchos* physiognomie." — "Varen öfvertygade, mina Herrar, fortfor *Sancho*, att den historiens *Sancho* och *Don Quixote* måste vara helt andra personer än de, som befinna sig i *Cid Hamet Benengelis* bok, och hvilka äro vi sjelfva: min Herre, tapper, förståndig och kär; jag enfalldig och lustig, men hvarken en stor-ätare eller en drinkare." — "Det tror jag äfven, svarade *Don Juan*, och om möjligt vore skulle befallning gifvas, att ingen understod sig taga befattning med den store *Don Quixotes* äfventyr, utom *Cid Hamet*, den förste författaren, likasom *Alexander* befallte, att ingen skulle våga att måla honom, utom *Apelles*." — "Må hvilken som vill måla mig, svarade *Don Quixote*, men ingen må misshandla mig; ty tålamodet brister ofta, då man blifver öfverhöpad med smädelser." — "Ingen, fortfor *Don Juan*, kan ostraffad yttra sådana emot Herr *Don Quixote*, så framt han ej afböjer dem med sköl-

skölden af sitt tålamod, i hvilket synes mig vara både stort och ihärdigt." Under detta och dylika samtal försvann en god del af natten, och ehuru *Don Juan* önskade att *Don Quixote* måtte läsa något mera i den omtalade boken, för att se hvad han deraf ville erkänna såsom sannt, kunde han dock icke förmås dertill, utan han förklarade, att han läst nog deraf, för att kunna bekräfta dess dumhet, emedan han icke ville att, i händelse författaren kunde få veta det han haft boken i sina händer, denne då måtte tänka, att han äfven läst den, emedan den innehöll så nedriga och lättfärdiga saker, att man derifrån borde afvända sina tankar och ännu mera sina ögon. De frågade honom, hvarthän han beslutit resa? Han svarade, till Saragossa, för att bivista tornérspelet om det harnesk man der årligen utsatte såsom pris. *Don Juan* yttrade då, huruledes denna nya historia omtalade att *Don Quixote* (han måtte vara hvilken som helst) redan infunnit sig vid ett dylikt tornérspel, utan någon sinnrik uppfinning, fattig i afseende på tänkespråk, ännu fattigare på livré, och endast rik på dumheter. — "Om så är, svarade *Don Quixote*, så vill jag ej sätta min fot i Saragossa, på det hela verlden må lära känna denne nye författares osanna uppgifter, och alla menniskor inse, att jag icke är den *Don Quixote* han omtalar." — "Deruti gör Herrn mycket väl, sade *Don Geronimo*, ty i Barcellona hållas äfven tornérspel, hvarest Herrn kan visa sin tapperhet." — "Så ärnar jag äfven göra, återtog *Don Quixote*, men emedan tiden nu är inne att gå

till

till hvila, så utbeder jag mig af Herrarne den tillåtelsen att få räkna mig ibland deras trognaste vänner och tjenare." — "Äfvenså jag, inföll *Sancho;* ty jag torde väl duga till något." Härmed togo de afsked af hvarandra, och *Don Quixote* begaf sig med *Sancho* till sitt rum, under det *Don Juan* och *Don Geronimo* på det högsta förundrade sig öfver den blandning af förstånd och galenskap de funnit hos *Don Quixote*, hvarföre de säkert trodde, att de nu sett den verkelige *Don Quixote* och hans Vapendragare *Sancho*, men icke dem den Arragoniske författaren beskrifvit *). Följande morgonen steg *Don Quixote* tidigt upp, och bultade på väggen till närmaste rum, för att taga afsked af sina nya vänner. *Sancho* betalade Värden rikeligen, men rådde honom att hädanefter mindre skryta af värdshusets öfverflödiga förråd, eller också förse sig bättre dermed.

LX CAP.

Om det som hände DON QUIXOTE *på vägen till Barcelona.*

Morgonen var kylig, då *Don Quixote* lemnade värdshuset, och den gaf alla tecken att hela dagen skulle blifva likaså beskaffad. För det första underrättade sig Riddaren, hvilken väg var

*) Författaren åsyftar här den fortsättning af *Don Quixote*, som utgafs af en annan. Se författarens lefverne framför första delen, pag. 10.

var den kortaste till Barcelona, utan att man behöfde nalkas Saragossa; så stor var den åtrå han hade, att göra den nye historieskrifvaren, som så mycket smädat honom, till en ljugare. Imedlertid fogade det sig så, att på mera än sex dagar ingen ting hände honom, värdt att antecknas, efter hvilkas förlopp natten en gång öfverraskade honom, då han aflägsnat sig från vägen, och befann sig under några tjocka ekar eller korkträd; ty *Cid Hamet* har härvid ej varit så noggrann som han plägar vara. Herre och tjenare stego af sina kreatur, och sedan de lagt sig ned under trädens grenar, öfverlemnade sig *Sancho*, som samma dag plägat sig väl, utan vidare omständigheter åt sömnens hela makt; *Don Quixote* deremot, som mera hölls vaken af oroliga föreställningar än af hunger, kunde ej tillsluta sina ögon, utan hans tankar sväfvade omkring i tusende särskilta regioner. Än tyckte han sig vara i Montesinos-hålan, hvarest han såg den till en bondpiga förvandlade *Dulcinea* hoppa och springa upp på sin åsna; än ljödo i hans öron den vise *Merlins* ord, hvilka föreskrefvo för honom vilkoren och sättet, huru *Dulcinea* skulle befrias ifrån sin förtrollning. Han var alldeles förtviflad att se sin Vapendragare *Sanchos* tröghet och ringa medlidande, emedan denne, så mycket han hade sig bekant, ännu ej gifvit sig mera än fem slag, hvilket var ett alltför ringa antal i jemförelse med den ofantliga mängd deraf, som återstod. Detta väckte hos honom så mycket misstroende och en sådan vrede, att han sade för sig sjelf: "Om *Alexander Magnus* sön-

sönderhögg Gordiska knuten med de orden, att sönderhugga och upplösa vore detsamma, och han icke dessmindre blef Herre öfver hela Asien, så kan ju detsamma hända nu i afseende på *Dulcineas* befrielse från förtrollningen, om jag nämligen piskar *Sancho* emot hans villja; ty om vilkoret för denna befrielse är, att *Sancho* skall undfå 3,300 rapp, bör det komma på ett ut, om han sjelf gifver sig dem, eller emottager dem af någon annan, ty hufvudsaken är, att han måste hafva dem, de må komma hvarifrån som helst." Med denna föreställning, och sedan han tagit *Rozinantes* betsel, samt vridit det tillhopa såsom en dagg, att dermed kunna slå, närmade han sig till *Sancho* och började upplösa hans bälte, som framtill var sammanspändt och höll hans byxor uppe; men knappt hade han vidrört *Sancho*, förrän denne vaknade, och sade: "Hvad är detta? hvem är det som kommer och upplöser mina byxor?" — "Det är jag, svarade *Don Quixote*, som vill godtgöra din försummelse och lindra mina egna plågor; jag kommer för att piska dig, *Sancho*, och till en del afbetala den skuld i hvilken du står. *Dulcinea* förgås, du lefver obekymrad, och jag dör af längtan; således må du godvilligt gifva efter; ty min tanke är, att här i denna enslighet undfägna dig med minst tvåtusende rapp." — "Alldeles icke, återtog *Sancho;* håll sig fredligt, nådig Herre, ty annars, jag svär det vid himmel och jord, skola de döfva höra oss. De rapp jag åtagit mig, måste emottagas frivilligt och utan våld, men nu har jag ingen lust att piska mig; det bör

vara

vara nog, att jag nu lofvar piska mig, så snart det faller mig i sinnet." — "Jag kan ej förlita mig på din beredvillighet, *Sancho*, sade *Don Quixote*, ty ditt hjerta är stenhårdt, och ehuru du är bonde har du dock ömtåligt kött." Härvid fortfor *Don Quixote* att lösa upp hans byxor. Då *Sancho* förmärkte detta, reste han sig på benen, fattade omkring sin Herre, svängde med honom, och med en kärngkrok omkring hans ben, slog han honom baklänges till marken; derefter satte han sitt högra knä på hans bröst, och höll så fast hans händer, att han hvarken kunde röra eller vända sig. *Don Quixote* sade åt honom: "Hvad, förrädare! sätter du dig upp emot din husbonde och rättmätige Herre? vågar du lägga hand på den, som gifver dig bröd?" — "Jag förråder hvarken Konung eller land, svarade *Sancho*, jag hjelper mig sjelf; ty jag är min egen Herre. Här måste Ni lofva att lemna mig i fred och ej tvinga mig att piska mig sjelf, då skall jag åter släppa Er; men i annat fall skall du dö här, förrädare, och *Donna Sanchas* ovän!" — *Don Quixote* lofvade och svor vid sin herrskarinnas lif, att icke vidröra ett hår på hans hufvud, samt att han ville öfverlemna åt *Sanchos* fria villja och välbehag, att piska sig då det föll honom beqvämt. — *Sancho* steg då upp, samt aflägsnade sig ett godt stycke ifrån detta ställe; men just då han ville nedlägga sig under ett träd, kände han, att hans hufvud stötte emot något, och då han närmare undersökte med sina händer, fick han fatt i tvenne mennisko-ben, beklädda med strumpor och skor.

Dar-

Darrande af fruktan skyndade han till ett annat träd, och fann der detsamma, hvarföre han högt ropade åt *Don Quixote* om bistånd. *Don Quixote* kom till stället, och frågade, hvad som händt honom, samt hvarföre han var så rädd? *Sancho* svarade, att alla träden voro uppfyllda af mennisko-ben och fötter. *Don Quixote* undersökte, och förstod genast sakens sammanhang, hvarföre han sade åt *Sancho*: "Här är ingen ting att frukta; ty dessa ben och fötter, dem du kan känna men icke se, tillhöra utan tvifvel några spetsbofvar och stråtröfvare, som blifvit hängda i dessa träden; emedan Öfverheten plägar härstädes låta hänga 20 eller 30 sådana skurkar, då de blifvit ertappade; och häraf kan jag förstå, att vi befinna oss nära Barcelona." Det förhöll sig alldeles som *Don Quixote* trodde; ty då han och *Sancho* vid dagningen lyfte upp ögonen, sågo de att dessa trädens frukter endast bestodo i hängda röfvares kroppar.

Nu var det ljusa dagen, och om de döda röfvarena förskräckte dem, så injagades icke mindre fruktan hos dem af mera än fyratio lefvande röfvare, hvilka oförmodadt omringade dem, samt tillsade dem, på Cataloniska språket, att hålla sig stilla och vänta till dess deras Capitaine anlände. *Don Quixote* befann sig till fots, hans häst var utan betsel, hans lans stod stödd emot ett träd, så att han, i korthet sagdt, var utan allt försvar; hvarföre han ansåg bäst att slå armarna i korss, hänga hufvudet, och spara sig sjelf till ett bättre tillfälle. Röfvarena sprungo fram och plundrade *Sanchos* åsna,

na, samt qvarlemnade intet af hvad de funno i matsäcken och kappsäcken. Det var en stor lycka för *Sancho*, att han i en pung, som var fastbunden vid hans bälte, hade de penningar han fått af Hertigen, samt dem han medfört hemifrån; men med allt detta hade dock dessa hedersmän säkert anställt en så noggrann undersökning, att de säkert funnit alltsammans, om han också gömt det imellan hud och kött, så framt icke i samma stund deras Capitaine anländt, hvilken syntes vara en man imellan trettio och fyratio år, af stark kroppsbyggnad och mer än medelmåttig storlek, samt med alfvarsamt utseende och brun ansigtsfärg. Han red på en stor häst, hade harnesk uppå sig, samt ett par pistoler vid hvardera sidan. Då han såg att hans Vapendragare (ty så kallade han dem som tjenade under honom i hans handtering) ville plundra *Sancho Panza*, befallte han dem låta bli, och detta åtlyddes genast, hvarigenom hans penningar blefvo frälsta. Capitainen förundrade sig öfver att se lansen, som stod lutad emot trädet, en sköld, som låg bredvid på marken, samt att den med harnesk väpnade *Don Quixote* hade ett så bedröfligt utseende, att han tycktes vara sjelfva sorgen. Han närmade sig derföre till Riddaren, och yttrade sig: "Var icke så sorgsen, min goda vän; ty Ni har ej fallit i händerna på en grym *Osiris* *), utan i *Roque Guinarts* våld, hvilken af naturen är mera medlidsam än sträng." — "Min bedröfvelse härleder sig icke der-

*) Röfvaren lärer mena *Busiris*, som var en grym Konung i Egypten.

derifrån, att jag kommit i ditt våld, tappre *Roque*, hvars ryckte ej har några gränsor inom jordens rund, utan för det jag varit så bekymmerslös, att dina soldater kunnat öfverrumpla mig oberedd, ehuru jag är förbunden, enligt den Ordens föreskrift, till hvilken jag räknar mig, och som är det vandrande Ridderskapets, att alltid vara uppmärksam, och hvarje timma på dygnet utgöra min egen skildtvakt; ty du bör veta, store *Roque!* att om de funnit mig till häst, med min lans och min sköld, hade det icke blifvit lätt för dem att öfverväldiga mig, emedan jag är *Don Quixote af La Mancha*, och har med mina bedrifter uppfyllt hela verlden." *Roque Guinart* begrep straxt, att *Don Quixote* var mera förryckt än tapper, och ehuru han åtskilliga gånger hört hans namn, hade han dock aldrig ansett hans bedrifter för sanna; samt icke eller kunnat öfvertyga sig sjelf, att en dylik känsla skulle kunna beherrska ett menniskohjerta, hvarföre det fägnade honom utomordentligt att han, träffat mannen, för att med egna ögon se hvad han förut blott hört; derföre tilltalade han honom sålunda: "Tappre Riddare, bedröfva Er icke, och tro icke eller att Ni nu råkat i en olycka; ty det kunde väl hända, att Ert oblida öde genom en sådan motgång försonas; emedan himlen plägar på ovanliga förut obekanta vägar, dem menniskor aldrig kunnat föreställa sig, upplyfta de fallna och göra de fattiga rika."

Don Quixote ärnade tacka honom, då de bakom sig hörde ett buller, likasom af en hop hästfötter, men detta härledde sig blott ifrån

en

en enda häst, på hvilken anlände, i fullt galopp, en yngling, som syntes vara vid 20 års ålder, klädd i grönt damast med guldgaloner, en uppfästad Vallonsk hatt på hufvudet, trånga stöflor, sporrar, samt väpnad med dolk och värja, hvilka hade förgylda fästen; i handen hade han ett litet skjutgevär samt pistoler i bältet. Vid detta buller såg *Roque* sig om och blef varse denna sköna figur, som närmade sig till honom, och sade: "Jag kom, för att söka dig, tappre *Roque*, och för att hos dig finna, om icke hjelp, åtmindstone tröst i min olycka; och för att icke länge göra dig tvehogsen, emedan jag vet att du ej känner mig, så vill jag säga dig hvilken jag är, nämligen *Claudia Geronimo*, dotter af *Simon Forte*, din trogne vän och *Clauquel Torrellas* dödligaste fiende, likasom du, emedan han hör till ett förbund som är emot ditt. Du vet, att denne *Torrellas* har en son, som heter *Don Vincente Torrellas*, eller åtmindstone för tvenne timmar sedan hette så; och för att göra berättelsen om min olycka så kort som möjligt, vill jag med få ord säga dig allt. Denne yngling såg mig, friade till mig, och jag lyssnade till hans anbud samt skänkte honom min kärlek, utan att min far visste det; ty ingen flicka är till, ehuru sträng uppsigt hon må hafva, som icke finner tillfälle att verkställa hvad hon satt sig i sinnet. Korrt sagdt: han lofvade att blifva min gemål, och jag gaf honom löfte att blifva hans, utan att vi gingo vidare; men i går fick jag veta, att han, glömsk af hvad han var mig skyldig, skulle gifta sig med en annan, och att han denna morgon

bor-

borde hålla bröllop: en nyhet, som alldeles förvirrade mina sinnen och gjorde slut på allt mitt tålamod, och emedan min far ej var hemma, fann jag tillfälle att kläda mig i denna drägt, som du ser; hvarefter jag satte mig till häst och skyndade bort, samt upphann *Don Vincente* en half mil härifrån, och utan att uppehålla mig med klagomål, eller höra hans ursäkter, afsköt jag på honom detta gevär och på köpet äfven dessa bägge pistoler, så att jag tror, det han bör hafva mera än tvenne kulor i kroppen, och det blod, som flyter ur hans sår, måste nu försona den mig tillfogade skymfen. Jag lemnade honom på stället ibland sina tjenare, som hvarken vågade eller kunde taga hans försvar; och nu söker jag dig, för att bedja dig skaffa mig öfver till Frankrike, hvarest jag hafver slägtingar, som kunna emottaga mig; hvarjemte jag anhåller, att du ville beskydda min far, på det *Don Vincentes* anhöriga ej måtte utöfva hämnd på honom." *Roque*, högst förundrad öfver den vackra *Claudias* raskhet, utseende och företag, svarade: "Kom, Sennora, vi skola se om din ovän är död, och sedan skole vi öfverväga hvad som vidare är att göra." *Don Quixote*, som uppmärksamt lyssnat till hvad *Claudia* sagt och *Roque Guinart* svarat, inföll nu: "Ingen må åtaga sig den mödan, att försvara denna Dame, ty jag vill göra det; återgif mig min häst och mina vapen, och vänten mig här; jag skyndar att uppsöka Riddaren, och, lefvande eller död, skall han uppfylla det löfte han gifvit denna sköna Fröken." — "Deruppå bör ingen tvifla, sade

San-

Sancho, ty min Herre har en rätt lycklig hand att stifta ägtenskap, emedan det är icke länge sedan han tvingade en man att gifta sig, som ej ville hålla det löfte han gifvit en Jungfru; och om icke de elaka trollkarlar, som förfölja min Herre, förvandlat älskaren i en Lakejs skepnad, skulle flickan denna stund icke mera vara jungfru." *Roque*, som tänkte så mycket på den sköna *Claudias* händelse, att han alldeles icke gaf akt på hvad *Don Quixote* och *Sancho* sade, befallte blott sitt folk att återgifva *Sancho* allt hvad de tagit ifrån den plundrade åsnan, och antydde dem derjemte att de skulle draga sig tillbaka till den trakt hvarest de tillbragt förflutna natten. Derefter skyndade han jemte *Claudia* bort, för att uppsöka den sårade eller döda *Don Vincente*. De anlände till stället, hvarest *Claudia* träffat honom, och der funno de intet annat än nyss utrunnen blod; men då de sågo sig omkring på alla sidor, upptäckte de några personer på en höjd, och förmodade (såsom det äfven förhöll sig) att det skulle vara *Don Vincente*, som bortfördes af sina betjenter antingen lefvande eller död, antingen för att läkas eller begrafvas. De skyndade sig derföre att hinna dessa personer, och emedan de tågade ganska långsamt, var detta mycket lätt. Härvid funno de *Don Vincente* i sina betjenters armar, och han bad med svag röst, att de måtte låta honom dö der på stället, emedan smärtan af hans sår hindrade honom att komma vidare. *Claudia* och *Roque* nedstego af sina hästar och gingo till betjenterne, som mycket förskräcktes öfver

Roques

Roques närvaro, och *Claudia* blef högst förvirrad vid åsyn af *Don Vincente;* sväfvande imellan medömkan och vrede, gick hon till honom, fattade hans händer, och sade: "Om du gifvit mig dessa enligt vår öfverenskommelse, så hade du ej sett dig sjelf i denna belägenhet." Den sårade Riddaren öppnade sina nästan tillslutna ögon, och sade: "Jag ser nog, min sköna bedragna herrskarinna, att du är den som gifvit mig döden: ett straff, som jag icke förtjenat, och som alldeles icke svarat emot mina afsigter, enligt hvilka jag aldrig hvarken velat eller kunnat förolämpa dig." — "Är det då icke sannt, återtog *Claudia*, att du denna morgon reste för att gifta dig med *Leonora*, den rike *Balvastros* dotter?" — "Visserligen icke, svarade *Don Vincente;* endast mitt olycksöde måste hafva tillfört dig en sådan nyhet, på det du af svartsjuka skulle beröfva mig lifvet; men då jag får uppgifva det i dina armar, så prisar jag ändå mitt öde såsom lyckligt; och för att öfvertyga dig om sanningen häraf, så tryck min hand och emottag mig som din gemål, om du vill det, ty jag äger nu ingen större tillfredsställelse att lemna dig, för den förolämpning du tror dig hafva lidit af mig." *Claudia* tryckte hans hand; men hennes hjerta uppfylldes härvid af en sådan ångest, att hon nedföll afdånad på den blödande *Don Vincentes* bröst, och dödens köld öfverföll nu honom. *Roque* blef rörd och visste icke hvad han skulle göra. Betjenterne sprungo bort, för att söka vatten, att dermed bestänka deras ansigten; de funno det och gjorde så, hvarvid *Claudia* väck-

tes

tes ur sin svimning, men icke *Don Vincente* ur sin slummer, emedan han uppgifvit andan. Då *Claudia*, åter vid sansning, såg att hennes älskade brudgumme icke mera lefde, uppfyllde hon luften med sina suckar, och hennes klagorop stego ända emot himmelen; hon utryckte sitt hår och strödde det i vinden, sönderref sitt ansigte med egna händer, med alla de tecken af smärta och upprörda känslor, som ett förtvifladt hjerta kan framställa. "Grymma, obetänksamma flicka! ropade hon, hvilken lättsinnighet har kunnat förmå dig att verkställa ett så elakt uppsåt! O du, svartsjukans våldsamma raseri, till hvilka rysvärda företag leder du icke sluteligen den, som öppnar sitt bröst för dig! O min gemål, hvilket olyckligt öde! för att blifva min, måste grafven blifva din bröllopsbädd!" En sådan sorgsen klagan utgjöt *Claudia*, hvarmed hon utprässade tårar ur sjelfva *Roques* ögon, hvilka annars vanligen, vid hvad tillfälle som helst, förblefvo torra. Betjenterne greto, *Claudia* afdånade hvarje ögonblick, och hela detta ställe tycktes nu vara en sorgens skådeplats och ett olyckans hemvist. Omsider befallte *Roque Guinart Don Vincentes* tjenare föra deras Herres lekamen till hans fars hemvist, som ej var långt bort beläget, på det den måtte befordras till sitt hvilorum. *Claudia* sade åt *Roque*, att hon ville gå i ett kloster, hvars Abbedissa var hennes Tante, och der hon ärnade sluta sin lefnad såsom för evigt en ännu skönare brudgums trolofvade brud. *Roque* berömde hennes goda föresats, och erböd sig ledsaga henne, hvarthän som

 helst

helst hon ville begifva sig, samt äfven att försvara hennes far emot *Don Vincentes* anhöriga, och emot alla menniskor, som hade lust att angripa honom. *Claudia* ville på intet sätt emottaga hans sällskap, utan hon tackade på det höfligaste hon kunde för hans anbud, och tog gråtande afsked af honom. *Don Vincentes* betjenter begåfvo sig på väg med deras Herres lik, och *Roque* återvände till sitt folk. Sådant var slutet på *Claudia Geronimas* kärleks-äfventyr; och huru kunde det blifva annorlunda, då man besinnar, att hela väfnaden af hennes olyckshistoria var sammanspunnen af den grymma och obändiga svartsjukans våldsamhet?

Roque Guinart fann sina vapendragare på det ställe han anvisat dem, och midt ibland dem satt *Don Quixote* på sin *Rozinante*, samt höll ett tal för dem, hvarigenom han ville förmå dessa menniskor att öfvergifva detta lefnadssätt, lika vådligt för själen som kroppen; men emedan de flesta voro Basker, samt ohyfsade och vilda karlar, så verkade *Don Quixotes* tal alltför litet. Sedan *Roque* ditkommit, frågade han *Sancho*, om de riktigt återgifvit alla hans saker, dem de bemäktigat sig då de plundrade hans åsna? *Sancho* svarade Ja, utom tre nattmössor, som ännu saknades, och voro värda tre städer. — ”Hvad säger du, karl? ropade en af de närvarande; se här äro de, och de äro ej värda tre Realer.” — ”Så är det, inföll *Don Quixote;* men min Vapendragare värderar dem så högt som han säger, i afseende på den person som gifvit mig dem.” *Roque Guinart* befallte dem straxt återlemna nattmös-

sor-

sorna; hvarefter han uppställde allt sitt folk i en rad, och befallte dem framlägga för honom alla kläder, kostbarheter och penningar, samt allt hvad de gjort till sitt byte sedan sista delningen; hvarefter han hastigt värderade allt, förvandlade, hvad som ej kunde delas, till penningar, samt utdelade sedan alltsammans ibland sitt folk med en sådan rättvisa och klokhet, så att ingen dervid kom till korta på det minsta. Sedan detta var gjordt, samt alla voro nöjda och glada, sade *Roque* till *Don Quixote*: "Om man ej jakttog denna noggrannhet med dem, skulle man ej kunna vistas ibland dem." — Häruppå svarade *Sancho*: "Såsom jag sett, är rättvisan någon ting så godt, att den är nödvändig till och med ibland spetsbofvar." En af röfvareflocken hörde detta, och lade genast an med sitt gevär, samt hade utan tvifvel sändt en kula genom *Sanchos* hufvud, om icke *Roque* ropat åt honom, att låta bli. *Sancho* blef mycket förskräckt, och föresatte sig, att ej öppna sin mun så länge han befann sig ibland dessa menniskor. Imedlertid anlände en och sedermera flera af bandet, hvilka varit ställda såsom utposter vid vägarne, för att se efter om resande visade sig, samt lemna Capitainen underrättelse om hvad som föreföll, och dessa sade nu: "Herre, icke långt härifrån, på vägen till Barcelona, kommer en stor hop menniskor." *Roque* frågade: "Har du kunnat se, om de äro sådana som söka oss, eller sådana som vi söka?" — "De äro sådana vi söka," svarade en af bandet. — "Gån då alle, fortfor *Roque*, och bringa dem hit, utan att en enda undankom-

mer." Hela röfvarskaran gick bort, *Don Quixote*, *Sancho* och *Roque* stannade qvar, för att afbida återkomsten och se hvilka menniskor de förde med sig. Imedlertid sade *Roque* till *Don Quixote*: "Vårt lefnadssätt måste väl förefalla Herr *Don Quixote* mycket nytt: nya äfventyr, nya händelser, och alla farliga; icke eller förundrar jag mig om de synas Herrn besynnerliga; ty jag bekänner uppriktigt, att en mera orolig, mera bekymmerfull lefnad ej finnes än vår. Endast hämndgirighet har, jag vet ej sjelf på hvad sätt, drifvit mig dertill, emedan den har förmåga att uppröra äfven de mest sagtmodiga hjertan. Af naturen är jag både medlidsam och väl sinnad; men såsom jag redan sagt, har begäret att hämnas en liden oförrätt förqväft alla mina goda böjeljer, så att jag, i trotts af bättre insigter, likväl fortfar i detta tillstånd; och likasom en afgrund leder till den andra, samt en synd till en annan, har mitt hämndbegär utsträckt sig så, att jag icke blott utöfvar det för egen räkning, utan åtager mig äfven andras. Må imedlertid himlen stå mig bi, så att, ehuru jag befinner mig midt uti en labyrinth af mina förvillelser, jag dock ej förlorar hoppet att finna en utgång." *Don Quixote* förundrade sig öfver att höra *Roque* tala så förnuftigt och sammanhängande, emedan han förmodade, att ingen under dylika sysselsättningar, som plundring, mord och stråtröfveri, kunde hålla ett anständigt samtal, och derföre svarade han: "Herr *Roque*, början till förbättring är att erkänna sin sjukdom, och att den sjuka vill intaga de läkemedel Doctorn

före-

föreskrifver; Ni är sjuk, känner Er plåga, och himlen, eller rättare sagdt Gud, som är vår Läkare, skall använda de botemedel som förmå göra Er frisk; men vanligen återföra de endast småningom hälsan, och icke hastigt, såsom genom ett underverk; och emedan förnuftiga syndare äro närmare förbättringen än de enfalldiga, och Herrn uti sitt tal har ådagalagt sin klokhet, så bör Herrn vara vid godt mod, och hoppas, att Ert samvetes sjukdom skall förbättras. Om Herrn derföre vill afvika från en elak väg, och med beqvämlighet begifva sig på den som leder till räddning, så följ mig, och jag skall lära Er att blifva en vandrande Riddare, hvarvid möta så många besvärligheter och motgångar, att det kan anses för en botöfning, och dervid kan Herrn i en handvändning ernå himlens lycksalighet."

Roque skrattade öfver *Don Quixotes* råd, hvarefter han förändrade samtalet, och berättade *Claudia Geronimas* bedröfliga händelse, hvaröfver *Sancho* blef myeket sorgsen, emedan flickans skönhet, okonstlade väsende och goda mine ej litet behagat honom. Imedlertid återkommo de utsända röfvarena och medförde tvenne Riddare till häst, tvenne pelegrimer til fots, jemte en vagn uppfylld af fruntimmer, och sex betjenter, hvilka till häst och fots följde densamma, och utomdess tvänne unga mulåsnedrifvare, hvilka tillhörde de tvenne Riddarne. Röfvareskaran förde dem midt ibland sig, hvarvid både de segrande och besegrade iakttogo en djup tystnad, endast väntande att den store *Roque Guinart* skulle tala, och han frågade

Rid-

Riddarne, hvilka de voro, hvarthän de ärnade sig, samt huru mycket penningar de medförde? En af dem svarade: "Herre, vi äro tvenne Capitainer vid Spanska infanteriet, våra Compagnier befinna sig i Neapel, och vi skole inskeppa oss på fyra galérer, som skola ligga i Barcelona, emedan vi hafve ordres att gå öfver till Sicilien; vi medföra två eller trehundrade Riksdaler, samt anse oss dermed rika och nöjda; ty soldaters vanliga fattigdom tillåter dem ej samla större skatter." *Roque* gjorde pelegrimerne samma fråga, som han framställt för Capitainerne; han fick till svar, att de ärnade stiga om bord, för att begifva sig till Rom, och att de bägge tillhopa ägde ungefär sextio Realer. Derefter ville han veta, hvilken åkte i vagnen, hvart resan gällde, samt huru mycket penningar man medförde? En af de ridande betjenterne svarade: "Min nådigaste Fru, *Donna Guiomar de Quinnones*, vice-Konungens i Neapel gemål, jemte sin lilla dotter, en Kammarfru och en Duenna, befinna sig i vagnen; vi sex betjenter åtfölja henne, och de penningar vi medföra utgöra 600 riksdaler." — "Således, återtog *Roque Guinart*, hafve vi här 900 riksdaler och 60 realer; mina följeslagare äro 60; tänken nu efter huru mycket belöper sig på en hvar, ty jag är en dålig räkenkarl." Då röfvarena hörde detta, upphöjde de alla sina röster, och ropade: "Lefve *Roque Guinart* i många år, till trotts för alla de skurkar, som söka hans undergång!" De bägge Officerarne syntes mycket nedslagna, vice-Konungens gemål sorgsen, och de tvenne pelegri-

legrimerne voro icke eller särdeles glada, då de sågo att man ville borttaga deras egendom. *Roque* höll dem sålunda en stund uti oro; men han ärnade dock icke drifva denna deras ängslan till en större höjd, emedan man redan på ett böss-skotts afstånd kunde läsa den i deras ansigten; han vände sig derföre till Capitainerne, och sade: "Hören, mina Herrar Capitainer, villjen J visa mig den artigheten och låna mig sextio riksdaler, och af Fru vice-Regentinnan åstundar jag åttatio dito, för att tillfredsställa dessa mina följeslagare, ty hvarje arbetare är sin lön värd; och derefter kunnen J fortsätta Er väg fritt samt utan vidare bekymmer, emedan jag skall gifva Er ett pass, på det, i händelse J stöten på flera hopar af mitt folk, som är fördeladt här och der i hela trakten, de ej måtte tillfoga Er något ondt; ty det är alldeles icke min afsigt att förolämpa krigsmän, icke eller något fruntimmer, i synnerhet af så hög rang." Mångfalldiga och väl utförda voro de tacksägelser de bägge Capitainerne afhördade sig inför *Roque*, i afseende på hans artighet och ädelmod, ty så ansågo de den omständigheten, att han blott lånade litet penningar af dem. *Donna Guiomar de Quinnones* ville stiga ur vagnen, för att kyssa den store *Roques* händer och fötter; men han tillät det ej på något sätt, utan i stället bad han om förlåtelse för den orättvisa han tillfogade dem alla, emedan han var tvungen att noga uppfylla de förbindelser, som tillhörde hans grymma värf. Vice-Konungens gemål befallte genast en af sina betjenter utbetala de

80 riksdaler, som utgjorde hennes andel, och Officerarne hade redan uppräknat de 60, som af dem skulle utbetalas. Pelegrimerne ville framgifva hela den stackars summa de ägde, men *Roque* bad dem vara obekymrade; hvarefter han vände sig till sitt folk, och yttrade: "Af denna summa får en hvar af Er två riksdaler och tjugu blifva öfver; af dessa tjugu få de tvenne Pelegrimerne tio, och de öfriga tio skall denne trogne Vapendragare (*Sancho*) hafva, på det han må kunna säga allt godt om detta äfventyr." *Roque* framtog derefter skriftyg, som han alltid medförde, och gaf de resande ett pass, att uppvisa för truppens underbefälhafvare, hvaruppå han tog afsked af dem och lemnade dem fritt aftåg, då de på sin sida beundrade hans ädla uppförande och väsende, samt hans ovanliga handlingssätt, och ansågo honom snarare för en *Alexander Magnus*, än en bekant Stråtröfvare. En af röfvarehopen sade nu, på sin brutna Baskiska och Catalanska dialect: "Vår Capitaine passar bättre till en Munk än en röfvare; om han framdeles vill visa sig frikostig, må han göra det ur egen Cassa och ej på vår bekostnad." Denna olyckliga sade ej detta så tyst, att icke *Roque* hörde det, hvilken genast drog sitt svärd och klöf röfvarens hufvud, under det han sade: "På detta sätt bestraffar jag fritaliga skurkar." Alla blefvo förskräckta, och ingen vågade säga ett ord; så stor var den lydnad man hade för anföraren. *Roquc* gick sedan afsides och skref ett bref till en sin vän i Barcelona, hvaruti han underrättade denne, att han hade hos sig

den

den berömde vandrande Riddaren *Don Quixote af La Mancha*, om hvilken så många saker berättades; hvarjemte han lät sin vän veta, att Riddaren var den mest angenäma och förståndige man i verlden, och att han (*Roque*) skulle inom fyra dagar, just på den helige *Johannis* Döparens dag, aflemna Riddaren midt på torget i staden, beväpnad med alla sina vapen, sittande på sin häst *Rozinante*, jemte hans Vapendragare *Sancho* på sin åsna. Denna underrättelse borde äfven meddelas deras vän *Niarros*, på det de måtte förlusta sig med Riddaren; likväl önskade han, det hans fiender i Cadelska slägten måtte sakna detta nöje, hvilket han dock ansåg omöjligt, emedan *Don Quixotes* förstånd och galenskap, samt hans Vapendragare *Sanchos* lustighet, nödvändigt måste väcka uppseende och roa hela verlden. Detta bref insände han med en af sina underhafvande, som förbytt sin röfvare-uniform uti en bonddrägt, gick till Barcellona, och aflemnade brefvet till den som skulle hafva det.

LXI CAP.

Hvad som hände DON QUIXOTE *vid hans intåg i Barcelona, jemte andra saker, som äro mera sannfärdiga än förnuftiga.*

Tre dagar och tre nätter förblef *Don Quixote* hos *Roque*, och hade han äfven vistats der trehundrade år, skulle han dock icke saknat anled-

ledning att beundra denne anförarens lefnadssätt. Om morgonen voro de på ett ställe, sin middag spisade de på ett annat; den ena gången flydde de, utan att veta för hvilken, en annan gång lurade de, utan att veta på hvilken. De sofvo på stående fot, och afbröto ofta sömnen, i det de lemnade ett ställe, för att uppsöka ett annat. Spioner utsändes beständigt, utposter förhördes, luntorna till musqueterna voro alltid brinnande, ehuru de hade få riktiga gevär, utan de flesta betjenade sig af pistoler. *Roque* var om nätterna alltid skilljd ifrån sitt folk, och uppehöll sig på sådana ställen som hans följeslagare ej kände; ty de många befallningar vice-Konungen i Barcelona utfärdat emot hans lif, gjorde honom orolig och rädd, så att han ej vågade förlita sig på någon, och äfven fruktade för sitt eget folk, att de antingen skulle mörda honom eller öfverlemna honom i rättvisans händer: ett lefnadssätt, i högsta grad uselt och beklagansvärdt. På obanade vägar och föga kända stigar anlände omsider *Roque*, *Don Quixote*, *Sancho* och sex röfvare, till Barcelona. De befunno sig vid staden just Midsommarsafton, då *Roque* omfamnade *Don Quixote* och *Sancho*, åt hvilken sednare han aflemnade de tio riksdaler han utlofvat, och dem han förut ej gifvit; hvarefter de åtskilljdes under tusende höflighetsbetyg â ömse sidor. *Roque* aflägsnade sig, och *Don Quixote* stannade, qvarsittande på sin häst, att sålunda afbida dagen, hvilken ej länge dröjde, utan Aurora visade snart sitt glänsande ansigte i österns fenster, samt vederqvickte

örter

örter och blommor, hvarjemte örat äfven fägnades af trumpeters skall och pukors dån; man hörde klang af små klockor, bullret af hästfötter, och beständigt ropande: ur vägen! ur vägen! af de ridande som kommo från staden. Aurora lemnade plats åt solen, som med ett ansigte, större än en sköld, småningom höjde sig ifrån den lägre horizonten. *Don Quixote* och *Sancho* sågo sig omkring på alla sidor, och blefvo varse hafvet, hvilket de hittills icke sett; det syntes dem ofantligt rymligt och bredt, samt vida större än Ruidera-sjöarna, som de sett i La Mancha. De sågo galerer, som lågo i hamnen, och från hvilka man aftog segelduken, som höljde dem, hvarefter de visade sig fulla af vimplar och flaggor, som fladdrade för vinden samt med sina spetsar kysste och smekte hafsytan. Ifrån galererna ljudade oboër, trumpeter och clarinetter, som uppfyllde luften rundt omkring med lifliga toner och ett krigiskt skall; hvarefter galererna började röra sig, och föreställde en strid på det stilla hafvet, hvilken likasom efterhärmades af en otalig mängd Riddare, som på sköna hästar och med präktiga livréer kommo ifrån staden. Soldaterne på galererna aflossade en mängd kanonskott, hvilka besvarades från fästningens vallar och murar, och det gröfre artilleriet skakade häftigt luften med förfärligt dån, som åter besvarades från fartygen. Hafvet var spegelklart, jorden liflig, luften ren, utom då den uppfylldes af krutrök, och det syntes, som hade en allmän glädje utgjutit sig öfver alla menniskor.

Imed-

Imedlertid kommo, under hurra och glädjerop, flera af den granna Riddareskaran, i fullt galopp till stället, hvarest *Don Quixote* befann sig, uppfylld af förundran och längtan, och en af dem, hvilken var densamme, som fått underrättelsen från *Roque*, ropade med hög röst till *Don Quixote*: "Mycket välkommen till vår stad, o spegel, fyrbåk, nordstjerna och compass för allt vandrande Ridderskap, ehuru vidt det än må utsträcka sig! Ännu en gång välkommen, säger jag, tappre *Don Quixote af La Mancha;* ej den falske, uppdiktade och oäkte, som man nyligen framställt för oss i en lögnaktig historia, utan den verkelige, rättmätige och pålitlige, som *Cid Hamet Benengeli*, alla historieskrifvares blomma, beskrifvit för oss." *Don Quixote* svarade icke ett ord, och Riddarne väntade ej eller att han skulle svara något, utan redo med de öfriga, som följt dem, fram och åter, samt började göra en ringränning rundt omkring *Don Quixote*, hvilken vände sig till *Sancho*, och sade: "Dessa hafva riktigt igenkänt oss, och jag vill hålla vad, att de läst vår sannfärdiga historia, äfvensom den man nyligen låtit trycka i Arragonien." Riddaren, som tilltalat *Don Quixote*, återkom nu, och sade: "Behagar min nådige Herr *Don Quixote* följa med oss, ty vi äro alla Edra tjenare, samt *Roque Guinarts* goda vänner." Häruppå svarade *Don Quixote*: "Om höflighet alstrar höflighet, så är Eder artighet, Herr Riddare, en dotter, eller åtmindstone nära slägting till *Roque Guinart;* för mig hvart Ni behagar, ty jag har ingen annan villja än Eder, i synnerhet om

jag

jag får använda den till Er tjenst." Riddaren svarade på icke mindre artigt sätt; hvarefter de togo honom midt ibland sig, samt under skall af pukor och blåsinstrumenter begåfvo sig till staden. Vid intåget derstädes fogade Hin onde, som stiftar allt ondt, samt gatpojkar, som äro värre än Hin onde, saken så, att då dessa med näsvishet trängde sig imellan öfver allt, upplyfte en af dem *Rozinantes* svans samt en annan svansen på *Sanchos* åsna, och stoppade inunder en handfull tistel och karrborrar. De stackars djuren kände dessa nya sporrar, och klämde till svansarna, men förökade dermed sitt onda så, att de omsider gjorde tusende snesprång, och omsider kastade sina ryttare till marken. Högst uppretad tog *Don Quixote* karrborrarne ifrån sin hästs svans, och *Sancho* gjorde likaledes med sin grolle. De, som åtföljde *Don Quixote*, ville bestraffa gatpojkarnas bofstrek; men det var omöjligt, emedan de redan försvunnit i den stora folkhopen, som trängde omkring på alla sidor. *Don Quixote* och *Sancho* satte sig åter upp, och under fortfarande musik och fröjderop kommo de till sin ledsagares hus, som var stort och präktigt, emedan det tillhörde en rik Riddare; och der lemne vi dem nu för denna gång, emedan *Cid Hamet* så vill.

LXII CAP.

Hvilket handlar om äfventyret med det förtrollade hufvudet, jemte andra barnsliga upptåg, dem man ej kan underlåta att berätta.

Don Quixotes värd hette *Don Antonio Moreno*, en rik och förståndig Riddare, samt en älskare af att förlusta sig på muntert och anständigt sätt. Då han nu såg *Don Quixote* i sitt hus, eftersinnade han äfven på hvad sätt han, utan att förolämpa den vandrande Riddaren, skulle kunna roa sig åt hans galenskap; ty det som skadar någon, är icke skämt, och intet tidsfördrif äger värde, som länder tredje man till förfång. Hvad han först gjorde, var att låta *Don Quixote* afväpna sig, hvarefter han utförde honom i hans trånga skinnklädnad (den vi flera gånger beskrifvit och afmålat) på en balcon, belägen åt en af stadens hufvudgator, i åsyn af alla menniskor och alla gatpojkar, hvilka begapade honom, som om han varit en apa. De präktigt klädde Riddarne svängde sig åter till häst framför honom, likasom hade det endast skett honom till ära, och ej för att fira dagens fest, hvaröfver *Sancho* var högst förnöjd; ty det föreföll honom, såsom hade han, utan att sjelf veta huruledes, åter funnit ett *Camachos* bröllop, ännu ett hus såsom *Don Diego de Mirandas*, och ännu ett slott sådant som Hertigens. Samma dag spisade *Don Antonio* i sällskap med några vänner, hvilka alla bemötte *Don Quixote*, såsom en vandrande Riddare, med mycken artighet, hvilken ära icke litet fägnade och smickrade honom. *Sancho* sade

sade så många löjligheter, att alla betjenterne i huset, och alla som hörde honom, voro likasom fjättrade vid hans mun. Under måltiden sade *Don Antonio* åt *Sancho*: "Vi hafve här fått veta, redlige *Sancho*, att Ni är en så stor älskare af gröt och köttmat, att om något deraf blifver öfrigt, stoppar Ni det i barmen tills följande dagen." — "Nej, nådige Herre, det är icke så, svarade *Sancho*; ty jag är mera renlig än glupsk; och min nådige Herre *Don Quixote*, som är här närvarande, vet ganska väl, att vi bägge ofta hela veckan åtnöja oss blott med en handfull ek-ollon och nötter; sannt är dock, att om det någon gång händer mig, att stekta dufvor komma flygande, så gapar jag gerna, det vill säga, att jag äter hvad man bjuder mig, och tager dagen som han kommer; men den som vill påstå, att jag är en frossare och slusk, han säger det som icke är sannt, och derom skulle jag yttra mig på annat sätt, om jag ej gjorde afseende på de vördnadsvärda skägg jag har för mig här vid bordet." — "Det är säkert, inföll *Don Quixote*, att den måttlighet och snygghet, hvarmed *Sancho* äter, förtjenade skrifvas och ristas i koppartaflor, att till evigt minne förvaras för kommande sekler. Sannt är, att då han hungrar, synes han något snål, ty då äter han något fort och tuggar på bägge sidor, men han iakttager dock alltid snygghet; och under den tid han var Ståthållare spisade han med sådan grannlagenhet, att han nyttjade gaffel både till vindrufvor och bär." — "Huru? ropade *Don Antonio*, har *Sancho* varit Ståthållare?" — "Alldeles,

deles, svarade *Sancho*, och öfver en Ö, som heter Barataria, hvilken jag i tio dagar beherrskade efter min egen näsa; men derunder förlorade jag all vidare lust dertill, och lärde att förakta alla Ståthållareskap i verlden. Jag begaf mig derifrån, nedföll i en håla, der jag ansåg mig för död; men kom sluteligen lefvande derifrån genom ett underverk." *Don Quixote* berättade nu i korthet hela händelsen med *Sanchos* Ståthållareskap, hvilket mycket roade alla åhörarne. Derefter steg man ifrån bordet, då *Don Antonio* tog *Don Quixote* i hand och ingick med honom i ett serskildt rum, hvarest ej fanns någon annan prydnad än ett bord, efter utseendet af Jaspis, och hvilande på en fot af samma sten-art. På bordet stod en bröstbild, liknande de Romerska Kejsarnas, och som syntes vara af bronze. *Don Antonio* spatserade med *Don Quixote* upp och ned i rummet, hvarvid de flera gånger gingo omkring bordet, och slutligen sade den förre till den sednare: "Sedan jag nu, min Herr *Don Quixote*, är öfvertygad, att ingen hör eller lyssnar på oss, och dörren är stängd, så vill jag för Herrn berätta ett af de mest sällsynta äfventyr, eller rättare sagdt nyhet, som man möjligen kan föreställa sig, dock med vilkor, att hvad jag nu säger Herrn, måste förvaras såsom den största hemlighet." — "Deruppå vill jag svärja, svarade *Don Quixote;* och till mera säkerhet vill jag likasom lägga en grafsten deröfver; ty Herr *Don Antonio* måste veta (hans namn var *Don Quixote* bekant), att han, med hvilken Herrn nu talar, ehuru han hafver öron

för

för att höra, likväl ej äger någon tunga för att pladdra, och således kan Herrn med trygghet öfverflytta, hvad Herrn har i sitt bröst, till mitt, samt räkna deruppå, att Herrn begrafvit hemligheten i sjelfva tystlåtenhetens afgrund." — "I förlitande på detta löfte, återtog *Don Antonio*, skall jag sätta Herrn i förundran öfver det Herrn får se och höra, och tillika befria mig sjelf ifrån det qval jag lider derigenom, att jag ej har någon, åt hvilken jag kan meddela mina hemligheter; ty man kan ej förlita sig på alla. *Don Quixote* stod med spänd uppmärksamhet och afbidade utgången på alla dessa omsvep; hvarefter *Don Antonio* tog honom vid handen, lät honom känna på bronzehufvudet, på hela bordet, och dess fot, som äfven var af Jaspis, samt hvaruppå det hvilade, och sade sedan: "Detta hufvud, Herr *Don Quixote*, är gjordt och sammansatt utaf en den störste häxmästare och trollkarl verlden haft; jag tror han var Polack till nationen, samt discipel af den rycktbare *Escotillo* *), om hvilken så många underverk berättas. Denne Polacken var i mitt hus, och emot en belöning af 1000:de riksdaler, som jag gaf honom, förfärdigade han detta hufvud, hvilket har den dygd och egenskap, att det svarar på allt hvad man frågar i dess öra. Han gjorde cirklar, målade figurer, observerade stjernorna, punkterade, och, i korthet sagdt, bragte detta hufvud till den fullkomlighet, som vi i morgon

*) *Michael Scot* lefde i 13:de århundradet, och sysselsatte sig med Medicin, Mathematik, Chemie, Alchemie, samt flera natur-vettenskaper, hvarföre allmänheten i detta mörka tidehvarf ansåg honom för en trollkarl.

skole röna; ty alla fredagar är det stumt, och emedan det i dag är fredag, måste vi vänta tills i morgon. Under denna tid kan Herrn besinna sig uppå hvad han vill fråga; och jag vet af erfarenhet, att detta hufvud säger sannt i alla sina svar.” *Don Quixote* blef förundrad öfver detta hufvudets goda egenskaper, och ville svårligen tro *Don Antonio;* men då han besinnade, att han inom så kort tid skulle få erfarenhet derom, ville han ej yttra sig vidare, utan tackade sin värd för det han anförtrott honom en så stor hemlighet. Derefter gingo de ur rummet, och *Don Antonio* igenläste dörren, hvarefter de begåfvo sig till en sal, der de öfriga Riddarne befunno sig. Under tiden hade *Sancho* för dessa Herrar berättat många af de äfventyr och händelser, som tilldragit sig med *Don Quixote.*

Samma afton redo de ut med *Don Quixote*, som icke var beväpnad, utan var klädd i en kappa af brunt kläde, uti hvilken sjelfva kölden vid denna årstid kunnat svettas. De hade befallt sina betjenter att uppehålla *Sancho*, så att han ej kunde komma ur huset. *Don Quixote* red icke på *Rozinante*, utan på en stor mulåsna, som hade en god gång och var väl utstofferad. De påklädde honom kappan, och, utan att han märkte det, fästade de bak på hans axlar ett stycke pergament, på hvilket stod att läsa med stora bokstäfver: *Detta är Don Quixote af La Mancha.* Då de började sin spatserfärt, fästade alla, som blefvo dem varse, ögonen på pergamentet, och då alla dervid upprepade: detta är *Don Quixote af La Mancha;* förundrade

sig

sig *Don Quixote* deröfver att höra, huru alla, som sågo honom, kände och nämnde honom vid namn; hvarföre han vände sig till *Don Antonio*, som red vid hans sida, och sade: "Det företräde vandrande Ridderskapet innefattar är stort; ty den, som antagit detta yrke, är känd och rycktbar öfver allt i verlden; se nu sjelf, min Herr *Don Antonio*, att till och med gatpojkarne här i staden känna mig, ehuru de aldrig förr sett mig." — "Så förhåller det sig, Herr *Don Quixote*, svarade *Don Antonio*; ty likasom elden ej kan gömmas eller döljas, kan icke eller dygden förblifva obekant, och den ära, som förvärfvas genom vapnen, öfvergår i glans och härlighet all annan ära." Imedlertid hände sig, att under det *Don Quixote*, åtföljd af dylika bifallsrop, framred, sade en Castilianer, som läst sedeln bakpå hans rygg, med hög röst: "För Hin onde i våld med *Don Quixote af La Mancha!* huru, har du kunnat komma ända hit, utan att dö af alla de prygel du undfått! Du är en galning; men om du vore det ensam, och höll dig inom din galenskaps gränsor, kunde man anse det onda för mindre; nu deremot har du den egenskapen att förvandla alla dem till narrar och dumhufvuden, som närma sig till dig och söka ditt umgänge, hvilket man kan se på dessa Herrar, som följa dig. Återvänd hem, din narr, och se efter din egendom, din hustru och dina barn, och öfvergif dessa dårskaper, som förbrylla din hjerna och bortjaga ditt förstånd." — "Min vän, svarade *Don Antonio*, gå Ni Er väg, och gif inga råd åt den, som ej

 be-

begär dem. Herr *Don Quixote af La Mancha* är ganska förståndig, och vi, som följa honom, äro inga narrar; dygden måste äras hvarest den finnes; gå således för f— n i våld, och blanda Er ej i saker, som icke angå Er.” — ”Min själ, har icke Herrn rätt, återtog mannen; ty att gifva denne gode Herrn råd, är att ösa vatten med såll; men imedlertid gör det mig rätt ondt, att det goda förstånd, detta dumhufvud säges hafva i alla saker, skall rinna bort genom hans vandrande Ridderskaps canal; och måtte satan, som Herrn nyss nämnt, anfäckta mig och alla mina efterkommande, om jag ifrån denna dag, skulle jag också blifva gammal som *Methusalem*, gifver någon ett godt råd, man må också bedja mig derom.” Härvid gick rådgifvaren sin väg och spatserridten fortsattes; men imedlertid blef trängseln så stor af gatpojkar och annat folk, som läste sedeln, så att *Don Antonio* måste borttaga den, likasom hade det varit något annat, som fastnat på kappan.

Natten kom, och de återvände hem, hvarest de funno ett sällskap af fruntimmer, emedan *Don Antonios* gemål, som var en förnäm, munter, skön och förståndig Dame, hade bjudit åtskilliga af sina vänner till sig, för att visa sin gäst större ära, och att tillika roa sig åt hans oerhörda galenskap. En stor del af dessa fruntimmer hade infunnit sig, aftonmåltiden var präktig, och klockan 10 öppnades balen. Ibland dessa Damer funnos tvenne, som hade ett skalkaktigt och muntert lynne, och, ehuru de voro mycket ärbara, antogo de för denna gång en

viss

viss lättsinnighet, för att åstadkomma ett skämt, som kunde roa utan att skada. De täflade med hvarandra, att uppbjuda *Don Quixote* till dans, och dermed plågade de honom både till kropp och själ. Det var en märkvärdig sak, att dervid se *Don Quixotes* figur, lång, smal, torr och blek, i sina trånga kläder, med elakt lynne, och ingen ting mindre än lättfotad. De tvenne fruntimren låtsade äfven i hemlighet söka hans ynnest, men lika hemligt försmådde han dem; och då han sluteligen såg sig bragt i trängsel af deras ömma blickar och handtryckningar, sade han helt högt: "*fugite partes adversæ* (viken ifrån mig fiender), må inga obehöriga tankar störa mitt lugn, och J, mina Damer, vänden Er till någon annan med Edra begär; ty hon, som är min själs beherrskarinna, den makalösa *Dulcinea af Toboso*, tillåter icke, att några andra behag, än hennes, fängsla och betvinga mig." Vid dessa orden satte han sig ned midt på salsgolfvet, utmattad och likasom sönderkrossad af den för honom ovanliga dansrörelsen. *Don Antonio* föranstaltade, att man skulle bära honom i säng, och den förste, som lade hand dervid, var *Sancho*, hvilken sade: "Nu vet dock nådig Herrn, att han varit med i dansen; tror Herrn, att alla tappra män äro dansare, och alla vandrande Riddare luftspringare? Jag säger, att om Herrn trott det, så har Herrn farit vilse; mången man finnes, som hellre slår ihjäl en jätte, än han gör en enda dans-capriol. Om fråga varit, att med skosulorna slå tackt i en polska, så skulle jag stått Herrn bi, ty det gör jag som

en

en hel karl; men för alla dessa capriol-dansar vill jag ej gifva ett öre." Med dessa och flera dylika yttranden bragte *Sancho* hela sällskapet till skratt; hvarefter han förde sin Herre i säng, och höljde väl öfver honom, på det han ej måtte förkyla sig efter detta svettbad.

Följande dagen ansåg *Don Antonio* tjenligt att göra ett försök med det förtrollade hufvudet, hvarföre han instängde sig i rummet, der detta hufvud befanns, med *Don Quixote*, *Sancho*, tvenne af sina vänner, samt de bägge Damerna, som plågat *Don Quixote* under dansen, och hvilka om natten stannat qvar hos *Don Antonios* fru. Han berättade för dem hufvudets egenskap, ålade dem tystnad, och sade dem, att detta var den första dagen, då han ville försöka det förtrollade hufvudets förmåga. Utom de tvenne *Don Antonios* vänner, kände ingen sammanhanget med detta trollväsende; och om *Don Antonio* ej förut upptäckt hemligheten för dem, hade de oundvikligen fallit i samma förundran som alla de öfriga, så sinnrik och konstig var denna inrättning.

Den förste, som närmade sig till hufvudets öra, var *Don Antonio* sjelf, hvilken med låg röst, men dock så högt, att alla kunde höra det, sade: "Säg mig, hufvud, genom den kraft du äger, hvad jag nu tänker?" Utan att röra munnen, svarade hufvudet med klar och tydlig röst, så att det hördes af alla: "Jag dömmer icke öfver tankar." Alla åhörarne blefvo förskräckta, helst emedan de sågo, att i hela rummet och vid bordet ingen annan menniska fanns än de sjelfva, som kunnat svara.

"Hu-

"Huru många äro vi här?" frågade *Don Antonio* dernäst. — Samma röst svarade å nyo: "Du, din fru, tvenne dina vänner, tvenne hennes vänner, en ryktbar Riddare, kallad *Don Quixote af La Mancha*, samt hans Vapendragare, hvars namn är *Sancho Panza*." Härvid väcktes en ny förundran, och af skräck reste sig håren på allas hufvuden. *Don Antonio* gick nu ifrån hufvudet, och sade: "Detta är nog för mig, och jag inser väl, att jag icke blifvit bedragen af den som sålt dig åt mig, du kloka, talande, svarande och förundransvärda hufvud. Nu må en annan stiga fram och fråga hvad som behagas." Som qvinnor vanligen äro frågvisa och nyfikna, så var den första, som dernäst framträdde, en af de tvenne Damerna, *Don Antonios* gemåls goda vän, och hon frågade: "Säg mig, hufvud, hvad bör jag göra, för att blifva mycket skön?" Svaret blef: "Var mycket dygdig." — "Jag frågar dig icke mera," sade Damen; och straxt framträdde den andra, hvilken sade: "Kära hufvud, jag önskade veta, om min man älskar mig, eller icke?" Häruppå svarades: "Gif akt på huru han bemöter dig, och deraf ser du det." Den gifta Damen trädde tillbaka, och yttrade: "För detta svar behöfdes ingen fråga; ty handlingarne tolka hjertats känslor." Nu framsteg en af *Don Antonios* vänner, och frågade: "Hvilken är jag?" Svaret var: "Du vet det sjelf." — "Detta frågar jag icke, återtog Riddaren; utan du skall säga mig, om du känner mig?" — "Jag vet, svarade hufvudet, att du är Don *Pedro Noriz*." — "Mera vill jag ej veta, sade

den-

denne; ty deraf finner man, att du, hufvud, vet allt." Han gick tillbaka; den andre vännen framträdde med denna fråga: "Säg mig, hufvud, hvad önskar min äldste son?" — "Jag har redan sagt, svarades, att jag ej dömmer öfver önskningar; likväl kan jag säga dig, att din sons önskningar gå ut på att få begrafva dig." — "Så är det, återtog Riddaren; jag kan se det med ögonen och gripa det med handen, hvarföre jag ej frågar vidare." *Don Antonios* gemål framkom nu, och frågade: "Jag vet ej hvad jag skall fråga dig, hufvud; dock önskade jag få veta af dig, om jag många år får behålla min älskade man?" Hufvudet svarade: "Ja, ty hans goda hälsa och måttliga lefnadssätt lofva honom ett långt lif, det många förkorta genom omåttlighet." Nu steg *Don Quixote* fram, och sade: "Hör, du som kan svara på allt, säg mig, om det jag berättat, angående hvad som hände mig i Montesinoshålan, var sanning eller dröm? Skall *Sanchos* piskning någonsin fullbordas? Skall upplösningen af *Dulcineas* förtrollning inträffa?" — "Hvad hålan angår, blef svaret, kan mycket sägas derom; *Sanchos* piskning fordrar tid, och upplösningen af *Dulcineas* förtrollning skall komma till behörig verkställighet." — "Mera vill jag ej veta, sade *Don Quixote;* ty då jag ser *Dulcinea* befriad ifrån förtrollningen, är jag förvissad, att all annan lycka skall efter önskan tillfalla mig." Den siste frågande var *Sancho*, och hans fråga var: "Hör, du hufvud, månne jag tilläfventyrs får en annan styrelse i mina händer? Skall jag någonsin komma ifrån mitt

Va-

Vapendragare-elände? Får jag återse min hustru och mina barn?" Häruppå svarades: "Du får styrelsen i ditt hus, och när du återkommer dit, skall du återse hustru och barn; då du upphör att tjena, upphör du äfven att vara Vapendragare." — "Skönt på min heder, ropade *Sancho*, detta hade jag kunnat säga mig sjelf; Propheten *Perogrullo* *) hade ej kunnat svara bättre." — "Du nöt, inföll *Don Quixote*, hvilka svar vill du då hafva? Är det då icke nog, att de svar, detta hufvud gifva, passa till frågorna?" — "Det är nog, återtog *Sancho*; men jag skulle önska, att det förklarade sig tydligare och sade mig mera." Härmed slutades både frågor och svar, men ej den förundran hvaruti alla befunno sig, med undantag af *Don Antonios* tvenne vänner, som kände sammanhanget. *Cid Hamet Benengeli* vill också straxt förklara det, för att ej hålla hela verlden i tvifvelsmål, och förmå den att tro, det något häxeri eller ovanlig hemlighet ägt rum i afseende på detta hufvud. Således berättar han, att *Don Antonio Moreno* låtit i sitt hus förfärdiga detta hufvud, i likhet med ett dylikt, som han sett i Madrid, och att han dermed velat roa sig, samt sätta de okunniga i förundran.

Inrättningen var sålunda: bordskifvan var af träd, men målad och lackerad såsom Jaspis; foten, som bar bordet, var af samma beskaffenhet, med fyra utskurna stora örnklor, som stodo

*) Enligt rycktet har denne *Perogrullo* varit en åfventyrare, som gäckat enfalldigt folk med phraser, och blifvit trodd af narrar; hvarföre man omsider i Spanien fått till ordspråk: *Han talar så sannt, som Perogrullo*; som ungefär lärer betyda: Han säger hvad hela verlden vet förut.

stodo ut, för att bättre bära tyngden. Hufvudet, som syntes vara af metall, och hade utseende af en Romersk Kejsare, var bronzeradt samt ihåligt, likasom sjelfva bordskifvan, och så noga inpassadt i densamma, att ingen fogning var synbar. Bordsfoten var likaledes ihålig, samt stod i sammanhang med hufvudets bröst och hals. Genom hela denna ihålighet gick ett väl afpassadt bleck-rör, som ej kunde ses af någon. Uti rummet midt inunder stod den som borde svara, och han satte sin mun till detta rör, genom hvilket hvarje ord helt tydligt passerade nedifrån och upp, samt tvärtom, så att bedrägeriet på intet sätt kunde upptäckas. *Don Antonios* systerson, en klok och skarpsinnig Student, var den svarande, och han hade af sin morbror fått veta, hvilka personer den dagen skulle komma i rummet, och således var det lätt för honom, att noga besvara den första frågan; de öfriga måste han besvara gissningsvis och enligt sitt förnufts ingifvelse. *Cid Hamet* säger, att denna förundransvärda bild bibehållit sig 10 till 12 dagar; men då rycktet utspriddes i staden, att *Don Antonio* hade ett förtrolladt hufvud i sitt hus, som svarade på allt hvad man frågade, så fruktade han, att detta skulle komma för Religionens väcktares vaksamma öron, hvarföre han sjelf omtalade och förklarade hela sakens sammanhang för Herrar Inqvisitorer, hvilka befallte honom förstöra detta konstverk och ej nyttja det vidare, på det den okunnige hopen ej måtte fästa sig dervid. Enligt *Don Quixotes* och *Sancho Panzas* mening förblef dock detta alltid

ett

ett förtrolladt och svarande hufvud, hvaröfver den förre dock fägnade sig mera än den sednare.

För att roa *Don Antonio* och smickra *Don Quixote*, samt gifva honom tillfälle att visa sina galenskaper, ärnade stadens Riddare efter sex dagar anställa ett Tornérspel, men hvilket dock uteblef, af orsaker som sedermera skola omtalas. *Don Quixote* fick lust att okänd och till fots bese staden, emedan han befarade, att om han red skulle gatpojkarne förfölja honom; och derföre gick han ut med *Sancho* samt tvenne betjenter, som *Don Antonio* sände med honom. Dervid hände sig, att då *Don Quixote* spatserade gatan fram, upplyfte han ögonen, och såg öfver en port denna inskrift med stora bokstäfver: *Här tryckas böcker;* hvaröfver han mycket fägnade sig, emedan han hittills ej sett något boktryckeri, och längtade att känna en sådan inrättning. Han gick således in med sina följeslagare, och såg på en sida huru arken afdrogos, på en annan huru correctur rättades; här satte man, der tvättades stilar, och, kort sagdt: allt gjordes, som man kan se i ett stort boktryckeri. *Don Quixote* gick till en stillåda med många rum, och frågade, hvad der gjordes? Man sade honom det, och han förundrade sig deröfver, samt gick vidare; han kom till en annan, och frågade, hvad der förehades? Sättaren svarade: "Min Herre, den Herrn, som står der (han visade på en man af mycket ädelt utseende samt med alfvarsam blick) har öfversatt en Toscansk bok på vårt Castilianska språk, och jag är nu sysselsatt att

sätta

sätta densamma, för att läggas under prässen." — "Hvilken titel har denna bok?" frågade *Don Quixote.* — Öfversättaren svarade: "Min Herre, denna bok kallas på Toscanska *Le Bagatelle.*" — "Och hvad betyder *Le Bagatelle* på vårt språk?" återtog *Don Quixote.* — "*Le Bagatelle*, fortfor den andre, är hvad vi på Castilianska kalla lappris-saker; men ehuru denna bok har en så ringa titel, innehåller den dock förträffliga och vigtiga saker." — "Jag, sade *Don Quixote*, förstår något Toscanska, och inbillar mig att kunna några stancer ur *Ariosto;* men säg mig dock, min gunstige Herre (och detta frågar jag ej för att pröfva Herrns kunskaper, utan blott af nyfikenhet), har Ni någon gång i denna skrift funnit ordet *Pignata?*" — "Många gånger," svarade Öfversättaren. — "Huru öfversätter Ni det på Castilianska?" fortfor *Don Quixote.* — "Huru skall det öfversättas, återtog den andre, om icke med gryta?" — "Nå, jag måtte säga, inföll *Don Quixote*, att Herrn kommit långt i Toscanska språket! Jag vill hålla ett dugtigt vad, att Herrn öfversätter Toscanska ordet *piace* med *behaga*, *piu* med *mera*, *su* med *upp*, och *giu* med *ned.*" — "Visserligen, svarade öfversättaren; ty sådana äro ju dessa ordens betydelser." — "Jag skulle våga svärja deruppå, fortfor *Don Quixote*, att Herrn icke är känd i verlden, der man alltid så gerna försakar att belöna uppblomstrande snillen och berömvärda arbeten. Huru mången talang har icke på sådant sätt gått förlorad, huru många snillen hafva ej blifvit förqväfda, och huru många dygder hafva ej blifvit föraktade! Men

med

med allt detta förekommer det mig, som öfversättningen ifrån ett språk till ett annat (så framt de ej göras från de förnämsta af alla språk, Grekiskan och Latinen), liknade Flamandska tapeter, dem man beskådar på afviga sidan; ty ehuru man der ser samma figurer, äro de dock vanställda genom de synbara grofva trådarna, och visa sig ej i den skönhet och fullkomlighet, som på rätta sidan. Likaledes bevisa öfversättningar från lätta, allmänt kända språk, hvarken snille eller vältalighet, hvilka dervid likaså litet ådagaläggas, som då man gör en simpel afskrift ifrån ett papper på ett annat. Härmed vill jag dock icke säga, att öfversättning ej är ett lofligt företag; ty en menniska kan sysselsätta sig med vida sämre saker, och som medföra mindre nytta. Jag vill dock härifrån undantaga tvenne förträfflige öfversättare, nämligen Doctor *Christoval de Figueroa*, som öfversatt *Pastor Fido*, och *Don Juan de Xauregui*, som öfversatt *Aminta*, emedan man dervid stannar i tvifvelsmål hvilketdera arbetet bör anses för öfversättning och hvilketdera för original. Säg mig imedlertid, min Herre, om Ni trycker Er öfversättning på egen bekostnad, eller om Ni sålt förlaget åt någon Bokhandlare?" — "Jag trycker det på min bekostnad, svarade öfversättaren; och jag ärnar vinna minst ettusende dukater på första upplagan, som består af tvåtusende exemplar, och hvarje exemplar skall kosta sex Realer." — "Räkningen är riktig, återtog *Don Quixote*; men mig synes, såsom Ni ej rätt kände Bokhandlares och Boktryckares fina knep, och det förbund

bund de hafva sig imellan. Tro mina ord, att sedan Ni fått dessa tvåtusende exemplar på halsen, blifver Ni deraf så belastad, att Ni aldrig reser Er mera, i synnerhet om boken ej har något retande." — "Men, fortfor öfversättaren, vill Herrn då, att jag skall öfverlemna den åt en förläggare, som efter behag betalar mitt arbete, och ändå tycker, att han visar mig en stor ynnest? Jag låter ej trycka min bok, för att förvärfva mig beröm och stort ryckte i verlden, ty detta äger jag redan, utan jag söker vinst, och då den saknas, är rycktet ej värdt ett öre." — "Måtte himlen då skänka Er den!" sade *Don Quixote*, och gick till ett annat ställe, der han såg, att man rättade correctur på en bok med titel: *Själens ljus;* härvid yttrade han: "Ehuru en mängd dylika böcker finnes, böra de dock tryckas, ty de syndare, som behöfva dem, äro alltför många; och der mycket mörker är, fordras mycket ljus" *). Derefter gick han vidare, och såg en annan bok under correctur; då han frågade efter dess titel, svarade man: "Den heter *Andra Delen af den snillrike ädlingen Don Quixote af La Mancha*, författad af en invånare i Tordesillas." — "Jag har någon kännedom om denna bok, sade *Don Quixote*, och vid sanningen samt mitt samvete försäkrar jag, det jag trodde densamma redan vara uppbränd och förvandlad till aska, i anseende till dess oförskämdhet; men, dess Mårtensmässa kommer väl också, likasom för hvarje svin-

*) Skulle man ej tro, att en prophetisk anda här lifvat *Cervantes*, och att aningen om en tillkommande Natur-Philosophie lagt orden i hans mun?

svinkreatur *); ty sådana diktade historier äro blott goda och roande i den mån de närma sig till sanningen eller äga sannolikhet, och de sanna äro bättre i förhållande till deras sannfärdighet." Under det han sade detta lemnade han, med alla tecken till förtrytelse, tryckeriet, och samma dag gjorde *Don Antonio* anstalt att jemte *Don Quixote* bese galererna, som lågo på redden, hvaröfver *Sancho* mycket fägnade sig, emedan han, i all sin lefnad, ej sett sådana. *Don Antonio* underrättade Befälhafvaren för dessa fartyg, att han samma afton ärnade komma och bese dem, i sällskap med sin gäst, den rycktbare *Don Quixote af La Mancha*, som till namnet redan var känd både af Befälhafvaren och alla stadens invånare; och hvad som hände sig med dem på galererna, skall omtalas i följande Capitel.

LXIII CAP.

Om den olycka, som tillstötte SANCHO PANZA *vid besöket på galererna, samt om det nya äfventyret med den sköna Mohriskan.*

Don Quixote anställde vigtiga betraktelser öfver det förtrollade hufvudets svar, utan att någon af dem lände till skälmstyckets upptäckande, utan han åtnöjde sig med det i hans tanke säkra löftet om upplösningen af *Dulcineas* för-

*) Detta lärer åsyfta ett bruk, att vid nämnde tid slagta dessa kreatur.

förtrollning. Denna tanke fägnade honom hvart han gick, och han trodde det han snart skulle få se uppfyllandet deraf. *Sancho* åter, på sin sida, ehuru han hade afsky för Ståthållareskap, såsom redan sagdt är, längtade dock ännu att åter få något befäl, och att få se sig åtlydd: ett ondt, som hvarje befäl medför, vore det också blott på skämt. Samma afton begaf sig *Don Antonio Moreno*, jemte sina bägge vänner *Don Quixote* och *Sancho*, till galererna. Befälhafvaren var redan underrättad om det besök han skulle få af de tvenne ryktbare männen *Don Quixote* och *Sancho;* och knappt hade de kommit till stranden, förrän han lät aftaga segelduken från alla galererna och blåsa i trumpeter; straxt utsattes en båt, belagd med rika tapeter samt dynor af karmosinrödt sammet, och då *Don Quixote* satte foten i den, lossades de grofva kanonerna på hufvudgaleren, hvilket äfven gjordes af de öfriga. Då *Don Quixote* gick uppföre stegen, hälsades han med ett tredubbelt hurrarop af allt skeppsfolket, såsom bruket är då förnäma personer komma om bord. Amiralen, så villje vi kalla Befälhafvaren, som var en förnäm Valenciansk Riddare, räckte *Don Quixote* handen, omfamnade honom sedan, och sade: "Denna dag skall jag beteckna med en hvit sten, emedan den är en af de lyckligaste jag tror mig kunna upplefva, då jag sett Herr *Don Quixote af La Mancha*, ett af tidens tecken, och som visar det han uti sig innefattar sjelfva kärnan af hela det vandrande Ridderskapets tapperhet." *Don Quixote* svarade uti icke mindre artiga ordasätt, och fägnade sig

öfvermåttan att sålunda se sig behandlad såsom en förnäm person. Bägge begåfvo sig till fartygets akterdel, der allt var i ordning, och satte sig ned på en bänk. Qvartermästaren begaf sig till roddarbänkarne, och gaf tecken med en pipa, att Roddarne skulle afkläda sig, hvilket skedde i ett ögonblick. *Sancho*, som såg så många halfnakna menniskor, blef mycket förskräckt, och i synnerhet då han märkte huru allt förrättades så hastigt, och honom förekom detta, som hade alla onda andar lagt hand vid arbetet; men detta allt var blott sockerbröd emot det som nu skall omtalas. *Sancho* satt nära intill den sista roddarebänken på höger hand, och roddaren, som förut var tillsagd om hvad han skulle göra, fattade uti *Sancho*, upplyftade honom i sina armar, och alla de öfriga roddarne hade imedlertid ställt sig upp samt voro beredda; de på högra sidan började nu med mycken snabbhet låta *Sancho* flyga som en kastboll ur arm i arm, från bänk till bänk, så att den stackars *Sancho* dervid förlorade både syn och hörsel, och trodde, utan allt tvifvelsmål, att alla onda andar fått makt med honom, hvilken lek ej förr upphörde än han äfven passerat alla roddarebänkarne på vänstra sidan, hvarefter de nedlade honom akterut. Den syndaren var så utmattad, andetruten och höljd af svett, att han ej en gång kunde föreställa sig hvad som händt honom. *Don Quixote*, som såg *Sancho* sålunda flyga utan vingar, frågade Amiralen, om dylika ceremonier vanligen iakttogos med dem, som första gången kommo om bord på en galér? Och om saken

så förhöll sig, ärnade han, som ej hade för afsigt att blifva sjöman, alldeles icke underkasta sig denna öfning; hvarföre han heligt bedyrade, att om någon nalkades honom, för att på samma sätt göra honom till en kastboll, skulle han hugga den djerfve i tusen stycken. Vid dessa orden steg han upp, och lade handen på svärdsfästet. I detta ögonblick drogos alla seglen in, och man lät segelrån med stort buller nedfalla. *Sancho* trodde, att himlen vred sig utur sina gångjern och nedstörtade öfver hans hufvud, hvarföre han af förskräckelse gömde hufvudet imellan sina knän; *Don Quixote* sjelf bibehöll icke allt sitt mod, utan ryckte på axlarna och bleknade i ansigtet. Roddarne hissade åter upp segelrårna, med samma larm och hastighet som de låtit dem nedfalla, och detta allt under djup tystnad, likasom hade de hvarken haft röst eller andedrägt. Qvartermästaren gaf tecken till ankarets lyftande, samt sprang med en karbas eller dagg midt på roddarebänkarne och började piska på roddarnas ryggar, hvarunder galeren småningom framskred på vattnet. Då *Sancho* såg så många färgade ben (ty han ansåg årorna för galerens ben) på en gång röra sig, sade han för sig sjelf: "Alla dessa saker äro verkliga trollerier, och icke det som min Herre anser för sådant. Hvad hafva de stackars karlarne gjort, emedan de blifva sålunda piskade? Och huru kan denne ende mannen, som springer omkring med karbasen, våga piska så många menniskor? Nu tror jag, att detta är sjelfva helfvetet, eller åtminstone skärselden." *Don*

Qui-

Quixote, som såg med hvilken uppmärksamhet *Sancho* betraktade allt detta, sade till honom: "Ack, min vän! huru hastigt, och med hvad föga besvär kunde du icke nu, om du ville, kläda af dig till medjan, sätta dig ibland dessa Herrar, och sålunda fullborda upplösningen af *Dulcineas* förtrollning; ty ibland så många personers klagorop skulle du knappt märka din egen plåga; också kunde det väl hända, att den vise *Merlin* räknade hvart och ett af dessa slag, som falla så tungt, för tio af dem du dock omsider måste gifva dig sjelf."

Amiralen ärnade fråga, huru det förhöll sig med denna piskning samt med upplösningen af *Dulcineas* förtrollning, då en Båtsman ropade: att man ifrån Monjuich *) gaf tecken, det ett Roddarefartyg syntes västerut. Då Amiralen hörde detta, sprang han fram och ropade åt sitt folk: "Raskt, mina gossar! detta skall ej undgå oss; det måste vara en Corsar-Brigantin från Algier, som man sett der ifrån höjden." De tre öfriga galererna nalkades nu Chefsgaleren, för att emottaga ordres. Amiralen befallte, att de skulle hålla ut i öppna sjön, och han med sitt fartyg ville gå tätt utmed kusten, då Corsaren ej kunde undkomma. Alla åror sattes nu i rörelse, och det med sådant eftertryck, att galererna syntes flyga fram. De som begifvit sig ut åt hafvet, upptäckte på två sjömils afstånd ett fartyg, som efter utseendet syntes hafva fjorton eller femton roddarebänkar, såsom det också verkeligen förhöll sig; men

V 2

*) Ett litet berg med en skans ej långt från Barcelona, hvarest vakten gifver ett tecken så snart ett fartyg låter se sig i sjön.

men då Corsar-fartyget upptäckte galererna, begaf det sig på flyckten, i den förhoppning att genom sin lätthet kunna undkomma; imedlertid försvann denna förhoppning, ty Chefsgaleren var ett af de lättaste fartyg hafvet kunde bära, och derföre insågo Corsarerna tydligt, att de ej kunde undkomma. Chefen på Corsar-Brigantinen ville derföre, att man genast skulle upphöra med rodden och gifva sig, för att ej reta Befälhafvarne på galererna till vrede; men ödet, som fogade saken annorlunda, tillställde nu så, att då Chefsgaleren var så nära, att folket på Corsarfartyget kunde höra den anmaning, som med rop gjordes, att de skulle gifva sig, tvenne beskäggade Turkar, af de tolf som befunno sig på Brigantinen, lossade sina gevär, hvarigenom de dödade tvenne soldater som stodo på galerens fördäck. Då Amiralen såg detta, svor han dyrt, att ej skänka lifvet åt någon man på röfvarefartyget; hvarefter han lät angripa Corsaren med häftighet, men den begaf sig åter på flyckten. Galeren afskar åter Corsarens retraite, och denne tillsatte alla segel att undkomma, men all möda var förgäfves, ty den äntrades af Galeren, och hela Corsarbesättningen blef fången. Imedlertid nalkades äfven de öfriga galererna, och alla återvände nu skyndsamt till hamnen, der en otalig hop menniskor stod på stranden, för att se hvad byte man hade gjort. Amiralen lät fälla ankaret helt nära land, och märkte att stadens vice-Konung befann sig på stranden. Han befallte då att en båt skulle utsättas att föra vice-Konungen om bord, och lät tillika fira ned

segel-

segelrårna, för att på dem upphänga Corsar-Chefen och de öfriga Turkarne, som blifvit fångna, till ett antal af 36 personer, alla vackra karlar, och till det mesta Turkiska soldater. Amiralen frågade, hvilken som var Brigantinens Chef? Och deruppå svarades utaf en af fångarne på Castilianska språket, (hvilken, såsom man sedan fick veta, var Spansk Renegat): "Denne yngling, som Ni ser der, min Herre, är vår Chef;" och härvid visade han på en den mest sköna och välbildade yngling, som en menniskas inbillningskraft möjligen kan föreställa sig. Efter utseendet syntes han ej hafva uppnått 20 års ålder. Amiralen frågade honom: "Säg mig, din rasande hund, hvad som förmått dig att döda mina soldater, då du likväl såg det vara omöjligt att undkomma? Är detta att iakttaga lydnad emot Chefs-skepp? Vet du då icke, att oförvägenhet ej är tapperhet? En tvetydig förhoppning må väl göra menniskor modiga, men icke dumdristiga." — Brigantin-Chefen ville svara, men Amiralen hade nu ej tid att höra på honom, emedan han måste skynda att emottaga vice-Konungen, som just nu uppsteg på galeren, jemte några betjenter och åtskilliga personer ifrån staden. "Ni har haft en god jagt, Herr Amiral," sade vice-Konungen. — "Icke bättre, än den Ers Excellence snart får se hänga på denna segelrå," svarade Amiralen. — "Huru så?" återtog vice-Konungen. — "Emedan dessa menniskor, fortfor Amiralen, emot all lag och rätt samt allt krigsbruk, dödat tvenne af mina bästa soldater på denna galer; och jag har svurit att upp-

upphänga alla fångarne, men i synnerhet denne yngling, som är Brigantinens Chef;" hvarvid han visade på ynglingen, hvars händer redan voro bundna och snaran fästad omkring halsen, så att han blott väntade sin död. Vice-Konungen betraktade denne anförare, och fann honom af ett så skönt och ädelt utseende, hvilket i detta ögonblick utgjorde hans bästa förespråk, så att han genast fick böjelse att förhindra hans död. Han frågade honom derföre: "Säg mig, Capitaine, om du är en Turk eller Mohr, eller en Renegat?" Ynglingen svarade: "Till börden är jag hvarken Turk eller Mohr, icke eller Renegat." — "Men hvad är du då?" återtog vice-Konungen. — "En Christen flicka," svarade denne. — "En Christen flicka i denna drägt och denna belägenhet? detta är en sak, som väl kan beundras, men svårligen tros." — "Mina Herrar, återtog ynglingen, uppskjuten blott min afrättning, ty Er hämnd förlorar föga vid det lilla uppskofvet, då jag berättar Er mitt lefnadslopp." Hvilket hjerta kunde väl vara nog hårdt, att ej röras af dessa orden, eller åtmindstone ej uppfyllas af nyfikenhet att höra hvad den sorgsne och olycklige ynglingen hade att berätta? Amiralen yttrade, att han kunde få säga hvad han behagade, men att han ej kunde vänta att erhålla förlåtelse för det begångna brottet. — Efter denna tillåtelse började ynglingen sålunda tala:

"Jag är född af en mera olycklig än klok nation, öfver hvilken nyligen ett helt haf af missöden likasom nedrägnat; mina föräldrar,

som

som gifvit mig lifvet, höra till Mohriskerne. Under loppet af min olycka, blef jag af tvenne morbröder förd till Barbariet, utan att det hjelpte mig, att jag sade mig vara Christen, såsom jag i sjelfva verket är, och det icke på ett skrymtande, utan ett rättroende och Catholskt sätt. Mig hjelpte det dock icke, att bekänna denna sanning för dem, som åtagit sig den mödan att besörja om verkställigheten af vår olyckliga landsförvisning, och likaså litet troddes jag af mina morbröder, utan de höllo det för en osanning och dikt af mig, på det jag måtte få qvarblifva i det land, der jag var född; således togo de mig med sig, mera med våld än med min fria villja. Jag hade en Christen mor, samt äfven en Christen och förståndig far; med sjelfva modersmjölken hade jag insugit Catholska läran, och jag uppfostrades på ett sedligt sätt, hvarföre jag ej förmodade att hvarken i seder eller språk behöfva visa mig såsom Mohriska. Så uppväxte jag i dygder, och min skönhet, om jag äger någon, tilltog; men oaktadt mitt indragna lefnadssätt, kunde jag dock ej undgå att blifva sedd af en ung Riddare, som hette *Don Gaspar Gregorio*, äldste sonen af en Adelsman, som bodde uti samma by med oss. Huru han såg och talade med mig, huru han älskade mig, men jag dock ej var honom så särdeles tillgifven, skulle nu vara för vidlöftigt att omtala, helst i denna stund, då jag måste frukta att en snara om min hals snart skall förlama min tunga; således vill jag blott berätta, huru *Don Gregorio*, vid vår landsflyckt, ville följa

mig.

mig. Han blandade sig ibland Mohriskerne, som kommo ifrån andra byar, emedan han mycket väl kunde tala deras språk, och under vägen tillvann han sig mina morbröders vänskap, med hvilka jag måste följa, emedan min kloka och försigtiga far, så snart han hörde omtalas vår landsförvisning, begaf sig ifrån vår by, för att i främmande länder uppsöka en ort, der vi kunde finna en fristad. På en plats, den jag ensam kände, qvarlemnade han en nedgräfd skatt af perlor och ädla stenar utaf stort värde, samt en summa penningar i Dubbloner. Han befallte mig på intet sätt vidröra denna skatt, i händelse vi blefvo fördrifna innan han återkom. Jag lydde honom, och jemte mina morbröder, samt andra slägtingar och bekanta, anlände jag till Barbariet. Den ort vi valde till vår fristad var Algier, och der funno vi ett verkeligt helfvete. Konungen fick underrättelse om min skönhet, och ryktet omtalade äfven de rikedomar dem lyckan till en del ännu förunnat mig. Han lät kalla mig till sig, frågade mig, från hvilken del af Spanien jag var, samt huru mycket penningar och juveler jag ägde? Jag sade honom min födelseort, samt att penningar och juveler der lågo nedgräfda, hvilka man lätt kunde bekomma, om jag sjelf reste tillbaka. Allt detta sade jag, på det icke min skönhet, utan min rikedom, måtte förblända honom. Under det han ännu var i samtal med mig, gaf man honom den underrättelsen, att jemte mig ankommit en af de skönaste och mest välbildade ynglingar man kunde föreställa sig. Jag för-

stod

stod straxt, att talet var om *Don Gaspar Gregorio*, hvars skönhet öfverträffar allt hvad man kan beskrifva: Jag blef bestört, då jag betänkte den fara i hvilken *Don Gregorio* sväfvade; ty ibland dessa barbariska Turkar värderas en vacker karl eller yngling högre än den skönaste flicka. Konungen befallte straxt, att man skulle föra honom inför hans person, emedan han ville se honom; hvarjemte han frågade mig, om det man sade om denne ynglingen var sannt? Jag svarade ja, likasom hade himlen sjelf ingifvit mig det; men att Hans Majestät derjemte borde veta, att han ej var en yngling, utan en flicka, likasom jag, hvarföre jag bad Konungen om tillstånd att få kläda honom i den drägt som tillhörde hans kön, på det han utan hinder kunde visa sig i all sin skönhetsglans. Konungen biföll det, och sade, att vi följande dagen skulle tala om sättet huru jag kunde få tillfälle återvända till Spanien och hämta den nedgräfda skatten. Jag talade med *Don Gaspar*, berättade honom för hvilken fara han var blottställd, då han visade sig såsom karl, klädde honom såsom Mohrinna, och presenterade honom samma afton för Konungen, hvilken vid hans åsyn blef förundrad, och beslöt hålla honom i förvar hos sig, för att sedermera skänka honom åt Stor-Sultanen. För att imedlertid undandraga honom all den fara, som kunde möta honom i Konungens egen Harem, och för att undandraga sig sjelf all frestelse, befallte han, det ynglingen, nu mera en flicka, skulle föras till några förnäma Mohrinnors hus, som borde be-

vaka

vaka och betjena den sköna, och dit affördes hon också straxt. Hvad vi bägge härvid kände (ty jag kan icke neka, att jag älskade honom), lemnar jag till betraktande åt alla älskande som måste åtskilljas. Konungen gjorde straxt anstalt, att jag på denna Brigantin skulle återvända till Spanien, hvarvid tvenne infödda Turkar skulle följa mig, hvilka äro desamma som dödat Edra soldater. Denne Spanske Renegat följde mig äfven (hvarvid hon visade på den mannen, som först talat), och jag känner ganska väl, att han i hemlighet är Christen, samt att han hitkommit med den föresats, att hellre qvarblifva i Spanien än återvända till Barbariet; den öfriga skeppsbesättningen består af Mohrer och Turkar, som endast varit Roddare. Dessa tvenne rofgiriga och oförvägna Turkar brydde sig ej om den befallning de hade, att de genast skulle landsätta mig och denne Renegaten, i Christna kläder, som vi förde med oss, på Spanska kusten, utan de ville förut göra ett ströftåg här vid kusten, för att, om de förmådde, uppsnappa något rof, emedan de fruktade, att om de först satte oss i land, kunde någon händelse möta oss, hvarigenom upptäcktes att en Brigantin vore i farvattnet, och om då galerer funnos i granskapet, kunde den blifva tagen. I natt upptäckte vi denna redd, och, utan att vi visste något om dessa galerer, blefvo vi sedda, och det gick oss såsom Herrarne veta. *Don Gregorio* har i fruntimmersdrägt stannat qvar ibland qvinnor, i yttersta fara att förlora lifvet, och här ser jag mig med fängslade händer, och väntar, eller

rät-

rättare, fruktar att förlora ett lif, som jag dock ledsnat vid. Detta, mina Herrar, är slutet på min bedröfliga historia, likaså sann som olycklig; hvad jag nu blott bönfaller om, är, att mig måtte tillåtas dö som en Christen, ty, såsom sagt är, har jag ingen del i de förbrytelser, för hvilka min nation anklagas." Härvid tystnade hon, och hennes ögon uppfylldes med tårar, som äfven utgjötos af många ibland de närvarande. Vice-Konungen, som var medlidsam och djupt rörd, gick, utan att säga ett ord till henne, och upplöste med egna händer de band, som fängslade den Sköna. Under det den Christna Mohriskan berättade sin besynnerliga historia, hade en gammal Pelegrim, som med vice-Konungen kommit om bord på galeren, sina ögon orörligt fästade på henne; och knappt hade Mohriskan slutat sin berättelse, förrän denne kastade sig för hennes fötter, omfamnade dem, och med en röst, afbruten af tusende suckar och snyftningar, sade han: "O, *Anna Felix*, min olyckliga dotter! jag är din far *Ricote*, som kommit för att uppsöka dig; ty jag kan ej lefva utan dig, emedan du är min själ."

Vid dessa orden öppnade *Sancho* ögonen och upplyfte sitt hufvud, som hittills varit nedsänkt, emedan han blott grubblat på den olycksfärd han nyss gjort öfver roddarbänkarne; han betraktade Pelegrimen, och igenkände uti honom samme *Ricote*, som han mötte den dagen, då han aftågade från sitt Ståthållareskap; likaledes öfvertygade han sig, att denna flickan var *Ricotes* dotter, hvilken redan låg i sin

faders

faders armar och blandade sina tårar med hans. *Ricote* sade nu åt vice-Konungen och Amiralen: "Denna, mina Herrar, är min dotter, hvars olycksöden ej svara emot hennes namn, ty hon heter *Anna Felix*, med tillnamn *Ricote*, samt är rycktbar både genom sin skönhet och min rikedom. Jag lemnade mitt fädernesland och sökte en fristad i främmande länder, hvilken jag också funnit i Tyskland; derföre har jag i denna Pelegrimsdrägt återkommit, i sällskap med åtskilliga Tyskar, för att uppsöka min dotter och uppgräfva de skatter jag här förvarat. Min dotter fann jag icke, men väl skatten, hvilken jag för med mig; nu har jag, på det mest besynnerliga sätt, såsom Herrarne sjelfva sett, funnit en skatt, som gör mig mycket rikare, och detta är min älskade dotter; om vår ringa förbrytelse, och hennes tårar, i förening med mina, kunna, oaktadt Er stränga rättvisa, öppna Edra hjertan för medlidandet, så fördömmen oss icke; ty vi hafve ej med en enda tanke velat förolämpa Er, icke eller hafve vi någonsin ingått i vår nations afsigter, hvars straff är rättvist. Härvid inföll *Sancho*: "Jag känner mycket väl *Ricote*, och vet äfven att han säger sannt deruti, att denna flicka *Anna Felix* är hans dotter; men hvad som angår hans afresa och hans återkomst, hans onda eller goda afsigter, deruti blandar jag mig icke." Alla närvarande voro förundrade öfver denna besynnerliga händelse, och Amiralen sade: "En enda af Edra tårar är tillräcklig att hindra mig från uppfyllandet af min ed; lef, sköna *Anna Felix*, de dagar och år himlen be-

stämt

stämt för Er, och må de oförskämda och förvägna, som begått brottet, äfven plikta derföre!" Straxt befallte han, att de bägge Turkarne, som dödat hans soldater, skulle upphängas, men vice-Konungen bad honom enträget att ej verkställa detta, emedan de förbrutit sig mera af dårskap än trottsighet. Amiralen gaf vika för vice-Konungens hemställan; ty med kallt blod utöfvar man sällan hämnd. Nu öfverlades om sättet att befria *Don Gregorio* ur den fara, i hvilken han sväfvade. *Ricote* böd för hans lösen mera än tvåtusende dukater, som han hade hos sig i perlor och juveler; många planer uppgjordes, men bästa förslaget var det den Spanska Renegaten framställde, hvilken erböd sig, att på ett litet fartyg med sex roddarebänkar, och försedt med Christna roddare, återvända till Algier, emedan han visste när, hvarest och huru han borde landstiga; och det hus, hvaruti *Don Gregorio* vistades, var honom icke eller obekant. Amiralen och vice-Konungen tvekade att anförtro saken åt Renegaten, och att öfverlemna åt honom de Christna han begärde till Roddare; men *Anna Felix* gick i borgen för honom, och hennes far *Ricote* förklarade, att han ville utbetala lösen för de Christna, i händelse de råkade i fångenskap. Sedan man stannat i detta beslut, begaf sig vice-Konungen åter i land, och *Don Antonio Moreno* förde med sig *Anna Felix* och hennes far, hvarvid vice-Konungen anmodade honom att bemöta henne så artigt och gästfritt som möjligt, och på sin sida erböd han allt hvad som fanns i hans hus till hennes tjenst; så

stor

stor var den välvillja och vänskap denna flickans skönhet uppväckt i hans hjerta.

LXIV CAP.

Handlar om det äfventyr, hvilket, af alla dem som hittills mött Don Quixote, *förorsakade honom den mesta harm.*

Historien omtalar, att *Don Antonio Morenos* fru var mycket glad deröfver, att få emottaga *Anna Felix* i sitt hus. Hon bemötte henne med mycken artighet, likaså intagen af hennes skönhet som hennes förstånd, emedan denna Mohriska ägde bägge delarne i ovanlig grad, och alla menniskor i staden kommo att se henne, likasom hade man ringt i en stormklocka. *Don Quixote* sade åt *Don Antonio*, att det beslut man tagit, angående *Don Gregorios* befrielse, ej syntes honom godt, emedan det var mera vådligt än möjligt; hvarföre han ansåg bättre att man öfverförde honom samt häst och vapen till Barbariet, då han, i trotts af hela Mohriska skaran, ville afhämta *Don Gregorio*, likasom *Don Gayferos* gjorde med sin gemål *Melisendra*. — "Men besinna, nådige Herre, sade *Sancho*, som hörde detta, att *Don Gayferos* hämtade sin gemål på fasta landet, och förde henne till ett fast land, nämligen Frankrike; här deremot, om vi också händelsevis kunde få *Don Gregorio* i vårt våld, hafve vi intet hvarmed vi kunne föra honom till

Spa-

Spanien, emedan hafvet ligger imellan." — "För allt finnes godt råd, utom för döden, svarade *Don Quixote;* ty vi låte ett fartyg ligga vid stranden, och der före vi honom om bord, skulle också hela verlden sätta sig deremot." — "Nådig Herrn afmålar och föreställer saken mycket lätt, återtog *Sancho*, men sagdt och gjordt är ej alltid detsamma; jag håller mig till Renegaten, som synes mig vara en redlig och behjertad man." *Don Antonio* sade nu, att om Renegaten ej lyckades i sitt företag, ville man tillgripa det medlet, att öfverföra den store *Don Quixote* till Barbariet. Efter tvenne dagars förlopp afgick Renegaten på ett lätt fartyg med sex roddarbänkar, och försedt med en rask besättning, och tvenne dagar sednare afgingo galererna till Levanten, sedan Amiralen utbedt sig att af vice-Konungen få underrättelse om hvad vidare kunde tilldraga sig i afseende på *Don Gregorios* befrielse och den sköna *Anna Felix*, och vice-Konungen lofvade uppfylla hans begäran.

En morgon, då *Don Quixote* red ut att förlusta sig vid hafsstranden, och var väpnad med alla sina vapen, emedan de, såsom han många gånger plägade säga, utgjorde hans prydnad, och strid hans hvila, hvarföre han ej ett ögonblick kunde vara utan dem, såg han en Riddare komma emot sig, hel och hållen klädd i en blank vapenrustning, och på hans sköld var målad en glänsande måne; hvilken Riddare, då han var så nära kommen, att han kunde höras, sade med hög röst, i det han ställde sitt tal till *Don Quixote:* "Förträfflige

Rid-

Riddare, och aldrig, såsom sig bör, nog berömde *Don Quixote af La Mancha!* jag är *Riddaren af den klara månan*, hvars oerhörda bedrifter tilläfventyrs ännu förvaras i ditt minne, och kommer för att strida med dig samt att försöka dina armars styrka, af orsak att förmå dig erkänna och bekänna, det min Dame, hvilken hon också må vara, är utan jämförelse skönare än din *Dulcinea af Toboso*. Om du, utan vidare omväg, vill erkänna denna sanning, så undviker du döden, och sparar mig den mödan jag annars måste hafva att gifva dig den; men vill du strida, och jag besegrar dig, så fordrar jag dervid ingen annan upprättelse, än att du afkläder dina vapen, afhåller dig ifrån att söka äfventyr, och begifver dig till ditt hem på ett års tid, hvarunder du måste lefva, utan att lägga handen vid ditt svärd, i fred och stillhet, emedan detta är nödvändigt för dig till din egendoms förökande och din själs frälsning. Skulle du deremot öfvervinna mig, så är mitt hufvud i ditt våld, min häst och mina vapen utgöra ditt byte, och mina bragders ryckte ökar ditt beröm. Besinna nu hvad du anser bäst för dig och svara mig genast; ty jag har bestämt hela denna dag till denna sakens afgörande."

Don Quixote blef förundrad och bestört så väl öfver Mån-Riddarens stolthet, som orsaken till hans utmaning, men svarade honom med lugn och alfvarsamhet: "Riddare af den klara månan, hvars bedrifter hittills ej kommit till min kunskap! jag vill förmå Er svärja deruppå, att Ni aldrig sett den ryktbara *Dulcinea*;

ty

ty om Ni sett henne, vet jag att Ni ej vågade framföra en sådan begäran, emedan hennes åsyn öfvertygat Er, att aldrig en Skönhet funnits eller kan finnas, som möjligen låter jämnföra sig med henne; således vill jag ej säga att Ni ljuger, utan att Ni ej är säker i Ert påstående. Jag emottager utmaningen med de vilkor Ni föreslagit, och det straxt, på det den bestämda dagen ej må onyttigt försvinna; men det vilkor jag härvid undantager, är, att Edra bragder skulle läggas till mitt ryckte, hvilket jag ej kan antaga, då jag ej känner Edra bedrifter, eller vet af hvad beskaffenhet de äro. Jag är nöjd med den ära jag förvärfvat, hurudan den må vara. Intag derföre så stort utrymme på fältet Ni behagar, jag skall göra likaledes, och den skrattar bäst som skrattar sist."

Ifrån staden hade man sett Riddaren med klara månan, och berättat för vice-Konungen, att han var i samtal med *Don Quixote*. Vice-Konungen, som trodde detta vara ett nytt äfventyr, tillställt af *Don Antonio Moreno* eller någon annan Riddare i staden, begaf sig straxt i sällskap med *Don Antonio* och flera andra Riddare till stranden, dit de anlände just då *Don Quixote* svängde om *Rozinante*, för att intaga nödigt utrymme. Då vice-Konungen såg dem laga sig till att anfalla hvarandra, red han midt imellan, och frågade, hvad orsak kunde förmå dem att så oförmodadt börja en strid? Riddaren af klara månan svarade, att frågan var om deras Damers företräde i skönhet; hvarjemte han upprepade allt hvad han sagt Don

Quixote, samt tillade, att striden med de föreslagna vilkoren blifvit å ömse sidor antagen. Vice-Konungen närmade sig till *Don Antonio*, och frågade honom i tysthet, om han visste hvilken denna Mån-Riddaren var, och om detta vore något skämtsamt upptåg, som man ärnade anställa med *Don Quixote?* *Don Antonio* svarade, att han hvarken kände hvilken denne Riddaren var, eller om utmaningen vore skämt eller alfvare. Detta svar förvirrade vice-Konungen, som ej visste om han skulle tillåta striden eller icke; men då han icke kunde öfvertyga sig sjelf, att detta var annat än ett skämtsamt upptåg, drog han sig tillbaka, och sade: "Mina Herrar Riddare, då här ej gäller annat, än att bekänna eller dö, och Riddaren *Don Quixote* förblifver vid sitt påstående samt Riddaren af klara månan vid sitt, så må saken i himlens namn afgöras." Mån-Riddaren tackade vice-Konungen för den gifna tillåtelsen i granna och artiga ordalag, och *Don Quixote* gjorde detsamma; hvarefter den sednare af allt hjerta anbefallte sig i himlens samt sin *Dulcineas* beskydd, såsom hans plägsed alltid var, då han skulle börja en förestående strid, och nu svängde han åter om hästen, för att vinna mera utrymme, emedan han såg sin motståndare göra detsamma. Deruppå, utan att något tecken gafs med en trumpet eller annat krigsinstrument, släppte bägge betslen på sina hästar i samma ögonblick, och emedan Mån-Riddarens häst hade ett mera lätt språng, stötte han tillhopa med *Don Quixote* innan denne hunnit en tredjedel af sin bana, och

det

det med sådan fart och kraft, att Mån-Riddaren, utan att vidröra *Don Quixote* med lansen, den han med uppsåt höll högt uppe i luften, störtade både *Rozinante* och hans ryttare till marken med ett svårt fall. Mån-Riddaren ställde sig genast öfver den fallne, satte lansspetsen för hans strupe, och ropade: "Ni är öfvervunnen, Riddare, och äfven död, om Ni ej uppfyller vilkoren för vår strid." *Don Quixote*, förbryllad och illa krossad, svarade ur det tillslutna hjelmvisiret, likasom hade han talat ur en graf, med matt och darrande röst: "*Dulcinea af Toboso* är den skönaste qvinna i verlden, och jag den olyckligaste Riddare på jorden, hvarföre det vore otillbörligt, att jag i min svaghet afvek ifrån denna sanning. Stöt, till med lansen, Riddare, och beröfva mig lifvet sedan Ni beröfvat mig min ära." — "Detta gör jag visserligen icke, svarade han med klara månan; må ryktet om *Dulcineas af Toboso* skönhet lefva i all sin storhet! Jag åtnöjer mig dermed, att den store *Don Quixote* på ett år begifver sig till sitt hemvist, eller på så lång tid jag behagar föreskrifva, enligt vår gjorda öfverenskommelse innan denna strid började." Allt detta hörde vice-Konungen och *Don Antonio*, jemte många andra, som voro närvarande; äfven hörde de *Don Quixote* svara, att emedan intet fordrades, som lände till *Dulcineas* förnärmande, ville han uppfylla allt det öfriga såsom en samvetsgrann och sannfärdig Riddare. Sedan denna bekännelse var aflagd, vände Mån-Riddaren om sin häst, gjorde en bugning med hufvudet för vice-Konungen, och red i

kort galopp in i staden. Vice-Konungen befallte *Don Antonio* följa nära efter honom, och på allt sätt söka utforska, hvilken han var.

Derefter lyftade man upp *Don Quixote*, öppnade hjelmen framför hans ansigte, och fann honom blek med kallsvett på pannan. *Rozinante* var så illa handterad, att han ej kunde röra sig ifrån stället. *Sancho*, mycket sorgsen och nedslagen, visste ej hvad han skulle säga eller göra; det föreföll honom, som hade hela denna händelse varit en dröm, och han ansåg alltsammans nästan för ett trolleri. Han fann sin Herre öfvervunnen och förbunden att på ett år ej vidröra sina vapen; såg glansen af den ära han förvärfvat genom sina bragder fördunklad; och sina egna förhoppningar, i afseende på de nya löften han fått, alldeles förstörda, likasom röken skingras af vinden. Han fruktade, att *Rozinante* för alltid skulle blifva lam, och att hans Herre fått alla benen i sin kropp krossade eller alla knotor förvridna: i alla fall en stor lycka, om förvridningen blott sträckt sig till hans lemmar. Omsider sattes *Don Quixote* i en bärstol, och blef, på vice-Konungens befallning, inburen i staden, dit vice-Konungen äfven sjelf begaf sig, emedan han längtade att få veta, hvilken Riddaren af klara månan var, som så illa behandlat *Don Quixote*.

LXV.

LXV CAP.

Hvaruti lemnas underrättelse om Riddaren af klara månan, samt om DON GREGORIOS *befrielse, jemte andra händelser.*

Don Antonio Moreno följde Riddaren af klara månan, och derjemte följde eller rättare förföljde honom en myckenhet gatpojkar, till dess han omsider fick innesluta sig uti ett hus i staden. *Don Antonio* gick in i samma hus, med afsigt att lära känna denne Riddare, som emottogs och afväpnades af en Vapendragare. Han hade begifvit sig till en sal i nedra våningen, dit *Don Antonio* äfven följt honom, emedan denne ej ville gifva sig någon ro förr, än han kunde få veta, hvilken denne mannen var. Då Mån-Riddaren såg, att denne Riddersman ej släppte honom ur ögonsigte, sade han åt honom: "Jag förstår nog, min Herre, af hvad orsak Ni följt mig hit, ty Ni vill veta, hvilken jag är; och emedan jag ej har något skäl att dölja det för Er, så vill jag, under det min betjent afväpnar mig, säga Er det, utan att afvika en prick ifrån sanningen. Således må min Herre veta, att jag är Baccalaureus *Simson Currasco*, och att jag är ifrån samma by som *Don Quixote af La Mancha*, hvars galenskap och narraktiga företag väckt medlidande hos oss alla som känna honom, men i synnerhet är jag en ibland dem, som mest lagt detta på hjertat, och emedan jag trott, att hans förbättring vore beroende af hans sinneslugn, samt att han derföre borde förblifva på sin hemort och i sitt hus, så uppgjorde jag en plan, att förmå ho-

honom återvända hem, och det är ungefär tre månader sedan jag begaf mig på vägen såsom vandrande Riddare, då jag antog namn af Spegel-Riddaren, i afsigt att strida med honom och besegra honom, utan att dervid tillfoga honom någon skada, hvarvid vilkoret för striden var, att den besegrade skulle underkasta sig segrarens välbehag; min mening var då att fordra af honom, som jag redan ansåg för öfvervunnen, det han skulle återvända hem, och under ett års tid ej lemna sin by, under hvilken tid han möjligen kunnat blifva botad för sin galenskap; men ödet fogade det annorlunda, ty han besegrade mig och stötte mig af hästen, hvarföre min goda afsigt gick förlorad. Han fortsatte sin väg, och jag återvände hem, öfvervunnen och illa krossad af mitt fall, som var tämmeligen farligt; men detta oaktadt öfvergaf jag ej min föresats att uppsöka och besegra honom, såsom man i dag har sett; och emedan han är så nogräknad att iakttaga vandrande Ridderskapets föreskrifter, så lärer han utan all tvifvel uppfylla det löfte han nu gifvit mig. Detta, min Herre, är sakens sammanhang, och vidare har jag ingen ting att berätta; jag anhåller blott, att Herrn ej upptäcker mig, eller säger för *Don Quixote* hvilken jag är, på det min goda afsigt ej måtte förfela sin verkan, och denne mannen återfå det goda förstånd han af naturen verkeligen äger, blott de förryckta grillerna om hans Ridderskap kunna betagas honom." — "Ack, min Herre! svarade *Don Antonio*, må himlen förlåta Er den oförrätt Ni tillfogar hela verlden

der-

derigenom, att Ni vill göra den lustigaste galning man äger till en klok menniska. Inser Ni då icke, min Herre, att den nytta, som kan uppkomma af *Don Quixotes* klokhet, på intet sätt uppväger det nöje hans narraktigheter åstadkomma? Imedlertid föreställer jag mig, att all den möda min Herr Baccalaureus gör sig, ej kan vara tillräcklig att åter göra en man förnuftig, som är en så fullkomlig narr; och om det ej vore stridande emot Christna menniskokärleken, ville jag önska att *Don Quixote* aldrig måtte blifva botad; ty med återställandet af hans förnuft förlora vi icke blott hans egna narraktigheter, utan äfven hans Vapendragare *Sancho Panzas*, af hvilka bägge personer, en hvar för sig, förmår bringa sjelfva sorgen till skratt. Imedlertid vill jag dock tiga och ej säga ett ord åt *Don Quixote*, för att se, om icke min misstanke förvandlas till visshet, att nämligen den möda Herr *Carrasco* gjort sig, blifver utan verkan." Denne svarade, att hans företag åtmindstone vore på god väg, hvarföre han hoppades god framgång; och sedan *Don Antonio* ännu en gång lofvat uppfylla hvad *Carrasco* begärt, tog denne sednare afsked af honom, lade hela sin rustning på en mulåsna, men besteg sjelf samma häst han nyttjat vid envigesstriden, och samma dag lemnade han staden samt återvände hem, utan att något hände honom, som förtjenar omtalas i denna sannfärdiga historia.

Don Antonio berättade för vice-Konungen allt hvad *Carrasco* sagt honom, hvaröfver vice-Konungen ej mycket fägnade sig, emedan, ge-

nom

nom det att *Don Quixote* drog sig tillbaka; allt det nöje förlorades, hvilket de, som hade kunskap om hans narraktigheter, trott sig få njuta. Sex dagar höll *Don Quixote* sig i sängen, utmattad, sorgsen, tankfull och illa tilltygad, under det han tänkte både hit och dit öfver den olyckliga händelsen, då han sålunda blef besegrad. *Sancho* tröstade honom, och sade ibland annat: "Min nådige Herre, lyft ännu en gång upp hufvudet och var rask, om Herrn kan, samt tacka himlen för det Herrn, ehuru han störtat till marken, dock ej inslagit något refben; Herrn vet ju, att man ofta får dansa med mindre käpp än en såstång, och att allt ej är så lätt som att taga på hyllan. Gif imedlertid alla Doctorer Hin onde; ty jag tror ej Herrn finner någon sådan, som kan bota denna sjukdom. Vi villje nu begifva oss hem, och ej vidare bry oss om att söka äfventyr i obekanta länder; och när man rätt betraktar saken, så är det jag som förlorar mest härvid, i trotts af den elaka färd nådig Herrn gjort. Ehuru jag, med Ståthållareskapet, äfven förlorat lusten att vara Ståthållare, har jag dock icke tappat smaken att blifva Grefve, hvilket jag dock för alltid måste försaka, då Herrn ej bryr sig om att blifva Konung, utan öfvergifver utöfningen af sitt Ridderskap; och på detta sätt uppgå alla mina förhoppningar i rök." — "Tig, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, ty du vet ju, att min overksamhet och instängning endast skall räcka ett år; men derefter skall jag genast återtaga mitt ärofulla yrke, då det ej skall fattas mig Konungariken att eröfra och

Gref-

Grefskap att skänka dig." — "Himlen höre det, sade *Sancho*, och synden vare döf; ty jag har alltid hört sägas, att en god förhoppning är mera värd än en dålig njutning."

Under detta samtal inträdde *Don Antonio*, och sade med högsta glädje: "Goda nyheter, Herr *Don Quixote*: Renegaten och *Don Gregorio* äro redan i hamnen; dock hvad säger jag? de äro redan i vice-Konungens hus, och inom några ögonblick befinna de sig här." *Don Quixote* blef nu mera munter, och yttrade sig: "Jag måste i sanning bekänna, att det skulle fägnat mig, om den saken gått mindre lyckligt, ty då hade jag varit förbunden att gå öfver till Barbariet, der jag, medelst min arms styrka, skulle hafva befriat icke blott *Don Gregorio*, utan alla Christna fångar, som finnas derstädes. Dock, hvad säger jag, usling? har jag icke blifvit besegrad och kastad till jorden? är icke jag den, som under ett helt års förlopp ej får vidröra vapen? hvad lofvar jag således? hvad kan jag företaga, då en slända nu anstår mig bättre än ett svärd?" — "Lemna nu detta, nådig Herre, inföll *Sancho;* hönan kan lefva, fastän hon har pippen; i dag mig, i morgon dig; ty då fråga är om hugg och slag, får man ej vara så nogräknad; och den, som faller i dag, kan stå upp i morgon, så framt han ej hellre vill blifva vid sängen, det vill säga, att han på en gång fäller modet, och ej söker samla krafter till nya strider. Således bör nådig Herrn nu stiga upp, för att emottaga *Don Gregorio;* ty mig synes, att folket här inunder gör så mycket larm, att han redan måste vara i huset."

Så

Så förhöll det sig också verkeligen; ty sedan *Don Gregorio* och Renegaten gifvit vice-Konungen underrättelse om deras resa och återkomst, så skyndade *Don Gregorio*, som ifrigt längtade att få se *Anna Felix*, jemte Renegaten till *Don Antonios* hus; och ehuru *Don Gregorio*, då han hämtades från Algier, bar qvinnodrägt, ombytte han den dock på vägen med en slaf, som han hade med sig; men i hvilken drägt som helst man såg honom, utmärkte dock hans hela väsende en ädel, intagande och förnäm person; ty han var utomordentligt vacker, och syntes vara ungefär sjutton eller aderton år gammal. *Ricote* och hans dotter gingo att emottaga honom, fadren med tårar och dottren med ärbarhet. De omfamnade icke hvarandra; ty hos ren kärlek finnes ingen djerfhet. *Don Gregorios* och hans älskarinnas förenade skönhet väckte beundran hos alla de närvarande. Endast tystnaden var här de bägge älskandes språk, och ögonen voro deras tungor, med hvilka de för hvarandra upptäckte sina lifliga och dygdiga känslor. Renegaten omtalade det sätt och de medel han användt, för att befria *Don Gregorio*, och denne omtalade den ångest och de faror han utstått ibland fruntimren, hos hvilka han qvarstannat, dock icke vidlöftigt, utan med korta ord, så att man märkte det han hade mera förstånd än man kunde vänta af hans år. Sluteligen betalade *Ricote*, med mycken frikostighet, så väl Renegaten som hans Roddare. Renegaten försonade sig åter med den Christna kyrkan, der han, från en förskämd, blef en frisk

och

och ren lem, genom ånger och botfärdighet. Ett par dagar derefter rådgjorde vice-Konungen med *Don Antonio*, om de medel man borde använda, för att skaffa *Anna Felix* och hennes far tillstånd att qvarblifva i Spanien, hvilket ej förekom dem obilligt, då dottren och fadren, efter allt utseende, voro så Christligt och väl sinnade. *Don Antonio* erböd sig, att vid Hofvet underhandla om detta ärende, dit han var nödsakad begifva sig för andra göromåls skull, hvarvid han tillkännagaf, att man, medelst skänker och god recommendation, derstädes kunde väl uträtta de svåraste värf. — "Nej, sade *Ricote*, som var närvarande vid detta samtal, härvid bör man hvarken förlita sig på gunst eller skänker, emedan hvarken böner, löften, gåfvor eller klagan förmå något hos den store *Don Bernardino de Velasco*, Grefve af Salazar, åt hvilken Hans Majestät uppdragit hela göromålet med vårt fördrifvande härifrån; sannt är väl, att han, oaktadt sin rättvisa, äfven utöfvar barmhertighet; men då han finner, att hela Mohriska nationen är smittad och förderfvad, betjenar han sig hellre af ett glödande jern än en läkande salva, och derföre har han med klokhet och skarpsinnighet lagt på sina starka skuldror hela bördan af denna svåra plikt, utan att den list och de bedrägerier vi användt kunnat insöfva hans alltid vakande Argus-ögon, på det ingen af oss måtte qvarblifva och hålla sig fördold, och derigenom, likasom en qvarsittande rot, med tiden genom nya skott åter sprida samma giftiga växt i Spanien, som nu är rensadt och

be-

befriadt från all den fruktan vårt stora antal derstädes måste väcka. Detta var ett hjeltemodigt beslut hos den store *Philip III*, och det vittnar tillika om ovanlig vishet, att han vid utförandet betjenat sig af denne *Don Bernardino de Velasco.*" — "Imedlertid, inföll *Don Antonio*, då jag i alla fall måste till hofvet, vill jag använda all min förmåga, och himlen må sedan göra hvad honom bäst synes; *Don Gregorio* måste följa mig, för att trösta sina föräldrar, som, i anseende till hans frånvaro, torde vara nära förtviflan; *Anna Felix* kan stanna qvar i mitt hus hos min gemål, eller ock begifva sig i ett kloster; och jag vet att vice-Konungen tillåter, det den goda *Ricote* qvarblifver hos honom, till dess jag ser huru min underhandling vill aflöpa." Vice-Konungen gillade dessa förslag, men *Don Gregorio*, som visste hvad man förehade, förklarade, att han på intet sätt ville eller kunde öfvergifva *Anna Felix;* likväl, då hans afsigt var att återse sina föräldrar, och han ärnade foga anstallt att återvända till dem i hast, biföll han äfven förslaget. *Anna Felix* qvarblef således hos *Don Antonios* fru, och *Ricote* i vice-Konungens hus. Dagen kom, då *Don Antonio* begaf sig på väg, och tvenne dagar sednare afreste äfven *Don Quixote* och *Sancho;* ty Riddarens svåra fall tillät honom icke att tidigare aftåga. Afskedet imellan *Don Gregorio* och *Anna Felix* kostade suckar, tårar och dåningar. *Ricote* erböd *Don Gregorio* ettusende dukater, om han ansåg sig behöfva dem; men han lånade i stället fem af *Don Antonio*, dem han lofvade

åter-

återbetala i Madrid. Härmed afreste de bägge, och, som sagdt är, kort derefter *Don Quixote* och *Sancho; Don Quixote* i sina vanliga kläder, utan vapen, och *Sancho* till fots, emedan åsnan bar Riddarens vapen.

LXVI CAP.

Handlar om hvad den ser, som läser det, eller den hör, som låter det sig föreläsas.

Vid aftåget från Barcelona betraktade *Don Quixote* ännu en gång stället, der han gjort sitt fall, och sade: "Här var Troja, här har min olycka, men ej min feghet frånröfvat mig min väl förvärfvade ära; här visade lyckan mig sin ostadighet, här fördunklades mina bragder, och, korrt sagdt, här föll mitt ryckte, för att aldrig mera uppstiga." Då *Sancho* hörde detta, sade han: "Ett modigt hjerta, nådige Herre, finner sig likaså väl uti att fördraga motgång, som att bära medgång; det har jag sjelf rönt, ty då jag var Ståthållare, var jag glad, och nu, då jag är en Vapendragare till fots, är jag icke eller sorgsen; emedan jag hört sägas, att den så kallade Fortuna är en drucken och egensinnig qvinna, samt derjemte blind, hvarföre hon ej sjelf ser hvad hon gör, icke eller hvilken hon upphöjer eller förnedrar." — "Du är mycket philosophisk, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, och talar äfven mycket förståndigt, så att jag ej vet hvilken lärt dig

det,

det. Likväl måste jag säga dig, att ingen Fortuna finnes i verlden, och att allt hvad som sker, så väl godt som ondt, ej tilldrager sig af en slump, utan genom en särdeles himlens styrelse, och derföre säger man också, att en hvar är sin lyckas smed. Jag var det äfven, men icke med nödvändig försigtighet, och derföre har mitt sjelfförlitande fått denna utgång; ty jag hade bordt gifva akt på Mån-Riddarens häst, som hade ovanlig styrka, och den *Rozinantes* svaghet ej kunde emotstå; men jag var öfvermodig, gjorde hvad jag kunde, blef nedstörtad, och ehuru jag förlorat äran har jag dock ej förlorat min dygd, ej eller kan jag förlora den, då jag uppfyller mitt löfte. Då jag var en vandrande Riddare, visade jag mig djerf och tapper, och stadgade mitt ryckte med mina gerningar; men nu då jag är en afväpnad man, vill jag endast bekräfta mina ord dermed, att jag uppfyller gifna löften. Således, min vän *Sancho*, må vi skynda oss, att vi komma hem för att börja vårt pröfningsår, vid hvars slut vi skole samla nya krafter, för att återvända till vapenöfningar, hvilka aldrig gå mig ur minnet." — "Nådige Herre, svarade *Sancho*, det är ej ett särdeles nöje att resa till fots, så att jag derigenom kan förmås göra långa dagsresor. Vi skole upphänga dessa vapen i ett träd, såsom man hänger en brottsling, och då jag sedan åter sitter på min grolles rygg, med fötterna ofvan marken, kan Herrn göra sina dagsresor så långa Herrn behagar; ty om Herrn tror, att jag alla dagar skall vandra, och derjemte tillryggalägga lång väg, så

far

far Herrn vilse." — "Du har rätt, *Sancho*, återtog *Don Quixote;* vi skole uppsätta mina vapen, såsom en Trophé, och inunder dem, eller nära intill, inskära i trädet de ord, som lästes under den Trophé man gjorde af *Rolands* vapen:

"Ingen må dem röra,
Som icke dristar sig
Mot *Roland* vapen föra."

"Detta synes mig kosteligare än perlor, ropade *Sancho*, och, om vi ej för resan behöfde *Rozinante,* borde vi upphänga honom der bredvid." — "Hvarken han eller mina vapen skola med min villja upphängas, sade *Don Quixote,* på det man ej måtte säga: en usel lön för god tjenst." — "Det är sannt, svarade *Sancho*, ty efter visa mäns mening bör icke säcken umgälla åsnans fel; och emedan Herrn sjelf är orsak till denna händelse, måste Herrn också bestraffa sig sjelf, samt ej utöfva sin vrede på de redan sönderbrutna blodbestänkta vapnen, eller på den saktmodiga *Rozinante;* men icke eller på mina mjuka fötter, så att de måste bemöda sig mera än billigt är."

Under dessa samtal försvann den dagen och fyra andra dertill, utan att något mötte de resande, som kunnat uppehålla dem på vägen; men den femte dagen funno de, vid inträdet i en by, mycket folk samladt framför dörren af ett hus, och dessa menniskor förlustade sig, emedan det var en högtidsdag. Då *Don Quixote* kom fram till dem, ropade en bonde helt högt: "En af dessa Herrar, som komma här och ej känna någon af parterne, skall säga hvad som

bör

bör göras vid denna tvist." — "Jag vill säga min tanke med all redlighet, svarade *Don Quixote*, så vida jag förstår saken." — "Saken, min bästa Herre, återtog bonden, är den: en man, här i byn, är så tjock och fet, att han väger 17 lispund, och nu har han utmanat en annan man, som ej väger mera än 8 lispund, till en kapplöpning. Vilkoret var, att de med en börda af lika vigt skulle springa etthundrade steg, och då man frågade utmanaren, huruledes tyngden borde lika fördelas? svarade denne, att han, som endast väger 8 lispund, skulle lägga nio lispund jern på sig, då tyngden hos den magra och feta nödvändigt borde blifva lika." — "Nej, ropade *Sancho*, innan *Don Quixote* ännu hann svara: mig, som nyss varit Ståthållare och Domare, såsom hela verlden vet, tillkommer det att upplösa detta tvifvelsmål och afgöra tvisten." — "Nå väl, svara då, i Guds namn, min kära *Sancho*, sade *Don Quixote;* ty jag är ej vid det lynne, att jag kan lära en hund hoppa öfver käpp, emedan mitt förstånd och mina sinnen äro lika förvridna." — "Med denna tillåtelse, yttrade *Sancho* till bönderna, som stodo gapande omkring dem, att höra domen, vill jag säga Er, mina kära vänner, att hvad den tjocke fordrar är otillbörligt, och har intet sken af rättvisa för sig; ty, om det är sannt, som man säger, att den utmanade har rättighet att välja vapen, så bör han väl icke välja sådana som hindra honom, eller göra det omöjligt för honom att blifva segervinnare. Min mening är således den, att den tjocke utmanaren må skära, hugga, skrapa

eller

eller affila nio lispund kött, hvarhelst han behagar, på sin kropp, eller der han finner bäst, då endast åtta lispunds tyngd qvarblifver, hvarmedelst han befinner sig i fullkomlig likhet med sin åttapundige motpart, och då kunna de springa lika lätt." — "Jag vill dyrt svärja, sade en af bönderne, som hörde denna *Sanchos* dom, att denne Herrn talat som ett Helgon och dömt som en Canonicus; men jag är dock säker, att den tjocke ej låter afskära sig ett uns af sitt späck, än mindre nio lispund." — "Det bästa är, att de alldeles icke springa, sade en annan, på det den magra ej må stupa under sin jernbörda och den tjocke behöfva skära kött af sig, utan vi villje förtära halfva vadet i vin, och taga dessa Herrar med oss till det bästa värdshus; och all skada, som deraf uppkommer, binder jag vid mitt bälte." — "Jag, mina vänner, svarade *Don Quixote*, tackar Er rätt mycket; men jag kan ej dröja ett ögonblick längre, ty ledsamma händelser och sorgsna tankar tvinga mig att synas ohöflig, och att skyndsamt fortsätta min väg." Härvid gaf han *Rozinante* sporrarne och red bort, samt qvarlemnade dem alla förundrade, så väl öfver hans eget utseende som öfver tjenarens (så ansågo de *Sancho*) goda förstånd, och en af bönderne yttrade sig: "Då tjenaren är så förståndig, hvad måste icke då hans Herre vara? Jag vill slå vad, att om de begifva sig till Salamanca, för att studera, skola de, innan man vet ett ord derom, blifva Öfver-Domare; ty det är en lapprissak, emedan den som studerar, samt derjemte har vänner och någon lycka,

ka, i största hast kan få Domare-kåpan på skuldrorna eller Biskopsmössan på hufvudet."

Herrn och tjenaren tillbragte denna natten midt på fältet under fria himlen, och då de följande dagen fortsatte sin väg, sågo de att en man till fots kom emot dem, hvilken bar en väska på ryggen och i handen en käpp med lång doppsko, vanliga kännetecken på ett vandrande postbud. Då denne kom närmare till *Don Quixote*, fördubblade han sina steg, sprang omsider fram till honom, omfattade hans högra ben, och ropade med mycken glädje: "Ack, min nådigaste Herr *Don Quixote af La Mancha!* hvilken innerlig fägnad skall icke min nådige Herre Hertigen känna i sitt hjerta, då han får veta, att Herrn återvänder till hans slott; ty ännu befinner han sig der med den nådiga Fru Hertiginnan." — "Jag känner Er icke, min vän, svarade *Don Quixote*, och vet ej hvilken Ni är, förrän Ni säger mig det." — "Jag, min nådige Herre, återtog vandraren, är *Tosilos*; min nådige Hertigs Lakej, som skulle strida emot Er, angående *Donna Rodriguez* och hennes dotters giftermål." — "Himlen hjelpe mig! ropade *Don Quixote*; skulle Ni möjligen kunna vara densamme, som mina ovänner, Trollkarlarne, förbytte till den Lakej Ni omtalar, för att beröfva mig hedern af den striden?" — "Tyst, bästa Herre, sade budbäraren, der fanns alldeles ingen förtrollning eller ansigtsförändring; ty, såsom Lakejen *Tosilos* kom jag inom skranket, och såsom samme *Tosilos* red jag åter derifrån. Jag tänkte att få gifta mig utan att slåss, emedan flickan behagade

mig;

mig; men allt gick tvärt emot min tanke, ty då nådig Herrn afreste från vårt slott, lät min nådigste Herre Hertigen gifva mig etthundrade prygel, för det jag handlat emot den befallning jag fick före striden, och alltsammans har nu tagit det slut, att flickan nu är Nunna, och *Donna Rodriguez* har rest tillbaka till Castilien. Jag går nu till Barcelona, att bära till vice-Konungen denna bref-väska, som min Herre tillsänder honom. Om nådig Herrn behagar én dryck, ren fast icke just så sval, så har jag här en kurbitsflaska full af det kosteligaste vin, samt några stycken Tronchon-ost, hvilken tjenar att reta och uppväcka törst, i händelse den insomnat." — "Jag emottager anbudet, min redelige *Tosilos*, inföll *Sanchos* var endast så artig och duka upp med sina läckerbitar, i trotts af alla häxmästare, som finnas i bägge Indierne." — "Du *Sancho*, sade *Don Quixote*, är och förblifver dock den störste frossare i hela verlden och det största dumhufvud på jorden, då du ej kan inse, att denne brefdragare är förtrollad och blott en efterapad *Tosilos*; blif du qvar hos honom och spisa, jag skall rida sakta förut och vänta till dess du kommer efter." Lakejen skrattade, drog fram sin kurbitsflaska, bredde ut sina ost-stycken jemte bröd, hvarefter han och *Sancho* satte sig ned i det gröna, åto och drucko i all endrägt, så att de snart gjorde slut på hela förrådet, och hade ändock så god matlust qvar, att de slickade papperet hvaruti osten legat. *Tosilos* sade till *Sancho*: "Denne din Herre, min kära *Sancho*, synes verkeligen vara en stor narr." — "Huru?

synes vara? ropade *Sancho;* han nekar aldrig till verkligheten, utan betalar allt fullt ut med sin dårskaps mynt; det ser jag rätt väl, och säger honom det äfven ofta nog; men hvad hjelper det? Nu har han förlorat allt mod, sedan han blifvit öfvervunnen af Riddaren med klara månan." *Tosilos* bad honom omtala denna händelse; men *Sancho* svarade, att det vore ohöfligt låta sin Herre längre vänta, utan en annan gång, då de råkades, torde mera tid blifva dertill. Derefter steg han upp, sedan han väl torrkat sitt skägg, tog sin grolle vid tygeln, böd *Tosilos* farväl, och begaf sig efter sin Herre, hvilken han träffade sittande under ett träd och väntande på honom.

LXVII CAP.

Om det beslut Don Quixote *fattade att blifva en Herde, och fördrifva sin tid på öppna fältet, till dess det utlofvade året förflutit, jemte andra verkeligen goda och angenäma händelser.*

Om mångfalldiga tankar plågade *Don Quixote,* innan han gjorde sitt svåra fall, så oroades han efter detsamma af dubbelt flera. Han befann sig, såsom sagdt är, i skuggan af ett träd, och der öfverhopades han af tankar likasom en honingskaka af flugor. Några gingo ut på *Dulcineas* befrielse ifrån förtrollning, andra på det lefnadssätt han borde välja under sin tvung-

na

na retraite; *Sancho* kom till honom, och berömde för honom Lakejen *Tosilos's* frikostighet. "Är det möjligt, kära *Sancho*, ropade *Don Quixote*, att du ännu tror, det denne var en verkelig Lakej? Det synes hafva fallit dig ur minnet, att du sett *Dulcinea* förvandlad och omskapad till en bondpiga, och Spegel-Riddaren i Baccalaureus *Carrasco*, allt verkningar af de Trollkarlar som förfölja mig. Men säg mig nu, om du frågat denne man, som du kallar *Tosilos*, hvad *Altisidora* sedan gjort, om hon begråtit min frånvaro, eller om hon öfverlemnat åt glömskan de kärleksgriller, hvilka under min närvaro plågade henne?" — "Mina tankar, svarade *Sancho*, voro ej så beskaffade, att de lemnade mig rådrum till dylika småsakers efterfrågande. Men vid himlen, nådige Herre, är Herrn nu i den belägenhet, att Herrn kan forska efter andras tankar, i synnerhet i kärleksvägen?" — "Vet, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, att en stor skillnad är imellan handlingar, åstadkomna af kärlek, och sådana som hafva ursprung från tacksamhet. Nog är det möjligt, att en Riddare kan vara kall för kärleken, men han kan aldrig, i sträng bemärkelse, vara otacksam. Efter utseendet älskade *Altisidora* mig; hon skänkte mig, såsom du vet, tre nattmössor, hon gret vid min afresa, hon förbannade och smädade mig, samt beklagade sig offenteligen, i trotts af all blygsamhet: säkra kännetecken, att hon tillbad mig; ty de älskandes vrede slutas vanligen med hämndërop. Jag kunde icke gifva henne någon förhoppning, ej erbjuda henne några skatter; ty

den

den förra tillhör hel och hållen *Dulcinea*, och vandrande Riddares skatter likna alldeles lyckt-gubbar, utgörande blott ett falskt och bedrägligt sken. Allt hvad jag således kan gifva henne, är en plats i mitt minne, dock utan att med en enda tanke förolämpa *Dulcinea*, hvilken du, genom din försumlighet, på det högsta kränker, då du uppskjuter att piska och späka ditt kött; hvarföre jag önskar att du måtte uppätas af vargar, emedan du hellre vill spara din kropp åt maskarne, än dermed förlossa denna olyckliga Dame." — "Nådige Herre, svarade *Sancho*, om jag skall säga sanningen, kan jag ej öfvertyga mig sjelf, att stryk på min bakdel har något sammanhang med upplösningen af en persons förtrollning; ty det förekommer mig så, som ville man säga: verker ditt hufvud, så smörj ditt knä; åtmindstone vågar jag svärja deruppå, att Herrn i alla de historier han läsit, hvilka handla om vandrande Ridderskap, aldrig funnit en trolleri-upplösning, som skett genom prygel; men detta må nu förhålla sig huru som helst, så vill jag gifva mig dessa slag då jag får lust dertill, och tiden erbjuder mig beqvämt tillfälle att piska mig." — "Himlen gifve det, sade *Don Quixote*, och förläne dig sitt bistånd, på det du måtte inse, att det är din skyldighet att frälsa och hjelpa min Herrskarinna, som äfven är din, emedan du tillhör mig."

Under detta samtal hade de fortsatt sin väg, och kommo åter till det ställe, hvarest tjurarne hade sprungit dem omkull. *Don Quixote* igenkände platsen, och sade åt *Sancho*:

"Det-

"Detta är den äng, hvarest vi träffade de väl utsmyckade Herdinnorna och de prydliga Herdarne, som här ville förnya och efterhärma det gamla Arkadien: en tanke, likaså ny som förnuftig; och för att följa den, om dig så godt synes, o *Sancho!* önskade jag, att vi måtte förvandla oss till Herdar, åtmindstone för den tid jag nu måste tillbringa i enslighet. Jag vill köpa några får, samt alla öfriga saker, som äro nödvändiga för Herde-lefnaden, och kalla mig Herden *Quixotiz* samt dig Herden *Panzino;* vi villje då tåga öfver berg, genom skogar och ängar, sjungande på ett ställe, klagande på ett annat, dricka ur flytande kristall-källor, ur klara bäckar eller brusande strömmar. Med frikostigaste hand skänka oss ekar den skönaste frukt, de hårdaste korkträds stammar en boning, hvarje buske skugga, blommorna sina ångor, de vidsträckta ängarne de mest brokiga tapeter, den rena friska luften svalka, måne och stjernor ljus, i trotts af nattens mörker, sången nöje, gråten vederqvickelse, *Apollo* verser, kärleken uppfinningar, hvarigenom vi kunna göra oss oförgängliga och rycktbara, icke blott under närvarande utan kommande tidehvarf." — "Min själ, ropade *Sancho*, det är ett härligt lefnadssätt, och jag har länge lurat deruppå; äfven är jag öfvertygad, att Baccalaureus *Simson Carrasco* samt Barberaren Mästar *Niklas*, så snart de få kunskap derom, göra oss sällskap och förvandla sig till Herdar, likasom vi; himlen gifve blott, att icke lusten äfven faller på vår Pastor att vara med, ty han är en lustig man och finner mycket nöje i skämt." — "Du talar bra, sade

Don

Don Quixote, och Baccalaureus *Simson Carrasco* kan, i händelse han inträder i Herde-verldens sköte, kalla sig Herden *Simsonino*, eller *Carrascon;* Barberarén *Niklas* kan heta *Nicoloso*, likasom den gamle *Boscan* kallade sig *Nemoroso*. Jag vet ej hvad namn vi skole finna på för Prästen, så framt han ej vill taga namn efter sitt stånd eller ämbete, och kalla sig Herden *Pastorello*. Det blifver ej svårt att få namn åt Herdinnorna, som skola vara våra älskarinnor; och emedan min herrskarinnas namn passar likaså väl för en Herdinna, som för en Prinsessa, behöfver jag ej göra mig besvär att söka ett nytt för henne, som skulle klinga bättre. Du, *Sancho*, kan kalla din hvad du behagar." — "Jag, svarade *Sancho*, tänker ej gifva henne något annat namn än *Theresona*, som passar både i afseende på hennes tjocka person och egentliga namn *Theresa;* och deraf kan man äfven finna, då jag besjunger henne i mina verser, att mina tankar äro kyska, samt att jag ej går att söka bröd i andras hus. För Pastorn skickar det sig ej väl, att taga sig en Herdinna, ty han måste gifva goda exempel; vill Baccalaureus *Simson* förskaffa sig en sådan, må han göra det på eget ansvar." — "Ack, himmel! min käraste *Sancho*, inföll *Don Quixote*, hvilken lefnad skole vi icke föra, hvad Skallmejor, Säckpipor, Tamburiner, Trianglar och Fleuter skola ej ljuda i våra öron! och tänk blott, när, ibland denna olikartade musik, äfven *Alboguer* höras klinga; korrt sagdt, alla Herde-instrumenter måste finnas hos oss." — "Hvad äro *Alboguer?* frågade *Sancho;* jag har hvar-

hvarken hört dem omtalas, eller sett dem i min lifstid." — "*Alboguer*, återtog *Don Quixote*, äro tvenne mässings-tallrikar, nästan formade som foten på en ljusstake, men med håliga sidor, hvilka slås emot hvarandra, och åstadkomma en klang, hvilken väl icke är harmonisk eller angenäm, men passa väl tillhopa med Säckpipans och Tamburinens enkelhet, och detta namn *Alboguer* är Mohriskt, såsom alla de ord i vårt Castilianska språk, hvilka börjas på *Al*, såsom: *Almohaza*, *Almorzar*, *Alhambra*, *Alguazil*, *Almacer*, m. fl., men hvilka dock ej kunna vara så många; derjemte har vårt språk blott tre som äro Mohriska, och slutas på *i*, nämligen: *Borcegui*, *Zaquizami* och *Maravedi*. De som börjas med *Al* och slutas på *i*, äro deremot Arabiska. Detta har jag blott velat säga dig i förbigående, emedan det kom mig i sinnet, då jag nämnde Alboguer. Hvad som kan bringa vårt Herdestånd till ännu mera fullkomlighet, är min Poëtiska talang, den du redan känner, och Baccalaureus *Simson Carrasco* har samma talang i högsta grad. Jag vill ej säga något om Prästen, dock vill jag hålla vad, att han äfven har sina anfall af Poëtiska febern; och hvad Mästar *Niklas* angår, är intet tvifvel derom, emedan alla eller de flesta Barberare äro Guitarre-spelare och Sonnett-smeder. Jag skall klaga öfver frånvaro och saknad, du skall berömma dig såsom en trogen älskare. Herden *Carrascon* sjunger om förakt och *Pastorello* om hvad han behagar, och på detta sätt skall saken få den bästa gång man kan önska sig." Häruppå svarade *Sancho*: "Jag, min nå-

dige

dige Herre, är en sådan olycksfogel, att jag fruktar aldrig hinna till den dag, då jag ser mig i utöfningen af ett sådant kall; o, hvilka nätta polerade trädskedar skall jag ej göra, då jag blifver Herde! hvad ost, hvad skön grädde skola ej då vankas! hvilka kransar och herdestafvar! Antagom äfven, att jag ej blifver ryktbar genom mycket förstånd, så skall jag dock blifva det genom sinnrikhet. Min dotter *Sanchica* skall bära till oss mat; dock nej, hon ser bra ut; man finner likaså många skalkaktiga som enfalldiga herdar, och jag skulle ej önska att hon gick tjockullig ut, för att komma klippt hem; man vet, att kärleks-äfventyr och lättsinniga begär finnas likaså väl på landet som i städerna, så väl i Herde-kojor som Konungapalats; synden kan förekommas, då tillfälle fattas; det ögat ej kan se, gör hjertat intet ve; och bättre gå ikring och kroka, än ligga i och ropa; och den, som kommer för nära elden, bränner sig." — "Icke flera ordspråk nu, *Sancho*, ropade *Don Quixote;* ty hvart och ett af dem du framkläckt, gifver redan tillräcklig upplysning om din tanke; många gånger förut har jag bedt dig ej vara så slösaktig med ordspråk, och att du tänker på dem innan du framdrager dem, men detta synes mig vara en predikan i öknen; du låter allt gå in genom ett öra, och ut genom ett annat; och den är en tok, som vill tvätta en Mohr hvit." — "Mig synes, sade *Sancho*, att jag på nådig Herrn kan lämpa detta: Kära kettil, sota ej grytan; Herrn förebrår mig, att jag säger ordspråk, och i samma ögonblick stapplar Herrn sjelf

det

det ena på det andra." — "Märk blott, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, att jag anför ordspråk i rättan tid, och att de passa som en ring på fingret; men du drar dem fram vid håret, så att de måste fram äfven emot deras villja, och om jag ej minnes orätt, har jag redan sagt dig, att ordspråk äro korta sentencer, hämtade af erfarenheten och från våra gamla Visas tankar; men ett ordspråk, som kommer i otid, är snarare en galenskap än en sentence. Imedlertid villje vi lemna detta, och, emedan natten redan nalkas, aflägsna oss litet ifrån stora vägen, till ett ställe, der vi kunna tillbringa natten; himlen vet, hvad som kan ske i morgon." Härmed begåfvo de sig afsides, och spisade sent och dåligt, till mycken harm för *Sancho*, som nu lifligt föreställde sig den fattigdom, hvilken är förenad med vandrande Ridderskapet under ströftåg i skogar och berg, hvarföre han sorgsen påminte sig det öfverflöd han haft i slott och goda hus, hos *Don Diego de Miranda*, på den rike *Camachos* bröllop, och hos *Don Antonio Moreno;* likväl tänkte han uppå, huru omöjligt det var, att det alltid skulle förblifva ljus dag eller mörk natt, hvarföre han nu tillbragte den sednare sofvande, men hans Herre deremot vakande.

LXVIII CAP.

Om ett ledsamt äfventyr, som mötte DON QUIXOTE.

Natten var temmeligen mörk, ehuru månan befann sig på himmelen, men dock ej så, att den kunde ses, emedan Fru *Diana* understundom besöker Antipoderne, samt lemnar våra berg svarta och våra skogar mörka. *Don Quixote* uppfyllde naturens kraf och sof första delen af natten, men under den andra var det honom omöjligt, hvilket var tvärt emot *Sanchos* method, som aldrig kom till andra afdelningen, emedan den första varade oupphörligt ifrån det mörkret inföll, till dess solen stod högt på himmelen, hvarigenom han visade sin goda kropps-constitution samt de föga bekymmer han hade. *Don Quixotes* bekymmer deremot höllo honom så vaken, att han väckte *Sancho*, och sade åt honom: "Jag förundrar mig, *Sancho*, öfver ditt lynnes liknöjdhet, och jag föreställer mig, att du är gjord af marmor eller metall, som ej hafva hvarken rörelse eller känsla. Jag vakar, då du sofver, jag gråter, då du sjunger, jag dör af hunger, då du blifver lat och trångbröstad af mätthet. Trogna tjenare böra dela deras Herrars plågor och känna lika med dem, åtmindstone för anständighetens skull. Beskåda denna nattens klarhet, och den enslighet hvaruti vi befinna oss, hvilka tillhopa likasom anmana oss, att växla med sömn och vaksamhet. För allt hvad heligt är res dig upp, gå ett stycke härifrån, och gif dig, med muntert lynne och glad erkänsla,

sla, tre eller fyrahundrade slag, i afräkning på dem du måste vidkännas, till upplösning af *Dulcinens* förtrollning; jag bönfaller nu hos dig derom, emedan jag icke vill, såsom ej längesedan, komma i handgemäng med dig, hvarvid jag kände, att du har tunga händer. Sedan du gjort detta, skola vi förnöta det öfriga af natten dermed, att jag sjunger om frånvarelsen och du om beständigheten, hvarmed vi kunna göra en början till våra Herde-öfningar, dem vi skole fortsätta hemma i vår by." — "Nådige Herre, svarade *Sancho*, jag är ingen Munk, så att jag kan stå upp midt under min sömn och gissla mig, och ännu mindre synes det mig passande, att man ifrån den högsta smärta, som stryk förorsakar, skulle kunna öfvergå till musik. Tillåt mig sofva, och reta mig ej att piska mig sjelf, ty i annat fall vill jag dyrt svärja, att ingen gissel skall vidröra mina kläder, och ännu mindre mitt kött." — "O, du förhärdade själ! du obarmhertige Vapendragare! illa använda bröd, och ännu sämre använd den ynnest jag redan visat och framdeles ärnar visa emot dig! ropade nu *Don Quixote;* genom mig har du sett dig upphöjd till Ståthållare, genom mig har du de närmaste förhoppningar att blifva Grefve eller erhålla någon annan jämngod titel, och uppfyllandet af allt detta fördröjer icke längre än ett enda år, ty *post tenebras spero lucem*" (efter mörker hoppas jag ljus). — "Detta förstår jag icke, återtog *Sancho;* endast det förstår jag väl, att så länge jag sofver, har jag hvarken fruktan, eller hopp, möda eller ära, och lofvad vare

den,

den, som uppfunnit sömnen: en mantel, som höljer alla mennisko-sorger, en måltid, som stillar all hunger, ett vatten, som släcker all törst, en eld, som värmer vid hvarje köld, en köld, som dämpar all hetta, och sluteligen ett allmänt mynt, för hvilket all ting kan köpas, samt en vågskål, på hvilken Herden och Konungen, den dumme och den förståndige, väga lika. Blott ett enda ondt har jag hört sägas om sömnen, nämligen att den är så lik döden, ty imellan en sofvande och en död är alltför ringa skillnad." — "Jag har aldrig hört dig, *Sancho*, tala så prydligt som nu, sade *Don Quixote*, och deraf kan jag sanna det ordspråk du några gånger anfört: Säg mig, med hvilken du umgås, så skall jag säga dig, hvilken du är." — "Nej, hör blott vår Herre och husbonde! ropade *Sancho*, nu är väl jag också den som framkläcker ordspråk, under det de falla Herrn från munnen i större stycken än från mig; men skillnaden dem imellan måste dock vara, att Herrns komma i rättan tid och mina i otid, fastän de dock äro och förblifva ordspråk."

Härvid befunno de sig, då de fingo höra ett doft larm och ett skorrande ljud, som utbredde sig öfver alla dälder. *Don Quixote* reste sig upp, och lade handen på svärdfästet, men *Sancho* förskansade sig bakom sin grolle, under det han på sidorna omkring sig lade sin Herres sammanbundna vapen och åsnans sadel, hvarvid han darrade af ångest och *Don Quixote* äfven syntes bestört. Bullret tilltog hvarje ögonblick och närmade sig till de bägge rädda, åtmindstone kan en af dem kallas

så;

så; ty den andras mod är nogsamt bekant. Saken var den, att flera personer drefvo fram derstädes mera än 600 svinkreatur, som skulle säljas, och med hvilka de så tidigt begifvit sig på väg, och dessa kreatur åstadkommo nu med deras skrik och grymtande ett larm, som nästan döfvade *Don Quixotes* och *Sanchos* öron, utan att någondera kunde gissa hvad det var. I största hast hade de den stora och grymtande hären på halsen, och, utan vördnad för *Don Quixotes* anseende eller *Sanchos* värdighet, sprungo de fram öfver dem bägge, kullstörtade *Sanchos* förskansningar, och kastade icke blott Riddaren och Vapendragaren, utan äfven *Rozinante* till marken. Dessa orena djurens täta tramp, läte och hastiga framstörtande, bragte allt i oordning, så att rustning, sadlar, häst, åsna, *Don Quixote* och *Sancho* lågo här och der spridda kring marken. *Sancho* steg upp, så godt han kunde, begärde sin Herres svärd, och förklarade, att han ville döda ett halft dussin af dessa ohöfliga menniskor och svin. *Don Quixote* svarade: "Lemna dem i fred, min vän; ty denna skymf är ett straff för mina synder, och en rättvis tucktan från himmelen, att en besegrad vandrande Riddare uppätes af vargar, stickes af getingar och trampas under fötterna af svin." — "Således bör det då äfven vara ett himlens straff, fortfor *Sancho*, att den besegrade Riddarens Vapendragare stickes af bromsar, uppätes af löss, och dör af hunger? Om vi, Vapendragare, ändå voro de vandrande Riddarnes söner eller nära slägtingar, så vore det ej för mycket att vi pliktade för deras förbrytelser,

telser, ända till tredje eller fjerde led; men, hvad hafva nu *Panzas* att beställa med *Quixoterne?* Dock, nu villje vi åter lägga oss ned, för att bortsofva det lilla som återstår af natten; himlen låter det väl dagas, och skänker oss något bättre." — "Sof du, *Sancho*, sade *Don Quixote;* ty du föddes för att sofva, likasom jag för att vaka. Jag vill, under den tid som ännu återstår tills det dagas, lemna fritt lopp åt mina sorgsna tankar, och låta dem utgjuta sig i en Madrigal, den jag, utan att du vet det, förra natten utarbetat i mitt minne." — "Såsom mig synes, svarade *Sancho*, måste de sorgsna tankar, som lemna nog rådrum för att göra vers, ej vara mycket svåra; imedlertid må nådig Herrn rimma så mycket han behagar, och jag vill sofva så mycket jag förmår." Derefter kastade han sig till marken, lade sig så beqvämt han kunde, och sjönk genast i en djup sömn, utan att några skulder, någon borgen, eller annat bekymmer störde den. *Don Quixote* ställde sig med ryggen emot ett bokträd eller korkträd (ty *Cid Hamet Benengeli* nämner ej uttryckeligen trädslaget), och sjöng, med accompagnement af egna suckar, följande:

När, kärlek, jag begrundar
Det grymma våld du gör på detta hjerta,
Jag tror, att dödens smärta
Och slutet på mitt qval tillika stundar.

Men knappast nog jag sväfvar
Helt nära hamnen på ett haf af plågor,
Förrn hjertat står i lågor
Och med förnyad kraft mot döden sträfvar.

Mig

Mig lifvet alltså dödar,
Men döden genast lifvet återskänker;
Hvad detta tillstånd kränker!
Om lif, om död jag fåfängt mig bemödar.

Han beledsagade en hvar af dessa verser med många suckar och icke få tårar, emedan hans hjerta var alldeles nedtryckt af sorg, så väl öfver hans nederlag, som öfver *Dulcineas* frånvaro. Imedlertid inbröt dagen, och solens strålar föllo just i *Sanchos* ögon, hvaraf han vaknade, vände och sträckte sina lata lemmar; han såg nu den förstörelse svinkreaturen åstadkommit ibland hans saker, hvarföre han ännu ytterligare förbannade hela skocken. Omsider fortsatte bägge åter den började resan hela dagen, och emot aftonen sågo de, att tio personer till häst och fyra till fots kommo emot dem. *Don Quixotes* hjerta skakades dervid, och *Sancho* intogs af den högsta fruktan, ty dessa karlar hade alla lansar och sköldar, och ett mycket krigiskt utseende. Nu vände *Don Quixote* sig till *Sancho*, och sade: "Om jag nu, min kära *Sancho*, kunde få nyttja mina vapen, och mitt löfte ej bundit mina armar, så skulle jag anse hela denna hop, som kommer emot oss, för torta och sockerbröd; imedlertid kan det dock vara helt annat än vi befara." Den ridande hopen kom nu emot dem, ställde sig, utan att säga ett ord, rundt omkring *Don Quixote*, med utsträckta lansar emot hans bröst och rygg, och syntes hota honom med döden. En af dem, som voro till fots, lade ett finger på sin mun, såsom ett tecken att man borde tiga, fattade *Rozinante* vid betslet, och ledde ho-

honom ifrån vägen; de öfriga fotgångarne drefvo på *Sancho* och hans åsna, men alla iakttogo en beundransvärd tystnad, och följde efter dem som bortförde *Don Quixote*, hvilken två eller tre gånger ärnade fråga, hvarthän de förde honom; men knappt började han röra på munnen, förrän de åter hotade honom med lansspetsarne. Detsamma hände äfven *Sancho*, emedan han knappt lät märka, att han ärnade tala, förrän en af hans följeslagare stack honom med en syl, och grolle fick vidkännas detsamma, likasom hade han äfven velat språka. Natten nalkades, resan påskyndades, och fruktan intog bägge fångarne, helst när de hörde att man då och då sålunda tilltalade dem: "Skynden Er, Trogloditer; varen tysta, Barbarer; vänten blott, Athropophager; jämren Er icke, Schyter; gapen ej omkring Er, mordlystna Polyphemer, köttfrätande Lejon; jemte flera andra benämningar, hvarmed de plågade bägge de olyckliges, både Herrns och tjenarens öron. *Sancho* sade för sig sjelf: "Skulle vi vara Sodomiter, Barberare, Skyttar, kanske äfven tjufskyttar, det ena värre än det andra? Hu! dessa namn behaga mig alldeles icke. En olycksvind blåser öfver oss, och allt det onda kommer på en gång, som käppen öfver hunden; jag önskar att detta äfventyr icke måtte få en så olycklig utgång, som förberedelserna lofva!" *Don Quixote* var mycket bestört, och kunde med all sin eftertanke ej utreda hvad dessa smädefulla benämningar skulle betyda; likväl gjorde han häraf den slutsats, att intet godt vore att hoppas, men deremot mycket ondt att

frukta.

frukta. Ungefär vid midnatten anlände de till ett slott, det *Don Quixote* snart igenkände för Hertigens, och der han för kort tid sedan befunnit sig. "Ack himmel! ropade han, sedan han blifvit förvissad derom, hvad är då detta? Fordom fann man i detta hus endast artighet och vänligt bemötande; men, för de besegrade förbytes allt godt i ondt, och det onda i det värsta." De inträdde på slottets stora borggård, der de sågo allt inrättadt och i ordning ställdt på ett sätt, som ökade deras förundran och fördubblade deras fruktan, såsom man får se i det följande Capitlet.

LXIX CAP.

Om det mest sällsynta och nya äfventyr, som tilldragit sig med Don Quixote *under hela loppet af denna vidlöftiga historia.*

Alla Ryttarne stego af, och jemte fotgångarne ryckte de *Don Quixote* och *Sancho* föga artigt ur sadlarna, hvarefter de inträdde på borggården, hvarest rundt omkring brunno hundrade facklor fästade vid pålar, och i slottets corridorer sågos femhundrade lampor, hvilket allt tillhopa spridde ett sådant sken, att, i trotts af nattens mörker, dagen icke saknades. Midt uppå borggården syntes en grafvård af ungefär två alnars höjd, och öfver den en mycket stor himmel af svart sammet, omkring hvilken brunno

no etthundrade vaxljus i stora silfverstakar. Ofvanpå grafvården låg i en paradsäng en skön flickas lik, och det sjelfva döden syntes göra skönare. Hennes hufvud hvilade på en dyna af silfverbrocad, omgifvet med en krans, flätad af mångfalldiga välluktande blommor; hennes händer lågo sammanknäppta på bröstet, och i dem höll hon cypress- och palmqvistar. På en sida af borggården sågs en upphöjning lik en theater, hvarest på tvänne stolar sutto tvenne männer, med kronor på sina hufvuden och spiror i händerna, med allt utseende af Konungar, verkeliga eller diktade. På sidan om denna upphöjning, till hvilken en trappa förde, stodo tvenne andra stolar, på hvilka de personer, som förde de tvenne fångarne, nödgade *Don Quixote* och *Sancho* att nedsätta sig, allt under tystnad, och med tecken tillkännagaf man, att dessa äfven borde tiga; men äfven utan dessa tecken hade de ändå tegat, emedan den förvåning, hvarmed de betraktade allt, fängslade deras tungor. Dernäst uppstego på den upphöjda theatern tvenne förnäma personer med stort sällskap, och *Don Quixote* igenkände straxt dessa personer för Hertigen och Hertiginnan, hvilka nu satte sig på tvenne präktiga stolar, jemte de bägge Konungarne. Hvilken skulle ej hafva förundrat sig öfver allt detta, helst då härtill kom, att *Don Quixote*, i den döda flickan som låg på parad-sängen, igenkände den sköna *Altisidora*? Då Hertigen och Hertiginnan stego upp på upphöjningen, reste sig *Don Quixote* och *Sancho* från sina stolar, och gjorde en djup bugning för det

Hö-

Höga Paret, hvilket besvarade den med en liten nickning på hufvudet. I detsamma kom en man ända fram till *Sancho*, och kastade öfver honom en svart mantel af groft ylletyg, målad med eldsflammor, samt aftog hans mössa, och satte i stället på hans hufvud en hög spetsig pappersmössa, lik dem den Heliga Inqvisitionen påsätter syndare, som skola göra penitence; hvarjemte han hviskade *Sancho* i örat, att han ej borde öppna sin mun, ty i det fallet skulle man lägga en kafle i densamma, eller också till och med slå ihjäl honom. *Sancho* betraktade sig sjelf noga, och såg sig öfverhöljd af lågor; men då han ej kände dem bränna sig, så brydde han sig ej derom. Han aftog sin spetsiga mössa, och fann att den var bemålad med djeflar, hvarefter han åter påsatte den, och mumlade för sig sjelf: "Det är bra, så länge lågorna ej bränna mig och djeflarne ej taga mig." *Don Quixote* betraktade honom äfven, och ehuru fruktan fjättrade alla hans sinnen, kunde han ej låta bli att skratta öfver sin Vapendragares utseende. Imedlertid hörde man, såsom det tycktes ifrån grafvården, ett angenämt men sorgligt ljud af fleuter, som ej afbröts af någon mennisköröst, ty sjelfva grafvens tystnad herrskade här öfverallt, och således voro dessa toner mycket rörande. Korrt derefter visade sig oförmodadt, vid hufvudet af den efter utseendet döda flickan, en mycket skön yngling i Romersk drägt, hvilken, med accompagnement af en harpa, den han sjelf spelade, sjöng med den mest klara och sköna röst följande verser:

Till

Till dess *Altisidora* vaknar åter,
Den *Don Quixote* med hårdhet döden gaf,
Då här en svartklädd flock af Damer gråter,
Förtrollad af en häxas understaf;
Och hvarje from Duenna höra låter
En smärtans suck vid hennes tysta graf:
Jag hennes qval och skönhet vill besjunga
I högre ton än från en *Orphei* tunga.

Ej detta värf i lifvet åt mig bringar
Den ljufva tröst, att du skall höra mig,
Men, om ock dödens köld min tunga tvingar,
Den till ditt lof likväl skall röra sig;
Min fria själ sig ur sitt fängsel svingar
Att öfver Stygens vågor följa dig;
Der skall din lofsång åter nå ditt öra,
Och Glömskans flod skall stanna, att den höra.

"Icke mera nu, ropade härvid en af de två, som syntes vara Konungar; icke mera nu, gudomlige Sångare; ty det skulle räcka i evighet, om vi nu ville framställa den oförlikneliga *Altisidoras* död och behag: hon, som dock icke är död såsom den okunniga verlden tror, utan ännu lefvande genom ryktets hundrade tungor, samt genom det straff, hvilket *Sancho Panza*, som här är närvarande, skall utstå för att återskänka henne det förlorade dagsljuset; således, o *Rhadamantus!* du som jemte mig dömmer i *Plutos* mörka hålor, emedan du vet allt hvad det outgrundeliga ödet häruti beslutit, för att åter uppväcka denna Fröken, så säg och förkunna det genast, på det allt det goda ej må fördröjas, som vi vänta oss genom

hen-

hennes uppväckelse." Knappt hade Domaren *Minos*, *Rhadamanti* medbroder, sagt detta, förr än *Rhadamantus* reste sig upp, och sade: "Gån, J detta slottets tjenare, höga och låga, stora och små, en efter den andra, och gifven *Sancho* tjugufyra näsknäppar, tolf nypningar, samt sex nålstygn i armar och sidor, ty uti denna ceremonie består *Altisidoras* frälsning." Då *Sancho Panza* hörde detta, bröt han tystnaden, och ropade: "Jag svär, att jag likaså litet vill blottställa min näsa, samt mina armar och sidor för dessa ceremonier, som jag vill blifva en Mohr; hvad tusan pocker har väl min näsa att beställa med denna flickans uppståndelse? Man tycker det är godt att skära breda remmar ur andras hud. *Dulcinea* blifver förtrollad, och jag skall piska mig, för att upplösa förtrollningen; *Altisidora* dör af en sjukdom, som vår Herre tillsändt henne, och, för att uppväcka henne, skall jag uthärda tjugufyra näsknäppar, sönderstickas, och nypas brun och blå; detta skämt anstår mig alldeles icke, jag är för gammal hund att lära dansa, utan pass för mig." — "Så dö då! ropade *Rhadamantus* med hög röst; gif efter, vilda tiger, förödmjuka dig, stolte *Nimrod*, tig och lid; ty man fordrar ej något omöjligt af dig, och derföre må du ej bemöda dig att grubbla på svårigheten vid detta företag; du skall hafva dina näsknäppar, du skall stickas, och du skall sucka under nypningar. Fort, säger jag, J tjenare! uppfyllen min befallning; hvarom icke, så svär jag vid min domare-ära, att J skolen se hvad deruppå kan följa." Straxt såg man sex Duennas, likasom

i en

i en procession, framskrida öfver borggården i rad efter hvarandra, fyra af dem hade glasögon, och en hvar af dem höll högra armen utsträckt, och ärmen af klädningen slutades vid ett afstånd af fyra fingers bredd från handleden, efter nu varande bruk, på det handen skulle synas längre. Knappt blef *Sancho* dem varse, förrän han bölade som en tjur, och ropade: "Jag vill gerna låta fingra och knäppa mig på näsan af hela verlden, men att kärngar skola vidröra mig kan jag alldeles icke fördraga. Rifven sönder mitt ansigte, såsom det skedde här på detta slott med min Herre, risten mitt skinn med tusende hvassa dolkspetsar, knipen mina armar med glödande tänger, och jag skall fördraga allt med tålamod, för att tjena dessa Herrar; men att Duennas skola nalkas mig med ett enda finger, det kan jag aldrig bifalla, om också Hin onde skall taga mig lefvande." Nu bröt äfven *Don Quixote* sin tystnad, och sade åt *Sancho*: "Haf tålamod, min son, gör detta Herrskap ett nöje, och tacka himlen mycket, för det han skänkt din person en sådan kraft, att du med din kropp kan befria förtrollade och uppväcka döda." Duennas hade redan kommit nära till *Sancho*, som, öfvertalad af sin Herre, satte sig helt stilla ned i sin stol samt framstack näsan åt den främsta, hvilken gaf honom en dugtig knäpp samt sedan neg rätt djupt. "Mindre höflighet och mera renlighet, Fru Duenna, sade *Sancho*, ty jag försäkrar, att Edra händer lukta surt som ättika." Korrt sagdt: alla Duennas knäppte hans näsa, och flera andra personer nöpo honom; men

hvad

hvad han ej kunde uthärda var nålstickningen; ty dervid sprang han med raseri upp af stolen, fattade uti en nära stående brinnande fackla, slog dermed både på Duennas och alla sina bödlar, samt ropade: "Bort härifrån, J afgrundens tjenare; ty jag är icke af metall, och således icke känslolös för dessa ohyggliga plågor."

Altisidora, som troligen tröttnat att så länge ligga utsträckt och orörlig, vände sig nu på en sida, och då de omkringstående sågo detta, ropade alla på en gång: "*Altisidora* lefver, ja hon lefver!" *Rhadamantus* befallte *Sancho* stilla sin vrede, emedan man nu nått det åsyftade ändamålet. Så snart *Don Quixote* såg att *Altisidora* rörde sig, föll han ned på knä för *Sancho*, och sade åt honom: "Du, min hjertans Son, och icke mera min Vapendragare! nu är tid att du gifver dig några af de slag, till hvilka du förbundit dig för *Dulcineas* befrielse; just nu, säger jag, emedan stunden är för handen, då din kraft visar sig mest verksam, och då den med framgång kan fullborda det storverk jag väntar af dig." — "Detta, svarade *Sancho*, synes mig vara att komma ur askan i elden, och kan alldeles icke kallas honing på smörgås; det vore ju härligt, att efter näsknäppar, nypningar och stickningar, på köpet undfägnas med stryk; derefter återstår då intet vidare, än att man tager en stor sten, binder den om min hals, och kastar mig ned i en brunn, hvilket också ej mycket skulle gräma mig, sedan man börjat nyttja min kropp till botemedel för andras plågor. Låt mig vara i fred, ty jag svär heligt, att jag an-

annars vänder upp och ned på alltsammans; dervid må hända hvad som helst."

Imedlertid hade *Altisidora* redan satt sig upp i sin parade-säng, och genast började en musik af blåsinstrumenter, hvarvid alla ropade: "*Altisidora* lefver!" Nu uppstego Hertigen och Hertiginnan, Konungarne *Minos* och *Rhadamantus*, jemte *Don Quixote* och *Sancho*, samt alla de öfriga, för att emottaga *Altisidora*, som nedsteg från grafvården, syntes mycket utmattad och gjorde sin compliment för Hertigliga Herrskapet samt bägge Konungarne; hvarefter hon såg snedt på *Don Quixote*, och sade till honom: "Himlen förlåte dig, känslolöse Riddare! ty genom din grymhet har jag nu varit i andra verlden, och, såsom mig syntes, öfver tusende år; men du, den mest medlidsamme af alla Vapendragare på jorden, dig tackar jag för det lif jag nu återfått. Ifrån denna dag, min vän, äger du att befalla öfver sex af mina lintyg, hvilka jag skänker dig, för att deraf låta göra dig sex skjortor, och om de ej äro så hela, äro de åtmindstone alla rena." *Sancho* knäföll nu, och med mössan i hand kysste han hennes händer. Hertigen befallte, att man skulle aftaga honom mössan och manteln med eldslågorna, samt återgifva hans egen mössa och tröja; men *Sancho* bad Hertigen, att man måtte låta honom behålla både mössa och mantel, emedan han ville föra dem med sig hem, till åminnelse af en så oerhörd händelse. Hertiginnan yttrade, att han kunde behålla dessa saker, helst han borde veta, att hon var hans goda vän. Nu befallte Hertigen, att man skulle

le

le afrödja borggården och att alla måtte begifva sig till sina rum, hvarvid *Don Quixote* och *Sancho* skulle föras till dem de redan förut innehaft.

LXX CAP.

Hvilket följer på 69:de Capitlet, och handlar om saker, dem tydligheten i denna historia ej tillåter uteslutas.

Sancho sof denna natt i en tältsäng, ställd i samma rum der *Don Quixote* låg, hvilket han dock gerna undanbedt sig, om möjligt varit, emedan han visste, att hans Herre ej skulle låta honom sofva i ro, i afseende på frågor och svar, och han befann sig ej vid nog godt lynne, för att språka, emedan de plågor han nyss uthärdat ännu sväfvade för hans inbillning, och lemnade ingen frihet åt hans tunga, hvarföre han hellre önskat få sofva ensam i den sämsta koja, än i detta granna rum med sällskap. Hans fruktan var också väl grundad och hans misstanke rätt säker; ty knappt hade hans Herre stigit i sängen, förrän han sade åt honom: "Hvad synes dig, *Sancho*, om denna nattens äfventyr? En försmådd kärleks kraft är stor och våldsam; ty du har ju med egna ögon sett *Altisidora* död, utan att några andra pilar, något annat svärd, något mördande instrument eller dödande gift, än blott betraktelsen öfver min hårdhet och det förakt jag visat, tagit lifvet af henne." — "Må hon i

Guds

Guds namn dö när och huru hon vill, svarade Sancho, och lemna mig i ro; ty jag har under all min lefnad hvarken älskat eller föraktat henne. 'Jag vet icke, och kan icke eller begripa, hurulędes *Altisidoras* välfärd, hon som är en mera lustig än klok flicka, kan hänga tillhopa med de plågor man tillfogar mig, såsom jag redan har sagt; men nu kan jag tydligen och klart inse, att trollkarlar och förtrollade finnas i verlden, och Gud hjelpe mig ifrån dem; ty dervid kan jag ej hjelpa mig sjelf. Hvad jag nu på det högsta vill utbedja mig, är, att Herrn låter mig sofva, och ej frågar mig något mera, så framt Herrn ej vill att jag skall kasta mig ut igenom fenstret." — "Sof, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote*, så framt dina undfångna näsknäppar, nypningar och nålstygn tillåta det." — "Ingen plåga, fortfor *Sancho*, var mig mera känbar och kränkte mig mera, än näsknäpparne, blott af den orsaken, att jag måste emottaga dem af kärngar, dem jag önskar Satan måtte taga allesammans; men nu beder jag ytterligare att nådig Herrn låter mig sofva, ty sömn är ett botemedel emot allt elände, hvilket endast drabbar den som är vaken." — "Sof i ro, sade *Don Quixote*, och himlen beskydde dig!" Härefter insomnade de bägge; och under tiden vill *Cid Hamet*, denna stora historias författare, beskrifva och omtala, hvad som förmått Hertigliga Herrskapet att uppresa hela detta machineri, som man nyss omtalat.

Han säger nämligen, att Baccalaureus *Simson Carrasco* ingalunda förgätit, huruledes han,

så-

såsom Spegel-Riddare, blifvit öfvervunnen och lagd till marken af *Don Quixote*, hvilken motgång förstörde och tillintetgjorde alla hans planer; hvarföre han ännu en gång ville försöka sin lycka, och han väntade dervid mera framgång än vid första försöket. Således gjorde han sig underrättad af den Pagen, som förde till *Sanchos* hustru *Theresa Panza* brefvet och skänken, hvarest *Don Quixote* vistades, skaffade sig nya vapen och en häst, lät måla på sin sköld en måne, och lastade hela sitt equipage på en mulåsna, som fördes af en bonde, men ej *Thomas Cecial*, hans förra Vapendragare, på det han ej måtte igenkännas hvarken af *Don Quixote* eller *Sancho*. Sedermera anlände han till Hertigens slott, der han blef underrättad om den väg och kosa *Don Quixote* tagit, jemte hans afsigt att bivista Tornérspelet i Saragossa. Man berättade för honom allt det gyckelverk man förehaft med *Don Quixote*, samt afhandlingen om *Dulcineas* befrielse från förtrollningen, på bekostnad af *Sanchos* akter-del; och sluteligen omtalades det spratt *Sancho* gjort sin Herre, då han inbillat honom, att *Dulcinea* var förtrollad och förvandlad i en bondpiga, samt huru Hertiginnan öfvertygat *Sancho*, att han sjelf var den bedragne, emedan *Dulcinea* verkeligen vore förtrollad, hvaröfver *Simson* både skrattade och förundrade sig, då det på en gång vittnade om *Sanchos* skalkaktighet och enfald, samt om *Don Quixotes* utomordentliga galenskap. Hertigen bad *Simson*, att han, om han träffade *Don Quixote*, ville lemna underrättelse om

ut-

utgången, han måtte blifva segrare eller icke. *Simson* lofvade det, och afreste för att uppsöka sin man; men fann honom ej i Saragossa, hvarföre han fortsatte sin väg, och sedermera tilldrog sig det, som redan är berättadt. Derefter återvände *Simson* till Hertigens slott och berättade Hertigen hela förloppet, jemte vilkoret för striden, samt huru *Don Quixote* redan vände om, för att, såsom en trofast Riddare, hålla det löfte han gifvit, att begifva sig hem till sin by och vistas derstädes ett helt år. Under denna tid, tillade *Simson*, vore det väl möjligt, att han kunde botas för sin galenskap, emedan detta var afsigten då han sjelf förvandlade sig till Riddare; ty han fann det rätt bedröfligt, att en ädling, med så godt hufvud som *Don Quixote*, skulle vara en narr. — Derefter tog *Simson* afsked af Hertigen och begaf sig hem till sin by, hvarest han väntade att *Don Quixote* skulle komma efter.

Af allt detta tog Hertigen sig nu anledning att anställa sitt sista gyckelspel. Han var så mycket road af *Don Quixotes* och *Sanchos* narraktigheter, att han lät besätta alla vägar vidt och bredt omkring sitt slott med betjenter till häst och fot, hvilka med godo eller ondo borde föra Riddaren till slottet, då de funno honom. Detta inträffade, och man underrättade derom Hertigen, som redan gjort alla anstalter, och vid tidningen om de tvenne vandrandes ankomst lät han upptända alla facklor och lampor på sitt slott; *Altisidora* lade sig på parade-sängen, allt var i ordning, och, såsom redan är omtaladt, gick hela tillställnin-

ningen så väl för sig, att föga skillnad var i-mellan sanningen och dikten. *Cid Hamet* tillägger, att han för sin del ansåg de gäckande vara likaså narraktiga som de, hvilka blefvo gäckade, och att det Hertigliga Herrskapet befann sig föga aflägsnadt från galenskap vid detta så ifriga bemödande, att drifva gäck med tvenne vansinniga, af hvilka en nu sof rätt roligt, men den andra hölls vaken af sina sorgsna tankar, under hvilka dagen öfverraskade honom, och gaf honom lust att stiga upp; ty lättjans ejderdun behagade aldrig *Don Quixote*, hvarken såsom segrare eller besegrad.

Altisidora, som efter *Don Quixotes* tanke åter var uppstånden från de döda, följde sitt Herrskaps lynne, och prydd med samma krans hon hade, då hon låg på parade-sängen, klädd i en lätt klädning af hvitt taft, virkad med gyllne blommor, med håren hängande omkring skuldrorna, stödjande sig på en käpp af skönt svart ebenholtz, steg hon nu in i *Don Quixotes* rum, hvarvid han, högst förvirrad af detta besök, kröp tillhopa och gömde sig nästan alldeles i täcket och kuddarne, stumm som en fisk, och utan att tänka på en enda artighet att säga henne. *Altisidora* satte sig i en stol tätt invid hans hufvud, och, efter en djup suck, tilltalade honom med en öm och matt röst således: "Då förnäma fruntimmer och blygsamma flickor öfverskrida ärbarheten, och lemna tungan frihet att bryta emot alla betänkligheter, samt att offentligen göra bekant allt hvad som ligget fördoldt i hjertat, då befinna de sig verkeligen i yttersta trångmål. Jag, Herr

Don

Don Quixote af La Mancha, är en af dessa, betvingad, besegrad och brinnande af kärlek; men det oaktadt är jag dock så tålig och sedesam, ja till en sådan grad, att jag för min tystnads skull uppgaf andan och förlorade lifvet. För tvenne dagar sedan har jag, vid betraktandet af den grymhet, hvarmed du behandlat mig, du, som för min klagan är hårdare än marmor, stenhjertade Riddare! aflidit, eller åtmindstone af alla blifvit ansedd för död; och om icke kärleken, som förbarmade sig öfver mig, uppfunnit ett medel till min räddning, genom de plågor denne redlige Vapendragare uthärdat, skulle jag ännu befinna mig i andra verlden." — "Kärleken, inföll härvid *Sancho*, hade väl kunnat flytta dessa plågor till min åsna, och derföre hade jag varit honom tack skyldig. Men säg mig dock, Sennora, (sedan jag önskat att himlen täcktes beskära Er en mera öm älskare än min Herre), hvad var det som Ni såg i andra verlden? Huru står det till i helfyetet? ty den, som dör af förtviflan, måste väl nödvändigt komma dit." — "Om jag skall säga sanningen, svarade *Altisidora*, så har jag väl icke varit riktigt död, emedan jag ej kom i helfvetet; ty om jag kommit dit, så hade jag visserligen icke sluppit derifrån, ehuru gerna jag velat. Sannt är, att jag befann mig vid porten, hvarest jag såg ett dussin djeflar, sysselsatta med hvarjehanda conversationsspel, raffel, vira och dylikt; de voro klädde i tröjor, byxor och strumpor, och hade omkring halsen stora Vallonska kragar med Brabantska spetsar, samt långa manchetter, som

räckte-

räckte nära fingerspetsarne, och några af dem svängde glödande raketer. Några spelte äfven boll; men dessa bollar voro uppblåsta af bara väder, likasom många unga författare nu för tiden. Dock väckte detta ej så mycket min förundran, som att jag såg och hörde, huruledes, vid deras spel, alla hade ett vildt utseende, brummade och förbannade hvarandra, då likväl, vid andra spel, de vinnande visa glädje och endast de tappande vrede och harm." — "Detta är ej underligt, svarade *Sancho;* ty om djeflarne spela eller icke spela, kunna de dock aldrig vara glada, de må vinna eller tappa." — "Så torde det väl förhålla sig, återtog *Altisidora;* men det var ännu en sak, som förvånar mig mera, jag vill säga, som då väckte större förvåning hos mig: att nämligen vid bollspelet första slaget på en boll gjorde densamma till intet, så att alltid nya bollar måste fram och det i stor mängd. En af dessa bollar, som var ny och brokigt virkad, fick ett starkt slag, hvarvid den sprack; och se! en hel mängd tryckta blad flögo rundt omkring. Då sade en djefvul till en annan: Se efter hvad detta är för en bok; och djefvulen svarade: Det är *Andra Delen af Don Quixotes af La Mancha historia*, ej af *Cid Hamet*, dess förste författare, utan af en Arragonisk Scribent, hvilken, såsom han säger, är född i Tordesillas. — Tag bort den, ropade den andra djefvulen, och kasta den ned i afgrundselden, på det mina ögon aldrig mera måtte se den. — Är den då så oduglig? frågade den sednare. — Ja så oduglig, svarade den förre, att om jag sjelf satte mig ned,

för att skrifva en sämre, så förmådde jag det ändå icke. — Derefter fortsatte de sitt spel med andra bollar; men då jag hörde nämnas *Don Quixote*, hvilken jag älskar och högaktar, så beslöt jag bibehålla detta gyckelverk i mitt minne." — "Ett gyckelverk var det utan tvifvel, sade *Don Quixote;* ty det finnes ingen annan *Jag* i verlden, och denna historia går ifrån hand till hand, men stannar ej hos någon, emedan alla bortsparka den. Det förtryter mig alldeles icke att höra, huruledes jag vankar såsom en fantastisk kropp, antingen i den mörka afgrunden eller i dagsljuset på jorden, emedan *jag* icke är den, som omtalas i samma historia. Om den vore god, pålitlig och sannfärdig, så skulle den lefva igenom århundraden; men är den i stället usel, så har den ej lång väg från vaggan till grafven."

Altisidora ärnade fortfara att beklaga sig öfver *Don Quixote*, då denne sålunda tilltalade henne: "Flera gånger, Sennora, har jag sagt Er, huru ondt det gör mig, att J fästen Edra tankar vid mig, emedan jag på min sida endast kan tacka Er, men aldrig tillfredsställa Er. Jag föddes för att tillhöra *Dulcinea af Toboso*, och ödet, om ett sådant finnes, har bestämt mig för henne; den som således tänker, att någon annan skönhet kan intaga det rum i mitt hjerta, som hon äger, han tänker det som är omöjligt. Må denna bekännelse vara tillräcklig, för att bringa Er tillbaka inom ärbarhetens gränsor; ty ingen kan förbindas till det omöjliga." Då *Altisidora* hörde detta, låtsade hon vara mycket förtörnad och

upp-

upprörd, och svarade honom: "Vid himlen, Don Stockfisk, malm-själ och stenhjerta! mera styfsint och hårdnackad än en grof bondlurk, den man fåfängt bestormar med böner; om jag får Er fatt, så rifver jag ut ögonen på Er. Tror Ni då, min besegrade, nedstörtade och sönderpryglade Herre, att jag dött för Er skull? Allt hvad Ni såg förleden natt, var ett gyckelspel; ty jag är ej en sådan flicka, att jag för en dylik kamels skull ville låta en enda fingerspets verka, och ännu mindre taga döden deraf." — "Det tror jag mycket väl, inföll *Sancho;* ty när de älskogskranka dö, är det blott något att skratta åt; nog kunna de prata derom, men att göra det, må en *Judas* tro."

Under detta samtal inträdde den mannen, på en gång Musicus, Sångare och Poët, som sjungit de redan anförda verserna; denne gjorde en djup bugning för *Don Quixote*, och sade: "Min nådige Herr. Riddare, värdes räkna och antaga mig såsom den ringaste ibland sina tjenare; ty redan länge har jag varit Er högst tillgifven, så väl i afseende på Ert rykte som Edra bedrifter." *Don Quixote* svarade: "Säg mig, min gunstige Herre, hvilken Ni är, på det min artighet må svara emot Er egen." Den unge mannen fortfor, att han var den Musicus och loftalare, som låtit höra sig förleden natt. — "I sanning, återtog *Don Quixote*, har Ni icke en ovanligt skön röst; men det Ni sjöng syntes mig ej nog passande till ämnet, ty hvad hafva *Garcilasos* Stancer gemensamt med denna Damens död?" — "Deröfver bör nådig Herrn icke förundra sig, svarade Sånga-

garen; ty ibland vår tids skägglösa Poëter är det en plägsed, att en hvar skrifver huru han vill, och stjäl af hvilken han behagar, det må passa eller icke passa till hans afsigt, och nu finnes ingen galenskap, som ej kan sjungas eller skrifvas, under skygd af den Poëtiska friheten."

Don Quixote ärnade just svara, då han hindrades af Hertigen och Hertiginnan, hvilka inträdde för att besöka honom; och imellan dem alla föreföll nu ett vidlöftigt och angenämt samtal, hvarunder *Sancho* frambragte så många lustiga och stickande infall, att Hertigliga Herrskapet på nytt förundrade sig både öfver hans enfald och skarpsinnighet. *Don Quixote* bad om tillstånd att samma dag få afresa, emedan, enligt hans mening, det passade bättre för besegrade Riddare, såsom han, att bebo hönshus än Konungsliga palats. Detta bevilljades honom gerna, och Hertiginnan frågade: om *Altisidora* stod i gunst hos honom? Han svarade: "Ers Höghet, min nådiga Fru Hertiginna bör veta, att denna flickas hela olycka har sitt ursprung från sysslolöshet, och botemedlet är en anständig samt oupphörlig sysslosättning. Hon har just nu sagt mig, att spetsar nyttjas äfven i helfvetet, och emedan hon bör förstå att tillverka sådana, så bör hon aldrig lägga ett sådant arbete ifrån sig, ty vid sysselsättningen att sköta sina knöppelpinnar, skall hennes inbillning ej uppfyllas af dens bild eller deras bilder, som hon älskar; detta är en ren sanning, och efter min mening det bästa råd man kan gifva." — "Min tanke är det äf-

ven,

ven, inföll *Sancho*, ty ännu har jag aldrig sett någon Spetsmakerska som dött af kärlek; emedan Jungfrur, som äro sysselsatta, mera fästa sina tankar uppå att fullborda sina arbeten för dagen, än de grubbla på kärlek. Detta säger jag af egen erfarenhet; ty då jag är sysselsatt att plöja, tänker jag alldeles icke på min skatt, nämligen min hustru *Theresa Panza*, ehuru jag älskar henne mera än mina ögonstenar." — "Ni talar rätt klokt, *Sancho*, sade Hertiginnan, och jag skall ställa så till, att min *Altisidora* hädanefter är sysselsatt med grannlåts-arbete, emedan hon förstår sådant i grund." — "Nej, Ers Höghet, inföll *Altisidora*, ett sådant botemedel är icke af nöden, emedan betraktandet af all den grymhet denne omkringströfvande röfvare utöfvat emot mig, nog skall fördrifva honom ur mitt minne, utan någon annan konst, och derföre vill jag med Ers Höghets tillstånd begifva mig härifrån, för att ej mera se för mina ögon, ej hans sorgliga figur, utan hans gemena och afskyvärda gestalt." — "Detta, sade Hertigen, påminner mig om hvad man plägar säga: den, som talar smädeord, är nära att förlåta, och den som flyr vill blifva fasttagen." *Altisidora* låtsade aftorka sina tårar med en näsduk, hvarefter hon neg för sitt Herrskap och lemnade rummet. — "Det gör mig ondt om henne, stackars flicka, yttrade *Sancho*, och hennes olycka rör mig; ty hon har träffat på en själ, torr som halm, och ett hjerta, hårdt som ek; i sanning, om hon haft göra med mig, så hade hon sjungit ur en annan ton." Härmed slutades samtalet; *Don*

Qui-

Quixote klädde sig, spisade med Hertigliga Herrskapet, och afreste samma afton.

LXXI CAP.

Hvad som hände Don Quixote *och hans Vapendragare* Sancho *på vägen till deras hemvist.*

Den besegrade och förödmjukade *Don Quixote* fortsatte sin väg, på en sida mycket tankfull, och på den andra mycket förnöjd. Hans bedröfvelse härledde sig ifrån hans nederlag, och hans glädje väcktes vid betraktandet af den kraft *Sancho* visat i afseende på *Altisidoras* uppväckelse, ehuru han med möda kunde öfvertyga sig, att den förälskade flickan verkeligen varit död. *Sancho* var för ingen del glad, utan tvärtom mycket förargad deröfver, att *Altisidora* ej hållit ord och gifvit honom de utlofvade lintygen, och under det han grubblade deruppå, sade han åt sin Herre: "I sanning, min nådige Herre, är icke jag den mest olycklige Läkare som finnes i verlden, hvarest man har Doctorer, som, för det de döda en sjuk, väl betalas för sin möda, hvilken dock ej består i annat, än att de på en papperslapp uppskrifva några läkemedel, dem de sjelfva ej tillverka, utan Apothekaren gör dem, hvarvid han ej eller förlorar; men jag deremot, som för en annans sjukdom skull fått uthärda näsknäppar, nypningar och nålstygn, erhåller ej ett öre för besväret. Men nu svär jag heligt deruppå, att

om

om någon annan sjukling råkar i mina händer, skall man få smörja dem hederligt, innan jag rör ett enda finger för att curera densamma; ty man bör ju icke binda munnen till på oxen som tröskar, och jag kan aldrig tro, att himlen förlänat mig den kraft jag äger, på det jag för intet skulle använda den till andras behof." — "Du har rätt, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote*, och *Altisidora* har gjort mycket illa deruti, att hon ej gifvit dig de utlofvade lintygen; ty antag äfven, att din kraft är dig för intet gifven, och att den ej kostat dig några studier, så böra dock de plågor din kropp uthärdat anses för mera än alla studier. Hvad mig angår, kan jag säga, att om du åstundar betalning för det stryk du bör underkasta dig till upplösningen af *Dulcineas* förtrollning, så vill jag hjertligt gerna gifva dig den; men jag vet blott icke om man kan betala dylika undercurer, emedan jag befarar, att belöningen beröfvar botemedlet dess kraft. Med allt detta synes mig dock ingen ting förloradt dervid, att man försöker det; således, *Sancho*, kan du eftersinna hvad du vill hafva för besväret, piska dig sedan straxt och gör dig sjelf betald, ty du har mina penningar i förvar."

Vid detta anbud uppspärrade *Sancho* både ögon och öron till en hands bredd, och i sitt sinne samtyckte han genast att piska sig, hvarföre han svarade sin Herre: "Nå väl, jag vill häruti uppfylla Herrns önskan, då det är min fördel; ty den ömhet jag har för min hustru och mina barn gör, att jag synes egennyttig. Nådig Herrn täcktes blott säga, huru mycket

han vill betala för hvarje rapp jag skall gifva mig sjelf." — "Om jag skulle betala dig, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, enligt storheten och vigten af denna din tjenst, så skulle Venedigs skatter och Potosis grufvor ej vara tillräckliga dertill; räkna sjelf efter, huru mycket du har af mina penningar, och bestämm sedan priset för hvarje rapp." — "Slängarne, fortfor *Sancho*, utgöra tillhopa tretusende trehundrade, af dem har jag gifvit mig fem, och de öfriga återstå; vid frågan om så många, må de fem förblifva oräknade, och jag tager fulla antalet, samt beräknar mig för hvarje rapp en fjerdedels real, som utgör en summa 3,300 qvartillos, eller fjerdedels realer, det vill säga 1,650 halfva realer, och således blifver egentliga beloppet 825 realer. Detta vill jag då behålla af de penningar jag förvarar åt Hans Nåd, och dermed återkommer jag rik och förnöjd, ehuru sönderpiskad, hem till mitt hus; men, man fångar inga fiskar - - - Herrn förstår mig väl." — "Ack, du välsignade, älskansvärde *Sancho!* ropade *Don Quixote*, huru förbundna blifva icke jag och *Dulcinea* emot dig! Vi måste också, under all den lefnadstid himlen förunnar oss, vara dig till tjenst. Om hon blifver befriad från sin förvandling (och det sker otvifvelaktigt), så förvandlas hennes olycka till lycka, och mitt nederlag till den skönaste triumf; tänk endast på, *Sancho*, när du vill börja din piskning; och på det du må skynda dig dermed, tillägger jag ytterligare etthundrade realer." — "När? ropade *Sancho*, jo helt säkert denna natt; blott nådig Herrn ställer så till,

att

att vi förblifva på öppna fältet under fria himlen, så skall jag icke skona mitt kött."

Omsider kom den af *Don Quixote* så innerligt efterlängtade natten; ty under hans väntan syntes honom, att Phoebus sönderkört hjulen på sin vagn, och att dagen räckte längre än vanligt, såsom det förhåller sig med älskande, då allt ej fogar sig efter deras önskningar. Dervid begåfvo de sig under några angenäma trän, som stodo något aflägsna ifrån vägen, och här togo de betsel och sadlar af *Rozinante* och åsnan, samt lade sig ned i det gröna, hvarest de spisade af *Sanchos* matförråd. Derefter flätade *Sancho*, af åsnans repstumpar, en dugtig och smidig dagg, samt gick några steg ifrån sin Herre till en plats, der flera bokträd stodo i tät krets. *Don Quixote*, som såg honom så modig och beredd, sade nu: "Se till, min vän, att du ej piskar stycken ur kroppen på dig, utan gif dig med viss ordning ett slag efter det andra, och öfverila dig icke så att andedrägten tryter dig midt under arbetet; härmed vill jag säga, att du ej skall börja så ifrigt, att du beröfvar dig sjelf lifvet, innan det bestämda antalet af rapp är fullt, och på det du ej måtte förlora genom för mycket eller för litet, vill jag räkna på mitt radband hvarje slag du gifver dig; måtte nu himlen stå dig bi så väl, som ditt goda uppsåt förtjenar." — "En god vedja böjer sig sjelf, svarade *Sancho*; jag skall inrätta piskningen så att den, utan att döda mig, dock smärtar mig, ty deruti måste väl detta underverks hemlighet bestå." Härvid blottade han sin halfva

kropp,

kropp, svängde sin dagg och började piska sig, och *Don Quixote* räknade slagen. *Sancho* hade gifvit sig sjelf ungefär sju eller åtta slag, då detta skämt föreföll honom nog alfvarsamt, och priset för piskningen alltför lågt, hvarföre han upphörde litet, och sade sin Herre, att han missräknat sig alltför mycket, och att hvarje slag förtjenade betalas med en half i stället för en fjerdedels real. — "Fortfar, min vän *Sancho*, ropade *Don Quixote*, och tröttna icke, ty jag vill fördubbla den utsatta betalningen." — "Nå väl, fortfor *Sancho*, så må det i himlens namn gå för sig, och nu skola slag rägna öfver mig;" men, den skalken aktade sig nu att gifva rappen på sin egen rygg, utan han slog emot träden, hvarunder han då och då lät höra så djupa suckar, som om han skolat uppgifva anden. *Don Quixote* blef rörd af medlidande, och fruktade att *Sancho* skulle piska själen ur sig, samt genom en sådan oförsigtighet ej fullborda det stora verket, hvarföre han yttrade sig: "Så kärt ditt lif är dig, min vän, fortsätt ej sålunda ditt värf, emedan läkemedlet förefaller mig alltför starkt, derföre är det ej bra att på en gång intaga det; ty Rom byggdes icke på en dag. Om jag ej missräknat mig, har du redan gifvit dig öfver tusende slag, och det är nog för denna gång, emedan, för att tala i sämre folks språk, åsnan väl bär lasten men icke öfverlasten." — "Nej, nej, nådige Herre, svarade *Sancho*, det skall ej sägas om mig, att jag tagit betalning för den ofödda grisen; räkna litet mera, nådig Herre, ty jag vill gifva mig ännu ettusende rapp, så är alltsammans

får-

färdigt i tvenne portioner, och ändock litet på köpet." — "Emedan du befinner dig i en så god sinnesförfattning, sade *Don Quixote*, så i himlens namn låt gå, och jag fortfar att räkna." *Sancho* fortfor nu så raskt med sitt pensum, att han snart slagit barken af flera trän; en gång ropade han högt, under det han gaf ett bokträd ett förfärligt rapp: "Här skall *Simson* dö och alla som äro omkring honom!" Vid detta förfärliga rop och grymma slag sprang *Don Quixote* upp, fattade uti daggen, hvarmed *Sancho* karbasade sig, och sade: "Ödet tillåter icke, min bästa *Sancho*, att du, mig till välbehag, förlorar ditt lif, det du måste bevara för att underhålla din hustru och dina barn. *Dulcinea* kan nu afbida ett annat tjenligt tillfälle, och jag skall inskränka mig inom gränsorna af närmaste förhoppning samt vänta tills du samlat nya krafter, på det detta värf må till allas nöje fullbordas." — "Emedan Ni, min nådige Herre, ändteligen så vill, svarade *Sancho*, må det ske; men kasta dock sin kappa öfver mina skuldror, ty jag svettas och vill ej gerna förkyla mig, emedan ovana botöfvande äro blottställda för sådana faror." *Don Quixote* gjorde detta, åtnöjde sig sjelf med sin korta tunna tröja, och höljde kappan öfver *Sancho*, som sof till dess solen stod högt på himmelen, hvarefter de genast fortsatte resan, men stannade för denna gång i en by, belägen blott en half mil ifrån deras nattqvarter.

De afstego vid ett värdshus, det *Don Quixote* ansåg för ett sådant, och ej för ett Castell med djupa grafvar, torn, vindbrygga

och

och fallgiller; ty sedan han blifvit öfvervunnen, talade han mera klokt om alla saker, såsom det snart skall visa sig. De inträdde i en sal i nedra våningen, der några gamla bemålade väfstycken hängde på väggarne i stället för tapeter, såsom bruket är i bondstugor. På ett af dem var en högst illa gjord målning, föreställande den sköna *Helenas* borttröfvande, då nämligen den falske gästen lockade henne ifrån *Menelaus;* och på ett annat såg man historien om *Dido* och *Æneas*, der hon föreställdes stående på ett högt torn, och likasom vinkade åt sin bortflyende gäst, med ett halft lakan, under det han på en fregatt eller brigg seglade ifrån henne. Vid dessa tvenne historier bör anmärkas, att *Helena* ej så motvilligt följde med, emedan hon smålog i hemlighet åt sin röfvare; men den vackra *Dido* gret, så att tårarna syntes falla ifrån hennes ögon stora som nötter. Då *Don Quixote* såg allt detta, sade han: "Dessa tvenne Damer voro högst olyckliga, för det de ej blifvit födda i närvarande tidehvarf, och jag ännu mera olycklig, som ej blifvit född i deras; ty om jag träffat deras Herrar älskare, hade hvarken Troja blifvit uppbrändt eller Carthago förstördt, emedan all olycka förekommits derigenom, att jag dödat *Paris.*" — "Jag vill hålla vad, sade *Sancho*, att inom kort tid skall ej finnas någon källare, något spisqvarter, något värdshus, någon krog eller barberare-stuga, der man ej får se våra bedrifter målade; jag önskade blott, att en bättre målare befattade sig dermed än den, som kluddat dessa." — "Du har rätt, *Sancho*,

sva-

svarade *Don Quixote*, ty denna målare liknar *Orbaneja*, en målare i Ubeda, hvilken, då man frågade honom hvad han målade, svarade: hvad som blifver deraf; och om han målade en Tupp, skref han inunder: detta är en Tupp; på det ingen måtte anse den för en Räf. Af samma slag synes mig äfven den Målare eller Författare (ty det vill säga detsamma) hafva varit, som frambragt i dagen Historien om den nye *Don Quixote*, hvilken utkommit; han målade eller skref hvad som helst det måtte blifva; eller också liknar han den Poëten, som, för några år sedan, vistades vid Hofvet och hette *Mauleon*, hvilken genast ville svara på allt hvad man frågade honom; och då en frågade hvad det betydde: *Deum de deo?* svarade: det hvarom det handlar."

"Men nu villje vi lemna detta, och säg mig nu, *Sancho*: ärnar du nästa natt gifva dig en lika portion stryk, och hvarest gör du det helst, antingen under tak eller under öppen himmel?" — "Min själ, Herre, svarade *Sancho*, på det sätt jag ärnar piska mig, kan jag göra det likaså väl under tak som under fria himlen; dock ser jag helst, att det sker under trädens skugga, emedan det förekommer mig, som skulle träden verkeligen hjelpa mig, och på ett underbart sätt deltaga i mitt lidande." — "Så får det icke tillgå, kära *Sancho*, återtog *Don Quixote*; utan på det du må samla ny styrka, skole vi dröja till dess vi komma hem till vår by, hvilket måste ske sist i öfvermorgon." *Sancho* sade, att detta kunde ske efter nådig Herrns välbehag; dock önskade han kort

och

och godt afgöra saken under det han hade friskt mod, och mala medan det blåste, emedan uppskof är farans moder, menniskan spår och Gud rår, bättre harkött än fårkött, och en elak gäst måste man snart göra sig af med. — ”För Guds skull inga flera ordspråk, ropade *Don Quixote*, mig synes du åter går tillbaka till det gamla; tala enkelt, klart, och ej inveckladt, såsom jag ofta sagt dig, och du skall finna, att ett ord är så godt som hundrade.” — ”Jag vet ej hvilket missöde fästat sig vid mig, återtog *Sancho*, att jag ej kan tala något klokt utan ordspråk, och ej framföra något ordspråk, som ej synes mig vara förståndigt sagdt; dock, jag vill bättra mig om jag kan.” Och härmed slutades samtalet för denna gång.

LXXII CAP.

Huruledes DON QUIXOTE *och* SANCHO *anlände till deras by.*

Don Quixote och *Sancho* förblefvo hela dagen i denna by och på detta värdshus, samt afbidade natten: *Sancho* för att på fria fältet fullborda sin botöfning, och *Don Quixote* för att se dess slut, hvilket var hans ifrigaste önskan. Imedlertid anlände till värdshuset en resande till häst, med tre eller fyra betjenter, af hvilka en sade till den som syntes vara deras Herre: ”Här kan min nådige Herre *Don Alvaro Tarfe* taga sin middagssömn; ty rummen

här

här se renliga och hyggliga ut." Då *Don Quixote* hörde detta, sade han åt *Sancho:* "Hör på, vet du väl, att då jag bläddrade i den boken, som utgjorde andra delen af min historia, syntes mig, att jag der fann namnet *Don Alvaro Tarfe.*" — "Det kan väl hända, svarade *Sancho*, vi villje låta honom afstiga, och sedermera fråga honom derom." Riddaren steg af, och värdinnan anvisade honom äfven en sal, midt emot *Don Quixotes* rum; denna sal var likaledes prydd med målade väfstycken, alldeles som den förra. Den nyss ankomne Riddaren aflade sina reskläder, påtog en lättare drägt, och gick ut på gården, som var rymlig, der äfven *Don Quixote* spatserade fram och åter; den nykomna frågade honom: "Hvart gäller resan, min gunstige Herre?" *Don Quixote* svarade: "Till en by ej långt härifrån, der jag är född; och hvart reser nådig Herrn?" — "Jag, min Herre, svarade Riddaren, begifver mig till Granada, som är min födelsebygd." — "En skön födelsebygd, återtog *Don Quixote;* men var dock af den godheten. och säg mig Ert namn, ty detta synes mig mera angeläget att veta än jag kan beskrifva." — "Mitt namn är *Don Alvaro Tarfe,*" svarade den främmande. *Don Quixote* fortfor: "Då måste Herrn utan tvifvel vara den *Don Alvaro Tarfe*, som finnes omtalad i andra delen af *Don Quixotes af La Mancha* historia, hvilken nyligen blifvit tryckt och utgifven i dagsljuset af en nymodig Författare." — "Jag är densamme, svarade Riddaren, och denne *Don Quixote*, hufvudpersonen i samme bok, var min mycket goda vän; ty

det

det var jag som förmådde honom lemna sitt hemvist, eller åtmindstone att begifva sig till det Tornérspel som anställdes i Saragossa, och i sanning har jag gifvit honom många vänskapsprof; äfven frälsade jag honom ifrån den faran, att få spö på ryggen, för det han invecklat sig i ett obetänksamt äfventyr." — "Nå väl, sade *Don Quixote*, säg mig då Herr *Don Alvaro Tarfe*, huruvida jag liknar den *Don Quixote*, om hvilken Ni talar?" — "Visserligen icke, svarade den resande, ej på minsta sätt." — "Och denne *Don Quixote*, sade vår, hade ju äfven en Vapendragare med sig, som hette *Sancho Panza?*" — "Alldeles, forsfor *Don Alvaro;* men ehuru denne hade det ryckte om sig, att vara mycket skämtsam, har jag dock ej hört något enda skämt af honom." — "Det tror jag mycket väl, inföll härvid *Sancho*, ty det är ej en hvar beskärdt att kunna skämta; och den *Sancho*, om hvilken Ni nådig Herre talar, måste vara en ganska stor spetsbof, en skurk och en röfvare; ty jag är den verkelige *Sancho Panza*, som säger flera lustiga infall än rägndroppar falla; och om nådig Herrn ej tror mig, så kan han göra försök; låt mig ett år njuta Herrns sällskap, så skall Herrn få se, att lustigheter strömma ur munnen på mig hvarje ögonblick, nästan utan att jag sjelf vet hvad jag pläddrar, och alla som höra på mig äro färdiga att spricka af skratt; och den verkelige *Don Quixote af La Mancha*, den ryktbare, berömde, tappre, förståndige och af kärlek brinnande, alla oförrätters afhjelpare, de faderlösas och omyndigas förmyndare, enkors

stöd,

stöd, jungfrurs vän *), hvilken har till sin enda Herrskarinna den oförliknelige *Dulcinea af Toboso*: han är just den mannen, som står här närvarande, samt min Herre och husbonde; men hvarje annan *Don Quixote* och hvarje annan *Sancho Panza* äro blott drömverk och snicksnack." — "Ja, vid himlen tror jag icke det! svarade *Don Alvaro*; ty Ni, min vän, har nu redan, i de få ord Ni talat, sagt mera skämt, än den andre *Sancho Panza*, under all den tid jag hörde honom språka, och det var tämmeligen länge; han var mera frossare än pratsam, mera dum än lustig; och det är utan allt tvifvel, att de häxmästare, som förfölja *den goda Don Quixote*, äfven velat förfölja mig med *den elake Don Quixote*. Imedlertid vet jag icke hvad jag skall säga härom, ty jag vågar svärja deruppå, att jag lemnat den sednare på dårhuset i Toledo, der han skulle cureras; och här finner jag nu en annan *Don Quixote*; men som är mycket olik min." — "Jag, sade *Don Quixote*, vet icke om jag är den *goda*, men det kan jag försäkra, att jag icke är den *elaka*; och för att bevisa det, vill jag låta min nådige Herre, *Don Alvaro Tarfe*, veta, att jag aldrig i min lifstid varit i Saragossa; ty då jag hörde, att denne uppdiktade *Don Quixote* varit närvarande vid ett Tornérspel der i staden, ville jag alldeles icke resa dit, för att låta hela verlden inse osanningen deraf, utan i stället begaf jag mig till Barcelona, sjelfva artighetens archiv, främlingars herberge, de fattigas hospital, de tappras fädernesland, sätet för förolämpades häm-

*) I Originalet står: mördare, *el Matador*.

hämnande domstol, den trogna vänskapens angenäma boning, samt den enda ort i sitt slag, i afseènde på en skön belägenhet; och ehuru de äfventyr, som der tillstötte mig, just icke voro de behagligaste, utan tvärtom högst förtretliga, så vill jag dock förgäta dem alla, blott för det jag sett denna stad. Korrt sagt, Herr *Don Alvaro Tarfe*, jag är *Don Quixote af La Mancha*, densamme om hvilken ryktet talar; men ej den uslingen, som sökt missbruka mitt namn och förhärliga sig med mina tänkesätt. Jag besvär Herrn således, vid allt hvad Herrn är skylldig sitt Riddarestånd, att Herrn täcktes, i närvaro af ortens Alcald, lemna mig ett skrifteligt betyg, det Herrn under all sin lefnad ej sett mig förrän i dág, och att jag icke är den *Don Quixote*, om hvilken berörde Andra Del talar, icke eller denne min Vapendragare *Sancho Panza* densamme som Herrn kännt." — "Det vill jag mycket gerna göra, svarade *Don Alvaro*; ty jag är förvånad deröfver, att vid samma tid se tvenne *Don Quixoter* och tvenne *Sanchos*, hvilka äro så lika till namnet som de äro olika till sina handlingar; och jag upprepar samt försäkrar ännu en gång, att jag ej är säker om hvad jag förut sett, eller att det verkeligen händt mig som man påbördat mig." — "Utan tvifvel, inföll *Sancho*, lärer nådig Herrn också vara förtrollad, likasom Fru *Dulcinea af Toboso*, och himlen gifve att upplösningen af Er förtrollning kunde ske på samma sätt som för henne, nämligen att jag gaf mig tretusende rapp och något mera; ty det ville jag också åtaga mig för

Herrn,

Herrn, utan någon egennytta." — "Jag förstår ingen ting af allt detta," svarade *Don Alvaro*, och *Sancho* återtog, att det var för vidlöftigt att omtala, men han ville dock berätta allt, i händelse Herrarne kommo att färdas samma väg.

Imedlertid var middagsstunden inne, då *Don Quixote* och *Don Alvaro* spisade tillhopa. Af en händelse kom ortens Alcald jemte en Skrifvare till värdshuset, och *Don Quixote* begärde af honom ett lagligt betyg, uti hvilket den närvarande Riddaren *Don Alvaro Tarfe* borde förklara, det han ej kände *Don Quixote af La Mancha*, som likaledes var närvarande, och att denne sednare ej vore densamme som förekommer i den tryckta historien, hvars titel lyder så: *Andra Delen af Don Quixote af La Mancha, författad af en viss Avellaneda, född i Tordesillas.* Korrt sagdt: Alcalden handlade härvid enligt lag, och förklaringen uppsattes med alla de former, som vid dylika fall äro brukliga, hvaröfver *Don Quixote* och *Sancho* mycket fägnade sig, likasom hade en sådan förklaring varit högst nödvändig för dem, och skillnaden imellan de tvenne *Don Quixoterne* samt de tvenne *Sanchos* ej genom deras handlingar och tal redan varit nog tydlig. Derefter föreföllo många höflighets- och vänskapsbetyg imellan *Don Alvaro* och *Don Quixote*, hvarvid den store Manchaniske hjelten visade sitt förstånd på ett sådant sätt, att det alldeles betog *Don Alvaro Tarfe* den villfarelse, i hvilken han befann sig, och han tycktes nu begripa, att han måste varit förtrollad, emedan

han nu var fullkomligt öfvertygad att han sett tvenne alldeles olikartade *Don Quixoter*. Aftonen kom, de afreste ifrån byn, och efter en half mils färd delade sig vägen, då en förde till *Don Quixotes* hemvist och den andra var *Don Alvaros* väg. Under denna korta tid omtalade *Don Quixote* för Riddaren den olycka han haft att blifva öfvervunnen, samt *Dulcineas* förtrollning och det uppgifna botemedlet, hvilket allt försatte *Don Alvaro* i ny förundran; hvarefter han omfamnade *Don Quixote* och *Sancho* samt fortsatte sin resa, det *Don Quixote* äfven gjorde, och tillbragte natten under några trän, för att gifva tillfälle åt *Sancho* att fullborda sin botöfning, hvilket denne verkställde på samma sätt som den föregående natten, mera på bekostnad af trädens bark än på sin rygghud, den han så förskonade, att han med sina slag ej kunnat jaga en fluga derifrån, som satt sig dit. Den bedragne *Don Quixote* förvillade sig ej i räkningen på ett enda slag, hvarföre de, sammanräknade med förra nattens, utgjorde en summa af 3029.

Det syntes, som hade solen skyndat sig tidigare upp för att beskåda offret, och vid hennes glans fortsatte de åter resan, under det de bägge språkade om *Don Alvaros* villfarelse, samt huru lyckligt det infallet var, att de af honom förskaffat sig ett lagligt och gällande betyg. De reste hela denna dagen och följande natten, utan att något hände dem värdt att omtalas, utom det, att *Sancho* under sistnämnda natten gaf sig de återstående rappen och fullbordade sitt åtagna värf, hvaröfver

Don

Don Quixote syntes högst förnöjd, och afbidade blott dagen, för att se, om icke den redan frälsade *Dulcinea*, hans ömma herrskarinna, skulle möta honom på vägen. Han fortsatte således sin kosa, och hvarje qvinnsperson han mötte beskådades noga af honom, på det han måtte utforska, om det var hans *Dulcinea*, emedan han med fullkomlig säkerhet förlitade sig på *Merlins* löften. Under dessa tankar och önskningar anlände de till en höjd, från hvilken de sågo sin by, och knappt hade *Sancho* blifvit den varse, förrän han nedföll på sina knän, och sade: "Öppna dina ögon, älskade fosterbygd, och skåda, att din son *Sancho Panza* återkommer till dig, om icke just mycket rik, dock mycket väl piskad. Öppna äfven din famn och emottag din son *Don Quixote*, hvilken, om han också återkommer öfvervunnen af främmande armar, likväl återvänder såsom segrare öfver sig sjelf, och detta är, såsom han sagt mig, den största seger man någonsin kan eftersträfva. Jag medför penningar; ty genom de dugtiga slängar jag gifvit mig kan jag nu lefva som en Riddersman." — "Upphör med dessa galenskaper, sade *Don Quixote*, vi skole nu tåga rakt fram in i vår by, der vi kunne lemna vår inbillning fria tyglar, och der villje vi uppgöra planen, enligt hvilken vi skole föra vår tillärnade herdelefnad." Härvid redo de utföre höjden och straxt efter in i byn.

LXXIII

LXXIII CAP.

Om de förebådande tecken, hvilka mötte Don Quixote *vid inträdet i hans by, jemte andra händelser, som pryda och bekräfta denna stora historia.*

Cid *Hamet* omtalar, att vid ankomsten till byn såg *Don Quixote*, huruledes, vid väggen af en foderlada, tvenne gossar voro i tvist, och en af dem sade till den andra: "Gör dig intet omak, *Pereqvillo*, du får alldrig mera i din lifstid återse henne." Då *Don Quixote* hörde detta, sade han åt *Sancho*: "Gif akt, min vän, på det gossen säger: du får aldrig mera i din lifstid återse henne." — "Nå, hvad betyder det att pojken säger så?" yttrade sig *Sancho*. — "Huru? återtog *Don Quixote*, märker du då icke, att dessa orden hafva afseende på mig, och lärer betyda, att jag aldrig mera får återse *Dulcinea?*" *Sancho* ärnade just svara, men hindrades deraf, att en hare, förföljd af en mängd hundar och jägare, kom tvärt öfver slätten, och sökte darrande beskydd imellan åsnans ben. *Sancho* grep honom lefvande med sin hand, och framräckte honom åt *Don Quixote*, som sade: "*malum signum, malum signum!* (elakt tecken), Haren flyr, jagthundarne förfölja honom, *Dulcinea* synes icke." — "Nådig Herrn är också mycket besynnerlig, sade *Sancho;* ty antag äfven, att denne hare vore sjelfva *Dulcinea af Toboso*, och dessa hundar de gemena trollkarlar, som förfölja henne, och förut förvandlat henne i en bondpiga; hon flyr, jag tager henne fatt och lemnar henne i Ert våld,

Ni

Ni har henne i Edra händer och smeker henne; hvilket elakt tecken är då detta, och hvad ondt förebud kan deraf uppkomma? De bägge gossarne, som varit i tvist med hvarandra, kommo nu fram för att se haren, och *Sancho* frågade en af dem, hvarom de tvistat? Den som sagt: du får aldrig i din lifstid återse henne mera, svarade nu: att han tagit ifrån den andra gossen en gräshoppa, som denne haft innesluten i en liten ask, och den han också aldrig ärnade återgifva honom. *Sancho* tog fyra skillingar ur sin ficka och gaf dem åt gossen för gräshoppan, hvarefter han öfverlemnade den i *Don Quixotes* händer, och sade: "Se der nådige Herre, nu äro alla dessa förebådande tecken till intet gjorda, och hvilka, såsom jag, ehuru dum jag är, föreställer mig, ej hafva mera sammanhang med våra händelser än med solskenet förledet år; och om jag ej minnes oriktigt, har jag hört Prästen i vår by säga, att det ej passar hvarken för Christna eller förståndiga menniskor att gifva akt på dylika barnsligheter; ja till och med nådig Herrn sjelf har i dessa dagar sagt mig, och tydligen bevisat mig, att alla de Christna menniskor, som bry sig om vissa förebådande tecken, äro narrar, och derföre böra vi icke eller fästa oss dervid, utan blott begifva oss in i vår by."

I detsamma kommo Jägarne och begärde sin hare, hvilken *Don Quixote* öfverlemnade åt dem; hvarefter de framtågade vidare, och då de kommo in i byn, funno de på en liten grön plats derstädes Pastorn samt Baccalaureus

Sim-

Simson Carrasco. Sancho Panza hade öfverhöljdt sin åsna och de på densamma lagda vapnen med den stora svarta yllekappan, som var målad med eldslågor, och hvilken man påklädde honom i Hertigens palats, då han skulle uppväcka *Altisidora.* Den spetsiga mössan hade han satt på grolles hufvud, hvilken nya pryd-nad gaf den goda åsnan det mest äfventyrliga utseende, som något kreatur i verlden kan hafva. De ankommande igenkändes genast af Pastorn och *Simson*, hvilka bägge kommo emot dem med öppna armar. *Don Quixote* steg af och slöt dem i sin famn, och pojkarne i byn, som hade Lodjurs-ögon, samt redan på långt håll sett den spetsiga mössan, den åsnan bar, sprungo nu fram för att beskåda den, under det en sade åt den andra: "Fort, kom pojke, för att se *Sanchos* åsna, hvilken är grannare än en bondbrud; men *Don Quixotes* häst-krake är mera torr och mager nu än någonsin förr." Korrt sagdt: omringade af pojkar och beled-sagade af Pastorn och Baccalaureus *Simson*, anlände de till *Don Quixotes* hus, hvarest de vid porten funno Hushållerskan och Systerdottren, som redan fått underrättelse om deras ankomst. *Theresa Panza*, *Sanchos* hustru, hade äfven hört samma nyhet, och kom nu springande halfnaken med löst hängande hår, ledande sin dotter *Sanchica* vid handen. Då hon nu såg sin man, icke så utstofferad som hon tyckte en Ståthållare borde vara, sade hon åt honom: "Hvarföre kommer du således, min gubbe; mig synes du är till fots, neddammad och eländig, så att du mera liknar en tiggare än en Ståt-

håI-

hållare?" — "Tig, *Theresa*, svarade *Sancho*, man får ej alltid skära guld med tälgknifvar; nu villje vi gå hem, då du skall få höra underverk. Jag har penningar med mig, hvilket är det förnämsta, och dem har jag förvärfvat genom min skicklighet, utan någons skada." — "Blott du medför penningar, min hjertans man, sade *Theresa*, de må vara förvärfvade huru som helst, så frågar jag efter ingen ting vidare, ty dervid har du ändå säkert icke infört något nytt skick i verlden." *Sanchica* omfamnade sin far, och frågade, om han hade något åt henne? ty hon hade väntat på honom som på ett Maj-rägn. Derefter drog *Sancho* sin dotter till sin sida, tog sin hustru i handen, och åsnan leddes af *Sanchica*, och så begåfvo de sig hem, samt lemnade *Don Quixote* i sitt hus, under Hushållerskans och Systerdottrens vård, i sällskap med Pastorn och *Simson Carrasco*.

Don Quixote, utan att afbida tid och tillfälle, tog genast Prästen och *Simson* afsides, berättade dem i korthet sitt nederlag, och den förbindelse han åtagit sig, att ej på ett år öfvergifva sin by, hvilket han bokstafligen ärnade uppfylla, utan att afvika ett solgrand derifrån, såsom det anstod en vandrande Riddare, strängt förpliktad af vandrande Ridderskapets lagar; men att han derjemte hade i sinnet att under detta år förvandla sig till en herde och uppehålla sig i den enslighet skog och mark erbjuda, hvarest han kunde lemna fritt lopp åt sina kärliga tankar, samt alla de öfningar som tillhörde den dygdiga herde-

lef-

lefnaden; dernäst bad han dem att, om de ej voro för mycket sysselsatta eller hindrades af vigtigare göromål, de ville blifva hans kamrater; ty han ärnade inköpa får och getter till en hjord, på det de måtte förtjena att benämnas herdar. Sluteligen sade han dem, att det vigtigaste i denna sak redan var gjordt, emedan han uppfunnit namn åt dem, de bäst passande man kunde önska sig. Pastorn bad honom säga dessa namn, och *Don Quixote* svarade, att han sjelf skulle heta herden *Quixotiz*, Baccalaureus *Simson* herden *Carrascon*, Pastorn herden *Pastorello* och *Sancho* herden *Panzino*. De bägge vännerne förundrade sig öfver denna *Don Quixotes* nya galenskap; men på det han ej ännu en gång måtte fly från byn med sina Ridderskapsgriller, och under förhoppning att han inom ett år kunde blifva curerad, gingo de in på hans nya förslag, och gillade denna narraktighet såsom något klokt, samt erbödo sig att blifva hans kamrater i detta yrke. — "Hela verlden vet, tillade *Simson Carrasco*, att jag är en mycket berömd Poët, och således skall jag vid hvarje steg författa Idyller eller nätta visor, eller hvad som bäst faller mig in, hvarmed vi då kunna muntra oss, under det vi drifva omkring; men det nödvändigaste af allt, mina Herrar, blifver, att en hvar uppfinner för sig en herdinnas namn, det han kan besjunga i sina verser, och dervid skole vi ej lemna något träd orördt, ehuru hårdt det må vara, utan på alla skrifva och inskära dessa namn, såsom plägseden är ibland älskande herdar." — "Detta är härligt, svarade *Don Quixote*; dock

dock är jag redan befriad ifrån den mödan att uppdikta en herdinnas namn för mig, emedan jag redan har den oförlikneliga *Dulcinea af Toboso*, dessa stränders ära, dessa ängars prydnad, skönhetens grundpelare, behagets blomma, korrt sagdt: ett föremål, åt hvilket kan ägnas allt möjligt lof, utan att det blifver öfverdrift." — "Det är sannt, sade Prästen; men vi villje söka oss herdinnor af ringare beskaffenhet, hvilka, om de just ej passa för oss, åtmindstone tjena oss till tidsfördrif." *Simson Carrasco* fortfor: "Skulle de fattas för oss, så söka vi sådana namn i tryckta böcker, med hvilka verlden är uppfylld: *Phillida*, *Amaryllis*, *Diana*, *Florida*, *Galathea* och *Belisarda*, hvilka, då de äro fala på alla torg, vi nog kunna köpa och anse för våra egna. Om min Dame, eller rättare sagdt Herdinna, heter *Anna*, besjunger jag henne under namnet *Annarda;* heter hon *Stina* kallar jag henne *Stintilla*, och utaf *Brita* tillskapar jag en *Birgitta;* ty allt måste klinga Idylliskt. Om *Sancho Panza* vill inträda i vårt förbund, så kan han besjunga sin hustru *Theresa Panza* under namnet *Theresina*." *Don Quixote* smålog öfver dessa namnförändringar, och Prästen berömde mycket detta ärbara och härliga företag, samt erböd sig på nytt att göra *Don Quixote* sällskap under all den tid han kunde använda utan skada för sina ämbetsplikter. Derefter togo de bägge afsked af *Don Quixote*, och förmanade honom att draga omsorg om sin hälsa, och sköta sig sjelf på bästa sätt.

Händelsen fogade så, att Systerdottren och

Hus-

Hushållerskan hörde hela detta samtal imellan de tre vännerne; och när således de tvenne gått bort, gingo bägge fruntimmerna in till *Don Quixote*, då Systerdottren tilltalade honom sålunda: "Hvad är nu åter på färde, min Herr Morbror? Nu, då vi tänkte att Ni återkom hem till Ert hus, för att der lefva stilla och anständigt, vill Ni åter inveckla Er i en ny labyrinth, och ströfva omkring som herde än här, än der; jag tror verkeligen, att detta rör är för gammalt, för att deraf skära pipor." Hushållerskan tillade: "Tror Herrn sig då kunna uthärda på fältet under sommarens hetta, vintrens köld, och vid hungriga vargars tjutande? Nej, bästa Herre, detta är ett lefnadssätt för starka, härdade menniskor, som nästan ifrån vaggan blifvit ägnade åt detta yrke; och måste ändteligen en olycka ske, så är dock en vandrande Riddare bättre än en herde. Besinna Er, nådige Herre, och antag mitt råd, det jag icke gifver såsom öfverlastad af mat och vin, utan på nyckter mage, och derjemte har jag mina femtio år på nacken. Blif Ni hemma i Ert hus, sköt Er egendom, låt ofta bigta Er, var gifmild emot de fattiga, och jag vill taga det på mitt samvete, om Ni deruti handlar orätt." — "Tyst, mina barn, svarade *Don Quixote*, ty jag vet bäst hvad som passar mig. Laga nu att jag kommer i säng, ty mig synes, att jag ej mår väl; och varen derjemte öfvertygade, att jag både som vandrande Riddare och som herde ej underlåter att bistå dem, som behöfva min hjelp, hvilket J sjelfva skolen få se." De goda barnen (ty så förtjenade de verkeli-

keligen att kallas), Systerdottren och Hushållerskan, bragte honom i säng, gâfvo honom mat, och skötte honom det bästa de förmådde.

LXXIV CAP.

Handlar om huru Don Quixote *blef sjuk och gjorde sitt Testamente, samt sluteligen om hans död.*

Emedan alla menskliga ting ej räcka i evighet, utan ända från första upphofvet beständigt gå ned åt, till dess de nå sin yttersta gräns, hvilket i synnerhet gäller om menniskors lif, och *Don Quixote* ej undfått något privilegium af himmelen att fasthålla sitt lif under dess lopp, så nådde äfven det sitt slut då han minst tänkte deruppå; ty antingen det härledde sig ifrån en melancholie, såsom en följd af hans nederlag, eller ifrån himlens beslut: allt nog, han fick en feber, som höll honom sex dagar vid sängen, under hvilken tid han flera gånger besöktes af sina vänner Pastorn, Baccalaureus *Simson*, samt Barberaren, och hans trogne Vapendragare *Sancho* skilljdes nästan aldrig ifrån hans bädd. Dessa, hvilka trodde att han plågades af den förargelsen att vara öfvervunnen, och att han ej såg sin *Dulcinea* befriad ifrån förtrollningen, sökte på allt möjligt sätt att uppmuntra honom, och Baccalaureus *Simson* bad honom åter fatta mod samt

stiga

stiga upp, för att börja sin herdelefnad, för hvilken *Simson* sade sig redan hafva skrifvit en Ecloga, som vida öfverträffade dem *Sanazaro* författat; hvarjemte han för sina egna penningar köpt tvenne berömda hundar, för att vakta hjorden, af hvilka en hette *Barcino*, den andra *Butron*, och dem en herde från Quintanar sålt åt honom; men oaktadt allt detta, syntes bedröfvelsen ändock icke vika ifrån *Don Quixote*. Hans vänner tillkallade en Läkare, som kände på hans puls, och syntes dervid icke mycket nöjd, utan förklarade, att han i alla fall borde tänka på sin själs bästa, ty med hans kropp stod det illa till. *Don Quixote* hörde detta med lugnt sinne, men icke så hans Systerdotter, Hushållerska och Vapendragare, hvilka började så häftigt gråta, som om han redan varit död. Läkarens mening var, att melancholie och förtret påskyndade hans lefnadsslut, och *Don Quixote* bad att man måtte lemna honom ensam, emedan han ville sofva litet. De gjorde det, och han sof, såsom man säger, i en andedrägt sex timmar, så att Systerdottren och Hushållerskan trodde, det han ej skulle uppvakna mera från denna sömn. Efter dessa timmars förlopp vaknade han, och sade med hög röst: "Lofvad vare den allsmäktige Guden! som visat mig en så stor nåd; Hans barmhertighet har inga gränsor, och menniskors synder kunna hvarken inskränka eller förhindra dess verkan." Systerdottren hörde uppmärksamt på sin Morbrors ord, och emedan de förekommo henne förnuftigare än hvad han vanligen plägade säga, åtmindstone under den-

na

na sjukdom, frågade hon honom: "Hvad säger Ni, min nådige Herr Morbror? är det något nytt? hvad menar Ni med denna barmhertighet och menniskornas synder?" — "Jag menar den barmhertighet, kära Systerdotter, svarade *Don Quixote*, som Gud under dessa ögonblick visat emot mig, och hvilken, såsom jag sagt, mina synder ej kunna förhindra. Mitt förstånd är nu fritt och klart, och befriadt från de tjocka okunnighetsdimmor, hvarmed min olyckliga och beständiga läsning af de fördömda Riddare-Romanerna öfverhöljt detsamma. Nu inser jag deras ursinnighet och skadlighet, och det smärtar mig endast, att jag så sent kommit ur min villfarelse, så att ingen tid är öfrig för mig att godtgöra detta medelst andra böckers läsning, som äro själens ljus. Jag känner, min Systerdotter, att min sista stund nalkas, och jag önskade kunna använda den så, att man måtte inse, det min lefnad ej varit af så elak beskaffenhet, att jag efter min död förtjenar kallas en galning; men om så verkeligen varit, skulle jag ej önska att bekräfta det genom min död. Kära barn, kalla till mig mina goda vänner, Pastorn, Baccalaureus *Simson Carrasco*, och Barberaren Mästar *Niklas;* ty jag vill bigta mig och göra mitt Testamente." Denna möda bespardes henne dock, emedan de alla tre inträdde i samma ögonblick.

Knappt blef *Don Quixote* dem varse, förrän han ropade emot dem: "Fägna Er med mig, gode Herrar! jag är icke mera *Don Quixote af La Mancha*, utan *Alonso Quixanó*, som genom sitt uppförande förvärfvade sig tillnam-

net

net den gode. Jag är nu en afsvuren fiende till *Amadis* af Gallien och hela den oändeliga svärmen af hans efterkommande; alla de förryckta historierna om vandrande Riddare äro mig nu förhatliga; jag inser min dårskap, och den våda i hvilken deras läsning försatt mig, och nu, sedan himlens barmhertighet återgifvit mig sansning, afskyr jag dem."

Då de tre vännerne hörde honom säga detta, trodde de att han otvifvelaktigt fallit i en ny dårskap, och *Simson* sade till honom: "Nu, Herr *Don Quixote*, sedan vi fått underrättelse att Sennora *Dulcinea* verkeligen är befriad från förtrollningen, kommer Herrn fram med dylika saker; och då vi stå färdiga att blifva Herdar, samt dervid lefva som Prinsar, vill Ni göra Er till en Eremit? Tyst då, för allt hvad heligt är, återkom till Er sjelf, och lemna dessa griller." — "De griller jag hittills haft, återtog *Don Quixote*, och som verkeligen varit skadliga för mig, skola genom himlens bistånd vid min död lända mig till förmån. Jag känner, mina Herrar, att jag snart dör; lemnen derföre detta skämt och förskaffen mig en Bigtfader, för hvilken jag kan bigta mig, samt en Notarius, på det jag må göra mitt Testamente; ty i den ställning jag nu befinner mig bör en menniska ej skämta med sin själ; således ber jag Er, att under det Herr Pastorn afhör min bigt, en annan går och skaffar en Notarius." Förundrade öfver detta *Don Quixotes* tal sågo de på hvarandra, och ehuru ännu något tvekande, började de dock tro honom; derjemte ansågo de det såsom ett förebud till hans snart

in-

inträffande död, att han ifrån en narr så hastigt blifvit förvandlad till en förståndig menniska; ty han tillade, till det han redan sagt, så många Christeliga och förnuftiga yttranden, att han derigenom betog dem alla tvifvelsmål, och de trodde honom fullkomligt klok. Prästen befallte alla gå ut, hvarefter han blef ensam med honom och afhörde hans bigt. Baccalaureus *Simson* gick att hämta en Notarius, samt återkom snart med denne och *Sancho Panza*, och då *Sancho* (som af *Simson* fått underrättelse om sin Herres tillstånd) fann Systerdottren och Hushållerskan gråtande, började äfven hans târar rinna. Bigten var imedlertid slutad, Prästen kom ut, och sade: "Han dör visserligen, och säkert är, att *Alonso Quixano*, den gode, är förståndig; nu kunna vi alla gå in, så att han må göra sitt Testamente." Dessa nyheter verkade så våldsamt på de bägge fruntimrens samt *Sanchos* redan svullna ögon, att de â nyo utgjöto en flod af târar, under tusende suckar; ty det är visst, såsom redan blifvit anmärkt, att då *Don Quixote* hette blott *Alonso Quixano* den goda, och äfven såsom *Don Quixote af La Mancha*, hade han alltid ett mildt sinnelag och ett angenämt umgängessätt, hvarföre han icke allenast var älskad i sitt hus, utan af alla dem som kände honom.

Nu inträdde Notarien jemte de öfriga; och sedan *Don Quixote* gjort ingången till sitt Testamente och anbefallt sin själ i Guds hand på Christeligt sätt, med alla dervid brukliga formler, kom han till sjelfva förordnandet, och fortfor sålunda: "Item, är min villja, att den

penningesumma *Sancho Panza* (den jag under min galenskap gjorde till min Vapendragare) ännu har i sina händer, skall, i anseende till åtskilliga imellan oss varande liqvider, ej återfordras af honom, icke eller behöfver han derföre göra redo, utan om något blifver öfrigt, sedan han afdragit hvad jag är honom skylldig, må det tillhöra honom, och jag önskar det måtte lända honom till gagn. Emedan jag, under min dårskapstid, önskade gifva honom Ståthållareskap öfver en Ö, så ville jag nu, då jag återfått mitt förnuft, alltför gerna gifva honom ett Konungarike, om jag ägde det; ty hans uppriktiga lynne och hans trohet i handlingssätt hafva förtjenat det." Derefter vände han sig till *Sancho*, och sade åt honom: "Förlåt mig, min vän, att jag gifvit dig tillfälle att visa dig likaså galen som jag sjelf var, och att jag störtat dig i samma villfarelse, som förblindade mig, då jag nämligen trodde att vandrande Riddare funnits i verlden." — "Ack! ropade *Sancho* gråtande, dö icke, nådig Herre, utan följ mitt råd, och lef ännu i många år; ty den största dårskap en menniska kan begå här i lifvet, är väl att helt enkelt lägga sig och dö, utan att ihjälslås af någon, eller omkomma genom annan främmande åtgärd än melancholie. Var derföre icke så orkeslös, utan stig upp af sängen, så skole vi gå ut på fältet, klädda såsom Herdar, enligt vår öfverenskommelse; bakom någon buske derstädes torde vi kanske finna Fru *Dulcinea*, befriad ifrån sin förtrollning, hvilket vore det bästa vi kunde få se. Vill Herrn åter dö af harm

der-

deröfver, att Herrn blifvit öfvervunnen, så skjut skulden på mig, att jag sadlat *Rozinante* så dåligt, att Herrn störtade med honom; ty säkert har Herrn läst i sina Riddareböcker, att sådant är alltför vanligt, att en Riddare stöter den andra ur sadeln, samt att den, som besegras i dag, kan blifva segrare i morgon." — "Så förhåller det sig, sade *Simson*, och den gode *Sancho* synes känna detta i grund." — "Mina Herrar, återtog *Don Quixote*, vi skole gå ifrån detta ämne; ty uti nästen för i fjol, finner man inga foglar i år; jag var en dåre, men nu är jag förnuftig; jag var *Don Quixote af La Mancha*, men är nu, såsom jag redan sagdt, *Alonso Quixano den gode;* och jag önskar, att min uppriktiga ånger åter må förvärfva mig Er aktning. Men låtom oss nu fortfara, Herr Notarius: Item, öfverlemnar jag all min egendom åt min Systerdotter *Antonia Quixana*, som är här närvarande, sedan hon deraf först riktigt aflemnat och utbetalt allt hvad jag vidare ärnar nämna, och det första dervid är, att hon till min Hushållerska utbetalar den lön jag är henne skylldig, för all den tid hon tjenat mig, samt derutöfver tjugu dukater till en klädning. Till verkställare af detta Testamente utnämner jag Herr Pastorn och Herr Baccalaureus *Simson Carrasco*, som äro här närvarande. Item är min villja, att om *Antonia Quixana* ärnar gifta sig, måste hon göra det med en man, om hvilken man förut skall noga underrätta sig, det han ej vet det minsta om Riddare-Romaner; men i fall han känner något derom, och min Systerdotter ändock vill gifta sig med

 ho-

honom, samt äfven gör det: så förklarar jag henne hela sin arfsrätt förlustig, och verkställarne af mitt Testamente kunna då efter välbehag använda min egendom till någon from Stiftelse. Item, beder jag mina Herrar Excecutores Testamenti, att om de händelsevis lära känna författaren till den boken, som utkommit under titel: *Andra Delen af Don Quixotes af La Mancha historia*, må de på mina vägnar, så hjerteligt de någonsin förmå, bedja honom om förlåtelse, för det jag, utan att tänka deruppå, gifvit honom tillfälle att skrifva så många och stora dumheter, som han gjort; ty jag skilljes nu ifrån detta lifvet med det samvetsagg, att jag varit upphofvet till hvad han skrifvit." Härmed slutade han sitt testamente, och föll i en dåning, så att han låg orörlig utsträckt på sin säng. Alla förskräcktes och skyndade till hans hjelp; och under de tre dagar han ännu lefde, sedan han gjort testamentet, aftogo hans krafter allt mera. Hela huset var i förvirring; men icke dess mindre såg man Systerdottren äta, Hushållerskan dricka, och *Sancho Panza* vara munter; ty arf förtager eller lindrar åtmindstone hos arfvingar den sorg, som den döendes förlust medför.

Omsider kom *Don Quixotes* sista stund, sedan han emottagit Sacramentet och ännu en gång i kraftiga ordalag förbannat alla Riddareböcker. Notarien var denna gång tillstädes, och han sade, det han ännu aldrig i någon Riddare-Roman läst, att en vandrande Riddare aflidit i sin säng, så stilla och Christeligt som *Don Quixote*, hvilken under alla närva-

ran-

randes klagan och tårar uppgaf andan, hvilket vill säga, att han dog. Då Pastorn såg detta, begärde han af Notarien ett bevis, att *Alonso Quixano den gode*, vanligen kallad *Don Quixote af La Mancha*, gått ur detta lifvet och dött en naturlig död; hvilket betyg han begärde, för att derigenom hindra, det någon annan Författare än *Cid Hamet Benengeli* åter måtte falskeligen uppväcka den afledne, och skrifva historier utan all ände om hans bedrifter.

Denna ändalyckt hade *den snillrike ädlingen af La Mancha*, hvars födelseort *Cid Hamet* ej så noga velat uppgifva, på det alla gårdar, byar och städer i La Mancha måtte få tvista med hvarandra, och hvar för sig tillägna sig den lyckan att hafva framalstrat honom, likasom sju städer i Grekland tvistade om *Homeros*. Vi villje här ej omtala *Sanchos* klagan, Systerdottrens och Hushållerskans tårar, och alla de nya Epithaphier, som uppsattes på hans graf, ibland hvilka följande var af *Simson Carrasco*.

Här sin hvila fått en Riddersman,
Som sin tapperhet så vida drifvit,
Att en hvar det känna bör, hur han
Ej för döden sjelf har vika gifvit;
Ty i den förnyadt lif han fann.

Verlden aktade han ringa nog,
Var en skräck och vild Despot för alla,
Efter äfventyr omkring han drog;
Lycklig man med skäl kan honom kalla
Då, en narr i lifvet, klok han dog.

Den

Den högst förståndige *Cid Hamet* säger sedan till sin penna: du, om hvilken jag ej vet, huruvida du är väl skuren eller illa spetsad, här, min penna, upphänger jag dig på denna spik vid denna silfvertråd, der du må lefva i många århundraden, så framt ej inbillske och roflystne historieskrifvare åter nedtaga dig, för att vanhelga dig. Men innan de komma dig för nära, må du varna dem, och ropa åt dem, så godt du förmår:

Bort, o bort, du skälmska skara!
Ingen driste att mig röra;
Jag för en mig velat spara,
Han allena skall mig föra.

För mig allena föddes *Don Quixote* och jag för honom; han förstod att verka, likasom jag att skrifva; vi bägge äro blott ett, i trotts af den diktade Tordesuddlastiske scribenten, som vågat eller ännu kan våga med en plump illa tillskuren strusspenna uppteckna min tappre Riddares bedrifter; ty detta är ingen börda afpassad för hans skuldror, intet ämne för hans förfrusna snille. Hvarföre du kan säga honom, i händelse du får göra hans bekantskap, att han nu må låta *Don Quixotes* trötta och multnade ben hvila roligt i grafven, och icke, i trotts af sjelfva döden, åter släpa dem till gamla Castilien, från den sista hvilostaden, der Riddaren verkeligen ligger orörlig och utsträckt efter hela sin längd, och hvarföre det blifver omöjligt för honom att göra ännu ett tåg för tredje eller fjerde gången; ty för att göra alla de färder löjliga, hvilka så många vandrande Riddare före-

företagit, äro de redan tillräckliga som han gjort, till nöje och uppbyggelse för alla menniskor som derom fått kunskap, så väl i detta som andra Riken. Härmed uppfyller du äfven en Christelig plikt, att du gifver dem goda råd, som villja tillfoga dig ondt; men jag är imedlertid nöjd och glad deröfver, att jag var den förste som nådde ändamålet med min skrift, hvilket ej var något annat, än att hos menniskor väcka afsky för de diktade af vansinnighet uppfyllda Riddare-Romanerne, hvilkas anseende, genom den sannfärdige *Don Quixote*, redan börjat sjunka, samt omsider utan tvifvel helt och hållet skall falla. Må väl!

SLUT.

Anmärkningar till Tredje Delen af *Don Quixote.*

Sid. 25 Omtalas en rycktbar Castiliansk Poët, som besjungit *Angelicas* skönhet. Han hette *Lope de Vega*, och Poëmet: *La Hermosura de Angelica*, tryckt i Madrid 1605. Om Poëmet *Angelicas Tårar*, se Första Delen, pag. 86.

Sid. 34. *Simson Carrasco* säger sig hafva genomgått eller tagit fyra Ordnar. Härvid bör märkas, att Romerska kyrkan räknar åtta Andeliga Ordnar, af hvilka fyra utgöra *Clericos minorum Ordinum* och fyra *Clericos majorum Ordinum.* Rangordningen dervid nedifrån och uppåt är följande. I första Classen: 1:o *Ostiarius*, 2:o *Lector*, 3:o *Exorcista*, 4:o *Acoluthus.* I andra Classen: 5:o *Subdiaconus*, 6:o *Diaconus*, 7:o *Presbyter*, 8:o *Episcopus.* Baccalaureus *Simson* menar således här de fyra *Ordines minores.*

Sid. 85. *Don Quixote* omtalar 4 Nympher, sysselsatta med arbete i sina kristall-boningar. Detta är lånadt ur Poëten *Lope de Vega.*

Sid. 97. Den Romancen, ur hvilken här de 2:ne första raderna anföras, heter: *Romance om Admiralen Grefve Guarinos*, en af de hjeltar Mohrerne tillfångatogo i det rycktbara slaget vid Roncesvalles, men som med mycken tapperhet åter slog sig ifrån fienden.

Sid. 175. *Don Quixotes* yttrande, om Poëter, som blottställa sig för faran att förvisas till öarna i Pontus, lärer åsyfta *Ovidii* förvisning till ön Tomi; man vet dock, att det ej är afgjordt, huruvida denna *Ovidii* bestraffning härrörde ifrån något som han skrifvit.

Sid.

Sid. 201. *Glossa* är egenteligen ett Poëtiskt lekverk, och *Cervantes* tillkännagifver härvid tämmeligen tydligt, att han sätter föga värde på dylika Snilleprof, om de förtjena en sådan benämning. Det har kanske varit orätt, att vid öfversättningen ömsom nyttja ordet Paraphrase i stället för Glossa; den borde egenteligen kallas: Snillets sträckbänk.

Sid. 246. *Virgilius Polydorus*, född i Urbino uti Italien, har utgifvit flera arbeten, skrifna på Latinska språket. Det här ifråga varande kallas: *De Inventoribus rerum*. Man gör honom den beskyllningen, att han ej varit nogräknad vid sina forskningar, och detta lärer väl vara orsaken hvarföre *Cervantes* här likasom gäckas med hans *uppfinningar*. Han dog 1555.

Sid. 256 Omtalas Trollkarlen *Merlin*. Denne, i Riddare-Romanerna mycket berycktade häxmästare, säges, enligt *Taffelrunds-Romanen*, vara son af Hin onde sjelf, som aflade honom med en oskylldig flicka, utan att hon sjelf visste det. Af sin far hade han således den gåfvan att verkställa öfvernaturliga ting. Han sades vara Stiftare till den berömda Taffelrunden, ett slags Ordensförbund imellan rycktbara Riddare, som först blomstrade under Konung *Uter Pandragon* (himlen vet hvarest han regerat), och sedermera under Konung *Arthur* eller *Artus* i England, hvars taffelrund utgjordes af de mest berömda Brittiska hjeltar. Romanen omtalar, huruledes *Merlin* hade en älskarinna, äfven en häxa, men af det sköna slaget, vid namn *Riviana* eller *Dame du Lac*, hvilken, sedan hon i ett svagt ögonblick aflockat sin älskare hemligheten om ett trolleri, som var mäktigare än hans egen trollkraft, försökte det på honom sjelf, och det ver-

kade

kade så, att *Merlin* alldeles försvann, hvarvid ingenting mera blef öfrigt af honom än hans röst, som spående lät höra sig ur en mörk håla eller grotta i skogen vid *Brozeliand.*

Sid. 257. Verserna, dem *Don Quixote* låter *Durandarte* upprepa, äro hämtade ur en gammal Romance *Om Belerma och Durandarte*, som innehåller allt hvad *Montesinos* berättar *Don Quixote* om *Durandartes* död i slaget vid Roncesvalles, samt om operationen med hans hjerta.

Sid. 271. Hvad *Don Quixote* här säger om Dedication till en viss Furste, är en tacksamhetsgärd af *Cervantes* till sin störste välgörare, *Don Pedro Fernandez de Castro*, Grefve *af Lemos.*

Sid. 308. *Sanchos* omdöme öfver Byfogdarne som härmade åsnor, har i Originalet en utsträckning till alla Spanska Öfver- och Under-Domare, genom de tvenne orden *Regidores* och *Alcaldes.*

Sid. 310. Att rätt förstå hvad *Don Quixote* yttrar om *Don Diego Ordonnez de Laras* anklagelse emot invånarne i byn Zamora, der hans frände blifvit dödad, bör man veta, att hela berättelsen derom är hämtad ur en gammal Romance, hvarest *Don Diego* yttrar sig sålunda:

Jag Er Zamoraner alla
Klagar an för Kungamord;
Måtte denna blodskuld drabba
Både lefvande och döda,
Födda eller icke födda,
Bröd och fiskar, vatten, land!

Sid. 367. *Cava*, var dotter af *Julian*, Spansk Grand, Grefve, och Guvernör i Ceuta. Vidare om henne straxt nedanföre.

Sid.

Sid. 377. Med den Konung *Rodrigo*. som här omtalas, slutades Göthiska väldet i Spanien år 712, och orsaken dertill var en vild passion. Den nyss omtalade Grefve *Julians* dotter *Cava* uppfostrades i Konungens Hof. *Rodrigo* fattade en häftig böjelse för henne, och då han ej vann sin önskan med förförande ord, nyttjade han våld. *Cava*, förtviflad, skref till sin far och fordrade hämnd, hvilken denne också utförde på det sättet, att han i hemlighet slöt förbund med Mohrerne, och lofvade dem herraväldet öfver Spanien. De understödde honom, och han öfverföll *Rodrigo*, som väl samlade en stor men oöfvad krigshär, och blef i grund slagen af *Julian* vid Xeres. *Rodrigo* flydde, och omkom under flyckten. Så är det sanna historiska förloppet; men en gammal Romance förvarar den traditionen, att Konung *Rodrigo* under flyckten kommit till en Eremit, och velat företaga en botöfning att försona sina synder, då Eremiten fått uppenbarelse, att Konungen borde inneslutas i en grop, full med giftiga ormar. Detta skedde; och då Eremiten sedan frågade, huru han befann sig? svarade han med de orden Hertiginnans Duenna upprepar. I denna gropen slutade han således sitt lif.

An-

Anmärkningar till Fjerde Delen af *Don Quixote*.

Sid. 256. *Sanct Jago! Slut Spanien!* Ett fältrop vid Spanska arméen. *St. Jago* eller den *Helige Jacob* har omkring 1000:de år ansetts såsom Spaniens Skyddspatron, emedan det påstås, att han derstädes infört Christna läran. Fyra gånger har han, medelst Dom-Capitlet i Compostella, försvarat detta sitt anseende emot fyra andra Helgon, dem man ville upphöja till Skyddspatrons-rangen; men femte gången måste han gifva vika för *Jungfru Maria*, som genom en Påflig Bulla år 1760 förklarades för samteliga Spanska ländernas Patronessa.

Sid. 260. *Garcilaso de Vega*, var född i Toledo år 1499. Han åtföljde Kejsar *Carl V* på hans krigståg både i Tyskland, Afrika, och i Provence. Vid staden Frejus blef han träffad af ett stenkast ifrån ett torn, och dog år 1536 af sin blessure. Han är mycket berömd såsom Poët, och har skrifvit Ecloguer, Oder, Visor och Sonnetter.

Ibid. *Camoens*, en berömd Portugisisk Skald, var född i Lisabon år 1517. Hans förnämsta arbete är *Luciaden*, ett Episkt Poëm. Han hade många öden, blef tvenne gånger landförvisad, och dog i yttersta fattigdom år 1579.

Sid. 348. Hvad *Cervantes* här säger om Mohrernas utdrifvande ur Spanien, hvartill han var ögonvittne, må man icke tillräkna honom; det hade ej varit rådligt att under den Heliga Inqvisitionens ögon yttra sig annorlunda om detta beslut, ehuru det i economiskt afseende lände Spanien till stor förlust.

Sid. 414. *Sannazaro*, född i Neapel år 1450, har skrifvit på Latin och Italienska. Hans Poësier bestå af Elegier och Ecloguer, samt ett Poëm *De partu Virgines*, hvilket mest grundlagt hans ryckte såsom Latinsk Poët. Han dog 1530.

